

Enhet
Region Nord, Miljöbrott 1 Rgn Nord

Handläggare (Protokollförare)
Git Hägglund

Undersökningsledare
Christer Jarlås

Polisens diarienummer
5000-K644581-19

Tilläggsprotokoll

till 5000-K644581-19

Arkiv/Åkl. ex

Aklr
AM-74989-19

Signerat av
Git Hägglund

Signerat datum
2022-11-18 11:49

Datum: 2022-11-18
AKTBIL: 145

Personer i ärendet

Förtursmål Nej	Beslag	Målsägande vill bli underrättad om tidpunkt för huvudförhandlingen Nej
Ersättningsyrkanden		Tolk krävs
Misstänkt (Efternamn och förnamn) Rannerud, Andreas Nils-Johan Wilhelm		Personnummer 19901002-0395
Delgiven information om förenklad delgivning vid ett personligt möte genom att skriftlig information överlämnats		
Underrättelse om utredning enligt RB 23:18a Underrättelsesätt, misstänkt	Underrättelse utsänd	Yttrande senast
Försvare Westerlund, Jonas, förordnad 2019-09-06		
Underrättelsesätt, försvare	Resultat av underrättelse mt	Resultat av underrättelse försv
Misstänkt (Efternamn och förnamn) Lundberg, Leif Arne Stefan		Personnummer 19510222-8979
Delgiven information om förenklad delgivning vid ett personligt möte genom att skriftlig information överlämnats		
Underrättelse om utredning enligt RB 23:18a Underrättelsesätt, misstänkt	Underrättelse utsänd	Yttrande senast
Försvare Länta, Lisa, förordnad 2019-09-06		
Underrättelsesätt, försvare	Resultat av underrättelse mt	Resultat av underrättelse försv
Misstänkt (Efternamn och förnamn) Larsson, Knut Peter		Personnummer 19640731-0199
Delgiven information om förenklad delgivning vid ett personligt möte genom att skriftlig information överlämnats		
Underrättelse om utredning enligt RB 23:18a Underrättelsesätt, misstänkt	Underrättelse utsänd	Yttrande senast
Försvare Severin, Sven, förordnad 2019-09-06		
Underrättelsesätt, försvare	Resultat av underrättelse mt	Resultat av underrättelse försv

Notering

Protokollet avser även ärende 5000-K649771-19
Protokollet är e-postat 2022-11-18 till samtliga inblandade advokater(Sven Severin, Jonas Westerlund, Sami Hietala, Lisa Länta och Klas Bjuremark) för kännedom.

Innehållsförteckning

Diariernr	Uppgiftstyp	Sida
	Polisen dokument	
5000-K644581-19	Jaktförordningen.....	3
	Jaktlagen.....	49
	Inkomna handlingar Länsstyrelsen	
	Gemensamma riktlinjer skyddsjakt 2012.....	66
	Gemensamma riktlinjer skyddsjakt 2019.....	76
	NV:s riktlinjer ang skyddsjakt.....	87
	Högsta domstolen dom B406-06.....	127
	Skyddsjakt björn Maskare.....	145
	Inkomna handlingar Naturvårdsverket	
	Dom HFD 2016 sid 31.....	171
	Konsekvensutredning Naturvårdsverket.....	251
	Förhör vittne	
	Förhör med vittne, Ahlén, Kjell Johan Andreas	284
	Förhör med vittne, Wännström, Britta Margareta	288
	Personalia	
	Bilaga skäligen misstänkt, Larsson, Knut Peter.....	292
	Personalia, Larsson, Knut Peter.....	293
	Bilaga skäligen misstänkt, Lundberg, Leif Arne Stefan.....	294
	Personalia, Lundberg, Leif Arne Stefan.....	295
	Bilaga skäligen misstänkt, Rannerud, Andreas Nils-Johan Wilhelm.....	296
	Personalia, Rannerud, Andreas Nils-Johan Wilhelm.....	297

SFS 1987:905

Jaktförordning (1987:905)

Om författningen

Karnov kommentarerna uppdaterade:

Kommentaren uppdaterad per 1 april 2022

SFS 2021:1332 – Regeringen föreskriver i fråga om jaktförordningen ([1987:905](#)).

dels att nuvarande 5 c § ska betecknas 6 §,

dels att den nya 6 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 5 c, 9 c, 23 g och 24 e §§, av följande lydelse.

Av Jacob Wichmann: Ändringen innebär att den tidsbegränsade möjlighet för Naturvårdsverket att besluta om licensjakt efter gråsäl, som upphörde vid årsskiftet 2021/2022, återinförs i förordningen, att samma möjlighet införs beträffande knubbsäl och att en bestämmelse om anmälningsskyldighet återinförs.

Kommentaren uppdaterad per 1 januari 2022

SFS 2021:439 – Regeringen föreskriver att [9 c](#), [23 g](#) och [24 e](#) §§ jaktförordningen ([1987:905](#))¹ ska upphöra att gälla vid utgången av december 2021.

Av Jacob Wichmann: Ändringen sammanhänger med att 6 § förordningen upphävts genom [SFS 2021:437](#). Förordningen som tidsbegränsade giltigheten av 6 § samt 9 c, 23 g och 24 e §§ ([SFS 2019:565](#)) utgick genom [SFS 2021:438](#). Genom den nu aktuella ändringen ([SFS 2021:439](#)) tidsbegränsas giltigheten av de kvarvarande tidsbegränsade bestämmelserna 9 c, 23 g och 24 e §§. Detta ger en i och för sig intressant bild av hur man hanterar sådana här lite komplexa situationer, men är kanske inte av direkt intresse för Karnovs läsare.

Kommentaren uppdaterad per 1 oktober 2021

SFS 2021:651 – Regeringen föreskriver att bilaga 1 till jaktförordningen ([1987:905](#))¹ ska ha följande lydelse.

Av Jacob Wichmann: Ändringen innebär en smärre justering av jakttiderna för dalripa och fjällripa (p. 18 i bilagan) samt att "Ejder" tas bort ur förteckningen.

SFS 2021:807 – Regeringen föreskriver i fråga om jaktförordningen ([1987:905](#)).

dels att 15 § ska ha följande lydelse

dels att det ska införas en ny paragraf, 43 §, och närmast före 43 § en ny rubrik av följande lydelse.

Av Jacob Wichmann: Ändringen avser regeringens föreskrifter om utfodring av vilt.

Kommentaren uppdaterad per 1 juli 2021

SFS2021:334 – Regeringen föreskriver i fråga om jaktförordningen ([1987:905](#)).

dels att bilaga 1–4 till förordningen ska upphöra att gälla,

dels att 9, 16, 18, 26, 28 b, 29 och 49 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya bilagor, bilaga 1–4, av följande lydelse.

Av Jacob Wichmann: Av [2 §](#) jaktförordningen framgår att Naturvårdsverket minst vart sjätte år ska se över de jakttider beträffande olika slag av vilt som regleras i förordningen. Översynen har medfört omfattande ändringar i förordningen och dess bilagor. Vidare ändras 28 b § för att förbättra förutsättningarna för att bedriva renskötsel i nationalparker, att etablera nya nationalparker och att utvidga befintliga nationalparker i renskötselområdet.

SFS2021:437 – Regeringen föreskriver att [6 §](#) jaktförordningen ([1987:905](#)), 1 ska upphöra att gälla den 14 juni 2021.

Av Jacob Wichmann: Bestämmelsen avser skyldighet att anmäla fällning eller påskjutning av gråsäl till länsstyrelsen. Av Naturvårdsverkets beslut om licensjakt framgår dock att fälld säl ska anmälas till Naturvårdsverket. För att undvika onödig dubbelrapportering tas därför bestämmelsen bort.

Inledande bestämmelse

1 §

Beteckningar som används i denna förordning har samma betydelse som i jaktlagen ([1987:259](#)).

Jakten

Allmänna jakttider

2 §

Jakt efter vilt av olika slag är tillåten under de tider av jaktåret (den 1 juli–den 30 juni) som anges i bilaga 1 till denna förordning (allmänna jakttider). Ingrepp får dock inte göras i fåglarnas bon. Deras ägg får inte heller tas eller förstöras.

Länsstyrelsen får meddela föreskrifter om en begränsning av den allmänna eller särskilda jakttiden för viss viltart om det behövs med hänsyn till snö-, is- eller temperaturförhållandena.

Naturvårdsverket ska minst en gång vart sjätte år se över de jakttider som regleras i denna förordning och vid behov föreslå ändringar till regeringen.

F ([2018:639](#)).

Jakten efter älg

Rubriken har denna lydelse enl. **F 1991:1770**.

3 §

Om licensjakt efter älg och om älgskötselområden finns det bestämmelser i 33 § jaktlagen (1987:259).

För ett älgskötselområde ska det finnas en skötselplan.

Trots det som föreskrivs i 33 § tredje stycket jaktlagen (1987:259), om älgskötselområdes storlek får ett älgskötselområde registreras även om området endast medger avskjutning av fem vuxna älgar per år, om det finns särskilda skäl för en sådan registrering och området i övrigt är lämpat för älgjakt.

F (2012:32).

3 a §

Jakt efter älg är tillåten under de tider som anges i *bilaga 2* till denna förordning.

F (1991:1770).

3 b §

Den som ansöker om registrering av licensområde för älgjakt eller av älgskötselområde skall betala en avgift enligt föreskrifter som meddelas av Naturvårdsverket.

F (2000:1216).

3 c §

I ett län där det förekommer älg ska länsstyrelsen besluta om att inrätta älgförvaltningsområden. Ett älgförvaltningsområde bör omfatta en i huvudsak egen älgstam.

Ett älgförvaltningsområde får inrättas utan hinder av en länsgräns. Om ett älgförvaltningsområde berör fler än ett län, fattas beslutet om att inrätta området av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av området ska vara belägen.

F (2011:117).

3 d §

För ett älgförvaltningsområde ska länsstyrelsen inrätta en älgförvaltningsgrupp. Älgförvaltningsgruppen ska upprätta en älgförvaltningsplan för området. Planen ska godkännas av länsstyrelsen.

Om ett älgförvaltningsområde berör fler än ett län, ska älgförvaltningsgruppen för området inrättas av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av området ska vara belägen.

En älgförvaltningsgrupp ska bestå av sex ledamöter, varav tre utses på förslag av markägarnas organisationer och tre på förslag av jägarnas organisationer. Inom älgförvaltningsområden där medlemmar i en sameby har rätt till jakt enligt 25 § rennäringslagen (1971:437), ska dock en av de ledamöter som företräder jaktintresset utses på förslag av Sametinget. Till ordförande i älgförvaltningsgruppen ska länsstyrelsen utse en av de ledamöter som företräder markägarintresset.

Om älgförvaltningsgruppen inte är enig om ett beslut, ska omröstning ske. Vid omröstning ska den mening gälla som omfattas av mer än hälften av ledamöternas röster. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst.

F ([2012:32](#)).

Jakten efter kronhjort

Rubriken har denna lydelse enl. **F 1998:1000**.

4 §

Ett område som har sådan storlek och arrondering att det medger vård av en i huvudsak egen kronhjortsstam får av länsstyrelsen registreras som kronhjortsskötselområde. Inom ett sådant område får kronhjort jagas utan licens. För Skåne län gäller dock att länsstyrelsen beslutar om inrättande av kronhjortsområden i länet. Inom ett sådant område får kronhjort jagas endast under särskild jakttid och efter licens av länsstyrelsen.

F (1998:1000).

5 §

Jakt efter kronhjort är tillåten under de tider som anges i *bilaga 3* till denna förordning.

F (1998:1000).

5 a §

För områden som länsstyrelsen har registrerat för jakt efter kronhjort ska jakträttshavaren anmäla jaktresultatet till länsstyrelsen inom två veckor efter jakttidens utgång.

För områden som länsstyrelsen har registrerat för jakt efter älg ska jaktresultatet anmälas inom två veckor efter jakttidens utgång. Om en älg har fällts ska detta dock anmälas inom två veckor efter det att djuret fälldes.

Om älg eller kronhjort fälls i andra fall än som avses i första eller andra stycket, ska jakträttshavaren anmäla detta till länsstyrelsen inom två veckor efter jakttidens utgång eller, om djuret fälls under annan tid med stöd av särskilt tillstånd, inom två veckor efter det att djuret fälldes.

F ([2011:117](#)).

5 b §

Den som vid tillåten jakt har fällt eller påskjutit björn, varg, järv eller lo ska anmäla detta till länsstyrelsen utan dröjsmål och senast samma dag.

F ([2009:1265](#)).

5 c §

Den som vid tillåten jakt har fällt eller påskjutit gråsäl eller knobbsäl ska anmäla detta till Naturvårdsverket utan dröjsmål och senast närmaste vardag efter att sälen fälldes.

F ([2021:1332](#)).

6 §

I en anmälan enligt 5 a–5 c §§ ska det anges

1. var och när djuret fälldes eller påsköts,
2. vilket kön djuret har, om det är möjligt att fastställa,
3. namn, adress och telefonnummer till den som har fällt eller påskjutit djuret, om djuret är en björn, varg, järv, lo eller säl, och
4. i fråga om älg eller kronhjort, om det fällda djuret är en årskälv.

F ([2021:1332](#)).

Föreskrifter om licensjakt efter älg och kronhjort m.m.

Rubriken har denna lydelse enl. **F 2011:117**.

7 §

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om

1. registrering av licensområde för älgjakt och älgskötselområde,
2. licens för jakt efter älg och kronhjort,
3. älgskötselområde, älgförvaltningsområde, kronhjortsområde och kronhjortsskötselområde,
4. länsstyrelsens prövning i ärenden som avses i 1–3.

F ([2011:117](#)).

Jakt inom vilthägn m.m.

Rubriken har denna lydelse enl. **F 1998:1000**.

8 §

Inom ett vilthägn som uppfyller de krav som Naturvårdsverket har föreskrivit får djur av den viltart som hägnet är avsett för jagas trots bestämmelserna om fredning. För användning av hund gäller dock bestämmelserna i [16 §](#).

Inom en anläggning för hållande av fåglar i fångenskap får ägg plockas trots bestämmelserna om fredning.

F (1998:1000).

Inskränkningar i jakten

Rubriken har denna lydelse enl. **F 1999:712**.

9 §

För jakt med skjutvapen på änder, gäss, björn, varg, järv, lo, älg, dovhjort, kronhjort och rådjur gäller följande begränsningar.

1. Bläsand, gräsand, ejder, knipa, kricka, sjöorre, storskrake, vigg, bläsgås, grågås, kanadagås, sädgås och vitkindad gås får jagas bara från och med en timme före solens uppgång till och med en timme efter solens nedgång.

2. Björn får jagas bara under tiden från och med en timme före solens uppgång till och med två timmar före solens nedgång.
3. Varg, järv, lo, älg, dovhjort, kronhjort och rådjur får jagas bara från och med en timme före solens uppgång till och med en timme efter solens nedgång. Under timmen efter solens nedgång får jakten endast bedrivas som smyg- eller vaktjakt.

Länsstyrelsen får i enskilda fall besluta om undantag från första stycket. Om flera län är berörda prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

Om tillstånd till jakt ges enligt 23 b §, 24 § eller 31 § första stycket, prövas dock frågan om undantag från första stycket av den myndighet som beslutar om jakten.

Länsstyrelsen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

F [\(2021:334\)](#).

9 a §

Valar får inte jagas från svenskt fartyg eller luftfartyg på det fria havet utanför Sveriges ekonomiska zon.

F (1998:1000).

9 b §

I föreskrifter eller beslut som avses i 11, 14 och 15 §§, 20 § 2 samt 21, 23 a–23 d, 24, 24 c, 29 och 31 §§ ska det anges

1. vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas,
2. vilka medel och metoder som får användas,
3. vilken tid och vilket område som avses,
4. de villkor som i övrigt behövs för att så långt som möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd, och
5. den kontroll som kommer att ske.

Första stycket 1 gäller inte beslut av länsstyrelsen enligt 21 § första stycket i fråga om undantag för rullstolsburen person med bestående rörelsehinder för jakt efter fågel från motordrivet fordon.

F [\(2011:188\)](#).

9 c §

När Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt 23 g § gäller 9 b § första stycket.

F [\(2021:1332\)](#).

Jaktmedel

10 §

Vid jakt får vapen och andra jaktmedel användas endast i den utsträckning och på det sätt som anges i denna förordning eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av förordningen.

F ([2019:174](#)).

10 a §

Vid jakt får endast sådana vapen och andra jaktmedel användas som uppfyller de krav som Naturvårdsverket föreskriver.

I fråga om vilda fåglar, björn, varg, järv, lo, utter, bäver, valar och fladdermöss samt i fråga om annat vilt som i [bilaga 1](#) till artskyddsförordningen ([2007:845](#)) har markerats med N, n eller F är det förbjudet att för fångst eller dödande använda medel eller metoder som anges i [bilaga 5](#) till denna förordning eller andra medel eller metoder som inte är selektiva och som lokalt kan medföra att populationen av arten försvinner eller utsätts för en allvarlig störning. Snaror får dock användas för jakt efter dalripa och fjällripa norr om 58° nordlig bredd.

Vid jakt med skjutvapen får vapnet inte gillras.

F ([2019:174](#)).

11 §

Fångstredskap ska vara av godkänd typ för att få användas.

Ett fångstredskap av en typ som har prövats i ett annat EU-land, Turkiet eller ett EFTA-land som har undertecknat EES-avtalet får dock användas om produkten uppnår en djurskydds- och säkerhetsnivå likvärdig den svenska. Ett sådant redskap ska anmälas till Naturvårdsverket.

Naturvårdsverket prövar efter samråd med Statens jordbruksverk frågor om godkännande av fångstredskap. Naturvårdsverket är behörig myndighet för fångstredskap enligt Europaparlamentets och rådets [förordning \(EU\) 2019/515](#) av den 19 mars 2019 om ömsesidigt erkännande av varor som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av [förordning \(EG\) nr 764/2008](#).

Den som ansöker om godkännande ska betala en avgift enligt föreskrifter som meddelas av Naturvårdsverket.

F ([2020:147](#)).

12 §

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om

1. tillstånd, anmälan, kunskapskrav eller andra villkor för användande av fångstredskap,
2. vittjande av fångstredskap,
3. befogenhet för länsstyrelsen att i det enskilda fallet ge tillstånd till användande av vissa fångstredskap, och
4. typgodkännande och fångstredskap enligt [11 §](#).

F ([2013:886](#)).

12 a §

Vilt som har fångats i fångstredskap skall vid vittningstillfället omedelbart avlivas eller återges friheten.

Första stycket gäller inte vid fångst i vilthägn av den viltart som hägnet är avsett för.

Vid avlivning av djur som har fångats med fångstredskap gäller inte bestämmelserna om jaktmedel.

F [\(2001:451\)](#).

13 §

Bekämpningsmedel får användas för att döda mullvadar, sorkar (utom bisam), lämlar, råttor, skogsmöss och husmöss, om medlet har godkänts för sådan användning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/ EEG, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter eller förordningen [\(2014:425\)](#) om bekämpningsmedel.

F [\(2014:427\)](#).

14 §

Fast belysning vid väg eller byggnad som satts upp i annat syfte än att underlätta jakten får användas vid jakt efter vildkanin, rödräv, mårhund, grävling, mink, mård, tvättbjörn eller vildsvin. Vid jakt efter dessa djur får vidare ficklampa eller annan liknande lampa användas

1. när djuret ska avlivas i samband med jakt med ställande hund,
2. för jakt vid gryt eller lya, eller
3. när ett fångstredskap vittjas.

Fast belysning som har satts upp i syfte att underlätta jakten får användas vid jakt efter vildsvin vid för ändamålet anordnade åtelplatser för vildsvin (åteljakt).

F [\(2008:1412\)](#).

14 a §

Elektronisk bildförstärkare, elektronisk bildomvandlare, värmekamera eller rörlig belysning får användas i nära anslutning till jaktvapnet vid jakt efter vildsvin.

Termiska sikten får dock endast användas vid jakt i öppen terräng eller vid åtelplatser.

F [\(2019:174\)](#).

15 §

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om användning av andra jaktmedel än vad som följer av denna förordning.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undantag från kravet i 12 a § att fångat vilt omedelbart ska avlivas eller återges friheten.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om åtling för jakt vid åtelplatser som anordnats för ändamålet (åteljakt).

Naturvårdsverket får i det enskilda fallet besluta om undantag från kravet i 11 § att fångstredskap ska vara av godkänd typ. Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om de fall då sådana undantag får beviljas.

F ([2021:807](#)).

15 a §

Naturvårdsverket eller, om beslutet fattas av länsstyrelsen, länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet att vid jakt använda belysning utöver vad som är tillåtet enligt [14 §](#), om det är fråga om skyddsjakt, licensjakt eller jakt som avses i [31 §](#) första stycket.

Naturvårdsverket eller, om beslutet fattas av länsstyrelsen, länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet enligt [10 §](#) andra stycket att använda halvautomatiska vapen med magasinkapacitet som överstiger två patroner, om det är fråga om skyddsjakt eller licensjakt efter björn.

Om beslutet fattas av länsstyrelsen och flera län är berörda, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

F ([2018:639](#)).

15 b §

Naturvårdsverket får utöver vad som anges i [15 §](#) och [15 a § andra stycket](#) i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet i [10 §](#) andra stycket att använda vissa jaktmedel och metoder.

F ([2018:639](#)).

15 c §

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta

1. att ett godkänt bekämpningsmedel som avses i [13 §](#) får användas för att döda fåglar som orsakar allvarliga skador eller olägenheter för människors hälsa,
2. om undantag från förbudet att vid jakt använda belysning utöver vad som är tillåtet enligt [14 §](#) eller [14 a §](#), om det är fråga om annan jakt än som avses i [31 §](#) första stycket.

Om flera län är berörda prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken finns.

F ([2019:174](#)).

15 d §

I fråga om vilda fåglar, björn, varg, järv, lo, utter, bäver, mård, iller, skogshare och fladdermöss samt i fråga om annat vilt som i bilaga 1 till artskyddsförordningen ([2007:845](#)) har markerats med N, n eller F får föreskrifter eller beslut enligt [15 §](#), [15 a § första stycket](#), [15 b §](#) eller [15 c §](#) denna förordning meddelas endast om

1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde inte försvåras, och
3. föreskriften eller beslutet behövs av något sådant skäl som anges i [23 a §](#) eller [31 §](#) första stycket denna förordning.

F (2018:639).

15 e §

I fråga om jakt efter björn får beslut enligt 15 a § andra stycket meddelas endast om

- 1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
- 2. upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde inte försvåras, och
- 3. undantaget är lämpligt med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt tillämpas selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

F (2018:639).

Hundar

16 §

Trots 16 § första stycket lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter, får jakthundar som är lämpade för respektive jaktändamål användas av jakträttshavaren eller av en annan person med jakträttshavarens medgivande vid tillåten jakt och vid jaktträning enligt följande:

Hund som		
a) förföljer		
björn	i hela landet utom Norrbottens län väster om odlingsgränsen	den 21 aug.–15 okt.
björn	i Norrbottens län väster om odlingsgränsen	den 21 aug.–30 sept.
grävling	i hela landet	den 21 aug.–31 jan.
järv	i hela landet	den 1 sept.–30 nov. eller den senare tidpunkt då jakten har avslysts genom beslut
hjort eller rådjur	i hela landet	den 1 okt.–31 jan.
lo	i hela landet	den 1 feb.–15 mars eller den senare tidpunkt då jakten har avslysts genom beslut
mink, mårddhund eller tvättbjörn	i hela landet	den 1 aug.–15 april
rödräv	i hela landet	den 21 aug.–28 (29) feb.
varg	i hela landet	den 1 dec.–15 jan. eller den senare tidpunkt då jakten har avslysts genom beslut
vildsvin	i hela landet	den 1 aug.–31 jan.
älg	i hela landet	den 21 aug.–31 jan.
övriga däggdjur	i hela landet	den 21 aug.–28 (29) feb. eller den tidigare tidpunkt då jakten ska vara avslutad

Hund som

b) jagar		
fågel utan att förfölja vilt	i Värmlands län Dalarnas län Gävleborgs län Västernorrlands län Jämtlands län Västerbottens län och Norrbottens län	den 16 aug.–30 april
fågel utan att förfölja vilt	i övriga delar av landet	den 16 aug.–15 april
hare, vildkanin eller rödrev utan att förfölja vilt	i hela landet	den 21 aug.–28 (29) feb.
c) används vid jakt under jord på		
vildkanin, mårddhund, mink, stenmård eller tvättbjörn	i hela landet	den 1 juli–30 juni
rödrev, skogsmård eller grävling	i hela landet	allmän jakt enligt bilaga 1 samt skyddsjakt enligt bilaga 4 till denna förordning

F [\(2021:334\)](#).

16 a §

Trots [16 §](#) första stycket lagen [\(2007:1150\)](#) om tillsyn över hundar och katter, får hundar som är lämpade för ändamålet användas för jaktträning och prov under hela året i gryt som är särskilt iordningställda för ändamålet.

Jordbruksverket får i samråd med Naturvårdsverket meddela föreskrifter om hur sådana gryt ska vara utformade.

F [\(2011:188\)](#).

17 §

Vid all jakt får hund användas för spårning eller apportering av skadat eller fällt vilt, om hunden står under förarens kontroll. Trots [16 §](#) första stycket lagen [\(2007:1150\)](#) om tillsyn över hundar och katter, får en hund som står under sådan kontroll också användas för att söka efter vilt för att hindra att viltet kommer till skada, exempelvis vid slätter, eller för annat viltvårdsändamål.

Vid jakt efter björn, varg, järv, lo, älg, hjort, rådjur, mufflonfår eller vildsvin ska en hund som är särskilt tränad i att spåra upp skadat vilt kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen.

Vid jakt efter ringduva, gäss eller änder ska en hund som kan apportera eller markera nedskjuten fågel medföras. Vid jakt efter övrig fågel ska en hund som kan apportera eller markera nedskjuten fågel medföras under tiden mellan solens nedgång och en timme före solens uppgång. Skyldigheten att medföra hund gäller inte om jakten sker på snötäckt mark eller från båt i öppet vatten eller vid havskust med hjälp av vettar.

F [\(2011:188\)](#).

18 §

En hund som vid jakt eller jaktträning jagar på ett olämpligt sätt ska snarast kopplas.

Jakt eller jaktträning med hund ska bedrivas på ett sådant sätt att viltet med hänsyn till hundens egenskaper eller snö-, is- och temperaturförhållandena inte utsätts för onödiga påfrestningar.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om ytterligare undantag från [16 §](#) första stycket lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter. Naturvårdsverket får även besluta om sådana undantag i beslut om delegering enligt 24 a §. Om Naturvårdsverket inte har meddelat föreskrifter eller beslut om sådana undantag, får länsstyrelsen i det enskilda fallet besluta om undantag om detta inte strider mot Naturvårdsverkets föreskrifter eller beslut.

F ([2021:334](#)).

19 §

Om det behövs till skydd för viltet eller av annat särskilt skäl, får länsstyrelsen trots [16 §](#) första stycket lagen ([2007:1150](#)) om tillsyn över hundar och katter och 16 § denna förordning meddela föreskrifter om

1. att hundar som förföljer vilt inte får användas vid jakt efter älg, hjort, rådjur, mufflonfår eller vildsvin,
2. att hundar, i marker där det finns vilt, ska hållas under sådan tillsyn att de hindras från att löpa lösa också under annan tid än den 1 mars–den 20 augusti,
3. att hundar ska hållas kopplade.

Har länsstyrelsen meddelat föreskrifter som avses i första stycket 2 till skydd för visst vilt, får dock hundar som inte driver eller förföljer sådant vilt användas för jakt enligt föreskrifter som meddelas av länsstyrelsen.

F ([2011:188](#)).

Jakt från motordrivna fordon m.m.

20 §

Trots bestämmelsen i [31 §](#) första stycket jaktlagen ([1987:259](#)) gäller följande.

1. Jakt får bedrivas från båt försedd med motor under förutsättning att motorn är avstängd och minst en minut förflutit sedan motorn stängts av.
2. Den som jagar för att förebygga skada av vilt får använda ett motordrivet fordon vid jakt som bedrivs på särskilt uppdrag av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet.
3. Motordrivna fordon får användas vid jakt i vilthägn efter den art som hägnet är avsett för.

Första stycket 2–3 gäller inte vid jakt som avser vilda fåglar, björn, varg, järv, lo, utter, mård, iller, bäver, skogshare, sälar, valar, fladdermöss eller som avser annat vilt som har markerats med N, n eller F i [bilaga 1](#) till artskyddsförordningen ([2007:845](#)).

F ([2018:632](#)).

20 a §

Trots bestämmelsen i [31 §](#) första stycket jaktlagen ([1987:259](#)) får en rullstolsburen person med bestående rörelsehinder jaga däggdjur från ett motordrivet fordon under förutsättning att motorn är avstängd.

Om jakten avser björn, varg, järv, lo, utter, mård, iller, bäver, skogshare, fladdermöss eller sådant annat vilt som har markerats med N, n eller F i [bilaga 1](#) till artskyddsförordningen ([2007:845](#)), krävs dock att tillstånd i det enskilda fallet har meddelats av Naturvårdsverket eller länsstyrelsen. Sådan jakt får påbörjas när minst fem minuter förflutit sedan motorn stängts av.

Beslut om tillstånd enligt andra stycket meddelas av den myndighet som i det enskilda fallet prövar om jakt får bedrivas efter björn, varg, järv, lo, utter och fladdermöss. I övriga fall meddelas sådant tillstånd av länsstyrelsen. Om flera län är berörda och det är länsstyrelsen som beslutar om tillstånd, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

F ([2018:632](#)).

20 b §

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta att en rullstolsburen person med bestående rörelsehinder får jaga vilda fåglar från ett motordrivet fordon med avstängd motor under de tider som anges i bilaga 1 till denna förordning (allmän jakttid). Sådan jakt får påbörjas när minst fem minuter förflutit sedan motorn stängts av. Om flera län är berörda prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

F ([2018:632](#)).

21 §

Utöver vad som följer av 20, 20 a och 20 b §§ får den myndighet som beslutar om jakten i det enskilda fallet besluta om undantag från förbudet i [31 §](#) första stycket jaktlagen ([1987:259](#)) i fråga om jakt efter björn, varg, järv, lo, utter, valar och fladdermöss samt när det är fråga om jakt som avses i [24 §](#) eller [31 §](#) första stycket 1 denna förordning. I övriga fall får länsstyrelsen besluta om sådana undantag. Om flera län är berörda och det är länsstyrelsen som beslutar om undantag, prövas frågan av länsstyrelsen i det län där huvuddelen av marken är belägen.

I fråga om vilda fåglar, björn, varg, järv, lo, utter, bäver, mård, iller, skogshare, vikare, valar och fladdermöss samt i fråga om andra vilt levande djurarter som har markerats med N, n eller F i [bilagan](#) till artskyddsförordningen ([2007:845](#)), får undantag medges endast om

1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde inte försvåras, och
3. undantaget behövs för att en sådan begränsad jakt som avses i [23 c §](#) ska kunna genomföras eller behövs av något sådant skäl som anges i [23 a §](#) eller [31 §](#) första stycket denna förordning.

F ([2018:632](#)).

22 §

Skjutvapen får inte medföras vid färd med motordrivet fordon i terräng. Om ett skjutvapen förvaras i ett motordrivet fordon får det inte finnas ammunition i vapnets patronläge eller magasin.

Första stycket gäller inte

1. bevakningspersonal, militär personal, en polisman eller en kustbevakningstjänsteman under tjänsteutövning,

- 2. vid sådan jakt som bedrivs med stöd av bestämmelserna i 20 § och 20 a § första stycket, eller
- 3. när undantag medgetts eller tillstånd meddelats med stöd av 20 a § andra stycket, 20 b eller 21 §§.

Första stycket första meningen gäller inte heller vid sådan transport av fäلت vilt som sker med stöd av 1 § andra stycket 5 terrängkörningsförordningen (1978:594).

F (2019:89).

23 §

Länsstyrelsen får i det enskilda fallet eller genom föreskrifter medge undantag från 22 § första stycket, om det behövs för renskötseln eller om det annars finns särskilda skäl.

F (2002:551).

23 a §

Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i 23 b, 24, 25 och 29 §§ meddelas

- 1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,
- 2. av hänsyn till flygsäkerheten,
- 3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller
- 4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

Ett beslut som avses i första stycket får även avse rätt att göra ingrepp i fåglars bon eller förstöra fåglars ägg.

F (2009:1265).

23 b §

Om det finns förutsättningar enligt 23 a § får Naturvårdsverket efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

Innan Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller skyddsjakt efter säl.

F (2013:1097).

Förutsättningar för licensjakt efter vissa rovdjur

Rubriken införd g. F 2009:1265.

23 c §

Förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

F ([2009:1265](#)).

23 d §

Om det finns förutsättningar enligt [23 c §](#) och något annat inte följer av [24 a §](#), får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo.

Ett beslut om jakt enligt första stycket får utformas och förenas med villkor som är ändamålsenliga med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar.

F ([2011:1571](#)).

23 e §

Beslut om licensjakt efter varg får fattas senast den 1 oktober varje år.

De år som miniminivåer för förekomsten av varg fastställs enligt [5 §](#) förordningen ([2009:1263](#)) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn får beslut om licensjakt efter varg i stället fattas senast den 15 oktober.

F ([2016:556](#)).

23 f §

Om beslut om licensjakt har fattats enligt [23 e §](#) får beslutet ändras om det behövs med hänsyn till nya omständigheter eller av någon annan särskild anledning.

F ([2016:556](#)).

23 g §

Om de förutsättningar som anges i [23 c §](#) är uppfyllda får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter gråsäl och knubbsäl.

Innan Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket ska verket låta Havs- och vattenmyndigheten yttra sig.

När Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket gäller [23 d §](#) andra stycket.

F ([2021:1332](#)).

Skyddsjakt enligt 7 § jaktlagen

Rubriken har denna lydelse enl. F **2011:1571**.

24 §

Frågor om jakt enligt [7 §](#) jaktlagen ([1987:259](#)) prövas av

1. Naturvårdsverket när det gäller jakt efter björn, varg, järv, lo eller säl samt efter rovfåglar och ugglor, och

2. länsstyrelsen i andra fall.

Innan Naturvårdsverket fattar ett beslut enligt första stycket ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller jakt efter säl.

Om länsstyrelsens beslut rör arter som annars är fredade, är länsstyrelsen skyldig att årligen till Naturvårdsverket eller Havs- och vattenmyndigheten lämna de uppgifter om jakten som verket eller myndigheten begär.

F [\(2011:645\)](#).

Delegering av beslut om skyddsjakt och licensjakt

Rubriken införd g. F 2009:1265.

24 a §

Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelsen att besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo och kungsörn med stöd av [23 b §](#).

Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde enligt [2 §](#) förordningen [\(2009:1263\)](#) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn att besluta om licensjakt efter björn, varg, järv och lo med stöd av [23 d §](#), under förutsättning att antalet föryngringar för arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna enligt 5 § samma förordning.

F [\(2013:1097\)](#).

24 b §

Upphävd g. F [\(2013:1097\)](#).

24 c §

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om beslut enligt [24 a §](#).

Naturvårdsverket ska fortlöpande bedöma om möjligheten att jaga rovdjur med stöd av beslut enligt [24 a §](#) försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, eller möjligheten annars utnyttjas i stor omfattning. Om Naturvårdsverket bedömer att så är fallet, får verket ändra eller återkalla ett sådant beslut.

F [\(2013:1097\)](#).

24 d §

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om eller i det enskilda fallet besluta hur man ska förfara med dödade djur.

I ett beslut om jakt enligt [23 b](#) eller [23 d §](#) får den beslutande myndigheten bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur. Om inte myndigheten beslutat något annat får djuret behållas av jakträttshavaren. När beslut om jakt meddelas enligt [23 b](#) eller [23 d §](#) får myndigheten även medge undantag från [31 §](#) första stycket jaktlagen [\(1987:259\)](#) och, när det gäller skyddsjakt, också medge att jakten bedrivs på annans jaktområde.

Innan Naturvårdsverket meddelar sådana föreskrifter eller fattar ett sådant beslut som avses i första eller andra stycket, ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om föreskrifterna eller beslutet gäller jakt efter vilt som lever i hav eller vatten.

F [\(2011:645\)](#).

24 e §

När Naturvårdsverket fattar ett beslut om licensjakt enligt 23 g § får verket i beslutet bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur. Om inte verket har beslutat något annat får djuret behållas av jakträttshavaren.

Naturvårdsverket får i beslutet även medge undantag från [31 §](#) första stycket jaktlagen [\(1987:259\)](#).

F [\(2021:1332\)](#).

25 §

Frågor om jakt enligt [8 §](#) jaktlagen [\(1987:259\)](#) prövas av Naturvårdsverket. Ett sådant beslut får avse däggdjur och fåglar av sådan art eller ras som inte genom naturlig utbredning tillhörde landets viltbestånd vid utgången av år 1987, dock inte vildsvin och mufflonfår.

Innan Naturvårdsverket meddelar ett beslut som avses i första stycket ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om beslutet gäller jakt efter vilt som lever i hav eller vatten.

F [\(2011:645\)](#).

Skyddsjakt på enskilds initiativ

26 §

För att förebygga skador av vilt får jakträttshavare bedriva jakt under de tider och övriga villkor som anges i bilaga 4 till denna förordning. Vidare får sådan jakt bedrivas av personer som avses i [23 §](#) första stycket jaktlagen [\(1987:259\)](#), under de tider som anges i punkterna 2 och 3 samt, när det gäller vildkanin, punkten 1 i bilaga 4.

Vid jakt som avses i första stycket får ingrepp även göras i fåglars bon och fåglars ägg förstöras.

Den som jagar med stöd av första eller andra stycket är skyldig att till länsstyrelsen lämna de uppgifter om jakten som Naturvårdsverket föreskriver. Länsstyrelsen är skyldig att årligen lämna dessa uppgifter till Naturvårdsverket.

F [\(2021:334\)](#).

27 §

Upphävd g. F [\(2009:1265\)](#).

28 §

Om något av rovdjuren björn, varg, järv eller lo angriper tamdjur eller om det finns skälig anledning att befara ett sådant angrepp, får åtgärder vidtas för att skrämma bort rovdjuret.

Rovdjur som avses i första stycket får dödas av ett tamdjurs ägare eller vårdare för att skydda tamdjuret

1. när rovdjuret angriper och skadar tamdjuret eller om det är uppenbart att ett sådant angrepp är omedelbart förestående,
2. om det finns skälig anledning att befara ett angrepp på tamdjuret och dödandet sker i omedelbar anslutning till att rovdjuret har angripit och skadat eller dödat tamdjur, eller
3. om rovdjuret befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret och det finns skälig anledning att befara ett angrepp där.

Rovdjuret får bara dödas när det inte går att skrämma bort rovdjuret eller på något annat lämpligt sätt avbryta eller avvärja angreppet.

Åtgärder enligt andra stycket 3 får, när det gäller lo, vidtas även för att skydda vilt som hålls i vilthägn eller liknande anläggning enligt 41 a §.

F ([2009:310](#)).

28 a §

Åtgärder enligt [28 §](#) andra-fjärde styckena får även vidtas av annan som handlar på uppdrag av ägaren eller vårdaren för att skydda jakthund som används i jaktlag, tamdjur som befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret eller vilt som hålls i vilthägn eller liknande anläggning enligt [41 a §](#).

Detsamma gäller när uppdrag saknas men den som vidtar åtgärden har skälig anledning att anta att ett sådant skulle ha lämnats om det funnits möjlighet till det.

F ([2009:310](#)).

28 b §

Åtgärder enligt 28 och 28 a §§ får vidtas på någon annans jaktområde och trots bestämmelserna i 9 §. Inom nationalparker är sådan jakt endast tillåten för att förhindra angrepp på ren.

F ([2021:334](#)).

28 c §

Naturvårdsverket ska fortlöpande bedöma om möjligheten att döda rovdjur med stöd av [28 §](#) andra-fjärde styckena och [28 a §](#) försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde eller annars används i stor omfattning. Om Naturvårdsverket bedömer att så är fallet ska verket genast anmäla detta till regeringen.

F ([2009:310](#)).

28 d §

Den som i fall som avses i [28-28 b §§](#) har dödat ett djur ska snarast möjligt anmäla händelsen till länsstyrelsen. Djuret får inte flyttas utan medgivande från länsstyrelsen.

Länsstyrelsen ska anmäla händelsen till Polismyndigheten, om det finns misstanke om brott.

F ([2014:1232](#)).

29 §

Om förutsättningarna enligt 23 a § är uppfyllda för andra djur än björn, varg, järv, lo, säl eller örn, får länsstyrelsen ge tillstånd till skyddsjakt.

Länsstyrelsen ska i beslutet om tillstånd bestämma hur man ska förfara med ett fångat eller dödat djur av en art som avses i 33 § första stycket.

Länsstyrelsen får med stöd av första stycket ge tillstånd till att bävrars boplatser och dammbyggnad förstörs. Tillstånd till sådan förstörelse under tiden den 1 oktober–30 april får dock bara lämnas om det är absolut nödvändigt för att förhindra allvarliga skador.

Utan sådant tillstånd som avses i tredje stycket första meningen och trots att jakt med andra medel inte är tillåten får bävrars dammbyggnad, med undantag av boplatser, förstöras under tiden den 1 maj–30 september.

Tillstånd till jakt på duvhök i syfte att skydda fåglar som är uppfödda för att sättas ut för jakt får endast avse fångst av duvhök för förflyttning till en annan plats för att åter släppas fri.

Om beslutet rör arter som annars är fredade, är länsstyrelsen skyldig att årligen till Naturvårdsverket lämna de uppgifter om jakten som verket begär.

F ([2021:334](#)).

29 a §

Upphävd g. F ([2001:451](#)).

Jakt för att tillgodose djurskyddsintresset och jakt för vetenskapliga behov m.m.

30 §

Polismyndigheten får låta avliva eller fånga moderlös årsunge av älg, hjort, rådjur, mufflonfår eller vildsvin.

31 §

Även om jakt annars inte är tillåten får genom föreskrifter eller beslut i det enskilda fallet

1. Naturvårdsverket ge tillstånd till jakt om det behövs för forsknings- eller utbildningsändamål, för återinplantering eller återinförande av en art eller för den uppfödning som krävs för detta, och
2. länsstyrelsen ge tillstånd till en selektiv jakt efter ett litet antal djur under strängt kontrollerade förhållanden, om det behövs för att tillgodose viltförvaltningen.

En förutsättning för att jakt enligt första stycket ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Tillstånd enligt första stycket 2 får inte avse arter som i [bilaga 1](#) till artskyddsförordningen ([2007:845](#)) har markerats med N eller n.

Innan Naturvårdsverket ger ett tillstånd enligt första stycket 1 ska verket höra Havs- och vattenmyndigheten, om tillståndet gäller jakt efter vilt som lever i hav eller vatten.

Länsstyrelsen ska årligen till Naturvårdsverket lämna de uppgifter om medgivna tillstånd som verket begär.

F ([2011:645](#)).

31 a §

Naturvårdsverket eller den till vilken myndigheten uppdrar detta får i syfte att åstadkomma en ökad genetisk variation i vargstammen fånga en varg på någon annans jaktområde för att flytta den till en annan plats och efter medgivande enligt [41 §](#) tredje stycket släppa den fri där. Ägaren och jakträttshavaren till det jaktområde där djuret fångas ska underrättas om åtgärden.

En förutsättning för att en åtgärd enligt första stycket ska få vidtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

F ([2011:188](#)).

Ringmärkning m.m.

32 §

Den som har Naturhistoriska riksmuseets uppdrag att ringmärka fåglar får för sådant ändamål fånga fåglar på annans jaktområde. Om ett fångstredskap kan komma att lämnas utan omedelbar tillsyn, skall jakträttshavaren underrättas innan redskapet sätts ut. Ringmärkningen får ske utan hinder av att fåglarna är fredade.

För att i andra fall få fånga eller fälla djur eller ta fåglars ägg på någon annans jaktmark i syfte att märka eller undersöka djuren eller äggen fordras tillstånd av Naturvårdsverket. Den som har fått ett sådant tillstånd skall underrätta jakträttshavaren om sin verksamhet.

F (1995:443).

32 a §

Naturvårdsverket eller den till vilken myndigheten uppdrar detta får för forskningsändamål fånga en varg på någon annans jaktområde i syfte att märka och undersöka djuret. Ägaren och jakträttshavaren till det jaktområde där djuret fångas ska underrättas om åtgärden.

En förutsättning för att en åtgärd enligt första stycket ska få vidtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

F ([2011:188](#)).

Vilt som tillfaller staten

33 §

Vilt av arterna björn, varg, järv, lo, myskoxe, fjällräv, utter, valar, fiskgjuse, bivråk, tornuggla, hökuggla, berguv, fjälluggla, lappuggla, slaguggla, rördrom, lunnefågel, salskrake, svarthalsad dopping, skärfläcka, gråspett, vitryggig hackspett, mellanspett, kungsfiskare, blåkråka, härfågel, sommargylling, fjällgås, skräntärna, svarttärna, storkar, örnar, glador, falkar och kärrhökar som omhändertas, påträffas dött eller dödas när sådant djur är fredat, tillfaller staten.

Älg eller hjort som påträffas död eller dödas när sådant djur är fredat tillfaller staten med de undantag som följer av [34 §](#). Vidare gäller att älg för vilken det betalas avgift enligt [52 c §](#) får behållas av jakträttshavaren.

F (1998:1000).

34 §

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om eftersök av annat statens vilt än sådant som har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon eller med ett spårbundet fordon och om tillvaratagande av sådant vilt som tillfaller staten och som har skadats eller dödats av annan orsak än påskjutning under legal jakt.

Om en älg eller hjort har skadats av någon annan orsak än påskjutning och till följd av detta dött eller avlivats under fredningstid, får djuret behållas av jakträttshavaren, om denne har hjälpt till med att vid behov spåra och avliva djuret eller ta hand om det.

Inom ett viltvårdsområde där jakt efter älg eller hjort sker gemensamt får dock viltvårdsområdesföreningen behålla sådant vilt på villkor som anges i andra stycket.

Andra och tredje styckena gäller även i fråga om älg eller hjort som under fredningstid har avlivats eller fångats enligt [30](#) eller [40](#) §.

F [\(2012:154\)](#).

35 §

Upphävd g. F (1992:82).

36 §

Den som har påträffat ett dött djur av sådan art som avses i [33](#) § första stycket eller har omhändertagit eller vid annat än tillåten jakt har dödat ett sådant djur ska, utom i fall som avses i [28 d](#) §, snarast möjligt anmäla händelsen till Polismyndigheten, oberoende av vem djuret tillfaller. Detsamma gäller i fråga om älg eller hjort när djuret är fredat.

Får en markägare veta att ett djur som avses i [33](#) § har omhändertagits eller påträffats på hans eller hennes marker, är markägaren skyldig att förvissa sig om att en anmälan har gjorts eller själv göra en anmälan. En arrendator och en jakträttshavare har samma skyldighet.

F [\(2014:1232\)](#).

36 a §

Upphävd g. F [\(2009:1265\)](#).

37 §

En anmälan enligt [28 d](#) eller [36](#) § ska innehålla uppgifter om var och när djuret har dödats, omhändertagits eller påträffats.

F [\(2009:1265\)](#).

38 §

När Polismyndigheten har tagit emot en anmälan enligt [36](#) § ska den se till att djuret tas om hand. Detsamma gäller länsstyrelsen när den har tagit emot en anmälan enligt [28 d](#) §. Naturvårdsverket ska genom föreskrifter eller beslut i det enskilda fallet bestämma hur omhändertagna djur ska hanteras.

F [\(2014:1232\)](#).

39 §

Upphävd g. F [\(2009:1265\)](#).

40 §

Har ett djur av arterna björn, varg, järv, lo, älg, hjort, rådjur, utter, vildsvin, mufflonfår eller örn varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon, är fordonets förare skyldig att snarast möjligt märka ut olycksplatsen och underrätta Polismyndigheten. Har ett sådant djur varit inblandat i en sammanstötning med ett spårbundet fordon, ska dock infrastrukturförvaltaren, i stället för att märka ut olycksplatsen, i samband med underrättelse till Polismyndigheten ange var olycksplatsen är belägen.

Har Polismyndigheten underrättats om att det har inträffat en sammanstötning med ett djur av en art som anges i första stycket eller i [33 §](#) första stycket, får myndigheten uppdra åt någon annan att eftersöka djuret. Berörd jakträttshavare eller markägare ska om möjligt underrättas om beslutet.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter som rör annat än Polismyndighetens medverkan vid eftersök av djur av sådan art som avses i första stycket och i [33 §](#) första stycket. Innan sådana föreskrifter meddelas ska Naturvårdsverket höra Polismyndigheten.

F ([2014:1232](#)).

Ersättning för kostnader

Rubriken införd g. F 2009:1265.

40 a §

Ersättning får lämnas ur viltvårdsfonden för

1. Polismyndighetens kostnader för att eftersöka eller på något annat sätt spåra, döda eller omhänderta djur av sådan art som avses i [33 §](#), och
2. kostnader med anledning av en anmälan enligt [36 §](#).

Ersättning ur fonden får även lämnas till den som har hjälpt Polismyndigheten vid eftersök, dock inte till den som har skadskjutit det djur som eftersöktes eller till deltagarna i det jaktlag som han eller hon tillhör.

Frågor om ersättning prövas av Polismyndigheten.

Naturvårdsverket får, efter att ha gett Polismyndigheten tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om sådan ersättning.

Om ett djur överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet, en institution för forskning eller undervisning, Statens veterinärmedicinska anstalt eller annan mottagare, ersätts kostnaderna för överlämnandet av mottagaren.

F ([2018:639](#)).

40 b §

Polismyndigheten prövar frågor om ersättning för Polismyndighetens kostnader för eftersök enligt [40 §](#) andra stycket och om ersättning till den som har hjälpt Polismyndigheten vid ett sådant eftersök.

Naturvårdsverket får, efter att ha gett Polismyndigheten tillfälle att yttra sig, meddela föreskrifter om sådan ersättning.

F ([2018:639](#)).

40 c §

Om frilevande vilt anträffas så skadat eller i en sådan belägenhet att det snarast bör avlivas av djurskyddsskäl, får djuret avlivas även om det är fredat eller om avlivningen sker på någon annans mark.

F (2018:639).

Utsättning av vilt m.m.

Rubriken har denna lydelse enl. F 1994:108.

41 §

Vilt får inte sättas ut i frihet om inte annat följer av 12 a §.

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter eller i det enskilda fallet besluta om undantag från första stycket.

Efter medgivande av markägaren och jakträttshavaren får Naturvårdsverket eller den till vilken myndigheten uppdrar detta sätta ut varg i syfte att åstadkomma en ökad genetisk variation i vargstammen.

F (2011:188).

41 a §

Vilt får hållas i ett vilthägn eller liknande anläggning endast efter tillstånd av länsstyrelsen. Tillstånd får inte ges om det finns risk för spridning av smittsamma sjukdomar. Tillståndet får återkallas om viltet eller hägnen inte sköts på rätt sätt eller om anläggningen ger upphov till allvarliga hälsorisker.

Länsstyrelsen får besluta om närmare villkor för tillstånd enligt första stycket.

Vilt i vilthägn eller liknande anläggning skall hållas betryggande instängt i enlighet med föreskrifter som meddelas av Naturvårdsverket.

F (1998:1000).

42 §

Naturvårdsverket får efter samråd med Jordbruksverket meddela föreskrifter om

- 1. vilka viltarter som får hållas i vilthägn,
- 2. hur hägn för olika viltarter skall vara beskaffade,
- 3. registrering av vilthägn,
- 4. registrering och märkning av vilt som hålls i vilthägn,
- 5. länsstyrelsens prövning i ärende som avses i 41 a §.

F (1994:108).

Utfodring

43 §

Beslut enligt [6 §](#) jaktlagen ([1987:259](#)) om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn får endast omfatta utfodring av klövvilt. Ett sådant beslut får dock även omfatta utfodring av annat vilt, om utfodringen bedrivs på ett sådant sätt att klövvilt kan nyttja fodret.

Beslutet får inte omfatta utfodring i form av saltstenar, viltåkrar eller foder som placeras på åtelplatser för att bedriva åteljakt.

F ([2021:807](#)).

44 §

Upphävd g. F (1998:183).

45 §

Upphävd g. F (1998:183).

46 §

Upphävd g. F ([2009:1265](#)).

Jakt på allmänt vatten

47 §

Genom beslut i det enskilda fallet eller genom föreskrifter får länsstyrelsen meddela tillstånd till jakt på sådant allmänt vatten och sådana holmar, klippor och skär som avses i [12 §](#) andra stycket jaktlagen ([1987:259](#)).

När enskilda jakttillstånd meddelas, bör företräde ges åt personer som är fast bosatta i skärgården eller vid kusten och som har erfarenhet av jakt och goda kunskaper om djurlivet och naturförhållandena i dessa områden.

Förordning ([2000:1216](#)).

48 §

Jakttillstånd enligt [47 §](#) bör avse en viss tid som inte överstiger tre år. Tillståndet får begränsas till att avse visst område eller vissa djurarter.

Avgift tas ut för prövning av en ansökan enligt [47 §](#) första stycket enligt bestämmelserna i [9–14 §§](#) avgiftsförordningen ([1992:191](#)), varvid avgiftsklass tre skall tillämpas.

F (1992:238).

Avgifter m.m.

Rubriken har denna lydelse enl. **F 1994:1454.**

49 §

Den som jagar är skyldig att betala viltvårdsavgift. Avgiften är 400 kronor och gäller för ett jaktår. Skyldigheten gäller inte sådan jakt som avses i [28 §](#) eller i punkterna 2–4 i bilaga 4 (skydds jakt i vissa fall) och inte heller sådan jakt som avses i [31 §](#) första stycket (jakt för bl.a. vetenskapliga behov) eller [32 §](#)

(ringmärkning m.m.). Avgift behöver inte heller betalas av den som vid jaktårets början är under arton år och vid samma tidpunkt inte har tillstånd att inneha skjutvapen för jaktändamål.

Den som avser att bedriva sådan licensjakt efter varg, järv eller lo som avses i 23 c § ska anmäla det till jaktkortsregistret. Naturvårdsverket får i enskilda fall besluta om undantag från anmälningsskyldigheten.

Viltvårdsfonden förvaltas av Kammarkollegiet.

F [\(2021:334\)](#).

50 §

Viltvårdsavgiften betalas in till ett postgirokonto som disponeras av Kammarkollegiet.

Kammarkollegiet skall bokföra influtna viltvårdsavgifter på viltvårdsfonden. Efter bokföringen skall kollegiet lämna Naturvårdsverket uppgift om vilka som har betalat avgiften.

Förordning [\(2000:1216\)](#).

51 §

Jaktkort tillhandahålls av Naturvårdsverket. Ett jaktkort gäller som bevis för att viltvårdsavgift har betalats. Ett jaktkort ska innehålla uppgifter om den betalandes namn, personnummer och adress. För den som saknar personnummer ska födelsedatum anges.

F [\(2009:655\)](#).

52 §

Den som jagar ska ha med sig sitt jaktkort. Kortet ska på uppmaning visas för en polisman, jakttillsynsman, naturvårdsvakt, tillsynsman i nationalpark eller naturreservat, kustbevakningstjänsteman, tulltjänsteman eller för den som äger eller innehar marken eller har jakträtten där.

En kustbevakningstjänsteman får ge en sådan uppmaning som framgår av första stycket även på land i anslutning till de områden som anges [1 kap. 4](#) och [5 §§](#) kustbevakningslagen [\(2019:32\)](#).

F [\(2019:89\)](#).

Älgavgift m.m.

Rubriken införd g. **F 1994:1454**.

52 a §

För varje län finns en älgvårdsfond som bildas av de älgavgifter som skall betalas enligt [52 b](#) och [52 c §§](#).

F (1994:1454).

52 b §

För en älg som fälls ska jakträttshavaren betala en avgift som fastställs av länsstyrelsen enligt föreskrifter som meddelas av Naturvårdsverket.

F [\(2011:117\)](#).

52 c §

Har fler älgar fällts än vad som följer av en licens, skall en särskild avgift betalas till länsstyrelsen utöver avgiften enligt 52 b §.

Avgiften uppgår till 7 000 kr för en vuxen älg och 3 000 kr för en kalv.

Avgift enligt första stycket skall inte betalas om djuret eller dess värde förklaras förverkat, eller om det är uppenbart oskäligt att kräva ut en avgift.

F (1994:1454).

52 d §

Ur älgvårdsfonden får länsstyrelsen enligt föreskrifter som meddelas av Naturvårdsverket lämna bidrag till kostnaderna för administration av älgjakten, däribland

1. registerhållning som avser områden som registrerats för jakt efter älg,
2. tilldelning av djur inom områden som registrerats för jakt efter älg, samt
3. viltvård, information och utbildning i jaktliga frågor.

F ([2011:117](#)).

52 e §

Upphävd g. F ([2011:117](#)).

Jaktkorts- och jägarexamensregistren

Rubriken införd g. F 2000:1216.

52 f §

Naturvårdsverket ska med hjälp av automatiserad behandling föra register över vilka personer som

1. betalat viltvårdsavgift, och
2. avlagt prov som ingår i jägarexamen.

I ärenden om tillstånd att inneha jaktvapen ska Naturvårdsverket på begäran av Polismyndigheten lämna uppgifter om avlagt prov som ingår i jägarexamen. Uppgifterna får lämnas ut på medium för automatiserad behandling.

F ([2016:1004](#)).

Jaktkorts- och jägarexamensregistrens ändamål

Rubriken införd g. F 2000:1216.

52 g §

Jaktkortsregistret skall ha till ändamål att redovisa vilka personer som betalat viltvårdsavgift.

Jägarexamensregistret skall ha till ändamål att underlätta handläggningen av ansökningar om att inneha skjutvapen eller ammunition.

Jaktkorts- och jägareexamensregistren får användas för att underlätta utsändning av information från statliga myndigheter till jägarna.

F ([2000:1216](#)).

52 h §

Upphävd g. F ([2018:380](#)).

52 i §

Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om jaktkorts- och jägareexamensregistren.

F ([2001:846](#)).

Jakttillsynsmän

53 §

Jakttillsynsman förordnas av länsstyrelsen i det län där han eller hon har sin hemvist. Förordnandet får omfatta ett eller flera län.

Föreskrifter om förordnande och utbildning av jakttillsynsmän och om deras utrustning meddelas av Polismyndigheten.

F ([2014:1232](#)).

Förverkat vilt

54 §

Om beslag av vilt och om försäljning av sådant vilt finns bestämmelser i [47 §](#) jaktlagen ([1987:259](#)).

55 §

Förverkat vilt tillfaller jakträttshavaren, om jakten har skett med tillåtna jaktmedel och under den tid då jakt efter viltet var tillåten.

56 §

Förverkat vilt som inte tillfaller jakträttshavaren får efter beslut av Naturvårdsverket och i samråd med mottagaren överlämnas till Naturhistoriska riksmuseet, institution för forskning eller undervisning eller någon annan mottagare som verket bestämmer.

Domstol som har beslutat om förverkande av vilt skall skicka en kopia av domen eller beslutet till Naturvårdsverket.

F (1994:108).

57 §

Vad som sägs om vilt i [55](#) och [56 §§](#) gäller även i fråga om delar av däggdjur och fåglar samt ägg och bon.

F (1998:1000).

Överklagande m.m.

Rubriken har denna lydelse enl. **F 2016:125**.

58 §

I [40 §](#) förvaltningslagen ([2017:900](#)) finns bestämmelser om överklagande till allmän förvaltningsdomstol.

Följande beslut enligt denna förordning får inte överklagas:

1. Naturvårdsverkets beslut i ett överklagat ärende,
2. länsstyrelsens beslut enligt 4 § om beslutet avser något annat än registrering av kronhjortsområde,
3. Naturvårdsverkets eller länsstyrelsens beslut enligt 9 § andra eller tredje stycket,
4. Naturvårdsverkets eller länsstyrelsens beslut enligt 15 §, 15 a § första stycket och 15 b §,
5. Naturvårdsverkets beslut enligt 24 a §,
6. Polismyndighetens beslut enligt 30 §,
7. Naturvårdsverkets beslut enligt 38 §,
8. Polismyndighetens beslut i frågor om ersättning enligt 40 a § tredje stycket eller 40 b §,
9. länsstyrelsens beslut enligt 47 § första stycket, och
10. länsstyrelsens beslut enligt 52 d §.

Andra beslut av länsstyrelsen än de som anges i 1–4 nedan får överklagas till Naturvårdsverket:

1. beslut som anges i andra stycket,
2. beslut om avgift enligt 52 b och 52 c §§, och
3. beslut om jakt efter vilda fåglar eller beslut om jakt efter björn, varg, järv, lo eller någon annan art som har markerats med N eller F i [bilaga 1](#) till artskyddsförordningen ([2007:845](#)).
4. beslut om undantag eller tillstånd enligt 15 a § andra stycket, 20 a § andra stycket, 20 b eller 21 §§.

Andra beslut av Polismyndigheten än de som anges i andra stycket får överklagas till länsstyrelsen.

F ([2018:639](#)).

58 a §

Ärenden om jakt efter vilda fåglar, björn, varg, järv, lo eller annan art som är markerad med N eller F i [bilaga 1](#) till artskyddsförordningen ([2007:845](#)) ska handläggas skyndsamt.

F ([2016:556](#)).

59 §

Polismyndigheten, länsstyrelsen och Naturvårdsverket får förordna att beslut enligt denna förordning skall gälla utan hinder av att det har överklagats.

F (1994:108).

Bilaga 1

Ord och uttryck i bilagan

I denna bilaga avses med

gränsälvsområdet: Torne, Muonio och Könkämä älvar, där dessa utgör gräns mot Finland samt längs dessa älvsträckor ett område på 200 meters bredd räknat från älv- respektive sjöstrand.

inlandsområde: allt område på större avstånd från salt eller bräckt vatten än 500 meter.

kustområde: allt salt eller bräckt vatten samt allt område inom 500 meter från sådant vatten.

Allmänna jakttider

Slag av vilt	Område	Jakttid
1)		
Fälthare	Hela landet	den 1 sept.–28 (29) feb.
Skyddsjakt, se bilaga 4, punkterna 2 och 3.		
2)		
Skogshare	Gotlands län	den 1 sept.–15 feb.
	Hallands län	
	Jönköpings län	
	Kalmar län	
	Kronobergs län	
	Skåne län	
	Södermanlands län	
	Västra Götalands län	
	Östergötlands län	
	Övriga delar av landet	den 1 sept.–28 (29) feb.
3)		
Bäver	Dalarnas län	den 1 okt.–15 maj
	Gävleborgs län	
	Västernorrlands län	
	Jämtlands län	
	Västerbottens län	
	Norrbottnens län	
	Övriga delar av landet	den 1 okt.–10 maj
4)		
Rödräv	Blekinge län	den 1 aug.–28 (29) feb.
	Skåne län	
	Hallands län	
	Värmlands län	den 1 aug.–31 mars
	Örebro län	
	Dalarnas län utom	
	Älvdalens kommun	
	Gävleborgs län	

Dalarnas län: Älvdalens kommun	den 1 aug.–15 april
Västernorrlands län	den 1 aug.–15 april
Jämtlands län	
Västerbottens län	
Norrbottens län	
Övriga delar av landet	den 1 aug.–15 mars

Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 2, 6, 7, 8 och 13.

5)

Iller	Hela landet	den 1 sept.–28 (29) feb.
-------	-------------	--------------------------

Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 2 och 13.

6)

Skogsmård	Värmlands län	den 1 sept.–31 mars
	Dalarnas län	
	Gävleborgs län	
	Västernorrlands län	
	Jämtlands län	
	Västerbottens län	
	Norrbottens län	
	Övriga delar av landet	den 1 sept.–28 (29) feb.

Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 2, 6 och 13.

7)

Grävling	Hela landet	den 1 aug.–31 jan.
----------	-------------	--------------------

Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 2, 6, 9 och 13.

8)

Vildsvin, utom sugga som följs av randiga eller bruna små kulingar	Hela landet	den 1 april–31 jan.
Vildsvin, årsunge	Hela landet	den 1 juli–30 juni

Skyddsjakt se bilaga 4, punkt 2.

9)

Dovhjort – alla djur	Hela landet	den 1–20 okt. och den 16 nov.–28 (29) feb.
Dovhjort – hornbärande djur och kalv	Hela landet	den 1–30 sept. endast smyg- eller vaktjakt
Dovhjort – hind och kalv	Hela landet	den 21 okt.–15 nov. och under perioden den 1–31 mars endast smyg- eller vaktjakt

Skyddsjakt se bilaga 4, punkt 17.

10)

Kronhjort	Skåne län (utanför kronhjortsområden)	den 8 okt.–31 jan.
Kronhjort årskalv	Hela landet utom Skåne län (utanför kronhjortsskötselområden)	den 16 aug.–31 jan. (under perioden den 16 aug.–30 sept. endast smyg- eller vaktjakt)

Jakt i kronhjortsområde och kronhjortsskötselområde, se bilaga 3.

Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 17 och 18.

11)

Rådjur – hornbärande	Hela landet	den 16 aug.–30 sept. och den 1 maj–15 juni endast smyg- eller vaktjakt
Rådjur – kid	Hela landet	den 1–30 sept. endast smyg- eller vaktjakt
Rådjur	Hela landet	den 1 okt.–31 jan.

12)

Bläsgås	Skåne län	den 1 okt.–31 jan.
---------	-----------	--------------------

Skyddsjakt se bilaga 4, punkt 5.

13)

Grågås och kanadagås	Hela landet utom gränsälvsområdet i Norrbottens län	den 11 aug.–31 jan.
	Norrbottens län: gränsälvsområdet	den 20 aug. kl. 11:00–31 jan.

Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 5 och 12.

14)

Bläsand, gräsand och kricka	Gotlands län Blekinge län Skåne län	den 21 aug.–31 dec.
	Dalarnas län Gävleborgs län Västernorrlands län Jämtlands län Västerbottens län Norrbottens län: länet utom gränsälvsområdet	den 25 aug.–30 nov.
	Norrbottens län: gränsälvsområdet	den 20 aug. kl. 11.00–30 nov.
Bläsand och kricka	Övriga delar av landet	den 21 aug.–30 nov.
Gräsand	Övriga delar av landet	den 21 aug.–31 dec.

15)

Knipa och storskrake	Hela landet utom gränsälvsområdet i Norrbottens län	den 21 aug.–31 jan.
	Norrbottens län: gränsälvsområdet	den 20 aug. kl. 11.00–31 jan.

16)

Sjöorre	Hela landet	den 21 sept.–31 jan.
---------	-------------	----------------------

17)

Vigg	Hela landet utom gränsälvsområdet i Norrbottens län	den 21 aug.–31 jan.
	Norrbottens län: gränsälvsområdet	den 20 aug. kl. 11:00–31 jan.

18)

Dalripa och fjällripa	Dalarnas län: Älvdalens kommun Jämtlands län	den 25 aug.–28 (29) feb.
-----------------------	---	--------------------------

	Dalarnas län: övriga delar av länet	den 25 aug.–15 feb.
	Västerbottens och Norrbottens län: nedanför lappmarksgränsen	
	Västerbottens och Norrbottens län: ovanför lappmarksgränsen	den 25 aug.–15 mars
	Värmlands län	den 25 aug.–15 nov.
	Gävleborgs län	
	Västernorrlands län	
19)		
Järpe	Norrbottens län	den 25 aug.–15 nov.
	Västerbottens län	
	Jämtlands län	
	Västernorrlands län	
	Gävleborgs län	
	Dalarnas län	
	Värmlands län	
20)		
Orre och tjäder	Östergötlands län	den 25 aug.–30 sept.
	Jönköpings län	
	Kronobergs län	
	Kalmar län	
	Blekinge län	
	Hallands län	
	Västra Götalands län	
	Övriga delar av landet utom Gotlands län och Skåne län	den 25 aug.–15 nov.
21)		
Orrtupp och tjädertupp	Östergötlands län	den 1–31 jan.
	Jönköpings län	
	Kronobergs län	
	Kalmar län	
	Blekinge län	
	Hallands län	
	Västra Götalands län	
	Skåne län	den 1–15 sept. och den 1–31 jan.
	Övriga delar av landet utom Gotlands län	den 16 nov.–15 feb.
22)		
Rapphöna	Hela landet	den 16 sept.–30 nov.
23)		
Fasan	Hela landet	den 1 okt.–31 jan.
24)		
Morkulla	Hela landet	den 11 sept.–31 dec.
25)		
Fiskmåås	Hela landet	den 11 aug.–28 (29) feb.
	Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 2 och 5.	
26)		

GråtrutHela landetden 1 aug.–31 mars

Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 2 och 5.

27)

RingduvaDalarnas länGävleborgs länVästernorrlands länJämtlands länVästerbottens länNorrbottens län

Övriga delar av landetden 16 aug.–31 dec.

Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 5 och 15.

28)

NötskrikaHela landetden 21 aug.–10 mars

29)

Kaja, kråka och skataVästernorrlands länJämtlands länVästerbottens länNorrbottens län

Övriga delar av landetden 1 juli–15 april

Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 2 och 5.

30)

RåkaSkåne länHallands län

den 21 juli–31 jan.

Skyddsjakt se bilaga 4, punkt 2.

F [\(2021:651\)](#).

Bilaga 2

Tider för jakt på älg

Län	Kommun	Jakttid
Värmlands län	Torsby kommun	den 1 sept.–31 jan.
Dalarnas län	Malung-Sälens kommun, Orsa kommun, Rättviks kommun, Älvdalens kommun och de delar av Mora kommun som ligger norr om sjön Siljan och de delar av kommunen som ligger norr om väg 45 väster om tätorten Mora	
Gävleborgs län	Ljusdals kommun, Ovanåkers kommun, Hudiksvalls kommun och Nordanstigs kommun	

Län	Kommun	Jakttid
Västernorrlands län		
Jämtlands län		
Västerbottens län		
Norrbottens län		
Övriga delar av landet		den 8 okt.–31 jan.
Jaktens starttid		
I ett älgförvaltningsområde där skilda tider gäller för jakttidens början ska den länsstyrelse som har inrättat älgförvaltningsområdet besluta vilken dag jakten ska börja så att jaktstarten blir densamma i hela älgförvaltningsområdet.		
Länsstyrelserna i Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län får besluta att jakten ska börja den 1 september i fler delar av länet än vad som anges i första stycket om det kan öka möjligheterna att nå beslutade mål inom länet avseende skadenivåer på skog och trafik orsakade av älg.		
Uppehåll i jakttiden		
Om möjligheterna att uppnå beslutade mål inom länet avseende skadenivåer på skog och trafik orsakade av älg inte försvåras, får länsstyrelsen i län där jakten ska börja den 1 september besluta om uppehåll i jakten om en period om högst 14 dagar under älgens parningstid.		
För områden som är belägna i Jämtlands län på renbetesfjällen, i Västerbottens län ovanför odlingsgränsen och i Malå sameby samt i Norrbottens län ovanför lappmarksgränsen får länsstyrelsen i respektive län besluta om uppehåll i jakten om det behövs med hänsyn till renskötseln eller snöförhållanden.		
Jakten på älgkalv		
För jakt som sker utanför licens- och älgskötselområden och som endast avser älgkalv ska jakttiden vara fem dagar. Jakttidens början ska vara densamma som den som gäller i det älgförvaltningsområde i vilken jakten ska ske.		
Skyddsjakt se bilaga 4, punkt 10.		

F (2021:334).

Bilaga 3

Tider för jakt på kronhjort

Skåne län, inom kronhjortsområden		
Inom kronhjortsområdena ska länsstyrelsen besluta jakttiden till en eller flera perioder under tiden den 8 okt.–31 jan.		
Övriga delar av landet, inom kronhjortsskötselområden		
Kronhjort, hjort		den 8 okt.–31 jan.
Kronhjort, hind och årskalv		den 16 aug.–28 (29) feb. Under perioden den 16 aug.–30 sept. och 1–28 (29) feb. endast smyg- eller vaktjakt.
Skyddsjakt se bilaga 4, punkterna 17 och 18.		

F (2021:334).

Bilaga 4

Jakt för att förebygga skador av vilt

1)		
Axishjort, bisam, bison, frett, guldfläckig mangust, mink, mufflonfår, mårddhund, röd muntjak, sikahjort, stenmård, strimmig skunk, sumpbäver, svartsvansad präriehund, tvättbjörn, vildkanin, vitsvanshjort och wapitihjort	får jagas för att förhindra skador orsakade av främmande viltarter	den 1 juli–30 juni.
2)		
Ekorre, grävling, hermelin, husmus, iller, lämlar, mink, mullvad, mård, mårddhund, råttor, räv, skogsmöss, sorkar, vessla, vildkanin och vildsvin	som kommer in på gården eller i trädgården och där kan orsaka skada eller annan olägenhet får jagas	den 1 juli–30 juni.
Jakträttshavare får under samma tid bedriva jakt efter sådana djur samt björktrast, fiskmåås, fälthare, gråsparv, gråtrut, havstrut, kaja, korp, kråka, näbbmus, pilfink, råka, skata, skrattnåås och tamduva	1. i en anläggning för att där förhindra skada eller annan olägenhet 2. på mark med jordbruksgrödor eller som används till yrkesmässig trädgårdsodling om djuren där orsakar skada på grödor och odling 3. om jakten sker på särskilt uppdrag av den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet	den 1 juli–30 juni.
3)		
Fälthare	får jagas i handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola, om det behövs för att förhindra skador på träd eller trädplantor	den 1 jan.–15 april.
Fälthare	får jagas i handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola om anläggningen är inhägnad med stängsel och grindar på sådant sätt att hare hindras att komma in eller ut	den 1 juli–30 juni.
Vildkanin	får jagas i handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola, om det behövs för att förhindra skador på träd eller trädplantor	den 1 juli–30 juni.
4)		
Gråsparv och pilfink	som orsakar olägenhet för människors hälsa eller boskaps hälsa i ladugårdar, livsmedelslager eller andra motsvarande anläggningar får jagas	den 1 juli–30 juni.
5)		
Bläsgås, fiskmåås, grågås, gråtrut, havstrut, kaja, kanadagås, korp, kråka, ringduva, skrattnåås, skata, storskarv, tamduva och vitkindad gåås	som uppträder vid flygplatser får jagas med hänsyn till flygsäkerheten	den 1 juli–30 juni.
6)		
Grävling	som förekommer i vilthägn, får jagas	den 1 juli–30 juni.

	om det behövs med hänsyn till viltvården	
Grävling, rödräv och skogsmård	som förekommer tillfälligt på ö, holme eller skär, får jagas om det behövs med hänsyn till viltvården	den 1 juli–30 juni.
7)		
Rödräv och korp	får jagas, om det behövs för att skydda ungar av tamdjur inom område för uppfödning av tamdjur och för att skydda renkalvar i renskötselområdets kalvningsland	den 1 juli–30 juni.
8)		
Årsunge av rödräv	får jagas, om det behövs för att tillgodose viltvården	den 1 juli–30 juni.
9)		
Årsunge av grävling	får jagas, om det behövs för att tillgodose lantbruket eller viltvården	den 1 juli–30 juni.
10)		
Årskälv av älg	som uppträder vid fält med oskördad gröda, får jagas om det behövs för att förebygga skada, om länsstyrelsen inte föreskrivit annat	den 1 aug.–den särskilda älgjaktstidens början enligt bilaga 2.
11)		
Sädgås	som uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda, får jagas i Blekinge län och Skåne län	den 21 april–20 feb.
12)		
Grågås, kanadagås och vitkindad gås	som uppträder i flock om minst fem individer vid fält med oskördad gröda eller kan medföra olägenhet för människors hälsa, får jagas	den 1 juli–30 juni.
13)		
Grävling, hermelin, iller, korp, mård, rödräv och vessla	får jagas inom område för viltuppfödning, hönsgård eller liknande anläggning samt inom ett avstånd av 200 meter från sådana anläggningar, om det behövs för att förhindra skada inom anläggningarna	den 1 juli–30 juni.
14)		
Koltrast och stare	får jagas inom trädgård eller annan anläggning för yrkesmässig bär- eller fruktodling samt inom ett avstånd av 200 meter från sådana anläggningar, om det behövs för att förhindra skada inom anläggningarna	den 1 juli–30 juni.
15)		
Ringduva som uppträder i flock om minst fem individer	och som orsakar skada i yrkesmässiga odlingar, får jagas i	den 1 jan.–31 juli.

	sådana odlingar i: Dalarnas län, Gävleborgs län, Västernorrlands län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län	
	och som orsakar skada i yrkesmässiga odlingar, får jagas i sådana odlingar i: övriga delar av landet	den 1 jan.–15 aug.
16)		
Fågelbo samt ägg eller ungar	får flyttas om allvarlig skada eller olägenhet orsakas av att fågel byggt bo i ett hus eller en gård	den 1 juli–30 juni.
17)		
Årskalv av dov- och kronhjort	som uppträder vid fält med oskördad gröda, får jagas om det behövs för att förebygga skada	den 1 juli–15 april.
18)		
Årskalv av kronhjort	får jagas om kronhjort orsakar stamskada på barrträd	den 1 juli–15 april.
19)		
Storskarv får jagas för att förebygga skada, dock inte närmare än 300 meter från boplatser för skarv, havsörn eller fiskgjuse	vid fasta och rörliga fiskeredskap (inte handredskap) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana redskap	den 1 aug.–28 (29) feb.
	vid fiskodling och utsättningsplatser (inom sju dygn innan och sju dygn efter utsättningsstillfälle) samt inom ett avstånd av 300 meter från sådana områden	den 1 juli–30 juni.
	i fredningsområden för fisk	den 1 aug.–28 (29) feb.
20)		
Trana	som uppträder i flock om minst fem individer, får jagas vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada	den 1 aug.–30 sept. och den 1 april–30 maj.
21)		
Sångsvan	som uppträder i flock om minst fem individer får jagas vid fält med oskördad gröda om det behövs för att förebygga skada	den 1 okt.–31 mars.

F (2021:334).

Bilaga 5

Förbjudna medel och metoder för fångst och dödande

Icke-selektiva medel

Förbjudna medel eller metoder för fångst eller dödande av fåglar

- Användning av snaror, lim, krokar, bandspelare och elektriska eller elektroniska anordningar med förmåga att döda eller förlama.
- Användning av blinda eller lemlästade levande fåglar som lockfåglar.
- Användning av artificiella ljuskällor, speglar, anordningar för belysning av målet eller siktanordningar för mörkerskytte vari elektronisk bildförstärkare eller bildomvandlare ingår.
- Användning av sprängämnen.
- Användning av nät eller fällor eller användning av beten som innehåller gift eller bedövningsmedel.
- Användning av halv- eller helautomatiska vapen med magasin som rymmer mer än två patroner.

Förbjudna medel eller metoder för fångst eller dödande av däggdjur

- Användning av blinda eller lemlästade djur som levande lockbete.
- Användning av bandspelare.
- Användning av elektriska eller elektroniska anordningar med förmåga att döda eller förlama.
- Användning av artificiella ljuskällor.
- Användning av speglar eller andra bländande anordningar.
- Användning av anordningar för belysning av målet.
- Användning av nattriktmedel med elektronisk bildförstärkare eller bildomvandlare.
- Användning av sprängämnen.
- Användning av nät med icke-selektivt utförande eller icke-selektiv användning av nät.
- Användning av fällor med icke-selektivt utförande eller icke-selektiv användning av fällor.
- Användning av gift eller beten som innehåller gift eller bedövningsmedel.
- Gasning eller utrökning.
- Användning av halv- eller helautomatiska vapen med magasinsskapacitet som överstiger två patroner.

Transportmedel

Transportmedel från vilka fångst eller dödande av fåglar inte får ske

- Flygplan och motordrivna fordon.
- Båtar som framförs med högre hastighet än fem kilometer i timmen.

Transportmedel från vilka fångst eller dödande av andra djur än fåglar inte får ske

- Flygplan.

- Motorfordon i rörelse. F. (2007:682).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

SFS 1987:905

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1988.

Genom förordningen upphävs jaktstadgan (1938:279), jakttidsförordningen (1976:432) och förordningen (1981:175) om frilevande vildsvin samt breven den 8 juni 1951 och den 8 december 1967 ang. tillämpningen av 2 § 3 mom. jaktlagen (om jakt å allmänt vatten).

SFS 1991:1770

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1992.
2. Utan hinder av bestämmelsen i 3 § 3 får, inom område som för 1987 års jakt registrerats med stöd av 13 § jaktstadgan (1938:279) som älgjaktsområde utan att vara licensområde, älgjakt ske enligt äldre bestämmelser till utgången av år 1994.

I fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet gäller äldre bestämmelser.

SFS 1992:82

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1992.

SFS 1992:238

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1992.

SFS 1994:108

(Omtryck)

1. Denna förordning träder i kraft, i fråga om 41 a § den 1 juli 1995, och i övrigt den 1 juli 1994.
2. Äldre bestämmelser tillämpas i fråga om överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

SFS 1994:1454

1. Ändringen i 58 § tredje stycket sista meningen och det nya fjärde stycket i paragrafen träder i kraft den 1 april 1995. Förordningen i övrigt träder i kraft den 1 januari 1995, då förordningen (1980:400) om ersättning vid vissa viltskador, m.m. upphör att gälla.
2. Äldre bestämmelser tillämpas i fråga om ersättning för skador som har inträffat före ikraftträdandet.
3. Äldre bestämmelser tillämpas i fråga om beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

4. Behållningen i viltskadefonden den 31 december 1994 skall föras över till älgvårdsfonden. Ersättning som enligt äldre bestämmelser skall lämnas ur viltskadefonden skall efter ikraftträdandet lämnas ur älgvårdsfonden.

5. Behållningen i den gemensamma regleringsfonden den 31 december 1994 skall föras över till jaktvårdsfonden. Beslut om bidrag ur regleringsfonden skall efter ikraftträdandet lämnas ur jaktvårdsfonden.

SFS 1995:443

1. Denna förordning träder i kraft, i fråga om 29 a § den 1 juli 1995, och i övrigt den 15 juni 1995.
2. I fråga om ersättning av skador som avses i 29 a § och som inträffat före den 1 juli 1995 gäller äldre bestämmelser.

SFS 1997:348

Denna förordning träder i kraft den 23 juni 1997 och gäller till utgången av år 1998.

SFS 1998:183

Regeringen föreskriver att 43–45 §§ jaktförordningen (1987:905), skall upphöra att gälla vid utgången av år 1998 samt att rubriken närmast före 43 § samtidigt skall utgå.

SFS 1998:1000

(Omtryck)

1. Denna förordning träder i kraft, i fråga om 13 § den 1 januari 1999, 17 § den 1 juli 2000, och i övrigt den 1 september 1998.
2. Inom kronhjortsområde beläget utanför Skåne län får jakten efter kronhjort bedrivas enligt äldre bestämmelser till utgången av februari 2001. *Förordning (1999:712)*.
3. Äldre bestämmelser tillämpas i fråga om beslut som meddelats före ikraftträdandet.

SFS 1998:1114

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 1998.

SFS 1999:712

Denna förordning träder i kraft den 1 augusti 1999.

SFS 2000:100

Denna förordning träder i kraft den 1 april 2000.

SFS 2000:101

(Utkom den 21 mars 2000.)

SFS 2000:342

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2000.

SFS 2000:1216

(Omtryck)

1. Denna förordning träder i kraft, i fråga om 5 a och 5 b §§ samt bilaga 1 och 2 den 1 juli 2001, i fråga om bilaga 3 den 1 mars 2001, i fråga om 50 och 52 f–52 h §§ den 1 januari 2002 och i övrigt den 1 januari 2001.F ([2001:450](#)).
2. Erlagd jaktvårdsavgift för jaktåret 2000/2001 gäller som viltvårdsavgift för samma tid.
3. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för beslut som meddelats före ikraftträdandet.

SFS 2001:450

(Utkom d. 15 juni 2001.)

SFS 2001:451

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2001.

SFS 2001:846

Denna förordning träder i kraft d. 15 dec. 2001.

SFS 2002:551

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2003 i fråga om bilaga 2 och i övrigt den 1 juli 2002.

SFS 2003:1127

Denna förordning träder i kraft d. 1 jan. 2004.

SFS 2005:1162

Denna förordning träder i kraft d. 1 jan. 2006.

SFS 2006:14

Denna förordning träder i kraft d. 1 mars 2006.

SFS 2006:864

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2006.

SFS 2006:1044

Denna förordning träder i kraft d. 1 okt. 2006.

SFS 2007:126

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2007.

SFS 2007:486

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2007.

SFS 2007:682

Denna förordning träder i kraft d. 15 aug. 2007.

SFS 2007:955

Denna förordning träder i kraft d. 1 jan. 2008.

SFS 2007:1242

Denna förordning träder i kraft d. 1 jan. 2008.

SFS 2008:1412

Denna förordning träder i kraft d. 1 febr. 2009.

SFS 2009:310

Denna förordning träder i kraft d. 1 maj 2009.

SFS 2009:655

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2009.

SFS 2009:1265

Denna förordning träder i kraft d. 15 dec. 2009 i fråga om 6, 9, 9 b, 15–18, 21, 23 a–23 d, 24 a–24 d, 27, 29, 49 och 58 §§ och i övrigt d. 1 jan. 2010.

SFS 2010:474

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2010.

SFS 2011:117

Denna förordning träder i kraft d. 15 mars 2011 i fråga om 7 § och i övrigt d. 1 jan. 2012. Älgjakt får dock bedrivas enligt äldre föreskrifter till och med d. 29 febr. 2012.

SFS 2011:188

Denna förordning träder i kraft d. 1 april 2011.

SFS 2011:645

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2011.

SFS 2011:962

Denna förordning träder i kraft d. 1 okt. 2011.

SFS 2011:963

(Utkom d. 30 aug. 2011.)

SFS 2011:1571

Denna förordning träder i kraft d. 15 jan. 2012.

SFS 2012:32

Denna förordning träder i kraft d. 1 mars 2012. Licenser som beviljats enligt 3 § fjärde stycket i dess lydelse före ikraftträdandet gäller fortfarande.

SFS 2012:154

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2012.

SFS 2012:466

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2012.

SFS 2012:590

Denna förordning träder i kraft d. 30 sept. 2012.

SFS 2013:149

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2013.

SFS 2013:205

Denna förordning träder i kraft d. 15 maj 2013.

SFS 2013:886

Denna förordning träder i kraft d. 15 dec. 2013.

SFS 2013:1097

Denna förordning träder i kraft d. 1 jan. 2014.

SFS 2014:297

1. Denna förordning träder i kraft d. 1 juni 2014.
2. Äldre föreskrifter gäller för beslut som har fattats före ikraftträdandet.

SFS 2014:427

1. Denna förordning träder i kraft d. 15 juli 2014.
2. Vid tillämpningen av 13 § ska ett godkännande som enligt förordningen ([2006:1010](#)) om växtskyddsmedel eller förordningen ([2000:338](#)) om biocidprodukter har getts före d. 15 juli 2014 anses som ett godkännande enligt förordningen ([2014:425](#)) om bekämpningsmedel.

SFS 2014:1232

Denna förordning träder i kraft d. 1 jan. 2015.

SFS 2016:125

1. Denna förordning träder i kraft d. 1 april 2016.
2. Förordningen tillämpas även på beslut som har fattats före ikraftträdandet och som inte fått laga kraft.
3. Ärenden om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn som har överklagats till Naturvårdsverket men som ännu inte har avgjorts ska efter ikraftträdandet handläggas av allmän förvaltningsdomstol. Naturvårdsverket ska överlämna handlingarna till domstolen.

SFS 2016:556

Denna förordning träder i kraft d. 20 juni 2016.

SFS 2016:1004

Denna förordning träder i kraft d. 1 jan. 2017.

SFS 2017:1255

Denna förordning träder i kraft d. 1 jan. 2018.

SFS 2018:380

(Publicerad d. 4 maj 2018.)

SFS 2018:632

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2018.

SFS 2018:639

1. Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2018.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för överklagande av beslut som har meddelats före d. 1 juli 2018.

SFS 2019:89

Denna förordning träder i kraft d. 1 april 2019.

SFS 2019:174

Denna förordning träder i kraft d. 15 maj 2019.

SFS 2019:564

Denna förordning träder i kraft d. 29 nov. 2019.

SFS 2019:565

(Publicerad d. 24 juli 2019.)

SFS 2020:147

Denna förordning träder i kraft d. 19 april 2020.

SFS 2021:11

- 1. Denna förordning träder i kraft d. 1 april 2021.
- 2. Förordningen tillämpas första gången för jaktåret 2021/22.

SFS 2021:334

Denna förordning träder i kraft d. 1 juli 2021.

SFS 2021:437

(Publicerad d. 1 juni 2021)

SFS 2021:438

(Publicerad d. 1 juni 2021)

SFS 2021:439

(Publicerad d. 1 juni 2021)

SFS 2021:651

Denna förordning träder i kraft d. 15 juli 2021.

SFS 2021:807

Denna förordning träder i kraft d. 1 okt. 2021.

SFS 2021:1332

Denna förordning träder i kraft d. 1 febr. 2022.

SFS 2022:1374

Denna förordning träder i kraft d. 1 nov. 2022.

SFS 1987:259

Jaktlag (1987:259)

Om författningen

Utfärdad: 1987-05-14

Karnov kommentarerna uppdaterade:

Kommentaren uppdaterad per 1 januari 2022

SFS 2021:1026 – Enligt riksdagens beslut1 föreskrivs att [51 a §](#) jaktlagen ([1987:259](#)) ska ha följande lydelse.

Av Jacob Wichmann: Bestämmelsen om domsrätt över vissa brott enligt lagen anpassas genom ändringen till den nya lydelsen av [2 kap.](#) brottsbalken (se [prop. 2020/21:204](#)). Bestämmelsen är oförändrad i sak.

Kommentaren uppdaterad per 1 oktober 2021

SFS 2021:793 – Enligt riksdagens beslut föreskrivs i fråga om jaktlagen ([1987:259](#)).

dels att nuvarande 42 a § ska betecknas 42 b §,

dels att 54 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 42 § ska lyda "Tillsyn",

dels att rubriken närmast före 42 a § ska sättas närmast före 42 b §,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 6 och 42 a §§, av följande lydelse.

Av Jacob Wichmann: Ändringarna gör det möjligt för länsstyrelsen att i enskilda fall besluta om förbud mot eller villkor för utfodring inom ett begränsat område eller en begränsad tid av vilt som inte hålls i hägn, om det behövs för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller risken att vilt orsakar allvarlig skada på egendom. Regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om förbuden och villkoren. Tillsyn utövas av länsstyrelsen, som även får besluta om de förelägganden som behövs för tillsynen och för att beslut om utfodring ska följas.

Inledande bestämmelser

1 §

Denna lag gäller viltvården, rätten till jakt och jaktens bedrivande inom svenskt territorium samt frågor som har samband därmed.

Lagen gäller också i de fall som anges särskilt

1. inom Sveriges ekonomiska zon,
2. beträffande jakt från svenskt fartyg på det fria havet utanför den ekonomiska zonen,
3. beträffande jakt från svenskt luftfartyg över det fria havet utanför den ekonomiska zonen.

Utöver bestämmelserna i denna lag gäller föreskrifter i andra författningar i fråga om skyddet och vården av viltet.

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i [7 kap. 28 a–29 b §§](#) miljöbalken.

Lag ([2001:443](#)).

2 §

Med vilt avses i lagen vilda däggdjur och fåglar. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars ägg.

3 §

Viltet är fredat och får jagas endast om detta följer av denna lag eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. När viltet är fredat, gäller fredningen också dess ägg och bon.

Detta gäller även inom Sveriges ekonomiska zon.

Lag (1994:1820).

Viltvården

4 §

Viltet skall vårdas i syfte att

- bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet, och
- främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

Lag (1997:343).

5 §

Var och en skall visa viltet hänsyn. Idrottstävlingar och annan liknande friluftsverksamhet i marker där det finns vilt skall genomföras så att viltet störs i så liten utsträckning som möjligt.

Viltet får inte ofredas och inte heller förföljas annat än vid jakt. Förbudet hindrar dock inte att lämpliga åtgärder vidtas av markinnehavaren i syfte att motverka skador av vilt, om sådana skador inte kan motverkas

på annat tillfredsställande sätt.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om förbudet att ofreda viltet och om villkoren för att trots förbudet vidta åtgärder som avses i andra stycket.

Lag (2001:443).

6 §

Länsstyrelsen får i enskilda fall besluta om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt som inte hålls i hägn, om det behövs för att förebygga eller minska risken för trafikolyckor med vilt eller risken för att viltet orsakar allvarliga skador på egendom.

Beslutet ska avse ett visst begränsat område och vara tidsbegränsat.

Regeringen får meddela föreskrifter om vad förbud eller villkor enligt första stycket får omfatta.

Lag (2021:793).

7 §

Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska dessa risker.

I myndighetens beslut skall bestämmas hur jakten skall bedrivas och om den skall ske genom jakträttshavarens försorg, om han har åtagit sig det, eller genom särskilt utsedda jägare. I beslutet skall också bestämmas hur det skall förfaras med djur som dödas eller fångas vid jakten.

8 §

Om förekomsten av en viss viltart innebär betydande skaderisker, får regeringen i fråga om denna art föreskriva att den myndighet som regeringen bestämmer får besluta om sådan jakt som avses i 7 §.

9 §

Om ett vilt djur orsakar avsevärd skada eller om det kan antas vara farligt för människors säkerhet, får Polismyndigheten låta avliva djuret, om det inte finns någon annan tillfredsställande lösning.

Regeringen får meddela föreskrifter om att Polismyndigheten får låta avliva eller fånga vilt, när detta är befogat från djurskyddssynpunkt.

Lag (2014:698).

Jakträtten m.m.

Vem som har jakträtten

10 §

Fastighetsägaren har jakträtten på den mark som hör till fastigheten, om inte annat följer av andra stycket eller av 10 a § eller 11 §. I jakträtten ingår rätt att tillgodogöra sig vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas i något annat sammanhang än vid jakt, om inte annat följer av föreskrifter meddelade med stöd av 25 §.

Vid jordbruksarrende har arrendatorn jakträtten på den arrenderade marken, om inte annat har avtalats.

Om samernas rätt att jaga finns särskilda bestämmelser.

Lag (1992:787).

10 a §

Staten har jakträtten på den mark som vid utgången av juni 1992 ingick i kronoparken Tullgarn och angränsande kronoegendomar även som kronoegendomarna på Eriksö i Stockholms och Södermanlands län, kronoparken Karlsby i Östergötlands län, kronoegendomen Ottenby kungsladugård i Kalmar län, kronoparken Halle- och Hunneberg i Västra Götalands län, kronoparken Haddebo i Örebro län, kronoparken Grönbo i Örebro och Västmanlands län samt kronoparken Kloten i Örebro, Västmanlands och Dalarnas län.

Lag ([2000:593](#)).

11 §

Jakträtten på en väg tillkommer den som har jakträtten på den angränsande marken. Går vägen i gränsen mellan marker med skilda ägare och äger inte någon av dem vägmarken, har var och en av dem jakträtten på den marken.

12 §

På allmänt vatten, som gränsar till en fastighets strand, har fastighetsägaren jakträtt intill etthundra meter från strandlinjen. Om detta skulle medföra att flera fastighetsägare får jakträtt på samma vattenområde, skall var och en av dem ha jakträtt på den del av området som är närmast hans strand.

På annat allmänt vatten liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte hör till något hemman, får jakt bedrivas endast efter särskilt tillstånd. Regeringen eller, efter regeringens bestämmande, länsstyrelsen bemyndigas att genom beslut i det särskilda fallet eller genom föreskrifter meddela tillstånd.

13 §

På en samfällighet får delägarna bara utöva sin jakträtt för egna behov. Har de kommit överens om något annat eller har de beslutat något annat enligt vad som gäller för samfällighetens förvaltning, får de dock utöva jakträtten i enlighet med överenskommelsen eller beslutet.

Överlåtelse av jakträtt m.m.

14 §

Jakträtt som har upplåtits i andra fall än i samband med jordbruksarrende får inte överlåtas eller upplåtas utan fastighetsägarens samtycke.

Första stycket gäller också i fråga om övergång genom bodelning, arv, testamente, bolagsskifte eller liknande förvärv.

Upplåtelse av jakträtt i vissa fall

15 §

Om jakträtt har upplåtits genom avtal mot ersättning, gäller, utöver vad som följer av [7 kap.](#) jordabalken om nyttjanderätt i allmänhet, vad som sägs i 16 §.

Bestämmelserna i 16 § gäller dock inte upplåtelser med stöd av rennäringslagen ([1971:437](#)). För upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

Förbehåll som strider mot 16 § är utan verkan.

Lag (2000:593).

16 §

Vid upplåtelse på viss tid som är minst ett år, skall avtalet alltid sägas upp för att det skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Avtalet skall, om inte längre uppsägningstid har avtalats, sägas upp senast sex månader före avtalstidens utgång.

Om ett avtal som avses i första stycket inte sägs upp inom rätt tid anses det förlängt på tid som motsvarar upplåtelseiden, dock längst fem år.

Ett avtal som slutits på obestämd tid skall, om inte längre uppsägningstid har avtalats, sägas upp för att upphöra att gälla vid det månadsskifte som inträffar närmast sex månader efter uppsägningen.

Uppsägning skall ske på det sätt som gäller för uppsägning enligt 8 kap. 8 § jordabalken.

Lag (2000:593).

17 §

Upphävd g. Lag (2000:593).

18 §

Upphävd g. Lag (2000:593).

19 §

Upphävd g. Lag (2000:593).

20 §

Upphävd g. Lag (2000:593).

21 §

Upphävd g. Lag (2000:593).

22 §

Upphävd g. Lag (2000:593).

Rätt till jakt efter vissa djur

23 §

Under de tider som regeringen föreskriver får

1. den som bor på en gård eller har en trädgård men saknar jakträtt där döda eller fånga och behålla följande djur som kommer in på gården eller i trädgården: vildsvin, räv, mårddhund, grävling, mård, iller, mink, hermelin, vessla, ekorre, vildkanin, mullvad, sorkar, lämlar, råttor, skogsmöss, husmus, duvhök, sparvhök, kråka, råka, kaja, skata, björktrast (snöskata), gråsparv eller pilfink,
2. den som har en handelsträdgård, anläggning för yrkesmässig fruktodling eller plantskola men saknar jakträtt där döda hare, om det behövs för att förhindra skador på träd eller trädplantor; därvid skall djur som dödat tillfalla jakträttshavaren,

3. den som innehar mark men saknar jakträtt där fånga vildkanin och behålla de fångade djuren.

Regeringen får medge att jakt efter björn, varg, järv, lo eller säl bedrivs på annans jaktområde.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Lag (1991:1769).

Ringmärkning m.m.

24 §

Regeringen får meddela föreskrifter om att vilt får fångas eller fällas på annans jaktmark för märkning, undersökning eller andra åtgärder som företas för att tillgodose vetenskapliga behov.

Vilt som tillfaller staten

25 §

För att skydda utrotningshotade, sällsynta eller särskilt värdefulla djurarter och tillförsäkra vetenskapen och undervisningen djur av sådana arter får regeringen föreskriva att vilt som omhändertas, påträffas dött eller dödas skall tillfalla staten.

Anmälningsskyldighet

26 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om anmälningsskyldighet i fråga om

1. vilt som har fällts under jakt,
2. vilt som ska tillfalla staten,
3. vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon, och
4. vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med ett spårbundet fordon.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får även meddela föreskrifter om skyldighet att märka ut en plats där en sammanstötning skett mellan ett motorfordon och vilt.

Lag ([2012:153](#)).

Polismyndighetens befogenhet i vissa fall

Rubriken har denna lydelse enl. [Lag 2014:698](#).

26 a §

Om ett vilt har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon eller med ett spårbundet fordon, får Polismyndigheten vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas. Polismyndigheten får även ge någon annan i uppdrag att vidta sådana åtgärder.

Lag ([2014:698](#)).

Jakten

27 §

Jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande och så att människor och egendom inte utsätts för fara.

28 §

Om vilt har skadats vid jakt, ska jägaren snarast vidta de åtgärder som behövs för att djuret ska kunna spåras upp och avlivas.

Om älg, hjort eller rådjur har skadats vid jakt på ett jaktområde och tar sig in på ett annat jaktområde, ska jägaren se till att jakträttshavaren där eller markägaren snarast underrättas. Om jakträttshavaren eller markägaren endast kan nås med svårighet, får Polismyndigheten underrättas i stället.

Lag ([2014:698](#)).

29 §

Regeringen får meddela föreskrifter om

1. de tider när olika slag av vilt får jagas inom skilda delar av landet,
2. tillstånd till jakt under en särskild jakttid (licens),
3. tillstånd till jakt för att förhindra skador av vilt,
4. att hund skall finnas tillgänglig vid jakt för uppspårning av skadat vilt.

29 a §

För att uppfylla Sveriges internationella åtaganden om skydd av vilt får regeringen meddela föreskrifter om förbud mot eller särskilda villkor för jakt från

1. svenskt fartyg på det fria havet utanför Sveriges ekonomiska zon,
2. svenskt luftfartyg över det fria havet utanför den ekonomiska zonen.

Lag (1994:1820).

30 §

Vid jakten får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver.

Regeringen får föreskriva att vapen och övriga jaktmedel skall vara av godkänd typ och att avgift skall betalas för den prövning som behövs för sådant typgodkännande.

Regeringen får föreskriva att jakt med skjutvapen får ske endast under vissa tider av dygnet.

31 §

Jakt får inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel. Sådana fortskaffningsmedel eller andra motordrivna anordningar får inte heller användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från första stycket.

Regeringen får meddela föreskrifter som förbjuder eller ställer upp särskilda villkor för medförande av skjutvapen vid färd med motordrivna forskaffningsmedel.

Lag (1994:1820).

32 §

Jakt med drivande hund får inte ske på ett område som är så beskaffat att det kan förutses att drevet huvudsakligen kommer att gå fram över annans jaktområde.

33 §

Jakt efter älg får ske efter licens av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (licensområde). Jakt efter älg får även ske utan licens inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (älgskötselområde).

Ett licensområde ska vara av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering, om områdets beskaffenhet inte medger en avskjutning av minst en älgkalv om året.

Ett älgskötselområde ska vara lämpat för älgjakt och vara av sådan storlek att det medger en avskjutning av minst tio vuxna älgar om året. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som älgskötselområde, om området inte uppfyller dessa krav. Länsstyrelsen får vidare besluta att avregistrera ett område som inte uppfyller kraven, eller om förvaltningen inte sker i enlighet med de föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av denna lag.

I områden som inte omfattas av första stycket får jakt efter älg avse endast älgkalv.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet i tredje stycket på att ett älgskötselområde ska vara av sådan storlek att det medger en avskjutning av minst tio vuxna älgar om året.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om älgskötselområden.

Lag ([2010:2001](#)).

34 §

Utan lov är det inte tillåtet att skrämma eller mota vilt från någon annans jaktområde i andra fall än som avses i [5 §](#) andra stycket andra meningen. Det är inte heller tillåtet att utan lov locka vilt från någon annans jaktområde genom utfodring eller på något annat sätt.

35 §

Utan medgivande av jakträttshavaren är det inte tillåtet att med fångstredskap eller vapen som kan användas för jakt ta vägen över annans jaktområde. Detta får dock ske på vägar som är upplåtna för allmänheten och även annars, om det sker i lovliga ärenden. Om hund medförs, skall den hållas kopplad.

Utplantering av vilt m.m.

36 §

Regeringen får meddela föreskrifter om att vissa slag av vilt inte får sättas ut i frihet eller hållas i hägn utan särskilt tillstånd eller att andra särskilda föreskrifter eller villkor skall gälla för sådan verksamhet.

37 §

Upphävd g. Lag (1994:1820).

38 §

Upphävd g. Lag (1994:1820).

Viltvårdsnämnden

Rubriken har denna lydelse enl. **Lag 2000:593**.

39 §

Upphävd g. Lag (2009:1262).

Kunskapsprov m.m.

40 §

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att avlägga prov i fråga om kunskaper och skjutförmåga som villkor för att få jaga.

Regeringen får meddela föreskrifter om skyldighet att betala avgift för prov som avses i första stycket.

Regeringen får överlämna åt sammanslutning på jaktens och viltvårdens område att anordna prov, att utfärda bevis om avlagda prov samt att ta ut avgift för proven.

Avgifter

41 §

För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar

- 1. att betala en årlig avgift (*viltvårdsavgift*),
- 2. att betala en avgift för vissa slag av vilt som fälls,
- 3. att betala en särskild avgift för vilt som fällts i strid mot vad som bestämts i en för jakt meddelad licens.

Avgifter som avses i första stycket 1 skall bilda en fond (*viltvårdsfonden*) som efter regeringens bestämmande får användas för angivna ändamål.

Lag (2000:593).

Tillsyn

Rubriken har denna lydelse enl. **Lag 2021:793**.

42 §

För tillsyn över efterlevnaden av denna lag och föreskrifter, som har meddelats med stöd av lagen, får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer utse jakttillsynsmän.

Jakttillsynsmän får förordnas att med stöd av [47 §](#) ta egendom i beslag.

42 a §

Länsstyrelsen utövar tillsyn över att beslut enligt 6 § om utfodring av vilt följs.

Länsstyrelsen får besluta de förelägganden som behövs för tillsynen och för att beslut om utfodring ska följas. Förelägganden får förenas med vite.

Lag ([2021:793](#)).

Handläggningen i domstol

Rubriken har denna placering enl. **Lag [2021:793](#)**.

42 b §

Mål om jakt efter björn, varg, järv, lo eller kungsörn ska handläggas skyndsamt.

Lag ([2021:793](#)).

Ansvar m.m.

43 §

För *jaktbrott* döms till böter eller fängelse i högst ett år den som

1. med uppsåt eller av grov oaktsamhet olovligen jagar på annans jaktområde eller där tillägnar sig vilt eller vid jakt som sker med stöd av licens bryter mot en för jakten väsentlig bestämmelse i licensen,
2. med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot 3 § eller 31 § första stycket eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 29 § 1 eller 30 § första stycket eller
3. med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot 32 § eller mot en föreskrift som meddelats med stöd av 25 eller 29 a §.

Lag ([2001:163](#)).

44 §

Om ett jaktbrott är att anse som grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år.

Vid bedömandet av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1. om det avsåg ett hotat, sällsynt eller annars särskilt skyddsvärt vilt,
2. om det har utförts vanemässigt eller i större omfattning,
3. om det utförts med otillåten hjälp av ett motordrivet forskaffningsmedel eller någon annan motordriven anordning,
4. om det utförts med en särskilt plågsam jaktmetod.

Lag ([2001:163](#)).

45 §

Till böter döms den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet

1. bryter mot [5 §](#) andra stycket eller [13 §](#),
2. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av [26 §](#) första stycket 1, 2 eller 3 om gärningen inte är belagd med straff i lagen ([1951:649](#)) om straff för vissa trafikbrott,
3. bryter mot [27 §](#) om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken,
4. underlåter att fullgöra skyldighet enligt [28 §](#),
5. bryter mot en föreskrift som har meddelats med stöd av [29 §](#) 4, [30 §](#) tredje stycket eller [31 §](#) tredje stycket eller
6. bryter mot [35 §](#) eller mot en föreskrift som har meddelats med stöd av [36 §](#), [40 §](#) första stycket eller [41 §](#) första stycket.

Den som med uppsåt bryter mot [34 §](#) döms till böter.

I ringa fall ska inte dömas till ansvar enligt denna paragraf.

Lag ([2012:153](#)).

46 §

Den som obehörigen tar befattning med vilt som han vet eller har skälig anledning anta har dödats eller åtkommits genom jaktbrott, döms för *jakthäleri* till böter eller fängelse i högst ett år.

Om brottet är att anse som grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömandet av om brottet är grovt skall särskilt beaktas sådana omständigheter som anges i [44 §](#) andra stycket 1 och 2.

Till ansvar enligt denna paragraf döms inte om gärningen är belagd med straff i [miljöbalken](#).

Lag ([2001:163](#)).

46 a §

För försök eller förberedelse till jaktbrott enligt [44 §](#) eller jakthäleri enligt [46 §](#) andra stycket döms till ansvar enligt [23 kap.](#) brottsbalken.

Lag ([2011:514](#)).

47 §

Påträffas någon på bar gärning då han eller hon begår jaktbrott, får vilt och sådan egendom som enligt [49 §](#) kan antas bli förverkad eller som kan antas ha betydelse för utredning om brottet tas i beslag av jakträttshavaren eller av någon som företräder honom eller henne. Samma befogenhet har särskilt förordnade jakttillsynsmän och behöriga tjänstemän vid Kustbevakningen och Tullverket.

Om egendom har tagits i beslag, ska anmälan om detta skyndsamt göras till Polismyndigheten eller åklagaren. Den polisman eller åklagare som tar emot en sådan anmälan om beslag ska vidta samma åtgärder som om han eller hon själv gjort beslaget.

En kustbevakningstjänsteman som tagit egendom i beslag ska anmäla beslaget till undersökningsledaren eller åklagaren.

För att undvika att vilt som har tagits i beslag förstörs, får djuret efter värdering säljas på lämpligt sätt.

Lag ([2019:38](#)).

48 §

Om någon har begått jaktbrott eller jakthäleri, skall vilt som han eller hon kommit över genom brottet förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för viltet kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat. Även annat utbyte av sådant brott skall förklaras förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Vilt som förverkats tillfaller jakträttshavaren i de fall som föreskrivs av regeringen.

Lag ([2005:298](#)).

49 §

Jaktredskap, forskaffningsmedel och annan egendom som har använts som hjälpmedel vid jaktbrott eller jakthäleri får förklaras förverkade, om det behövs för att förebygga brott eller om det annars finns särskilda skäl. Detsamma gäller egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid sådana brott, om brottet har fullbordats eller om förfarandet har utgjort ett straffbart försök eller en straffbar förberedelse.

I stället för egendomen kan dess värde helt eller delvis förklaras förverkat.

Lag ([2011:514](#)).

50 §

I fråga om förverkad egendom gäller särskilda bestämmelser om förfarandet med sådan egendom i den mån inte annat följer av [47 §](#) tredje stycket eller [48 §](#) andra stycket. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från de särskilda bestämmelserna i fråga om djur som behövs för forskningsändamål eller av någon annan särskild anledning inte bör säljas på det sätt som anges i bestämmelserna.

51 §

Vad som sägs i [46–48 §§](#) om vilt gäller även i fråga om skinn, ägg och bon.

51 a §

Svensk domstol är behörig att döma över brott enligt denna lag som har begåtts inom Sveriges ekonomiska zon även om det inte finns domsrätt enligt [2 kap. 3 §](#) brottsbalken.

Lag ([2021:1026](#)).

51 b §

Om ett brott enligt denna lag har förövats inom den ekonomiska zonen, får åtal för brottet väckas vid den tingsrätt vars domkrets är närmast den plats där brottet förövades.

Lag (1994:1820).

Bemyndiganden

52 §

Regeringen får överlåta åt en förvaltningsmyndighet att meddela sådana föreskrifter eller beslut som avses i [23–25](#) och [29–30 §§](#), [31 §](#) andra och tredje styckena, [36 §](#), [40 §](#) första och andra styckena, [41 §](#) första stycket 2, [48 §](#) andra stycket och [50 §](#).

Lag ([2009:1261](#)).

Hur beslut får överklagas

53 §

Upphävd g. Lag ([2000:593](#)).

54 §

Följande beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol:

1. länsstyrelsens beslut enligt 6 § om förbud mot eller villkor för utfodring av vilt,
2. länsstyrelsens beslut enligt 33 § om registrering och avregistrering av licensområde eller älgskötselområde, och
3. länsstyrelsens beslut om förelägganden enligt 42 a §.

Andra beslut enligt denna lag får inte överklagas.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Lag ([2021:793](#)).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

SFS 1987:259

1. Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 1988, då lagen (1938:274) om rätt till jakt skall upphöra att gälla.
2. Bestämmelserna i 15–22 §§ gäller inte i fråga om upplåtelser av jakträtt som har skett före lagens ikraftträdande.
3. Äldre bestämmelser om jakträtt för boställshavare, kronohemmans åbor och innehavare av kronotorp, skogstorp, odlingslägenheter, kolonat och fjälllägenheter och om ansvar och särskild rättsverkan vid brott mot sådana bestämmelser skall fortfarande gälla.
4. Den nya lagen inskränker inte de rättigheter som avses i 8 § första stycket lagen (1938:274) om rätt till jakt. Bestämmelserna i 8 § andra stycket samma lag skall tillämpas ifråga om servitut som innefattar jakträtten på viss fastighet och som upplåtits senast d. 31 dec. 1987.
5. Inom område, som för 1987 års jakt har registrerats med stöd av 13 § jaktstadgan (1938:279) som älgjaksområde utan att vara licensområde, får älgjakt ske enligt äldre bestämmelser tills vidare, dock längst till utgången av år 1994.

Om området består av minst fem hektar sammanhängande mark, skall det för tid efter år 1994 på ansökan av områdets innehavare registreras som licensområde enligt 33 § tredje stycket 1 även om det inte finns särskilda skäl för en sådan registrering. Om området består av minst tjugo hektar sammanhängande mark, skall det, om sökanden begär det, i stället registreras som licensområde enligt 33 § tredje stycket 2. Ansökan om registrering skall göras före utgången av år 1994. Lag (1994:626).

6. För älgjakten inom renskötselområdet får regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer för en övergångstid meddela föreskrifter som avviker från bestämmelserna i 33 §.

SFS 1988:435

Denna lag träder i kraft d. 1 juli 1988.

SFS 1990:1094

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 1991.

SFS 1991:1769

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 1992. Äldre bestämmelser tillämpas dock i fråga om beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

SFS 1992:787

Denna lag träder i kraft d. 1 juli 1992.

SFS 1994:626

Denna lag träder i kraft d. 1 juli 1994.

SFS 1994:1424

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 1995.

SFS 1994:1819

1. Denna lag träder i kraft samtidigt med lagen ([1994:1500](#)), med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

(Lagen [1994:1500](#) har enligt förordning [1994:2063](#) trätt i kraft 1 jan. 1995.)

2. 45 § i dess äldre lydelse gäller fortfarande i fall då någon före ikraftträdandet har underlåtit att fullgöra vad som ålegat honom enligt 38 § andra stycket eller brutit mot en föreskrift som har meddelats med stöd av 37 § eller 38 § första stycket.

SFS 1994:1820

1. Denna lag träder i kraft samtidigt med lagen ([1994:1500](#)), med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

(Lagen [1994:1500](#) har enligt förordning [1994:2063](#) trätt i kraft 1 jan. 1995.)

2. Beslut om förbud, föreskrift, tillstånd, medgivande eller liknande som fattats enligt 37 och 38 §§ skall anses meddelat med stöd av motsvarande bestämmelse i lagen ([1994:1818](#)) om åtgärder beträffande djur och växter som tillhör skyddade arter, om inte regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer förordnar annat.

SFS 1995:65

Denna lag träder i kraft d. 1 april 1995. Beslut som har meddelats före ikraftträdandet överklagas enligt äldre bestämmelser.

SFS 1996:954

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 1997.

SFS 1996:1554

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 1997, men skall inte tillämpas för beslut om upplåtelse som fattats med stöd av rennäringslagen ([1971:437](#)) före denna lags i kraftträdande.

SFS 1997:343

Denna lag träder i kraft d. 1 juli 1997.

SFS 1998:840

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 1999.

SFS 2000:593

1. Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 2001.
2. I fråga om sådana upplåtelser som skett före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser. Om avtalet förlängs efter ikraftträdandet tillämpas dock därefter de nya bestämmelserna i stället för 16–21 §§ i sin äldre lydelse.
3. Mål som är anhängiga vid arrendenämnden vid ikraftträdandet skall även därefter handläggas av arrendenämnden.
4. I fråga om arrendenämndens beslut skall bestämmelserna i 53 § andra och tredje stycket fortfarande tillämpas.

SFS 2001:163

Denna lag träder i kraft d. 1 juli 2001.

SFS 2001:443

Denna lag träder i kraft d. 1 juli 2001.

SFS 2005:298

Denna lag träder i kraft d. 1 juli 2005.

SFS 2007:1241

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 2008.

SFS 2009:1261

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 2010.

SFS 2009:1262

(Utkom d. 4 dec. 2009.)

Enligt riksdagens beslut föreskrivs att 39 § jaktlagen (1987:259) ska upphöra att gälla vid utgången av 2009.

SFS 2010:2001

- 1. Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 2012. Älgjakt får dock bedrivas enligt äldre föreskrifter till och med d. 29 febr. 2012.
- 2. Ett område som har registrerats som licensområde enligt 33 § i dess äldre lydelse ska utan ansökan registreras som licensområde enligt 33 § första stycket, om området är av sådan storlek och beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt och medger en avskjutning av minst en älgkalv om året.

SFS 2011:514

Denna lag träder i kraft d. 1 juli 2011.

SFS 2012:153

Denna lag träder i kraft d. 1 juli 2012.

SFS 2014:698

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 2015.

SFS 2016:974

Denna lag träder i kraft d. 1 dec. 2016.

SFS 2019:38

Denna lag träder i kraft d. 1 april 2019.

SFS 2021:793

Denna lag träder i kraft d. 1 okt. 2021.

SFS 2021:1026

Denna lag träder i kraft d. 1 jan. 2022.

Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

1 (1)

Datum
2012-04-11

Diarienummer
218-3144-2012

Beslut om fastställande av riktlinjer för skyddsjakt efter stora rovdjur i Norrbottens län

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar att fastställa bilagda riktlinjer för skyddsjakt efter stora rovdjur i Norrbottens län (bilaga 1).

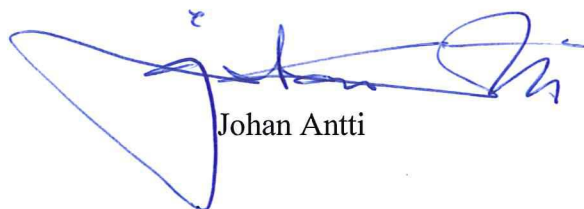
Beskrivning av ärendet

Länsstyrelserna inom det norra förvaltningsområdet, det vill säga Nottbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län har arbetat fram gemensamma riktlinjer för skyddsjakt på stora rovdjur.

De som deltagit i beslutet

Detta beslut har fattats av länsråd Johan Antti med naturvårdshandläggare Lars Dahlberg som föredragande. I beslutet har också ledamöterna Birgitta Persson, Per Vålitalo, Åse Sundström, Dan Ankarholm, Robert Henriksson, Berth-Ove Lindström, Hansi Gelter, Håkan Gyllbring, Lars Jonas Kemi, Rune Stokke, Lars Lundman och Lars Jonsson deltagit.

Berth-Ove Lindström, Lars Jonas Kemi och Rune Stokke har reserverat sig mot beslutet. Reservationerna återfinns i bilaga 2-4.

Johan Antti

Lars Dahlberg

Bilagor:

1. Riktlinjer för skyddsjakt efter stora rovdjur i Norrbottens län
2. Reservation – Berth-Ove Lindström
3. Reservation – Lars Jonas Kemi
4. Reservation – Rune Stokke

Länsstyrelsen
Norrbotten

RIKTLINJER

1 (6)

Datum
2012-04-11

Diarienummer
218-3144-12

Riktlinjer för skyddsjakt efter stora rovdjur i Norrbottens län

1. Avgränsning

Riktlinjerna avser skyddsjakt efter ansökan från skadelidande enligt 23 b § jaktförordningen (1987:905). Riktlinjerna avser inte skyddsjakt i enlighet med 28 § jaktförordningen, som anger rätten att döda ett rovdjur om det angriper tamdjur eller om det finns skäl原因 att befara ett sådant angrepp.

2. Syfte

Syftet med riktlinjer för skyddsjakt är att underlätta hanteringen av skyddsjaktsärenden på varje länsstyrelse och att öka förutsättningarna för att de olika länsstyrelserna inom det norra förvaltningsområdet hanterar ärendena på likartat sätt. Riktlinjerna ska också leda till en ökad transparens och tydlighet utåt om hur länsstyrelsen hanterar dessa ärenden samt bidra till att beslut i skyddsjaktsärenden kan tas utan onödiga fördröjningar.

Med tydliga riktlinjer ökar förutsättningarna för att ärendehanteringen blir konsekvent och rättssäker. Det borde leda till att den sökande får en större förståelse för processen och att den enskilda handläggaren lättare kan göra välgrundade bedömningar. Man ska dock komma ihåg att varje ärende är unikt och att en samlad bedömning görs i varje enskilt fall. Olika förutsättningar mellan olika län och olika situationer från fall till fall kan leda till att bedömningar och genomförande skiljer sig åt. Gemensamma riktlinjer ska tydliggöra dessa bedömningsgrunder.

3. Bakgrund

De stora rovdjuren är strikt skyddade, bland annat genom EU:s art- och habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992). Man får inte avsiktligt döda, fanga eller störa dessa arter. Den jakt som statliga myndigheter beslutar om är undantag från dessa regler.

Artikel 16 i art- och habitatdirektivet ger möjlighet till att besluta om undantag från fredningen. Förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde så får man göra undantag från fredningen av ett antal anledningar, bland annat för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom. Sverige har implementerat artikel 16 i 23 a § jaktförordningen. Naturvårdsverket har delegerat rätten att besluta om skyddsjakt efter de respektive rovdjursarterna till länsstyrelserna i de län som har en fast reproducerande stam av arten i fråga. Rätten att besluta om skyddsjakt efter kungsörn ligger dock kvar hos Naturvårdsverket. Det är Jaktförordningen som länsstyrelserna utgår ifrån vid beslut om skyddsjakt.

Länssstyrelsen
Norrbotten

RIKTLINJER

2 (6)

Datum
2012-04-11

Diarienummer
218-3144-12

Länssstyrelserna beaktar också rovdjurspolitikens riktlinjer, främst utifrån de två senaste propositionerna om rovdjurspolitik som regeringen har lämnat till riksdagen: "En sammanhållen rovdjurspolitik" (prop. 2000/01:57) och "En ny rovdjursförvaltning" (prop. 2008/09:210). Propositionerna anger inriktningen på rovdjursförvaltningen och önskvärd utveckling av landets rovdjursstammar.

Utifrån övergripande bestämmelser sätter varje region och varje län upp egna mål för förvaltningen av regionens rovdjursstammar. Varje läns viltförvaltningsdelegation tar beslut om övergripande riktlinjer för rovdjursarternas utveckling i länet, i samverkan med övriga län inom regionen.

4. Bedömning

Länssstyrelsen gör en samlad bedömning i varje enskilt skyddsaktsärende utifrån lagstiftning, nationella och regionala riktlinjer, inkommen ansökan och den skadedokumentation som finns kopplad till ärendet. Länssstyrelsen beaktar också rovdjursförekomst och det samlade rovdjurstrycket inom det område som ansökan gäller, utifrån kvalitetssäkrade inventeringsresultat, liksom den aktuella artens bevarandestatus.

Utifrån lagstiftningen ska länssstyrelsen bedöma:

1. Om allvarlig skada eller risk för allvarlig skada föreligger.
2. Om det finns andra lämpliga lösningar än skydds jakt.

5. Kriterier för beviljande

5.1. Allvarlig skada

Inom rennäringen finns en viss förväntad skadebild i och med att de stora rovdjuren dödar renar. Samebyarna har rätt till rovdjursersättning för de skador som uppstår. Ersättningen baseras dels på antalet rovdjur inom varje samebys område utifrån inventeringsresultat, dels på beräkningar av hur stora förluster av ren dessa rovdjur orsakar. De förordningar som reglerar rovdjursersättningen är viltskadeförordningen (SFS 2001:724) och Sametingets föreskrifter (STFS 2007:9) om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar, ändrad genom STFS 2009:2. Det är Sametinget som administrerar utbetalningarna av rovdjursersättning.

En allvarlig skada på renskötseln är således när en eller flera rovdjursindivider orsakar skador som är större än förväntat enligt ersättningssystemet och som inte går att förebygga på annat lämpligt sätt.

Inom övrig tamdjurshållning, där man i regel har djuren inhägnade, finns ingen förväntad skadebild. Länssstyrelsen bör i sin bedömning ta hänsyn till den enskildes ansvar som djurägare. Rovdjursskador på tamdjur uppkomna till följd av bristande ansvarstagande ska i normalfallet inte utgöra skäl till skydds jakt.

Skadorna inom rennäringen består ofta av skadade och rivna djur, men även andra faktorer kan bidra till en allvarlig skadebild. Störningar i form av att renhjordar skingras och sprids ut över ett större område med merarbete som följd, att dräktiga vajor stressas

Länsstyrelsen
Norrbotten

RIKTLINJER

3 (6)

Datum
2012-04-11

Diarienummer
218-3144-12

så att de kastar sina foster eller att nyfödda kalvar skiljs från sina mödrar är exempel på störningar som också kan vara skäl för beviljande av skyddsjakt.

5.2. Andra lämpliga lösningar

Länsstyrelsen ska bedöma om det går att förhindra allvarlig skada på något annat lämpligt sätt än genom att avliva rovdjuret genom skyddsjakt. Det kan handla om ökad tillsyn av djuren, att hägna in djuren med rovdjursavvisande stängsel eller tillfälliga hägn under känsliga perioder, att flytta dem till områden där risken för att skador kan uppstå bedöms lägre, att lägga om vandringsruttor för flytt av renhjord, att undvika rovdjurstätare områden under känsliga perioder för renarna eller att försöka skrämman bort rovdjuren från platsen m.m.

Förutsättningarna för förebyggande åtgärder skiljer sig mellan olika platser och olika situationer. Det är därför av största vikt att föra en dialog om detta i varje enskilt fall så tidigt som möjligt i handläggningen av ett skyddsjaktsärende. Skyddsjaktsansökningar bör avslås i fall där otillräckliga eller inga förebyggande åtgärder vidtagits, trots att det avser områden där stora rovdjur kan förväntas och förebyggande åtgärder är möjliga att vidta. Länsstyrelsen bör vara behjälplig med rådgivning gällande lämpliga förebyggande åtgärder.

5.3. Risk för fortsatta skador

Skyddsjakt utförs inte enbart som en följd av redan inträffade skador. Skyddsjakt ska i första hand syfta till att förebygga en allvarlig skada.

Länsstyrelsen ska därför bedöma riskerna för att skadebilden inte kommer att förändras om skyddsjakt uteblir. Det ingår i bedömningen att försöka ta hänsyn till faktorer som väderomslag, snöförhållanden, andra lämpliga lösningar, förändrat beteende hos rovdjuren m.m. och hur sådana faktorer påverkar risken för fortsatta skador.

I situationer där man av olika anledningar bedömer att det finns liten risk för fortsatta skador bör en ansökan om skyddsjakt avslås. Ett exempel kan vara i områden som används som flyttväg för renar och där djuren bara uppehåller sig under en kort period.

6. Olika typer av beviljande

Varje skyddsjaktsärende är unikt och det finns en mängd olika situationer som efter en samlad bedömning kan leda till ett beviljande av skyddsjakt. Nedan följer två exempel på olika typer av situationer som kan leda till ett beslut om beviljande.

6.1. Skyddsjakt på utpekade individer

Den situation som är mest tydlig är när det går att peka ut en eller flera individer som orsakar en allvarlig skada. Det kan t.ex. vara en järv som dödar ett stort antal renar på kort tid eller en lodjursfamilj som tar sig in i ett hägn och som går att identifiera genom synobservationer, spårlopor från ett fårskt kadaver osv. Om förhållandena och situationen är sådana att skador kan fortsätta uppstå så borde det i de flesta fall vara motiverat att bevilja skyddsjakt på dessa individer.

6.2. Skyddsjakt i förebyggande syfte

Skyddsjakt kan även beviljas trots att det inte går att peka ut specifika, skadegörande individer eller några nyare skador som enskilt bedöms som tillräckligt allvarliga.

Länsstyrelsen
Norrbotten

RIKTLINJER

4 (6)

Datum
2012-04-11

Diarienummer
218-3144-12

Skydds jakt kan t.ex. beviljas när det finns en skadehistorik som är verifierad av länsstyrelsen, och:

1. Det i ett visst område finns ett högre predationstryck än vad renskötseln anses kunna tolerera.
2. Det finns risk för att fortsatta allvarliga skador uppstår om man inte gör något åt situationen.
3. Skadorna inte går att förebygga på annat lämpligt sätt.

Samtliga tre villkor ska vara uppfyllda för att skydds jakt ska kunna medges.

I bedömningen ingår, som tidigare nämnts, att väga in den sammanlagda rovdjursförekomsten inom området och rovdjursartens bevarandestatus.

7. Ansökan

För att en ansökan ska kunna handläggas effektivt krävs att sökanden lämnar så fullständiga uppgifter som möjligt.

Checklista för uppgifter i ansökan:

1. Sökandens namn och kontaktuppgifter, skadelidandes namn och kontaktuppgifter om annan än sökanden.
2. Vilken rovdjursart gäller ansökan?
3. Hur många individer gäller ansökan?
4. Vad har hänt, vad består skadorna av (direkta och indirekta)?
5. När upptäcktes skadan och under vilken tid bedöms skadan ha uppstått?
6. Ange området där skadorna uppstått.
7. Vilka åtgärder har vidtagits för att förhindra skador, före och efter de nu aktuella skadorna? Hur bedöms möjligheterna att vidta andra åtgärder?
8. Övriga upplysningar.

8. Dokumentation

Dokumentation av rovdjursförekomst och rovdjursrelaterade skador är en förutsättning för att kunna bedöma behovet av skydds jakt i varje enskilt fall.

8.1. Sökandens egen dokumentation

Sökandens egen dokumentation är viktig för att länsstyrelsen ska kunna handlägga ärendet effektivt och komma fram till vad som orsakat de uppkomna skadorna. Djurägaren kan dokumentera på olika sätt. Han eller hon kan föra loggbok över viktiga händelser och ta foton och gps-punkter på skador och spår m.m. Samebyns rovdjursansvarig bör involveras i detta arbete. En noggrann och strukturerad dokumentation underlättar handläggningen och ökar möjligheten att göra en samlad bedömning av händelser som kan sträcka sig över en lång tidsperiod.

8.2. Länsstyrelsens dokumentation

Länsstyrelsens dokumentation ska verifiera de uppgifter som ligger till grund för ett beslut och är en viktig del av den samlade bedömningen av ett skydds jaktens ärende. Vid behov åker länsstyrelsens personal ut i fält tillsammans med den skadedrabbade, gör en bedömning av skadebilden och dokumenterar sina observationer. Länsstyrelsen måste

Länsstyrelsen
Norrbotten

RIKTLINJER

5 (6)

Datum
2012-04-11

Diarienummer
218-3144-12

inte verifiera alla uppgifter, utan de olika typerna av dokumentation kompletterar varandra.

Det är viktigt att ha en fungerande dialog mellan den som är berörd och länsstyrelsen så att båda parter har samma uppfattning om hur var och en bedömer situationen och vilka andra faktorer som väger in när det slutligen fattas ett beslut.

9. Verkställande

Ett beviljande beslut om skyddsjakt är ofta förenat med ett antal villkor för hur jakten får genomföras. Villkoren berör vilka och hur många djur som får fällas, vem som får genomföra jakten, vilket område beslutet gäller, vilka jaktmetoder som får användas och under vilken tidsperiod beslutet gäller.

Länsstyrelsen tar hänsyn till flera faktorer i villkoren. Jakten ska genomföras på ett sådant sätt att djuret inte utsätts för onödigt lidande. Samtidigt ska den vara praktiskt genomförbar och kunna utföras på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Länsstyrelsen ska också ta etiska hänsyn till känsliga perioder i rovdjursartens reproduktionscykel.

9.1. Jaktledare och jaktmetoder

Länsstyrelsen utser jaktledare efter samråd med sökanden. Jaktledaren utser övriga personer som deltar i jakten och lämnar uppgifter om detta till Länsstyrelsen. Jaktledaren ska kontakta länsstyrelsen när jakten initieras, djur fälls eller blir påskjutet och vid andra händelser av betydelse. Länsstyrelsen ska alltid ha rätt att delta i och avbryta jakten. Länsstyrelsen besiktjar genomförd jakt och dokumenterar den i enlighet med besiktningsprotokollet.

Vid genomförande av skyddsjakt bör markägare och berörda enskilda jakträttsinnehavare informeras.

Länsstyrelsens grundläggande inriktning vad gäller skyddsjaktsförfarandet är att den skadelidande själv ansvarar för att skyddsjakten genomförs och han eller hon står för hela kostnaden. Länsstyrelsen har inga särskilda medel för att finansiera verkställande av skyddsjaktsbeslut. Därför följer att det är den skadelidande som bör bedöma vilka jaktmetoder som ska användas, med beaktande av de villkor som länsstyrelsen sätter upp. Vilken jaktmetod som är lämplig att använda beror på terräng, väder- och snöförhållanden, djurart m.m. Lämpliga jaktmetoder kan vara ringning med skoter och utplacering av passkyttar, jakt med hund, smygjakt, åteljakt m.m.

Helikopter kan vara ett snabbt och effektivt hjälpmedel för att genomföra skyddsjakt, även om denna metod liksom andra kräver ett väl genomfört förarbete, och ställer höga krav på dem som utför jakten. Jakt med helikopter är ekonomiskt sett den dyraste jaktmetoden, men kan ändå vara kostnadseffektiv eftersom den kan leda till ett snabbt genomförande. För att avliva ett djur från helikopter krävs en särskild utbildning.

9.2. Björn och lodjur

Det finns befintliga jaktmetoder för licensjakt efter björn och lodjur, vilket godtas som en jakt under strikt kontrollerade former. Detta innebär att länsstyrelsen bör kunna

Länssstyrelsen
Norrbotten

RIKTLINJER

6 (6)

Datum
2012-04-11

Diarienummer
218-3144-12

lämna över ansvaret för skyddsjakten till den som beslutet berör, under förutsättning att denne har tillgång till personer med erfarenhet av jakt efter dessa arter.

9.3. Varg och järv

Licensjakt efter varg och järv bedrivs i dagsläget inte inom det norra rovdjursförvaltnings-området, varvid det är svårare att kräva att den skadelidande ska behärska denna jakt. Det innebär att länsstyrelsen i större utsträckning deltar i verkställandet av skyddsjakt efter dessa arter. Dessa arter är också längre ifrån en gynnsam bevarandestatus vilket gör att tillsynen av jakten bör vara striktare.

Bil. 2

Inkom 2012-04-13

Reservation från Berth-Ove Lindström representant för naturvårdsorganisationerna i Norrbottens Viltförvaltningsdelegation

Punkt 6 på dagordningen på vfd möte den 11/4 om riktlinjer för skyddsjakt. Med följande motivering. Naturvårdsverket har nu ett förslag på nationella riktlinjer för skyddsjakt ute på remiss. Jag anser att det hade varit bättre att vänta med beslut om riktlinjer om skyddsjakter tills Naturvårdsverket har fastställt riktlinjer för skyddsjakt. Förhoppningsvis finns det då tydliga riktlinjer vad allvarliga skador är som är orsakas av stora rovdjur. Dessutom granskar

E U nu fattade beslut om skyddsjakter på stora rovdjur i Sverige och det är troligt att det kommer påpekande och klarläggande från E U om vad som gäller när det är beslut om skyddsjakter på stora rovdjur i Sverige.

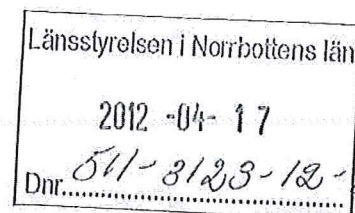
Berth-Ove Lindström

Bil.3

Lilianne V

Länsstyrelsen

Viltförvaltningsdelegationen

RESERVATION

Jag Lars Jonas Kemi reserverar mig mot fattat beslut i Viltförvaltningsdelegationens möte den 11 april 2012 under punkten 6 "Riktlinjer för skydds jakt".

Mitt förslag var att återremittera ärendet till nästa möte. Trots den långa beredningstiden har jag ej haft möjlighet att läsa in mig i ärendet och komma med eget förslag. Arbetar aktivt med renskötsel och denna vinter har varit mycket krävande. Jag ifrågasätter om det har någon praktisk betydelse för ärendets handläggning om vi flyttat fram beslutet till mötet i maj.

Idivuoma 120413

Lars Jonas Kemi
Lars Jonas Kemi

Bil. 4

Inkom 2012-05-10

511 - 3123 - 2012

RESERVATION

Härmed reserverar jag, Rune Stokke mig för det tagna beslutet på §6 Riktlinjer för skydds jakt, vid VFD sammanträde 2012-04-11.

Jag var istället för en återremittering till nästkommande sammanträde.

Kåbdalis 2012-05-09

Rune Stokke

Box 41

962 05 Kåbdalis

Version 2. 2019

Gemensamma riktlinjer för skyddsjakt efter stora rovdjur i renskötselområdet

1. Avgränsning

Riktlinjerna avser skyddsjakt efter ansökan från skadelidande och beslut om skyddsjakt på eget initiativ av Länsstyrelsen enligt 23a och 23b §§ jaktförordningen (1987:905).

2. Syfte

Syftet med gemensamma riktlinjer för skyddsjakt är att underlätta hanteringen av skyddsjaktsärenden hos länsstyrelserna inom renskötselområdet och att öka förutsättningarna för att ärendena hanteras på ett likartat sätt. Riktlinjerna leder till ökad transparens och tydlighet angående länsstyrelsens hantering av skyddsjaktsärenden och bidrar till att beslut tas så snabbt som möjligt.

Tydliga riktlinjer ökar förutsättningarna för en konsekvent och rättssäker ärendehantering. Det leder i sin tur till att den sökande kan få större förståelse för processen och att länsstyrelsens handläggare lättare kan göra välgrundade bedömningar. Varje ärende är unikt och en samlad bedömning görs i varje enskilt fall. Gemensamma riktlinjer ska tydliggöra dessa bedömningsgrunder.

3. Bakgrund

Internationella direktiv: Art- och habitatdirektivet och Bernkonventionen

De stora rovdjuren är strikt skyddade, bland annat genom EU:s art- och habitatdirektiv (Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992). Individer från dessa arter får inte avsiktligt dödas, fångas eller störas. Beviljande av skyddsjakt är ett undantag från dessa allmänna bestämmelser.

Skyddsjakt kan beviljas för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom, förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning. Skyddsjakten får heller inte försvåra möjligheten att nå eller upprätthålla gynnsam bevarandestatus hos de berörda rovdjursarterna i deras naturliga utbredningsområde. Sverige har implementerat artikel 16 i 23 a § jaktförordningen (1987:905).

Järv är inte skyddad på samma sätt som de övriga rovdjuren enligt direktivet, men har ett strikt skydd enligt Bernkonventionen och hanteras därför på samma sätt som de övriga stora rovdjuren i svensk lagstiftning.

Nationella direktiv: Jaktlagstiftningen, rovdjurspropositioner, och delegeringar

Vid beslut om skydds jakt utgår länsstyrelserna från bestämmelserna i jaktlagstiftningen. Länsstyrelserna beaktar också rovdjurspolitikens intentioner, främst utifrån de tre senaste propositionerna i frågan som regeringen har lämnat till riksdagen: ”En sammanhållen rovdjurspolitik” (prop. 2000/01:57), ”En ny rovdjursförvaltning” (prop. 2008/09:210) och ”En hållbar rovdjurspolitik” (prop. 2012/13:191). Propositionerna anger inriktningen för rovdjursförvaltningen och den önskvärda utvecklingen av landets rovdjursstammar.

I den senaste propositionen anges nationella referensvärden för de stora rovdjuren. Referensvärdena definierar den minsta populationsstorlek och den minsta utbredning som en art ska ha inom Sverige för att dess bevarandestatus ska anses vara gynnsam. Dessa nationella referensvärden har fastställts av Naturvårdsverket och utifrån dessa har myndigheten fördelat regionala miniminivåer för de olika arterna till länen. Inom ramen för viltförvaltningsdelegationernas arbete har länsstyrelserna med miniminivåerna som riktlinje beslutat om förvaltningsmål- och intervall i respektive län.

Naturvårdsverket kan delegera rätten att besluta om skydds jakt på de stora rovdjuren till länsstyrelserna. Rätten att besluta om skydds jakt efter kungsörn har hittills aldrig delegerats till länsstyrelserna utan ligger kvar hos Naturvårdsverket.

Toleransnivå

Riksdagen har fastslagit en toleransnivå för rennäringen om maximalt tio procents förluster orsakade av stora rovdjur. Toleransnivån är ett mål som ska uppnås med så små konsekvenser för rovdjursstammarna som möjligt. Det innebär att eventuella åtgärder som behöver sättas in måste vara så effektiva som möjligt. Skydds jakt är en av flera åtgärder som används för att uppnå toleransnivån.

4. Bedömningsgrunder

Länsstyrelsen gör en samlad bedömning i varje enskilt skydds jakts ärende baserat på lagstiftning, nationella och regionala riktlinjer, information, inkommen ansökan och den skadedokumentation som finns kopplad till ärendet. Länsstyrelsen beaktar också rovdjursförekomst och det samlade rovdjurstrycket inom det område som ansökan gäller, utifrån konstaterad förekomst, liksom den aktuella artens bevarandestatus. Länsstyrelsen beaktar också hur samebyns eventuella förluster står i relation till toleransnivån.

Vid varje skydds jakts ärende ska länsstyrelsen bedöma:

1. Om allvarlig skada eller risk för allvarlig skada föreligger.
2. Om det finns andra lämpliga lösningar än skydds jakt.
3. Om skydds jakten försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde
4. Hur förluster till rovdjur står i proportion till toleransnivån

Dessutom bedömer länsstyrelsen om jakten är ändamålsenlig och om den kan lösa de problem som finns. Punkterna 1–3 måste vara uppfyllda för att skydds jakt ska kunna beviljas, det vill

säga det måste finnas en allvarlig skada, det får inte finnas en annan lämplig lösning än skydds jakt och gynnsam bevarandestatus får inte äventyras. Toleransnivån bör beaktas i den slutliga bedömningen.

4.1. Allvarlig skada

4.1.1. Direkta och indirekta skador

Inom rennäringen finns en viss förväntad skadebild i och med att de stora rovdjuren äter ren. Samebyarna har rätt till rovdjursersättning för de skador som förväntas uppstå. Ersättningen baseras dels på antalet rovdjur inom varje samebys område utifrån inventeringsresultat (jäv, lo och varg) och dels på samebyns areal (björn och kungsörn). Roddjursersättningen regleras av viltskadeförordningen (SFS 2001:724) och Sametingets föreskrifter (STFS 2007:9) om bidrag och ersättning för rovdjursförekomst i samebyar, ändrad genom STFS 2009:2. Det är Sametinget som administrerar utbetalningarna av rovdjursersättning.

Allvarlig skada inom rennäringen består av direkta och indirekta skador orsakade av stora rovdjur.

Direkta skador är i detta fall dödade och skadade renar till följd av predation av stora rovdjur. *Indirekta skador* uppstår när rovdjuren jagar och skingrar renar. Sådana situationer leder till merarbete, vilket kostar både tid och pengar för samebyarna.

Bevakningen blir som mest effektiv om renarna är samlade, därför är just samlade renhjordar en av de viktigaste förebyggande åtgärderna för att minska risken för skador. Konsekvenserna av skingrade renhjordar kan, förutom försämrade bevakning, vara att:

- Dräktiga vajor riskerar att få försämrade kondition som kan leda till att de kastar sina foster.
- Kalvar skiljs från sina mödrar.
- Risk för ökat antal trafikolyckor om oövakade renar sprider sig till vägar och järnvägar.
- Renar sprids över ett stort område vilket ökar risken för rovdjursangrepp
- Flyende renar riskerar att trampa sönder oövakade områden och därmed försvåra samebyns planerade betesrutt.
- Renar kan stanna upp i områden som ska betas under en senare period.
- Renar riskerar att blandas med andra samebyars renhjordar.
- Renar drar sig till fel platser som gör vandringen svårare, exempel stängsel, breda älvar etc.

Under renskötselåret varierar rennäringens känslighet för störningar och predation av stora rovdjur. Särskilt känsligt är när vajor ska kalva, när renarna ska samlas eller under vinterbetesperioden.

Kalvningsperioden: en av de känsligaste perioderna för rennäringen. Vajorna är störningskänsliga både före, under och efter kalvning. Störning från rovdjur kan i värsta fall medföra att både vajor och ofödda kalvar dör till följd av den förhöjda stressnivån.

Samling: Under renskötselåret behöver renarna samlas vid ett flertal tillfällen, till exempel inför kalvmärkning, slakt eller flytt till nya betesområden. Det är oftast arbets- och

tidskrävande att samla ihop renar. En skingrad renhjord innebär att samlingsarbetet måste starta upp på nytt.

Samlingsplatser är känsliga områden då höga tätheter av ren kan locka till sig rovdjur. De kan utgöras av mer eller mindre tillfälliga hägn men kan också vara områden som renar självmant söker sig till. Tiden, det vill säga hur länge renarna ska vara kvar på platsen, är en viktig faktor i skyddsjaktsärenden.

Om renar transporterats med lastbil till ett nytt område behöver de oftast lugn och ro i några dagar efter transporten. Renar som varit på lång vandring är också i stort behov av lugn och ro.

Vinterbetesperioden: Vinterbetesområdet är begränsande för nästan samtliga samebyar, därför är det viktigt att renarna kan nyttja området enligt samebyns betesplanering. Är det för högt predationstryck i ett område vill renarna vandra vidare och då riskerar de att beta i ett område som kan behövas senare under vinterbetesperioden.

Betessituationen är avgörande för renarnas, särskilt vajornas, kondition inför kalvningen.

4.1.2. Risk för kommande eller fortsatta skador

För att en skyddsjaktsansökan ska kunna beviljas måste länsstyrelsen bedöma hur stor risken är att skadan fortsätter. Följande faktorer kan vara till stöd:

- Hur stora är redan uppkomna skador?
- Hur länge har skadan pågått? Är det ett engångstillfälle eller har den pågått ett tag?
- Om flera angrepp inträffat, hur lång tid har det gått mellan skadetillfällena? Är det sannolikt att det är samma individ/individer som orsakat skadorna?
- Är renarna i höga tätheter
- Är renarna på fribete?
- Om skadorna är säsongsstyrda, när kan skaderisken förväntas upphöra? Ex att björnar går i ide, renar vandrar förbi området där rovdjuret befinner sig etc.
- Gynnar snöförhållandena rovdjuret?
- Erfarenheter från området under tidigare år.

Bedömningen av risken för fortsatt allvarlig skada måste göras i varje enskilt fall, både när det gäller en pågående skada och vid förebyggande skyddsjakter där ännu ingen aktuell skada uppstått. *Om ingen skada uppstått ställs extra höga krav på bedömningen och det underlag beslutet grundas på, se mer på s 5.* Björnar i eller i nära anslutning till kalvningsområden är ett sådant exempel där risken för allvarlig skada är hög men där skadan kan vara svår att både upptäcka och dokumentera, vilket även forskningen har visat på senare år.

I situationer där man av olika anledningar bedömer att det finns liten risk för fortsatta skador bör en ansökan om skyddsjakt avslås. Om risken däremot bedöms vara hög kan en skyddsjakt beviljas, förutsatt att alla kriterier är uppfyllda.

4.2. Andra lämpliga lösningar

Länsstyrelsen ska bedöma om det går att förhindra allvarlig skada på något annat lämpligt sätt än genom skyddsjakt. Med lämplig lösning menas att den ska vara såväl praktiskt som

ekonomiskt rimlig att genomföra. Beroende på situationen kan andra lösningar exempelvis vara att:

- Öka tillsynen av djuren
- Hägna in djuren med rovdjursavvisande stängsel
- Använda tillfälliga hägn under känsliga perioder
- Flytta djuren till områden där risken för skador är lägre
- Flytta renhjorden förbi ett problemområde med hjälp av lastbil
- Undvika rovdjurstäta områden under känsliga perioder,
- Skrämma bort rovdjuren från platsen

Förutsättningarna för förebyggande åtgärder skiljer sig mellan olika platser och olika situationer. Det är därför viktigt att en dialog förs med berörd part så tidigt som möjligt i handläggningen av ett skyddsjaktsärende. Skyddsjaktsansökningar bör avslås i de fall där möjliga förebyggande åtgärder inte vidtagits, eller om de varit otillräckliga.

I Bilaga 1 finns en checklista på olika åtgärder och när de kan tänkas vara lämpliga alternativa lösningar till skyddsjakt.

4.3. Gynnsam bevarandestatus, GYBS

Beviljande av en skyddsjakt kräver att gynnsam bevarandestatus är uppnådd hos arten ifråga eller att jakten inte försvårar möjligheten att nå sådan status. När gynnsam bevarandestatus inte finns krävs ett noggrant redogörande för varför jakten inte kommer att försvåra möjligheten till GYBS.

5. Olika typer av beviljande

Varje skyddsjaktsärende är unikt och det finns olika situationer som efter en samlad bedömning kan leda till skyddsjakt. En skyddsjakt kan antingen vara på skadegörande individer eller i förebyggande syfte.

5.1. Skyddsjakt på skadegörande individ

Den tydligaste situationen är när det går att peka ut en eller flera individer som orsakar allvarlig skada. Om risken är stor att allvarlig skada fortsätter om ingen åtgärd sätts in kan skyddsjakt på dessa individer vara befogat.

Om flera individer tillsammans orsakar allvarlig skada kan Länsstyrelsen bevilja skyddsjakt på dem i samma beslut. I de fall där flera individer dokumenterats i området men det är oklart vilken av dem som orsakar skadan bör skyddsjakt beviljas efter en individ i taget. Upphör inte skadorna kan det beslutas att ytterligare individer tas bort.

När ett rovdjur rivit minst tio renar under en sjudagarsperiod har samebyn rätt till massdödsersättning, förutsatt att samtliga döda renar dokumenterats av Länsstyrelsen. Denna ersättning ska inte utesluta möjligheten till skyddsjakt utan det avgörande är om risken för fortsatt skada finns kvar, se ovan.

5.2 Skydds jakt i förebyggande syfte

Skydds jakt i förebyggande syfte kan beviljas i specifika problemområden där rovdjurspopulationer förekommer i sådan omfattning att det allvarligt försvårar renskötseln. Det behöver inte finnas specifika, skadegörande individer.

Det ställs mycket höga krav på bedömningsunderlaget för beslut om skydds jakt i förebyggande syfte, både när det gäller den historiska problembilden och den framtida.

Förebyggande skydds jakt kan t.ex. beviljas när:

- det finns en skadehistorik som är verifierad av länsstyrelsen
- det finns ett högre predationstryck än vad renskötseln anses kunna tolerera
- det finns risk för fortsatt allvarlig skada
- skadorna inte går att förebygga på annat lämpligt sätt.

6. Ansökan

För att en ansökan ska kunna handläggas effektivt krävs att sökanden lämnar så fullständiga uppgifter som möjligt.

6.1. Checklista för uppgifter i ansökan

1. Sökandens namn och kontaktuppgifter
2. Vilken rovdjursart gäller ansökan?
3. Hur många individer gäller ansökan?
4. Vad har hänt, vad består skadorna av (direkta och indirekta)?
5. När upptäcktes skadan och under vilken tid bedöms skadan ha uppstått?
6. Område där skadan har uppstått och förslag på jaktområde
7. Vilka åtgärder har vidtagits för att förhindra skador, före och efter de nu aktuella skadorna? Hur bedöms möjligheterna att vidta andra åtgärder?
8. Bedömning av risken för fortsatt skada
9. Övriga upplysningar.

7. Dokumentation

Dokumentation av rovdjursförekomst och rovdjursrelaterade skador är en förutsättning för att Länsstyrelsen ska kunna bedöma behovet av skydds jakt i varje enskilt fall.

7.1. Sökandens egen dokumentation

Sökandens egen dokumentation är en viktig del i underlaget för att bedöma vad som orsakat de uppkomna skadorna. Sökanden kan dokumentera på olika sätt. Sökanden kan föra loggbok över viktiga händelser och till exempel ta foton, filmer och GPS-positioner på skadade/dödade tamdjur, jaktförsök, GPS-positioner som visar skingring och spår efter rovdjur.

En noggrann och strukturerad dokumentation underlättar handläggningen och ökar möjligheten att göra en korrekt bedömning av situationen.

7.2. Länsstyrelsens dokumentation

Länsstyrelsens dokumentation ska verifiera de uppgifter som ligger till grund för ett beslut och är en viktig del av den samlade bedömningen i ett skyddsjaktsärende. Vid behov åker länsstyrelsens personal ut i fält tillsammans med den skadedrabbade, gör en bedömning av skadebilden och dokumenterar sina observationer. Länsstyrelsen måste inte verifiera alla uppgifter och de olika typerna av dokumentation kan komplettera varandra.

Det är viktigt att ha en dialog mellan den skadedrabbade och Länsstyrelsen. Båda parter bör ha en förståelse för hur situationen bedöms av respektive part. Den skadedrabbade ska också ha förståelse för vilka faktorer som påverkar det slutliga beslutet.

8. Verkställande

Ett beslut om skyddsjakt är alltid förenat med villkor för hur jakten får genomföras. Villkoren reglerar till exempel vilka och hur många djur som får fällas, vem som får genomföra jakten, vilket område jakten får genomföras inom, jaktmetoder som får användas samt under vilken tidsperiod som beslutet gäller.

Villkoren kan även reglera undantag från gällande lagstiftning. Detta innefattar bland annat tillåtna vapen och val av ammunition, möjlighet till belysning, terrängkörning, tillstånd till jakt i naturreservat etc.

Länsstyrelsen tar hänsyn till flera faktorer genom villkoren. Jakten ska genomföras på ett sådant sätt att rovdjuret inte utsätts för onödigt lidande. Samtidigt ska jakten vara praktiskt genomförbar och kunna utföras på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Länsstyrelsen ska också ta etisk hänsyn till känsliga perioder i rovdjursartens reproduktionscykel. Länsstyrelsen ska alltid beredas möjlighet att delta i jakten, med huvudsyfte att utföra tillsyn.

8.1. Jaktledare och jaktmetoder

Jaktledare

Länsstyrelsen utser jaktledare efter samråd med sökanden. Jaktledaren utser övriga personer som deltar i jakten. Jakten bör endast bedrivas av jaktledaren tillsammans med ett begränsat antal personer. Det är inte nödvändigt att specificera ett antal deltagare.

Jaktledaren ska vid behov kunna uppvisa dokumentation för vilka som deltagit vid respektive jakttillfälle. Jaktledaren ska kontakta Länsstyrelsen när jakt initieras, djur fälls eller blir påskjutet och vid andra händelser av betydelse. Länsstyrelsen ska alltid ha rätt att delta i och avbryta jakten. Länsstyrelsen följer upp genomförd jakt och dokumenterar den i enlighet med besiktningsprotokoll. Länsstyrelsen kan utöva tillsyn under såväl som efter skyddsjaktens genomförande.

Information till markägare/jakträttsinnehavare

Vid genomförande av skyddsjakt bör markägare och berörda enskilda jakträttsinnehavare informeras. I vissa län meddelas även Polis vid varje tillfälle men det skiljer sig lite från län till län vilka önskemål polisen har.

Motordrivna forskaffningsmedel

Enligt Jaktlagen får jakt inte ske från motordrivna fortskaffningsmedel men länsstyrelsen kan bevilja undantag från detta i enskilda beslut. Sådana fortskaffningsmedel får användas för att söka och ringa viltet men inte för att skjuta, förfölja eller genskjuta det, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Helikopter

Helikopter kan vara ett snabbt och effektivt hjälpmedel för att genomföra skyddsjakt. Skytt i helikoptern och piloten ska ha erfarenhet av sådan jakt, framför allt med avseende på säkerhetsfrågor.

Hund

Två hundar tillåts vanligtvis vid jakt efter en och samma individ för alla arterna utom varg, där tillåts (och rekommenderas) tre hundar.

8.2 Finansiering av jakt

Länsstyrelsens grundläggande inriktning vad gäller skyddsjaktsförfarandet är att den skadelidande själv ansvarar för att skyddsjakten genomförs och står för hela kostnaden. Om den skadelidande är en sameby har den möjlighet att ansöka om bidrag från Sametinget för kostnader i samband med skyddsjakt.

8.3 När ska beslutet verkställas

- ✓ Beslut på skadegörande individer bör verkställas omgående för att begränsa de pågående skadorna.
- ✓ Beslut i förebyggande syfte bör verkställas efter överklagningstidens utgång eftersom det inte finns några pågående skador.

8.4. Specifikt för björn och lodjur

Skyddsjakt på björn genomförs oftast i anslutning till kalvningsperioden för rennäringen. I de flesta fall tillåts användning av helikopter och motorfordon genom dispenser.

Vid skyddsjakt på lo brukar normalt sett inte helikopter användas. De tillåtna metoderna som används vid licensjakt anses numera vara väl etablerade i jägarkåren och kan användas även vid skyddsjakt.

8.5. Specifikt för varg

Oftast genomförs jakten med hjälp av markbaserat sökarbete i kombination med helikopter.

Vid snöfattiga förhållanden kan jakt med hund vara att föredra, såsom den bedrivs under licensjakt i mellersta rovdjursförvaltningsområdet.

Vid jakt från helikopter kan det av säkerhetsskäl vara lämpligt att länsstyrelsen ansöker om dispens för att använda hagelgevär. Det är särskilt aktuellt vid sparsamt snötäcke då risk för rikoschetter ökar, men det kan också vara effektivare att skjuta med från helikopter. Ansökan om dispens för att använda hagel görs hos Naturvårdsverket.

8.6. Specifikt för järv

Oftast genomförs jakten med hjälp av markbaserat sökarbete i kombination med helikopter. Vid jakt från helikopter kan det av säkerhetsskäl vara lämpligt att ansöka om dispens för att använda hagelgevär. Det är särskilt aktuellt vid sparsamt snötäcke då risk för rikoschetter ökar men det är också effektivare att skjuta med från helikopter. Ansökan om dispens för att använda hagel görs hos Naturvårdsverket.

Under hösten när snötäcket är sparsamt är jakt med hjälp av hund en lämplig metod.

Jakt efter järv genomförs företrädesvis på hösten i förebyggande syfte. Detta för att undvika att jakt genomförs under lyeperioden. Om förebyggande jakt på hösten inte är möjlig bör jakten genomföras före 31 januari för att minimera risken att en hona som har ungar fälls.

Till grund för tidpunkten 31 januari ligger forskningsresultat från svenska järvprojektet. Det tidigaste dokumenterade datumet när en hona fick ungar var 29 januari men de allra flesta honorna fick ungar i mitten av februari. Att jaga till 31 januari utgör därmed en liten risk för att en hona som har ungar i lyan fälls.

Jakt efter 31 januari bör ändå vara möjlig men den förutsätter en noggrann etisk bedömning av de skador som järven orsakar i jämförelse med risken för att en lyehona fälls.

I de fall den skadegörande individen bedöms vara en hona med ungar finns möjlighet att bevilja skydds jakt genom utgrävning av lya och avlivning av hona med ungar. Vid utgrävning av lya ska Länsstyrelsen vara närvarande. I de fall en utgrävning beviljas ska ungarna avlivas före honan.

9. Efterskänkning av djurdelar

Länsstyrelsen kan besluta om att skinn och/eller kranium av det vid skydds jakt fällda djuret tillfaller jakträttshavaren.

10. Skydds jakt som berör övrig tamdjurshållning

Inom övrig tamdjurshållning, där man i regel har djuren inhägnade i permanenta hägn, finns en mindre förväntad skadebild. Länsstyrelsen bör i sin bedömning ta hänsyn till den enskildes ansvar som djurägare. Rovdjursskador på tamdjur uppkomna till följd av bristande ansvarstagande ska i normalfallet inte utgöra skäl till skydds jakt.

I vissa fall finns effektiva åtgärder som nästan alltid fungerar. Ett exempel är elstängsel runt bigårdar för att skydda bikuporna mot björnangrepp. Skydds jakt efter björn som river ut bikupor bör därför generellt inte beviljas om det saknas elstängsel, eller om ett befintligt elstängsel är dåligt underhållet.

Rovdjur som kan anses utgöra en fara för allmänheten, till exempel björnar som uppehåller sig i tätbebyggt område, hanteras av polismyndigheten med stöd av 9§ jaktlagen. (1987:259)

Bilaga 1. Checklista alternativa lösningar

❖ Ökad tillsyn/bevakning

- Ökad närvaro av människor är avskrämmade för rovdjur. Detta är möjligt under kortare tid och är också beroende av hur många som kan hjälpa till med bevakningen. Bevakning bör ske dygnet runt och det är ett krävande arbete. Därför endast rimligt under kortare perioder.
- Ökad tillsyn försvåras när dagarna är korta under vintern.
- Ökad bevakning enklare när djur är väl samlade. Om till exempel en renhjord är utspridd över ett stort område fungerar det inte så väl

❖ Skrämsel

- Olika former av skrämsel, till exempel med hjälp av ljudskrämmor, eldar, radioapparater, driva bort rovdjur genom lämplig spårning/följning
- Fungerar bäst när djur hålls samlade eller inhägnade. Om till exempel en renhjord är utspridd över ett stort område fungerar det inte så väl.
- Skrämma med rörliga föremål?
- Ljudskrämmor fungerar bäst på en björn första gången, sen har den lärt sig att det bara piper och inget annat händer.
- Skrämsel med helikopter endast i undantagsfall.

❖ Byte av område

- Rovdjuren rör sig över stora områden men finns möjlighet att flytta till annat område bör detta vara ett alternativ. Till exempel om renar ska byta område inom nån vecka eller två bör det övervägas om flytt kan ske lite tidigare än planerat

❖ Stängsling av tamboskap

- Inhägnad bör företrädesvis ske nära bebyggelse/gård. Stängsel bör vara av elektrisk karaktär, se VSC vägledning för antal trådar och hur stängsel bör monteras.
- Fodertillgång i inhägnad måste tas i beaktning då djur inte kan ställa om från fribete till hö/torrfoder under kort tid. Detta måste göras under några veckors tid för att djuren inte ska bli sjuka.

❖ Utstängsling av björn vid bigårdar

- Fungerar mycket bra. Tre eller fem trådar med rätt spänning. Relativt billigt inköp, måste dock underhållas med gräs- och slyröjning.

❖ Stängsling av renar

- Bör endast ske under kortare perioder. Ingen akutåtgärd då renar inte kan ställa om till utfodring på kort tid utan att bli sjuka.
- Tillgång till hägn bör finnas, det är ytterst sällan ett alternativ att bygga nytt hägn. Ingen akutåtgärd i så fall, det är snarare en långsiktig planering vart hägn bör finnas tillgängliga.
- Vattentillgången är oftast begränsande om det är många renar som behöver hägnas in.

- På grund av betessituation och vattentillgång är inhägnad av renar ett alternativ som bara är rimligt under några få dagar.
- ❖ **Kalvning i hägn**
 - Ger bra kalvöverlevnad men det finns en ökad risk för sjukdomsspridning.
 - Mycket kostsamt
- ❖ **Boskapsvaktande djur – hundar, lamor etc**
 - Inte mycket erfarenhet av detta i norra förvaltningsområdet. Används i praktiken inte i renskötseln eftersom renarna rör sig över så stora ytor och oftast är mer eller mindre utspridda i små flockar. Svårt för vaktdjur att ha koll på en flock. Sannolikt ingen bra lösning för renskötare.

Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt

RAPPORT 6568 • MAJ 2012

Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skydds jakt

Detta dokument är avsett som stöd vid beslut om skydds jakt enligt 23 b och 29 §§ jaktförordningen (1987:905). Det innehåller dels Naturvårdsverkets tolkning av 23 a och 9 b §§ jaktförordningen, dels Naturvårdsverkets rekommendationer i övrigt av betydelse för beslut om skydds jakt. Tolkningarna och rekommendationerna är inte juridiskt bindande. I de fall tolkningarna utgår från EU-domstolens domar eller kommissionens vägledningar anges det särskilt.

NATURVÅRDSVERKET

Beställningar

Ordertel: 08-505 933 40

Orderfax: 08-505 933 99

E-post: natur@cm.se

Postadress: Arkitektkopia AB, Box 110 93, 161 11 Bromma

Internet: www.naturvardsverket.se/publikationer

Naturvårdsverket

Tel: 010-698 10 00, fax: 010-698 10 99

E-post: registrator@naturvardsverket.se

Postadress: Naturvårdsverket, SE-106 48 Stockholm

Internet: www.naturvardsverket.se

ISBN 978-91-620-6568-3

ISSN 0282-7298

© Naturvårdsverket 2013

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma 2013

Omslagsfoto: Torsten Nilsson

Förord

Naturvårdsverket har under våren 2012 tagit fram riktlinjer för beslut om skyddsjakt på regeringens uppdrag. Riktlinjerna syftar till att vara ett stöd för länsstyrelsernas handläggning av ansökningar om skyddsjakt. Riktlinjerna behandlar skyddsjakt enligt 23 b och 29 §§ jaktförordningen (1987:905). De innehåller också Naturvårdsverkets tolkning av 23 a och 9 b §§ jaktförordningen samt Naturvårdsverkets rekommendationer i övrigt rörande handläggningen av skyddsjaktsärenden. Riktlinjerna är inte juridiskt bindande.

Riktlinjerna består av en första allmän del som innehåller en beskrivning av den bakomliggande EU-lagstiftningen och tillämpningen av regelverket med exempel rörande handläggningen av ansökningar om skyddsjakt efter rovdjur. Den andra delen behandlar specifikt tolkningen av jaktförordningens bestämmelser vid skyddsjaktsärenden rörande betsskador på skog och den har tagits fram i samråd med Skogsstyrelsen.

Under arbetets gång har Riktlinjerna remitterats och Naturvårdsverket tackar alla som bidragit med synpunkter. Naturvårdsverket vill också särskilt tacka referensgruppen, bestående av representanter för länsstyrelserna och andra myndigheter, för värdefulla synpunkter under arbetets gång.

Naturvårdsverket avser att arbeta vidare med riktlinjerna för att uppdatera, fördjupa och komplettera dem så de kan vara ett fortsatt stöd vid handläggningen av skyddsjaktsärenden.

Stockholm 3 maj 2012

Innehåll

DEL 1 – ALLMÄN DEL	7
1 SKYDDSJAKT	7
2 BAKOMLIGGANDE EU-LAGSTIFTNING	8
2.1 Skydd enligt naturvårdsdirektiven	8
2.1.1 Undantag från det strikta skyddet	8
2.2 Tolkning av naturvårdsdirektiven	9
2.2.1 EU-domstolens praxis	9
2.2.2 Kommissionens vägledning	9
2.2.3 Direktivens syfte och hänsyn till andra intressen	10
3 TILLÄMPNING AV 23 A § JAKTFÖRORDNINGEN	11
3.1 Gång för bedömningen	11
3.2 Allmänt om bedömningen	12
3.2.1 Kravnivån	12
3.2.2 Hänsyn till andra intressen	13
3.3 Skäl	13
3.3.1 Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön	13
3.3.2 Av hänsyn till flygsäkerheten	15
3.3.3 För att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom	15
3.3.4 För att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana växter eller djur	18
3.4 Artens bevarandestatus	19
3.5 Annan lämplig lösning	20
3.5.1 Akuta åtgärder	22
3.5.2 Skrämselåtgärder	22
3.6 Särskilt om arter som inte är skyddade enligt naturvårdsdirektiven	22
3.6.1 Skyddsjakt i förhållande till allmän jakt	23
3.7 Andra hänsyn	23
3.7.1 Jaktens effekt	23
3.7.2 Djuretiska hänsyn	23
3.7.3 Andra intressen	24
3.8 Särskilt om skadade djur	24
4 INNEHÅLL I BESLUT	25
4.1 Innehåll i beslut enligt 9 b § jaktförordningen	25
4.2 Undantag från andra bestämmelser	27
4.3 Innehåll i övrigt	27
5 UNDERLAG FÖR BESLUT	29

DEL 2 – BETESSKADOR PÅ SKOG	30
6 TILLÄMPNING AV 23 A § JAKTFÖRORDNINGEN	30
6.1 Allmänt om bedömningen av betesskador på skog	31
6.2 Allvarlig skada	32
6.3 Annan lämplig lösning	34
7 INNEHÅLL I BESLUT	36
7.1 Innehåll i beslut enligt 9 b § jaktförordningen	36
8 UNDERLAG FÖR BESLUT	38

Del 1 – Allmän del

1 Skyddsjakt

Allt vilt, det vill säga vilda däggdjur och fåglar, är enligt 3 § jaktlagen (1987:259) fredat. Trots denna generella fredning får viltet jagas enligt vad som anges i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905) eller av beslut som har meddelats med stöd av jaktlagen. Med jakt avses att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka efter, spåra eller förfölja vilt. Till jakt räknas också att göra ingrepp i viltets bon och att ta eller förstöra fåglars bon¹.

I syfte att undvika skada får skyddsjakt bedrivas under vissa förutsättningar. Med skyddsjakt avses i detta dokument endast skyddsjakt som sker med stöd av en myndighets beslut.

Länsstyrelsen får enligt 29 § jaktförordningen ge tillstånd till skyddsjakt efter andra arter än björn, varg, järv, lo, säl och örn om förutsättningarna enligt 23 a § jaktförordningen är uppfyllda.

Enligt 23 b § jaktförordningen får Naturvårdsverket efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, säl och örn om förutsättningarna enligt 23 a § jaktförordningen är uppfyllda. Naturvårdsverket får under vissa förutsättningar överlämna till länsstyrelsen att besluta om skyddsjakt i enlighet med 24 b § jaktförordningen.

Förutsättningarna för skyddsjakt enligt 23 a § jaktförordningen grundas på art- och habitatdirektivet² och fågeldirektivet³. Det bör noteras att det finns ett antal viltarter som omfattas av 23 a § jaktförordningen men inte av de två naturvårdsdirektiven.

I fråga om arter som är skyddade enligt naturvårdsdirektiven får de svenska bestämmelserna om skyddsjakt inte tolkas på ett sätt som strider mot direktiven. Det finns därför anledning att inledningsvis titta närmare på dessa direktiv, hur de genomförts i svensk rätt och vad de innebär för tillämpningen av de svenska bestämmelserna.

¹ 2 § jaktlagen (1987:259).

² Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar (tidigare rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar).

2 Bakomliggande EU-lagstiftning

2.1 Skydd enligt naturvårdsdirektiven

Alla svenska fladdermöss, hasselmus, buskmus, utter, fjällräv, björn, varg, lo och tumlare är strikt skyddade enligt artikel 12 i art- och habitatdirektivet (gäller även vissa insekter, mollusker samt grod- och kräldjur). Järv är inte skyddad enligt direktivet. Den är däremot strikt skyddad enligt Bernkonventionen⁴ och hanteras därför på samma sätt som de övriga stora rovdjuren i svensk lagstiftning.

Det strikta skyddet innebär ett förbud mot att bland annat avsiktligt fånga, döda eller störa de arter som är upptagna i bilaga 4 till direktivet. Alla i Sverige naturligt förekommande fåglar är dessutom skyddade enligt artikel 5 i fågeldirektivet.

I fråga om jakt efter vilt är skyddet genomfört i svensk lagstiftning genom bestämmelser i jaktlagen och jaktförordningen. I fråga om andra situationer och andra arter än vilt (det vill säga annat än däggdjur och fåglar) är skyddet genomfört genom miljöbalken (1998:808) och artskyddsförordningen (2007:845) i form av fridlysningsbestämmelser.

Alla strikt skyddade arter utom fåglarna listas i bilaga 1 till artskyddsförordningen. De som är strikt skyddade enligt art- och habitatdirektivet är där markerade med N.

2.1.1 Undantag från det strikta skyddet

Enligt art- och habitatdirektivet kan undantag från det strikta skyddet tillåtas under vissa förutsättningar som anges i artikel 16.1. Motsvarande undantag finns i artikel 9 i fågeldirektivet.

Undantagen från det strikta skyddet har i svensk rätt genomförts i två olika regelverk. I fråga om jakt efter vilt har delar av undantaget genomförts som skydds jakt enligt 23 a § jaktförordningen. I fråga om de stora rovdjuren har det även förts in som licensjakt enligt 23 c § samma förordning. Åtgärder som inte kan härröras till jakt efter vilt hanteras i artskyddsförordningen.

⁴ Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö.

2.2 Tolkning av naturvårdsdirektiven

Tolkningen av EU-direktiv bör framförallt ske med stöd av EU-domstolens praxis. Utöver den är kommissionens vägledningar till direktiven av stort värde.

2.2.1 EU-domstolens praxis

I fråga om de två naturvårdsdirektiven finns ett antal avgöranden i EU-domstolen. Flera av dem rör det strikta skyddet och undantag från detta skydd. Eftersom direktiven till stor del överensstämmer med varandra i det avseendet kan EU-rättslig praxis rörande fågeldirektivet vara av värde även för tolkningen av art- och habitatdirektivet och vice versa.

Enligt EU-domstolens praxis avseende de två naturvårdsdirektiven gäller bland annat följande:

- Undantagsmöjligheterna bör tolkas restriktivt.⁵
- Undantag kan enbart medges i konkreta enskilda fall och för att uppfylla klart definierade behov.⁶
- Undantag ska begränsas till vad som krävs för att lösa problemet.⁷
- Den myndighet som fattar besluten har bevisbördan för att förutsättningarna för undantag är uppfyllda.⁸
- Åtgärder som påverkar skyddade arter får endast tillåtas i beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade.⁹

2.2.2 Kommissionens vägledning

Kommissionens vägledningar grundar sig till stor del på EU-domstolens domar och har arbetats fram med stöd av arbetsgrupper bestående av företrädare från flera EU-medlemsstater. Vägledningarna är inte bindande men visar kommissionens syn på hur direktiven bör tolkas. Vägledningarna är värdefulla för att säkra en likformig tolkning mellan EU:s medlemsländer.

För närvarande finns följande vägledningsdokument tillgängliga.

Kommissionens vägledning om artikel 12 och 16.1 i art- och habitatdirektivet:
http://www.lcie.org/Docs/Legislation/Art_12_guidance_final_E.pdf

Kommissionens vägledning om jakt enligt fågeldirektivet:
http://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/wildbirds/hunting/docs/hunting_guide_sv.pdf

Kommissionen har även ställt sig bakom en rapport med vägledning avseende stora rovdjur från Large Carnivore Initiative for Europe¹⁰ (LCIE):
http://www.lcie.org/Docs/LCIE%20IUCN/LCIE_Guidelines_FINALwithNotes.pdf

⁵ C-6/04 punkt 111

⁶ C-118/94 Punkt 21

⁷ C-10/96

⁸ C-60/05 punkt 34

⁹ C-118/94

¹⁰ En arbetsgrupp inom IUCN (International Union for Conservation of Nature), ett globalt miljönätverk med stater, myndigheter, NGO:s, akademiker m.fl., som medlemmar.

2.2.3 Direktivens syfte och hänsyn till andra intressen

I enlighet med EU-rättslig praxis har ett direktivs syfte stor betydelse för tolkningen och tillämpningen av dess bestämmelser. Art- och habitatdirektivets syfte framgår i artikel 2.1:

Artikel 2.1-2 i art- och habitatdirektivet

”1. Syftet med detta direktiv är att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter i medlemsstaternas europeiska territorium som omfattas av fördraget.

2. Åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv skall syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse.

*...
...”*

Enligt kommissionen innebär en tolkning av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet i ljuset av direktivets syfte att kravnivån skärps ju större inverkan skyddsjakten har på populationen i fråga.

De åtgärder som vidtas i enlighet med art- och habitatdirektivet ska enligt artikel 2.3 även ta hänsyn till andra behov:

Artikel 2.3 i art- och habitatdirektivet

”...

3. Åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv skall ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag.”

Enligt EU-domstolens praxis¹¹ kan undantag inte åberopas enbart på grunden att det grundläggande skyddsintresset ska vägas mot dessa behov. Artikel 2.3 innebär alltså inte ett undantag i sig. Det räcker alltså inte att endast ange ekonomiska, sociala och kulturella behov eller regionala eller lokala särdrag som skäl för skydds jakt om inte förutsättningarna enligt artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet är uppfyllda.

¹¹ C-247/85

3 Tillämpning av 23 a § jaktförordningen

Som tidigare nämnts framgår förutsättningarna för att skyddsjakt ska få medges enligt 23 b och 29 §§ jaktförordningen i 23 a § samma förordning.

23 a § jaktförordningen

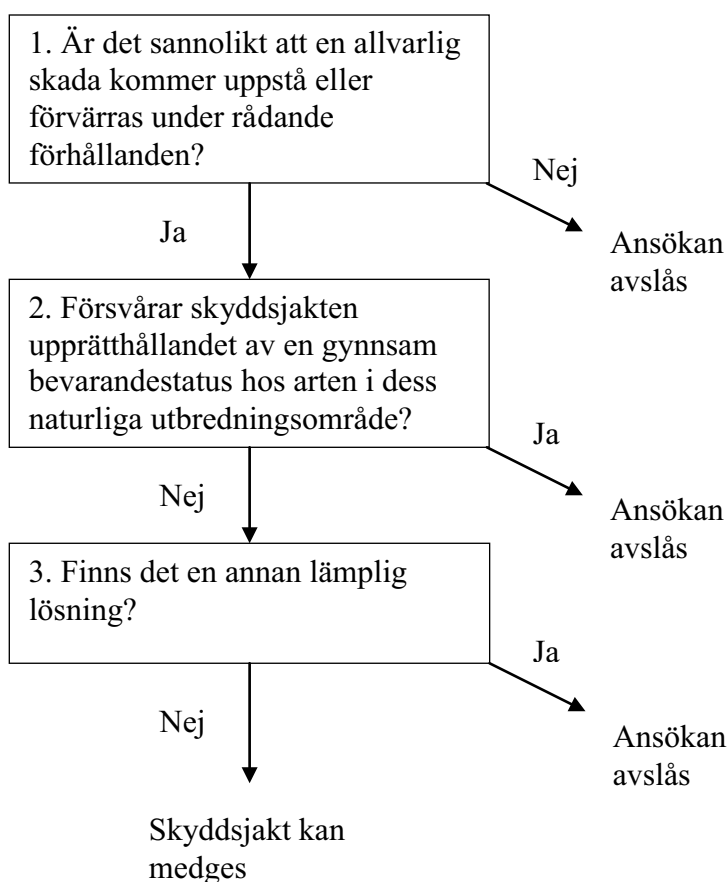
Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i 23 b, 24, 25 och 29 §§ meddelas

- 1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,*
- 2. av hänsyn till flygsäkerheten,*
- 3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller*
- 4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.*
- ...*
- ...”*

3.1 Gång för bedömningen

För att underlätta bedömningen av om förutsättningarna är uppfyllda är det lämpligt att den sker stegvis. I figur 1 visas ett flödesschema för hur bedömningen lämpligen bör ske. Exemplet avser en ansökan om skyddsjakt i syfte att förhindra allvarlig skada. Schemat är allmängiltigt oavsett vilket skäl som åberopas för skyddsjakten.

Även om det saknas andra lämpliga lösningar är skyddsjakt inte alltid en lämplig lösning. Innan beslut om skyddsjakt fattas bör därför den beslutande myndigheten så långt möjligt säkerställa att skyddsjakten löser det problem som den är tänkt att lösa.

Figur 1. Flödesschema för bedömningen av om tillstånd till skyddsjakt kan medges.

3.2 Allmänt om bedömningen

Som framgår av 23 a § jaktförordningen ska tre förutsättningar vara uppfyllda för att skyddsjakt ska kunna medges:

- ett av de fyra skälen (punkt 1-4) ska föreligga,
- skyddsjakten får inte försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för den aktuella artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, och
- det får inte finnas någon annan lämplig lösning att lösa problemet.

3.2.1 Kravnivån

Kommissionens vägledning om betydelsen av art- och habitatdirektivets syfte gäller även vid tolkningen av motsvarande svenska bestämmelser. Det betyder att ju större negativ påverkan ett beslut om skyddsjakt har på populationen av den aktuella arten desto högre krav bör ställas på de förutsättningar som ska vara uppfyllda enligt 23 a §. Samtidigt bör en mindre strikt bedömning kunna göras i de fall jakten har liten eller ingen effekt på populationen.

Att bedömningen i vissa fall bör vara mer strikt grundar sig på att risken är större för att ett medgivande av jakt motverkar direktivets syfte. Vid osäkerhet om tolkningen bör hänsyn alltid tas till hur skyddsjakten kan inverka på möjligheten att nå direktivets syfte.

I fråga om arter som inte är skyddade enligt de två naturvårdsdirektiven kan bedömningen vara mindre strikt, och utrymmet för skyddsjakt är därmed större (se avsnitt 3.6).

Exempel stora rovdjur

I fråga om de stora rovdjuren kan kravnivån för allvarlig skada, annan lämplig lösning och dokumentation vara förhållandevis lägre i fråga om björn och lo jämfört med varg och järv. Det beror på att varg och järv ännu inte bedöms ha en gynnsam bevarandestatus och därmed ökar risken för att jakt kan påverka arternas status negativt.

Att kravnivån påverkas av bevarandestatusen innebär att den kan ändras över tid i takt med att bevarandestatusen för en viss art förändras.

3.2.2 Hänsyn till andra intressen

Vid bedömningen av om de som skäl som anges i 23 a § punkterna 1-4 jaktförordningen är uppfyllda kan ekonomiska, sociala och kulturella behov samt regionala och lokala särdrag vägas in. I enlighet med vad som sägs i avsnitt 2.2.3 räcker det dock inte att endast ange ekonomiska, sociala och kulturella behov eller regionala eller lokala särdrag som skäl för skyddsjakt om inte förutsättningarna enligt artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet är uppfyllda.

3.3 Skäl

3.3.1 Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön

Av formuleringen i 23 a § punkt 1 framgår att det inte enbart ska vara frågan om ett allmänintresse utan att det även ska vara tvingande och allt överskuggande. Även intressen som har betydelsefulla konsekvenser för miljön samt sådana av social eller ekonomisk karaktär ska vara tvingande och allt överskuggande allmänintressen.

Uttrycket tvingande orsak som har ett allt överskuggande/väsentligt¹² allmänintresse används även i de artiklar i art- och habitatdirektivet som rör Natura 2000-områden. Tolkningar av uttrycket i det sammanhanget kan

¹² Uttrycken är identiska i den engelska versionen av art- och habitatdirektivet. I den svenska versionen har dock det engelska uttrycket överridning översatts med "väsentligt" i artikel 6 och med "allt överskuggande" i artikel 16.1.

vara vägledande för hur uttrycket ska tolkas i 23 a § jaktförordningen. I förarbetena till 7 kap 29 § miljöbalken¹³ anges följande angående innebörden av detta uttryck:

”I fråga om tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse kan följande sägas. Det skall vara fråga om en plan eller ett projekt som är oundgängligt för att skydda grundläggande intressen i människors liv, såsom hälsa, säkerhet och miljö, eller som är grundläggande för staten och samhället eller rör särskilda förpliktelser i samband med offentliga tjänster. Bara allmänna intressen kan hävdas mot direktivets bevarandeintressen. Projekt som endast gynnar ett företag eller enskilda kan alltså inte tillåtas med stöd av paragrafen. Allmänhetens intresse måste vara väsentligt. Det kan alltså inte röra sig om vilket allmänintresse som helst. Kortsiktiga ekonomiska intressen eller andra intressen som bara skulle ge kortsiktiga fördelar för samhället räcker förmodligen inte för att de skall gå före de långsiktiga bevarandeintressen som skyddas av direktivet.”¹⁴

För att skälet ska kunna åberopas bör det krävas att det tvingande allt överskuggande allmänintresset faktiskt kräver att skydds jakt medges. Det vill säga att intresset i annat fall riskerar att inte kunna tillgodoses.

I de fall en art anses ha en indirekt effekt på ett ”allt överskuggande allmänintresse” bör det säkerställas att det finns ett sådant samband innan skydds jakt medges.

Exempel på intressen som bör kunna omfattas av skälet är att hålla antalet trafikolyckor nere eller att på annat sätt skydda människors hälsa, exempelvis om djur har ett beteende eller bär på någon sjukdom som kan innebära en fara för människors hälsa. Om ett vilt djur antas vara farligt för människors säkerhet får även polismyndigheten låta avliva djuret i enlighet med 9 § jaktlagen. I det fall det handlar om utbrott av så kallade epizootiska sjukdomar åligger det Jordbruksverket att vidta åtgärder enligt epizootilagen (1999:657) och provtagningslagen (2006:806).

Renskötseln som näring, det vill säga inte enskilda samebyar eller renskötsel-företag, bör vara ett sådant intresse som omfattas av skälet. Detta eftersom renskötseln är starkt kopplad till den samiska kulturen.

Exempel stora rovdjur

För att skälet ska kunna åberopas för människors oro, rädsla och stress bör det finnas påtagliga risker för allmänhetens hälsa och säkerhet. Det kan i fråga om stora rovdjur vara aktuellt om enskilda rovdjur, i synnerhet björn, har ett särskilt närgånget, eller annat oönskat beteende och kan antas vara farliga för

¹³ Prop. 2000/01:111 sid 69

¹⁴ Prop. 2000/01:111 sid 69

allmänheten. Fall där ett rovdjur bedöms vara farligt för människors säkerhet bör i första hand hanteras av polismyndigheten i enlighet med 9 § jaktlagen.

Skyddsjakt på grund av att rovdjuren orsakar ett högt produktionsbortfall för rennärningen bör kunna motiveras med stöd av detta skäl. För att skälet ska kunna åberopas bör förekomsten av rovdjur omöjliggöra eller allvarligt försvåra en ordnad renskötsel i större områden än enskilda samebyars. I det fall skälet åberopas bör det främst ske inom områden som pekats ut som riksintressen för rennärningen.

I de fall det är frågan om specifika akuta situationer rörande enskilda renskötsel företag eller samebyar bör istället 23 a § punkt 3 jaktförordningen åberopas. Sådana situationer kan vara när rovdjur uppehåller sig i kalvningsområden, flyttningsleder eller andra för rennärningen särskilt utsatta områden och där enskilda individer kan skapa stora problem för näringen.

3.3.2 Av hänsyn till flygsäkerheten

Skälet i 23 a § punkt 2 återfinns i fågeldirektivet men inte i art- och habitatdirektivet. Skälet kan därför enbart åberopas för fåglar samt viltarter som inte är markerade med N i bilaga 1 till artskyddsförordningen. För arter som är markerade med N i bilagan bör istället skälet i 23 a § punkt 1 åberopas.

3.3.3 För att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom

Skälet avser främst skador på egendom. Predation av vilt bör inte anses vara skada på egendom. Med undantag för vilt i vilthägn och vilt som har satts ut med stöd av bestämmelser i jaktlagstiftningen, till exempel fasan, raphöhna och gräsand, bör påverkan på viltstammar inte omfattas av skälet. I fråga om fåglar bör endast allvarliga skador på gröda, boskap, skog, fiske och vatten avses¹⁵. Därför kan inte skador på annan egendom utgöra skäl för skyddsjakt efter fåglar.

Syftet är att *förhindra* allvarlig skada och inte att kompensera för redan inträffade skador. Bedömningen av om skälet föreligger innehåller därför två delar:

- vad som bedöms som allvarlig skada, och
- sannolikheten för att en sådan allvarlig skada inträffar eller förvärras.

Allvarlig skada

Med skada bör avses påverkan av vilt på egendom som medför ekonomiska förluster eller ökade kostnader. I begreppet bör såväl förluster och kostnader på kort sikt som långsiktiga konsekvenser inkluderas. Det krävs dock att skadan är allvarlig för att skälet ska vara uppfyllt.

¹⁵ Fågeldirektivets undantag är mer begränsat än art- och habitatdirektivets. Det återspeglas dock inte i den svenska lagstiftningen.

Rena olägenheter samt skador som får anses vara en normal affärsrisk för verksamheten bör inte omfattas av vad som är att betrakta som *allvarlig skada*¹⁶. Som normal affärsrisk bör anses sådana skador som förekomsten av en viss art normalt leder till på en viss typ av verksamhet och som får anses ligga inom den nivå som den enskilde bör tåla. Vad som är normal risk varierar beroende på vilken art och vilken verksamhet det är frågan om. Ett exempel på normal risk är betesskador i mindre omfattning på grödor som fåglar orsakar. För att skadan ska anses vara allvarlig bör den överstiga vad som kan anses normalt eller rimligt att tolerera.

Vad som är allvarlig skada bör bedömas utifrån vad som typiskt sett är att betrakta som allvarlig skada och inte sett från den skadelidandes särskilda förutsättningar.

Risk för att allvarlig skada inträffar eller förvärras

För att skälet ska anses vara uppfyllt krävs att det är sannolikt att en allvarlig skada kommer att inträffa. I de fall skadan redan har nått en allvarlig nivå ska det också vara sannolikt att skadan förvärras ytterligare genom förnyade skador. Beroende på situationen kan det vara relevant att beakta följande faktorer:

- Omfattningen på redan uppkomna skador.
- Hur lång tid som skadorna har pågått.
- Tidsintervall mellan skadetillfällena.
- Tid till dess skadorna kan förväntas upphöra för säsongen.
- Erfarenheter från tidigare säsong.

Efter att andra lämpliga lösningar och skademinskande åtgärder har identifierats (se avsnitt 3.5) bör även den förväntade effekten av lämpliga, men ännu inte vidtagna åtgärder, vägas in riskbedömningen.

Exempel stora rovdjur

I fråga om stora rovdjur bör risken för att ett flertal upprepade angrepp på tamdjur eller bigårdar inträffar inom en begränsad tidsperiod och i ett geografiskt område ligga till grund för bedömningen av om skälet föreligger. Med begränsad tidsperiod avses exempelvis en betes- eller jaktsäsong. I de fall ett flertal upprepade angrepp redan har inträffat kan det också handla om risken för att skadan för den skadelidande förvärras ytterligare genom förnyade angrepp.

¹⁶ Kommissionens vägledning III.2.1 Punkt 18.

Vid bedömningen av om det är sannolikt att upprepade angrepp kommer att inträffa eller att en redan allvarlig skada förvärras bör följande särskilt beaktas:

- Är antalet angrepp så stort att fler kan förväntas ske?
- Har angreppen skett under en så kort tidsperiod att det är sannolikt att det är samma individ/individer som orsakar dem?
- Bedrivs djurhållningen under sådana former, exempelvis med fritt bete, att angrepp kan väntas ske?
- Har tamdjursbesättningarna en sådan täthet i området att det i sig ökar risken för förnyade angrepp?

I enlighet med vad som sägs i avsnitt 3.2.1 bör bedömningen vara mer strikt för arter som inte har gynnsam bevarandestatus såsom varg och järv än för arter som björn och lo.

Förebyggande jakt

Syftet med skälet är att *förhindra* skada och skyddsjakt kan därför medges även om skadorna ännu inte har inträffat eller ännu inte har nått en allvarlig nivå. Att så är fallet förtydligas i fråga om stora rovdjur i 23 b § jaktförordningen.

23 b § jaktförordningen

Om det finns förutsättningar enligt 23 a § och något annat inte följer av 24 b §, får Naturvårdsverket efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ besluta om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

Ett beslut om skyddsjakt innan någon skada ännu har inträffat ställer mycket höga krav på förutsättningarna att kunna förutse angrepp från rovdjur. Det bör vara fråga om en klart förutsägbar situation där det i de flesta fall uppstår en allvarlig skada. Det kräver en mycket noggrann och svår bedömning och möjligheten till ett sådant beslut är därför mycket begränsad. Ett exempel där förutsättningar för ett sådant beslut bör anses kunna föreligga är när björnar uppehåller sig i eller i nära anslutning till kalvningsområden för ren.

Förtydligandet i 23 b § jaktförordningen bör även tolkas som att beslut om skyddsjakt kan medges innan skadan har nått en allvarlig nivå. Det vill säga i fall då enbart enstaka angrepp har skett men förutsättningarna i övrigt är sådana att det finns en uppenbar risk för att det upprepas och att skadan når en allvarlig nivå. Sådana fall kan vara när angreppet eller angreppen har skett i områden med hög täthet av fårbesättningar eller på fritt betande tamdjur.

Vid beslut om skyddsjakt i förebyggande syfte ska förutsättningarna om påverkan på artens bevarandestatus och avsaknad av andra lämpliga lösningar också vara uppfyllda på samma sätt som vid beslut efter att skador redan har inträffat. Möjligheterna att exempelvis förebygga förväntade angrepp är därför en viktig del av bedömningen.

Rovdjur med oönskat beteende

Skälet bör kunna åberopas om rovdjur regelbundet uppehåller sig vid bebyggelse, och inte viker undan i närvaro av människor, eller snart återvänder. Det kan till exempel handla om att samma individ uppehåller sig runt bebyggelse flera gånger under en kort tidsperiod. Förutsättningen bör också vara att det finns en stor sannolikhet att närvaron resulterar i allvarlig skada på tamdjur. Om djuret har lockats av avfall bör avfallet avlägsnas. Möjligheten att aktivt skrämma bort djuret med stöd av 28 § jaktförordningen bör användas.

Om rovdjuret bedöms som farligt för människor bör det hanteras av polisen enligt vad som sägs i avsnitt 3.3.1. Det är lämpligt att samråd sker mellan länsstyrelse och polismyndigheten såvida det inte är frågan om ett akut läge.

Skadegörande individ

Det bör i möjligaste mån utredas om redan inträffade angrepp gjorts av samma individ eller individer. I de fall angreppen har skett utanför ett känt revir för den aktuella arten bör angreppen ha skett inom en kort tidsperiod. Detta eftersom rovdjur utan revir snabbt kan förflytta sig till nya områden.

Att det inte är exakt klarlagt vilken individ i exempelvis en familjegrupp av varg som orsakat allvarliga skador på tamdjur bör inte innebära något hinder för att medge skyddsjakt. Det är dock lämpligt att jakten medges efter en individ i taget. Jakten bör om möjligt riktas mot den individ som mest sannolikt bedöms som skadegörande.

Ett förfarande där beslut om skyddsjakt fattas efter en individ i taget förutsätter att beslut om skyddsjakt efter ytterligare en individ snabbt kan fattas om inte skadorna upphör.

I de fall myndigheter bedömer att mer än en individ orsakar eller riskerar orsaka allvarlig skada bör skyddsjakt efter mer än en individ kunna fattas.

3.3.4 För att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana växter eller djur

Vilka vilda djur, växter eller livsmiljöer som omfattas av 23 a § punkt 4 är varken definierat i den svenska lagstiftningen eller i art- och habitatdirektivet. Enligt kommissionens vägledning bör, i ljuset av direktivets syfte, sårbara, sällsynta, hotade eller endemiska arter eller livsmiljöer (till exempel sådana som är listade i bilagorna till direktivet) mer sannolikt vara berörda av detta undantag.¹⁷ Det bör gälla som utgångspunkt när skyddsjakt övervägs efter arter som är skyddade enligt de två naturvårdsdirektiven.

¹⁷ Kommissionens vägledning III.2.1 Punkt 15.

I praktiken bör det handla om en avvägning mellan olika arters/livsmiljöer skyddsbehov eller hävdbehov. För att skyddsjakt ska aktualiseras bör det vara frågan om en annan art/livsmiljö som är mer hotad i det aktuella området än den art som skulle vara föremål för skyddsjakt.

Generellt bör följande gälla för avvägningen

- Behovet av skydd eller kontinuerlig hävd av den art respektive livsmiljö som hotas bör vägas mot behovet av skydd av den art som skyddsjakten skulle riktas mot
- Avvägningen bör framför allt ske utifrån hur bevarandestatusen för respektive art/livsmiljö påverkas på regional och nationell nivå.

Skälet bör även kunna åberopas för att medge jakt efter individer som bär på en smittsam sjukdom, eller som på annat sätt riskerar att påverka den egna eller andra arter negativt.

Exempel stora rovdjur

Skälet skulle kunna åberopas i det fall det går att visa att förekomsten av rovdjur innebär ett indirekt hot mot vissa arter eller livsmiljöer. Sådana fall kan vara att förekomsten av rovdjur i ett större område innebär ett sådant stort och konstant problem för fäbodbruk eller annan betesbaserad animalieproduktion att det inte är praktiskt möjligt att hävda betesmarker av stort värde för den biologiska mångfalden så att man kan bibehålla en gynnsam bevarandestatus. En avvägning bör då ske enligt vad som beskrivs ovan. En förutsättning för att skyddsjakt ska kunna medges är att betet verkligen är avgörande för den biologiska mångfalden.

Ovanstående gäller även om någon annan verksamhet som gynnar biologiska värden omöjliggörs av rovdjur.

3.4 Artens bevarandestatus

Enligt bestämmelserna i 23 a § jaktförordningen får skyddsjakt inte medges om det försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Trots det bör skyddsjakt kunna medges om det har konstaterats att jakten inte kan förvärpa en ogynnsam bevarandestatus eller förhindrar återställandet av en gynnsam bevarandestatus¹⁸.

Begreppet ”gynnsam bevarandestatus” är varken definierat i jaktlagen eller i jaktförordningen. Definitionen, som återfinns i artikel 1 i art- och habitatdirektivet, är däremot införd i 16 § förordningen (1998:1252) om områdeskydd enligt miljöbalken m.m. Samma definition bör användas för begreppet då det förekommer i jaktförordningen.

¹⁸ Bygger på EU-domstolens dom C-342/05 Punkt 29.

16 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

”Med bevarandestatus för en art avses summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer. En arts bevarandestatus anses gynnsam när

- 1. uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö,*
- 2. artens naturliga eller hävdbetingade utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och*
- 3. det finns och sannolikt kommer att fortsätta att finnas en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.”*

I bedömningen av skyddsjaktens inverkan på artens bevarandestatus bör populationens storlek, kvalitet och utbredningsområde beaktas.

För de flesta däggdjursarter som skyddas av naturvårdsdirektiven finns referensvärden för populationen¹⁹. Referensvärdena anger vilket antal som bör finnas för att en gynnsam bevarandestatus ska ha uppnåtts. För övriga arter kan rödlistan ge vägledning²⁰. Utöver populationens storlek är dess kvalitet viktig. Det kan röra genetisk status, köns- eller åldersfördelning.

För de flesta däggdjursarter som är skyddade enligt naturvårdsdirektiven finns även referensvärden för utbredningsområdet²¹. Referensvärdena anger vilken storlek utbredningsområdet bör ha för att en gynnsam bevarandestatus ska ha uppnåtts. Om utbredningsområdet inte är gynnsamt, bör hänsyn tas till om artens utbredningsområde kan minska om skyddsjakt medges.

Även om skyddsjakten inte förhindrar återställandet av en gynnsam bevarandestatus bör jaktens inverkan på populationen av den aktuella arten ha betydelse för bedömningen i övrigt (se avsnitt 3.2.1).

3.5 Annan lämplig lösning

Annan lämplig lösning bör definieras som en annan åtgärd än skyddsjakt som löser det problem som kvalificerar som skäl enligt 23 a § jaktförordningen, till exempel att förhindra allvarlig skada. Det kan också handla om en kombination av åtgärder som löser problemet. Skyddsjakt är ett sista alternativ när alla andra rimliga alternativ har uteslutits.

En annan lämplig lösning innebär inte nödvändigtvis att det inte längre föreligger någon risk för skada. Däremot bör det inte längre vara sannolikt att en *allvarlig* skada kommer att inträffa.

¹⁹ Rapport enligt art 17 art- och habitatdirektivet, ArtDatabanken 2007.

²⁰ ArtDatabanken 2010.

²¹ Rapport enligt art 17 art- och habitatdirektivet, ArtDatabanken 2007.

I bedömningen av om åtgärden är lämplig bör även andra aspekter vägas in. Bedömningen bör ske genom en sammanvägning av följande:

- Åtgärdens förväntade effekt.
- Tiden för att genomföra åtgärden.
- Kostnad och resursåtgång för att genomföra åtgärden.
- Eventuella negativa effekter av åtgärden.

Åtgärdens förväntade effekt

I första hand bör Viltskadecenters bedömningar och studier ligga till grund för bedömningen av om åtgärden kan förväntas ha tillräcklig effekt. Viltskadecenters information och råd om olika skadeförebyggande åtgärder finns tillgänglig på deras hemsida²².

I de fall det handlar om skador som årligen upprepas bör erfarenheter från tidigare år också ligga till grund för bedömningen. I normalfallet bör det inte krävas att åtgärder som tidigare år visat sig vara verkningslösa under samma eller liknande förutsättningar återigen ska provas för att skyddsjakt ska medges.

Tiden för att genomföra åtgärden

En åtgärd som inte kan genomföras i sådan tid att det kan förebygga problem, till exempel en allvarlig skada, bör inte på kort sikt ses som en annan lämplig lösning. Genomförda förebyggande åtgärder i områden med stor sannolikhet för allvarlig skada bör öka flexibiliteten i bedömningen. Det vill säga om den som ansöker om skyddsjakt har vidtagit förebyggande åtgärder inom rimliga gränser så har det gjorts mer sannolikt att det saknas en annan lämplig lösning. Därmed kan utrymmet för skyddsjakt öka. Om man inte vidtagit förebyggande åtgärder i områden med stor sannolikhet för allvarlig skada bör utrymmet vara mer begränsat. Exempelvis bör åtgärder såsom stängsling för att förebygga rovdjursangrepp öka flexibiliteten för att medge jakt till skillnad från om man inte har stängslat.

Kostnad och resursåtgång för att genomföra åtgärden

Kostnadsuppskattningen av åtgärden bör innefatta såväl merkostnader för material som merkostnader för till exempel underhåll och merarbete. Kostnader för åtgärder som skulle ha vidtagits oberoende av risken för skada bör inte räknas in.

Kostnaden bör kopplas till effektiviteten, det vill säga en högre kostnad bör vara rimlig ju mer effektiv åtgärden är. Roddjursavvisande stängsel för att förhindra allvarlig skada på hägnade tamdjur och särskilt avsatta gåsåkrar är exempel på mycket effektiva och trots kostnaden rimliga åtgärder i områden med stor sannolikhet för skador. En åtgärd som är förhållandevis billig kan vara en annan lämplig lösning trots att den inte är lika effektiv.

²² www.viltskadecenter.se.

Eventuella negativa effekter av åtgärden

Ett exempel på negativa effekter av åtgärden som bör beaktas är risken för att problemet flyttas till en närliggande verksamhet eller område.

3.5.1 Akuta åtgärder

Akuta åtgärder används där ett angrepp har skett för att minska risken för ytterligare angrepp på kort sikt. Det kan exempelvis handla om ökad bevakning, skrämselåtgärder, nattfällor för tamdjur eller tillfälliga stängsel.

Om akuta åtgärder återkommande har krävts i ett område bör kravet öka på att permanenta förebyggande åtgärder vidtas.

3.5.2 Skrämselåtgärder

Av 5 § jaktlagen framgår att viltet varken får ofredas eller förföljas annat än vid jakt. För att förebygga skador av vilt kan det vara lämpligt att vidta olika åtgärder för att skrämma viltet. Samma paragraf innehåller därför en undantagsregel som innebär att lämpliga åtgärder får vidtas av markinnehavaren i syfte att motverka skador av vilt, om sådana skador inte kan motverkas på annat tillfredsställande sätt. Som markinnehavare bör avses markägare, arrendatorer och liknande. Det bör inte ge andra än markinnehavaren rätt att ofreda viltet annat än i de fall som anges i 28 § jaktförordningen.

Enligt 28 § jaktförordningen får åtgärder vidtas för att skrämma bort ett rovdjur om det angriper tamdjur eller om det finns skälig anledning att befara ett sådant angrepp.

Skrämselåtgärder bör enbart genomföras i anslutning till den egendom som riskerar att skadas och får endast riktas mot det vilt som kan tänkas orsaka skada. Åtgärderna får inte medföra störningar för viltet utöver vad som krävs för att motverka skadan²³.

3.6 Särskilt om arter som inte är skyddade enligt naturvårdsdirektiven

Samma bestämmelse i jaktförordningen, 23 a §, tillämpas vid skyddsjakt oavsett om det handlar om arter som är skyddade enligt naturvårdsdirektiven eller andra viltarter. För arter som inte är skyddade enligt naturvårdsdirektiven har EU-rättslig praxis och kommissionens vägledning ingen formell betydelse för tolkningen av 23 a § jaktförordningen. Tolkningen av paragrafen bör dock vara konsekvent och det som beskrivs i avsnitt 2.3–2.4 bör därför gälla allt vilt.

De flesta viltarter som inte omfattas av naturvårdsdirektiven förekommer i sådan omfattning att skyddsjakt saknar betydelse för populationen. För ett

²³ Störning av arter som i bilaga 1 till artskyddsförordningen är markerade med N eller n (kräver noggrant skydd) får inte påverka artens bevarandestatus negativt. En sådan påverkan bedöms inte ske om viltet endast skräms bort från egendom som riskerar att skadas. Se vidare Naturvårdsverkets Handbok för artskyddsförordningen Del 1, handbok 2009:2, sid. 23.

flertal råder allmän jakttid. En avvägning av kravnivån i förhållande till skyddsjaktens inverkan på populationen innebär då att förutsättningarna i 23 a jaktförordningen visserligen ska vara uppfyllda men att bedömningen kan vara mindre strikt jämfört med arter som är skyddade enligt naturvårdsdirektiven. Det finns därmed utrymme för en generösare tillämpning.

3.6.1 Skyddsjakt i förhållande till allmän jakt

Även om utrymmet för att medge skyddsjakt är större i fråga om arter som inte omfattas av naturvårdsdirektiven så ska alltid andra lämpliga lösningar övervägas innan skyddsjakt kan beviljas. I fråga om arter som omfattas av allmän jakt bör problemet i första hand lösas genom utnyttjande av den tid då arten får jagas enligt bilagorna 1–4 till jaktförordningen. Huvudregeln bör vara att skyddsjakt inte medges under den allmänna jakttiden för arten.

Undantag från denna huvudregel kan övervägas om

- den skadelidande saknar möjlighet att nyttja den allmänna jakttiden,
- det krävs undantag från vissa förbud (se avsnitt 4.2) för att problemet ska kunna lösas effektivt,
- skadan orsakas av att individer koncentreras från ett större område, exempelvis vintertid.

3.7 Andra hänsyn

Skyddsjakten kan i vissa fall ha negativa konsekvenser på andra intressen. Sådana konsekvenser kan och bör i första hand hanteras genom villkor för jaktens genomförande.

3.7.1 Jaktens effekt

Innan beslut om skyddsjakt fattas bör en bedömning ske av om jakten riskerar att flytta problemet till ett annat område eller en annan verksamhet, exempelvis närliggande åkrar. Risken för att jakten förvärrar eller skapar nya problem till exempel genom att den stör eller förstör en social struktur i en grupp bör också beaktas.

3.7.2 Djuretiska hänsyn

Till skillnad från jakt som bedrivs enligt allmänna jakttider, som bland annat är anpassade till viltets reproduktionsperiod, kan skyddsjakt medges året runt. Beslutande myndighet bör väga in riskerna med att vuxna djur skjuts under tiden från födsel till dess ungarna kan förväntas vara självständiga. Även risker i övrigt för att jakten orsakar viltet onödigt lidande bör vägas in (jfr 27 § jaktlagen).

3.7.3 Andra intressen

Andra intressen som kan vägas in är det jaktliga värdet som kan minska eller gå förlorat av en eventuell skyddsjakt samt andra eventuella negativa konsekvenser som skyddsjakten kan ha. Skyddsjakten kan också komma i konflikt med lokala förvaltningsmål exempelvis i områden där produktiva djur sparas med hänsyn till rovdjurens predation. Att hänsyn tas till sådana förvaltningsmål bör dock inte leda till att mer omfattande skador ska accepteras. Istället kan det innebära att jakten riktas mot vissa individer förutsatt att det löser problemet.

3.8 Särskilt om skadade djur

Enligt 40 b jaktförordningen får ett djur avlivas om det är så skadat eller i sådan belägenhet att det av djurskyddsskäl snarast bör avlivas. Det gäller allt vilt och får ske även om djuret är fredat eller om avlivningen sker på annans mark. Avlivningen kräver inget myndighetsbeslut.

4 Innehåll i beslut

Utöver en redogörelse för hur villkoren enligt 23 a § jaktförordningen är uppfyllda ska ett beslut om skyddsjakt innehålla uppgifter och villkor enligt 9 b § jaktförordningen. Om det bedöms nödvändigt bör beslutet även innehålla undantag från förbud mot användning av vissa jaktmedel, motorfordon etc.

4.1 Innehåll i beslut enligt 9 b § jaktförordningen

Vad beslut om skyddsjakt enligt 23 b och 29 §§ jaktförordningen ska innehålla framgår av 9 b § jaktförordningen.

9 b § jaktförordningen

”I föreskrifter eller beslut som avses i 11, 14 och 15 §§, 20 § 2 samt 21, 23 a, 23 d, 24, 24 c, 29 och 31 §§ ska det anges

- 1. vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas,*
- 2. vilka medel och metoder som får användas,*
- 3. vilken tid och vilket område som avses,*
- 4. de villkor som i övrigt behövs för att så långt möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd, och*
- 5. den kontroll som kommer att ske*

...

...”

Punkt 1 – vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas

Antalet djur som får fällas bör begränsas till vad som krävs för att lösa problemet. Hänsyn bör tas till risken för förväxling med andra arter exempelvis vid beslut om skyddsjakt efter gäss.

I fall där det inte går att exakt identifiera vilken individ i exempelvis en familjegrupp av vargar som är skadegörande kan det vara lämpligt att skyddsjakt medges efter en individ i taget. Innan skyddsjakt efter ytterligare individer medges bör effekterna av skyddsjakten utvärderas.

Punkt 2 – vilka medel och metoder som får användas

De medel och metoder som får användas vid jakten bör väljas utifrån att problemet ska lösas effektivt. Det kan innebära att undantag medges från förbud att exempelvis använda vissa hjälpmedel eller att jaga under vissa tider av dygnet (se avsnitt 4.2).

För att problemet ska lösas effektivt kan det vara nödvändigt att jaktens genomförande anpassas i syfte att öka störningseffekten. I vissa fall bör beslutet därför innehålla villkor om att jakten ska ske på ett sådant sätt att även övriga skadegörande individer i området störs i möjligaste mån. Sådana villkor kan vara att jakten om möjligt ska ske vid flera tillfällen, att jakten riktas mot

vissa individer, att antalet djur begränsas i tidsperioder eller att jakten ska ske nattetid. Inskränkningar i form av exempelvis kvotering i tid bör endast ske om det kan förväntas leda till en ökad störningseffekt. Det bör också göras en bedömning av om den ökade störningen riskerar att flytta problemet.

I vissa fall bör beslutet innehålla villkor som syftar till att jakten bedrivs i enlighet med 27 § jaktlagen. Exempel är villkor som säkerställer att föräldradjur inte fälls före eventuella ungar. Beslut om att riva bävrars boplatser bör innehålla villkor om att jakt ska bedrivas innan rivning får ske.

Om nödvändigt bör beslutet även innehålla särskilda villkor om jaktens genomförande i syfte att undvika störningar för människor och övrigt vilt.

Punkt 3 – vilken tid och vilket område som avses

Jakten bör få bedrivas så länge problemet kan förutses kvarstå. Vid jakt efter arter som kan röra sig över stora områden bör dock jakttiden begränsas i syfte att säkerställa att rätt individ fälls. Jakttiden kan förlängas i det fall skadorna fortsätter, eller förväntas fortsätta, och individen är kvar i området vid jakttidens slut.

För att säkerställa att jakten sker efter de skadegörande individerna bör den bedrivas inom ett begränsat avstånd från det skadedrabbade området. Området bör dock vara tillräckligt stort för att möjliggöra en effektiv jakt.

Gränserna för ett jaktområde bör vara lättavlästa i terrängen och på kartan så att det inte råder någon tvekan om var gränserna går (exempelvis vägar, vattendrag och kraftledningar).

Punkt 4 – de villkor som i övrigt behövs för att så långt möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd

Med inverkan på artens bestånd bör avses såväl inverkan på artens bevarandestatus som stammens produktivitet. Villkoren bör därför syfta till att skyddsjaktens inverkan på såväl stammens bevarandestatus som produktivitet och kvalitet minimeras. Det kan till exempel tillgodoses genom att jakten riktas mot unga individer. Detta gäller enbart i det fall det kan förutsättas lösa problemet.

Punkt 5 – den kontroll som kommer att ske

Länsstyrelsens kontroll av skyddsjakten bör syfta till att följa upp att beslutets följts och att utvärdera effekterna. Kontrollen kan ske genom att personal närvarar vid jakten eller att en rapport om jaktens utfall lämnas in till länsstyrelsen. Kontrollens omfattning bör i första hand avgöras av jaktens inverkan på artens bevarandestatus samt att i möjligaste mån rätt djur fälls.

4.2 Undantag från andra bestämmelser

För att skyddsjakten ska kunna ske effektivt kan det vara nödvändigt att undantag medges från vissa bestämmelser i jaktlagen och jaktförordningen.

Länsstyrelsen får bevilja undantag enligt vad som framgår av nedanstående tabell.

Undantag från	Undantag med stöd av
Bestämmelserna i 9 § jaktförordningen om att jakt efter vissa arter endast får ske under viss tid av dygnet	9 § jaktförordningen
Förbudet mot att använda belysning vid jakt utöver vad som är tillåtet enligt 14 § jaktförordningen	15 § jaktförordningen
Bestämmelserna om tillsyn över hundar i 16 § lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter	18 § jaktförordningen
Förbudet i 31 § jaktlagen om att jakt inte får ske från motordrivna fortskaffningsmedel och att motordrivna anordningar inte får användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar	21 och 24 d §§ jaktförordningen
Förbudet enligt 22 § jaktförordningen mot att medföra skjutvapen vid färd med motordrivet fordon i terräng	23 § jaktförordningen
Bestämmelser i 10 § jaktlagen om att det bland annat följer av jakträtten att det är förbjudet att jaga på annans mark	24 d § jaktförordningen (gäller enbart björn, varg, järv, lo, säl och örn)
Bestämmelserna i 12 § andra stycket jaktlagen om jakt på allmänt vatten och på sådana holmar, klippor och skär som inte hör till något hemman endast får bedrivas efter särskilt tillstånd.	47 § jaktförordningen

Naturvårdsverket beslutar om undantag från bestämmelserna i 10 § jaktförordningen i fråga om vapen och ammunition. Det samma gäller i fråga om undantag från bestämmelserna i 11 § jaktförordningen om fångstredskap.

4.3 Innehåll i övrigt

I fråga om arter som är strikt skyddade enligt art- och habitatdirektivet bör beslutet innehålla alla uppgifter som krävs för rapportering i HABIDES enligt artikel 16.3 i direktivet.

Vid beslut om skyddsjakt enligt 29 § jaktförordningen ska länsstyrelsen ange hur man ska förfara med dödade djur av arter som finns uppräknade i 33 § första stycket. Fällda djur av dessa arter bör omhändertas av länsstyrelsen i samråd med polismyndigheten och skickas till Statens veterinärmedicinska anstalt (björn, varg, järv och lo) eller Naturhistoriska riksmuseet (övriga arter). Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet bör ges möjlighet att yttra sig om huruvida prover ska tas och i så fall vilka eller om hela djuret ska skickas in. Även vid beslut om skyddsjakt enligt 23 b § jaktförordningen bör den beslutande myndigheten ange hur man ska förfara med dödat djur.

Sökanden/jakträttshavaren bör informeras om att ansökan om att få äganderätt till djur eller delar av djur som nämns i 33 § ska skickas till Naturvårdsverket.

Av beslutet bör det framgå vem som är ansvarig för skyddsjaktens genomförande och för att alla villkor följs.

Beslutet bör även innehålla upplysningar om annan lagstiftning, exempelvis krav på märkning eller att arten omfattas av CITES-bestämmelserna.

Enligt 59 § jaktförordningen får polismyndigheten, länsstyrelsen och Naturvårdsverket förordna att beslut enligt jaktförordningen ska gälla utan hinder av att det har överklagats.

5 Underlag för beslut

För att kunna fatta beslut om skyddsjakt måste den beslutande myndigheten ha tillräckligt underlag för att kunna göra de bedömningar som krävs. Den sökande bör inkomma med följande:

- dokumentation av skador och dess omfattning,
- dokumentation om vilken art som orsakat skadorna och i möjligaste mån vilka som är skadegörande individer eller grupper, och
- dokumentation av vilka förebyggande åtgärder som har vidtagits.

När det gäller skador orsakade av de stora rovdjuren dokumenterar länsstyrelsens besiktningsmän händelsen i samband med besiktning.

Den beslutande myndigheten bör kvalitetssäkra uppgifterna, men uppgifter som inte är kvalitetssäkrade kan också ligga till grund för bedömningen. Det kan till exempel handla om uppgifter om skador för rennäringen som länsstyrelsen inte har resurser att verifiera.

Kraven på kvalitetssäkring bör vara högre om arten är skyddad enligt något av naturvårdsdirektiven och ju större inverkan jakt har på populationen. Det gäller även om det förekommer hotade arter i grupper med vanligt förekommande arter för vilka det finns ett skyddsjaktsbehov. Vidare kan erfarenheter från tidigare års skador påverka dokumentationskraven för det enskilda beslutet. Även om kraven på underlag för beslut kan vara lägre för vissa arter bör det vara trovärdigt och verifierat.

I vissa fall bör den beslutande myndigheten efterfråga yttranden från andra myndigheter eller organisationer med särskilda kunskap om den aktuella arten, verksamheten eller förhållandena i övrigt. Det kan till exempel vara Sameetinget eller Viltskadecenter.

I det fall det saknas tillräckligt underlag för att bevilja skyddsjakt bör det övervägas om sökanden ska ges möjlighet att komplettera ansökan inom viss tid med upplysning om att ärendet därefter kommer att avgöras på befintligt underlag.

Del 2 – Betesskador på skog

I denna del behandlas specifika frågor kring betesskador på skog. Med anledning av de särskilda förhållanden som råder angående kronhjort i Skåne bör skyddsjakt efter kronhjort där i första hand hanteras genom en regional förvaltningsplan för arten. Denna del av riktlinjerna omfattar därför inte kronhjort i Skåne.

6 Tillämpning av 23 a § jaktförordningen

De förutsättningar som ska vara uppfyllda för att skyddsjakt ska kunna medges framgår av 23 a § jaktförordningen.

23 a § första stycket jaktförordningen

Om det inte finns någon annan lämplig lösning, och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, får beslut om jakt som avses i 23 b, 24, 25 och 29 §§ meddelas

- 1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,*
- 2. av hänsyn till flygsäkerheten,*
- 3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, eller*
- 4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.*

...
...”

I fråga om betesskador på skog av hjortdjur är det främst skälet i punkt 3, det vill säga ” för att förhindra allvarlig skada” och förutsättningen ”annan lämplig lösning” som behöver beaktas i prövningen.

6.1 Allmänt om bedömningen av betesskador på skog

En ansökan om skyddsjakt i syfte att förhindra eller stoppa allvarliga skador på skog bör bedömas mot bakgrund av att markägaren har det yttersta ansvaret att på den egna fastigheten genomföra de skogspolitiska målen. Markägaren har ett ansvar gentemot samhället att, i enlighet med skogsvårdslagens (SVL 1979:429) portalparagraf, tillgodose kravet på att skogen ska ge en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls.

1 § skogsvårdslagen

Skogen är en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vid skötseln ska hänsyn tas även till andra allmänna intressen.

Mer preciserade bestämmelser beträffande markägarens skyldighet att anlägga ny skog som överskrider en viss definierad lägsta kvalitet finns i 5-6 §§ skogsvårdslagen och i förordningar och föreskrifter meddelade med stöd av denna lag.

Riksdagens beslut om den nya älgförvaltningen i december 2010²⁴ innebär att jakt efter älg, och i tillämpliga delar även kronhjort, ska ske genom samförvaltning över större områden. Denna samförvaltning kan innebära en begränsning för den enskildes möjlighet att själv vidta åtgärder till skillnad från när skador orsakas av viltarter för vilka allmänna jakttider råder.

Även om den genomsnittliga skadesituationen inom ett förvaltningsområde, av majoriteten av markägarna kan anses tolerabel, kan enskilda markägare drabbas av omfattande skador. Det gäller särskilt inom ett område där vissa markägare försöker föryngra med tall samtidigt som majoriteten redan har gått över till mer vilttåliga trädslag (till exempel gran och contortatall). I ett sådant område kan svåra skador på de få tallföryngringarna få stor ekonomisk betydelse för den enskilde markägaren men liten betydelse för den totala skadekostnaden inom hela området. Andra situationer då den enskilde särskilt kan drabbas är bland annat vid ansamling av älg på grund av säsongvis vandring.

Skyddsjakt efter älg och kronhjort som skadar skog bör ses mot bakgrund av dels den begränsning som samförvaltningen kan innebära för den enskildes möjlighet att själv vidta åtgärder, dels andra allmänna intressen som påverkar markägarens handlingsfrihet beträffande nyttjande av äganderätten.

Älg är allmänt förekommande och skyddsjakt enligt dessa riktlinjer saknar effekt på populationen i stort. Arten är dessutom inte skyddad enligt naturvårdsdirektiven. I enlighet med vad som sägs i avsnitt 3.6 finns det därför utrymme för en generösare tillämpning av bestämmelserna. Enligt förarbetena till den

²⁴ Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11: MJU6.

nya älgförvaltningen²⁵ bör ansökningar om skyddsjakt handläggas skyndsamt. En snabb och generös hantering av skyddsjaktsärenden förordades också när möjligheten att erhålla ersättning för viltskador ur älgvårdsfonden avskaffades 1992²⁶.

Det förhållningssätt som beskrivits ovan angående älg bör även gälla i fråga om dovhjort och rådjur.

6.2 Allvarlig skada

Syftet med skyddsjakt enligt 23 a § första stycket punkt 3 jaktförordningen är att förhindra allvarlig skada på till exempel skog. Till skillnad från grödor är omloppstiden för skog lång och skadorna ackumuleras under de år som skogen är utsatt för betesskador. För att skälet för skyddsjakt ska anses vara uppfyllt bör pågående skador vara så omfattande att det är nödvändigt att stoppa dem för att förhindra att framtida ackumulerade skador når en allvarlig nivå.

Eftersom hjortdjur är en naturlig och väsentlig del av den svenska faunan måste betesskador i viss utsträckning inbegripas i skogsbrukets produktionskostnad. Skadorna anses allvarliga då den värdenedsättning som kan förväntas för markägaren överstiger den nivå som kan anses utgöra normal produktionskostnad.

Det finns idag ingen vedertagen metod för att beräkna de ekonomiska konsekvenserna av betesskador. Någon nivå för hur stor värdenedsättning en markägare ska tåla innan betesskador ska betraktas som allvarliga har inte heller definierats. I avsaknad av detta bör istället utgångspunkten för bedömningen av vad som är allvarlig skada på ungskog vara bestämmelserna i 6 § skogsvårdslagen om åtgärder för att trygga återväxten av en skog av tillfredställande täthet. Det finns dock situationer där andra aspekter än skogsvårdslagen kan ligga till grund för bedömning om skadornas allvarlighet (till exempel vid skador i hägnade bestånd).

Här återges en övergripande beskrivning av vad som bör vägas in i bedömningen av graden av skada. Vid det enskilda ärendet kan ytterligare faktorer komma till.

Betesskador på ungskog

Utgångspunkten för bedömningen av vad som är allvarlig skada på ungskog bör enligt ovan vara bestämmelserna i 6 § skogsvårdslagen. Ett lågt antal plantor/stammar kan emellertid vara resultat av andra faktorer än betesskador. I bedömningen ska därför även ungskogens kvalitet och tillstånd, till exempel ursprungligt plantantal samt sjukdomar och andra skador än betesskador beaktas.

²⁵ Prop. 2009/10:239 sid. 58.

²⁶ Prop. 1991/1992:9 sid. 46.

Vid bedömningen av betesskador på ungskog bör hänsyn i första hand tas till förekomsten av färska skador som kan påverka beståndets tillväxt och kvalitet. Vid bedömningen av skadornas svårighetsgrad bör det beaktas vilken typ av skada det är fråga om, exempelvis topp- och sidoskottsbete, stambrott, barkgnag och fejning, eftersom konsekvenserna varierar beroende på typ av skada. Försommarbete på toppskott av tall utgör en särskild skadeform som är allvarigare än toppskottsbete under vintern.

Skador som inte är färska (äldre skador) bör ha viss betydelse för bedömningen så till vida att en högre andel färska skador kan tolereras i ett bestånd med liten andel äldre skador och vice versa.

Beståndets ålder vägs in på så sätt att ett förhållandevis ungt bestånd (till exempel 1-2 meter för älg) kan förväntas drabbas av ytterligare skador medan man i ett bestånd som är nära att växa ur skadekänslig höjd (till exempel 3-4 meter för älg) kan tolerera en högre skadeandel eftersom relativt få nya skador är att förvänta, även om risk för kommande skador inte kan uteslutas. Beståndets bonitet är avgörande för hur snabbt det växer ur skadekänslig höjd. Därför bör även hänsyn tas till boniteten vid denna avvägning.

Skador fördelar sig som regel inte jämnt i ett bestånd. Därav kan stora bestånd få en relativt låg genomsnittlig skadenivå även om delar kan ha mycket omfattande skador. Hänsyn till sådana effekter kan i vissa fall motivera skyddsjakt.

Barkskador på medelålders och äldre skog

Både älg och kronhjort äter ibland bark på träd. Många trädslag kan skadas men när det gäller skoglig produktion är det främst vid skador på gran och asp som konsekvenserna är stora. Skadan är mycket destruktiv genom att träden ofta utvecklar röta när gnaget går ända in till veden. Då skadan sker i förhållandevis mogen skog riskeras en ekonomiskt mycket kännbar kostnad för markägaren på ett helt annat sätt än vid skador på ungskog. Utrymmet för skador är därför mycket begränsat i sådana fall.

Hägnade bestånd

Vissa bestånd är så värdefulla att endast mycket begränsade viltskador kan tolereras och vanligen skyddas sådana bestånd med hägn. Det rör sig ofta om viltskadekänsliga lövträdslag eller planteringar av högt värde, som exempelvis vetenskapliga försök eller fröplantager. Om värdet hos det hägnade bestånd inte ligger i själva virkesproduktionen bör det inte krävas en beräkning av nedsättning av virkesproduktionen i de fall hjortdjur har kommit in i sådana hägn. I sådana ärenden bör det räcka med en särskild beskrivning av vilka värden som hotas.

6.3 Annan lämplig lösning

Skador på skog ska i första hand förebyggas inom ramen för den gällande älg- eller kronhjortsförvaltningen. Det är dock viktigt att det finns möjlighet till skyddsjakt när behov uppstår²⁷. Att enskilda markägare inom ett förvaltningsområde drabbas eller riskerar att drabbas av allvarlig skada till följd av bete från älg och kronhjort på skog utgör en viktig signal för samförvaltningen av viltet. Vid återkommande behov av skyddsjakt inom ett förvaltningsområde krävs därför att åtgärder vidtas inom förvaltningen.

I fråga om älg ska älgförvaltningsgruppen upprätta en älgförvaltningsplan²⁸ som bland annat ska innehålla uppgifter om skadeläget på skogen och foderprognoser²⁹. Vad gäller älgskötselområden ska den älgskötselplan som upprättas för området bland annat innehålla en beskrivning av betessituationen i området och vilka åtgärder som ska vidtas för att begränsa skadorna på skog³⁰.

Förutsatt att länsstyrelsen inte har begränsat jakttiden har älgskötselområdet själv möjlighet att disponera jakten så att den i möjligaste mån riktas mot särskilt skadedrabbade områden. Älgskötselområdet ska i sin planering skapa utrymme för att genom jakt kunna avbryta och förebygga skador på ungskog där så behövs. Detta får inte leda till en så återhållsam avskjutning att skötselplanens målsättning inte nås.

Om ett skadedrabbat bestånd ligger inom ett älgskötselområde bör den som ansöker om skyddsjakt först ha undersökt möjligheterna att lösa problemet inom ramen för älgskötselområdets förvaltning från jakttidens start till 28/29 februari. Utfallet bör inte vara styrande för länsstyrelsen i dess beslutsfattande. Som konstaterats i avsnitt 6.1 kan samförvaltning innebära en inskränkning för den enskildes möjlighet att själv vidta åtgärder och behovet av skyddsjakt kan vara en effekt av att enskilda markägare drabbas av oskäligt höga kostnader i förhållande till den majoritet som tar beslut inom samförvaltningen.

När hjortdjur har kommit in i inhägnade planteringar bör den första åtgärden vara att försöka driva ut djuren och reparera stängslet. I synnerhet i stora hägn lyckas detta inte alltid och djuren stannar kvar i hägnet. Det bör även beaktas att själva drivandet av vilt i hägn stressar djuren mycket. I fall där djuren inte går att driva ut är skyddsjakt den enda rimliga åtgärden för att förhindra allvarlig skada på planteringen.

För att i möjligaste mån undvika att djur tar sig in i hägn utan att sedan ta sig ut bör hägnet konstrueras i enlighet med Skogsstyrelsens skriftliga rekommendationer. Markägaren bör löpande se till hägnet och utföra nödvändiga reparationer.

²⁷ Se prop. 2009/10:239, sid. 59.

²⁸ Se 17 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2011:7) om jakt efter älg och kronhjort.

²⁹ Se 18 § andra stycket (NFS 2011:7) och bilaga 1 till föreskrifterna.

³⁰ Se 27 § andra stycket (NFS 2001:7).

Inför beslut om skyddsjakt bör även beaktas om aktuellt vilt genom utfodring eller på annat sätt sökt sig till det skadedrabbade området. En markägare som anordnat med utfodring av hjortdjur, till exempel med ensilage, måste vara beredd på att detta medför en väsentligt högre risk för skogliga betesskador i anslutning till utfodringsplatsen. Skyddsjakt bör i sådana situationer endast medges i undantagsfall.

För information och rådgivning om skadeförebyggande åtgärder och andra lämpliga lösningar hänvisas bland annat till Skogsstyrelsens rådgivning för viltanpassad skogsskötsel.

7 Innehåll i beslut

7.1 Innehåll i beslut enligt 9 b § jaktförordningen

Vad beslut om skyddsjakt enligt 29 § jaktförordningen ska innehålla framgår av 9 b § jaktförordningen.

9 b §

”I föreskrifter eller beslut som avses i 11, 14 och 15 §§, 20 § 2 samt 21, 23 a, 23 d, 24, 24 c, 29 och 31 §§ ska det anges

- 1. vilka arter som berörs och antalet djur som får fällas,*
- 2. vilka medel och metoder som får användas,*
- 3. vilken tid och vilket område som avses,*
- 4. de villkor som i övrigt behövs för att så långt möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd, och*
- 5. den kontroll som kommer att ske*

...

...”

Punkt 2 – vilka medel och metoder som får användas

De medel och metoder som får användas vid jakten bör väljas utifrån att problemet ska lösas effektivt. Med hänsyn till snödjup och avstånd, kan det krävas att jakten får ske från motordrivna fordon. För att öka jaktens störande effekt kan beslutet innehålla villkor om att endast ett djur får fällas per jakttillfälle om fler än ett djur får fällas enligt beslutet.

Skyddsjakt efter dräktiga hondjur bör regleras genom villkor om att lös hund inte får användas.

Punkt 3 – vilken tid och vilket område som avses

Jakten bör få bedrivas så länge problemet kan förutses kvarstå.

För att säkerställa att jakten sker efter de skadegörande individerna bör den bedrivas inom ett begränsat avstånd från det skadedrabbade området. Området bör dock vara tillräckligt stort för att möjliggöra en effektiv jakt.

Punkt 4 – de villkor som i övrigt behövs för att så långt möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd

Med inverkan på artens bestånd bör även avses inverkan på stammens produktivitet. Villkoren bör därför syfta till att begränsa skyddsjaktens inverkan på stammens produktivitet och kvalitet. Hänsyn bör därför bland annat tas till kapitala handjurs betydelse för förvaltningen.

I områden med täta rovdjursstammar bör särskild hänsyn tas till om förvaltningen av viltet har anpassats till rovdjurens predation. Detta gäller enbart vilka individer som jakt riktas mot och innebär inte att en högre andel skador ska accepteras i områden med rovdjursförekomst.

Punkt 5 – den kontroll som kommer att ske

För att möjliggöra länsstyrelsens uppföljning av skyddsjakten bör resultatet av jakten rapporteras direkt till länsstyrelsen eller, i fråga om älg, om möjligt via älgförvaltningsområdets databas. Rapportering bör ske snarast efter att viltet fällts.

8 Underlag för beslut

För att länsstyrelsen ska kunna ta ställning till en ansökan om skyddsjakt krävs underlag om pågående skador och förväntad ackumulerad skadenivå. Bland annat krävs dokumentation av färskas skador relaterat till skadebild i hela älgförvaltningsområdet samt avskjutningsstatistik för det aktuella området.

I det fall tillräckligt underlag om skadebilden saknas bör länsstyrelsen begära ett yttrande och/eller besiktningsintyg³¹ från Skogsstyrelsen. Ett yttrande från Skogsstyrelsen bör även begäras i de fall länsstyrelsen inte bedömer det som uppenbart att en ansökan ska bifallas alternativt avslås.

Det är av värde att beslut om skyddsjakt integreras i förvaltningen av viltstammarna på så sätt att ansvariga för förvaltningen får kännedom om behovet av skyddsjakt. Enligt 31 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS:2011:7) om jakt efter älg och kronhjort ska därför berörd älgförvaltningsgrupp, om behov finns, yttra sig inför beslut om skyddsjakt. Sådana fall kan vara när länsstyrelsen inte bedömer det uppenbart att en skyddsjaktsansökan ska bifallas alternativt avslås. För att möjliggöra ett snabbt beslut förutsätter detta att det inom berörd älgförvaltningsgrupp finns fungerande rutiner för att snabbt kunna avge ett yttrande till länsstyrelsen.

³¹ Enligt Skogsstyrelsen rutiner.

Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt

RAPPORT 6568

NATURVÅRDSVERKET
ISBN 978-91-620-6568-3
ISSN 0282-7298

Naturvårdsverket har under våren 2012 tagit fram riktlinjer för beslut om skyddsjakt. Riktlinjerna utgår från gällande jaktlagstiftning och innehåller tolkningar och rekommendationer som ska ge stöd för länsstyrelserna vid beslut om skyddsjakt. Riktlinjerna har utarbetats på uppdrag av regeringen.

Riktlinjerna är uppdelade i två delar. En allmän del som innefattar alla arter som berörs av skyddsjakt och en mer specifik del om betesskador på skog. Den allmänna delen innehåller bland annat rekommendationer om metod för bedömning och vad ett beslut ska innehålla. Den del som rör betesskador på skog har utarbetats i samråd med Skogsstyrelsen.

Riktlinjerna utgör en grund för arbetet med att utveckla vägledning inom området skyddsjakt.

Sida 1 (18)

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 28 mars 2008

Mål nr

B 406-06

KLAGANDE

Riksåklagaren

MOTPARTER

1. EB

Ombud och offentlig försvarare: Advokat HC

2. JE

Ombud och offentlig försvarare: Advokat PB

3. JO

Ombud och offentlig försvarare: Advokat L-GE

4. FW

Ombud och offentlig försvarare: Advokat LS

5. UW

HÖGSTA DOMSTOLEN

B 406-06

Sid 2

Ombud och offentlig försvarare: Advokat HÖ

SAKEN

Grovt jaktbrott m.m.

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts dom den 21 december 2005 i mål B 4482-04

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att det som i gärningsbeskrivningen läggs de tilltalade till last innefattar ett straffbart handlande på så sätt att det omfattas av straffbestämmelserna i 43, 44 och 46 §§ jaktlagen (1987:259).

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i målet i övrigt, undanröjer hovrättens dom, utom såvitt avser frågorna om skadestånd och ersättning till försvararna, och visar målet åter till hovrätten för den fortsatta handläggning som föranleds av Högsta domstolens förklaring.

För försvaret av EB i Högsta domstolen tillerkänns HC ersättning av allmänna medel med tjugotvå tusentrehundrafemtio två (22 352) kr, avseende arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 4 470 kr.

HÖGSTA DOMSTOLEN

B 406-06

Sid 3

För försvaret av JE i Högsta domstolen tillerkänns PB ersättning av allmänna medel med tjugotusenettihundraen (20 101) kr, avseende arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 4 020 kr.

För försvaret av JO i Högsta domstolen tillerkänns L-GE ersättning av allmänna medel med fyrtiofyrausentrehundrasexton (44 316) kr, varav 35 953 kr avser arbete, 7 088 kr tidsspillan och 1 275 kr utlägg. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 7 911 kr.

För försvaret av FW i Högsta domstolen tillerkänns LS ersättning av allmänna medel med tolvtusentrehundraåttiofyra (12 384) kr, avseende arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 2 476 kr.

För försvaret av UW i Högsta domstolen tillerkänns HÖ ersättning av allmänna medel med tjugoentusentrehundraåttioåtta (21 388) kr, avseende arbete. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 4 278 kr.

Det ankommer på hovrätten att i samband med målet efter dess återupptagande pröva frågan om återbetalningsskyldighet gentemot staten.

BAKGRUND

Naturvårdsverket meddelade den 2 juli 2001 beslut om skyddsjakt på björn inom bl.a. Dalarnas län. I beslutet föreskrevs att det var förbjudet att jaga björn vid åtel. Den 21 augusti 2001 sköts en 30 år gammal björn, kallad ”Untorparn”, i Orsa kommun i Dalarna.

HÖGSTA DOMSTOLEN

B 406-06

Sid 4

Under påståendet att Untorparn skjutits i strid mot det ovannämnda förbudet mot jakt vid åtel väckte åklagaren åtal mot FW, JO, och EB för grovt jaktbrott enligt 43 § 2 och 44 § jaktlagen samt mot UW och JE för grovt jakthäleri enligt 46 § samma lag. De tilltalade förnekade gärningarna och invände att björnen inte hade fällts vid den aktuella åteln utan på ett annat ställe.

Tingsrätten fällde de tilltalade till ansvar i enlighet med åtalet och bestämde påföljden för samtliga till tre månaders fängelse. Hovrätten har emellertid funnit att det inte med erforderlig tydlighet kan utläsas av lagtexten att överträdelse av ett sådant villkor som är aktuellt i målet (dvs. förbudet mot jakt vid åtel) faller inom ramen för straffbestämmelserna i 43 och 44 §§ jaktlagen. Med tillämpning av den straffrättsliga legalitetsprincipen har hovrätten därför ogillat åtalet mot samtliga tilltalade. Frågan huruvida björnen fällts vid åteln har inte prövats i hovrätten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat bifall till åtalet.

EB, JE, JO, FW och UW har bestritt ändring.

Riksåklagaren har i Högsta domstolen justerat det första stycket i gärningsbeskrivningen så att den nu har följande lydelse.

”FW har den 21 augusti 2001 i Emådalen i Orsa kommun skjutit en björn, kallad Untorparn, vid åtel. Björn får endast jagas om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som meddelats med stöd av lagen. Naturvårdsverket hade den 2 juli 2001 beslutat om skyddsjakt på björn. Beslutet omfattade dock inte jakt vid åtel. Jaktbrottet är med hänsyn till att det avsåg ett hotat, sällsynt och annars särskilt skyddsvärt vilt att anse som

HÖGSTA DOMSTOLEN

B 406-06

Sid 5

grovt. O och B är i egenskap av jaktledare respektive jaktvärd tillsammans med FW ansvariga för att jakten anordnats på ett sådant sätt att den skett med användande av åtel.

Sedan björnen skjutits har UW och E samma dag, med vetskap om att björnen har dödats genom jaktbrott, tagit obehörig befattnings med viltet genom att hjälpa till med att dra och forsla undan det från skottplatsen. Brottet är med hänsyn till att det avsåg ett hotat, sällsynt och annars särskilt skyddsvärt vilt att anse som grovt jakthäleri.”

Högsta domstolen har meddelat prövningstillstånd angående frågan om det som i gärningsbeskrivningen läggs de tilltalade till last innefattar ett straffbart handlande. Frågan om meddelande av prövningstillstånd rörande målet i övrigt har förklarats vilande.

DOMSKÄL

Den fråga som aktualiseras genom det meddelade prövningstillståndet är om straffrättens legalitetsprincip medför att den åtalade gärningen faller utanför jaktlagens straffbestämmelser.

Legalitetsprincipen innebär att det krävs ett stadgande i lag eller annan författning för att en handling skall kunna utgöra brott och leda till en straffrättslig påföljd. Principen anses innefatta bl.a. ett obestämdhetsförbud, dvs. ett krav på viss precision hos straffbud, samt ett förbud mot analogisk tillämpning av straffbud. Med det senare menas att ett förfarande anses straffbart trots att det inte med vedertagna tolkningsmetoder kan inordnas under ett straffbuds ordalydelse (se t.ex. NJA 1994 s. 480).

Enligt 3 § jaktlagen (1987:259) är viltet fredat och får jagas endast om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med

stöd av lagen. I 43 § 2 stadgas att den som bryter mot 3 § döms för jaktbrott till böter eller fängelse i högst ett år. Är brottet att anse som grovt döms enligt 44 § första stycket till fängelse lägst sex månader och högst fyra år. Bestämmelserna om jakthäleri i 46 § hänvisar tillbaka till reglerna om jaktbrott.

Enligt 7 § jaktlagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska risker för trafikolyckor eller allvarliga skador av vilt (skyddsjakt). Ett beslut om tillstånd till skyddsjakt innebär ett undantag från jaktförbudet i 3 §.

Naturvårdsverkets i målet aktuella beslut om skyddsjakt på björn har utfärdats med stöd av 7 § jaktlagen samt 23 a och 24 §§ jaktförordningen (1987:905). Enligt 9 b § första stycket 2 jaktförordningen skall i sådant beslut anges vilka jaktmedel och jaktmetoder som får användas. I detta fall har Naturvårdsverket föreskrivit bl.a. att det är förbjudet att jaga björn vid åtel, dvs. ett i tillståndet till skyddsjakt inskränkande villkor rörande jaktmetod. Frågan blir om en överträdelse av ett sådant villkor utgör ett brott mot 3 § jaktlagen.

Av ordalydelsen i 3 § jaktlagen följer att det är tillåtet att jaga viltet endast om och i den omfattning undantag har medgivits från det generella jaktförbudet. I förarbetena till jaktlagstiftningen finns det visserligen inte några uttryckliga uttalanden om att överträdelser av inskränkande villkor rörande jaktmetod i ett beslut om skyddsjakt skulle vara straffbara som överträdelser av 3 §. För det fall att ett beslut om tillstånd till skyddsjakt förenas med ett särskilt angivet villkor för jakten, innebär emellertid lagens ordalag att, om det föreskrivna villkoret inte följs, det generella jaktförbudet kvarstår. En tolkning av lagens ordalydelse innebär således att den ifrågavarande över-

trädelsen av förbudet mot jakt vid åtel faller under jaktförbudet i 3 § och därmed under straffbestämmelsen i 43 § 2.

En sådan tolkning av 3 § jaktlagen får också anses ligga i linje med lagstiftarens syfte. Av förarbetena till reglerna om skyddsjakt framgår att Naturvårdsverket generellt har getts stort utrymme att utforma villkor och föreskrifter för jakten efter vad som är påkallat i varje särskilt fall. Det kan knappast ha varit lagstiftarens mening att överträdelser av villkor eller föreskrifter, vilka har tillkommit som en förutsättning för jakträtten, i vissa fall skulle vara helt utan straffsanktion.

För tolkningen att överträdelser av inskränkande villkor i beslut om skyddsjakt generellt innebär en överträdelse av 3 § jaktlagen talar vidare att det knappast är möjligt eller ens eftersträvänsvärt att i lagstiftningen föregripa alla olika former av villkor och föreskrifter som kan komma i fråga. Allmänhetens anspråk på tydligt angivna gränser för straffbarheten kan säkerställas genom att villkoren för skyddsjakt anges klart och tydligt i Naturvårdsverkets beslut. Även om systematiken i själva jaktlagen inte präglas av den tydlighet som skulle ha varit önskvärd har det nu aktuella förbudet mot jakt vid åtel i sig varit både tydligt till sin innebörd och lätt att rätta sig efter.

En tolkning av 3 § jaktlagen som medför att det där stadgade jaktförbudet – trots ett beslut om undantag från förbudet på grund av skyddsjakt – ändå slår till vid överträdelse av ett i beslutet meddelat villkor rörande jaktmetod, kan tyckas strida mot jaktlagstiftningens systematik, bl.a. därför att jaktmedel och jaktmetoder inte regleras i 3 § utan i andra straffsanktionerade bestämmelser i jaktlagstiftningen och att det i vissa fall skulle leda till dubbelkriminalisering, om överträdelser av dessa bestämmelser skulle falla in även un-

der jaktförbudet i 3 §. Som nyss sagts kan det visserligen riktas invändningar mot jaktlagens systematik. Överlappande straffbestämmelser är emellertid inte något speciellt för jaktlagstiftningen utan förekommer även på andra håll i lagstiftningen. Det förhållandet att straffbestämmelsen i 43 § 2 jaktlagen – förutom hänvisningen till 3 § – även hänvisar till bestämmelser i lagen som direkt rör jaktmedel och jaktmetoder men som skulle kunna omfattas av 3 §, kan i och för sig framstå som missvisande. Dessa särskilt angivna bestämmelser gäller emellertid generellt vid jakt och är inte direkt kopplade till enskilda beslut om rätt till jakt eller utformade som inskränkande villkor för ett enskilt tillstånd.

Mot att i detta fall tolka 3 § jaktlagen enligt dess ordalydelse skulle också kunna åberopas att det skulle te sig mindre adekvat om ett brott mot ett villkor rörande jaktmetoder skulle hänföras till grovt jaktbrott enligt 44 § andra stycket 1 jaktlagen redan därför att det avser särskilt skyddsvärt vilt (jfr NJA 2006 s. 610). Nämnade bestämmelse anger emellertid inte att jaktbrott avseende särskilt skyddsvärt vilt alltid skall betraktas som grovt utan endast att detta skall beaktas. Vid tillämpningen av straffbestämmelserna om jaktbrott är som i andra sammanhang avgörande vilket skyddsintresse lagstiftaren har lagt till grund för den bestämmelse som överträtts. I förevarande fall är det fråga om överträdelse av en föreskrift avseende förbjuden jaktmetod, vilken enligt vad som framgår av Naturvårdsverkets beslut har utfärdats för att motverka att björnar tillägnar sig ett oskyggt beteende och blir s.k. problembjörnar. Det står klart att en sådan föreskrift har ett helt annat och betydligt lägre skyddsintresse än det grundläggande jaktförbudet i 3 §. Detta kan emellertid beaktas vid bedömningen av till vilken grad brottet hör och vid bedömningen av straffvärdet.

Mot bakgrund av det anförda finner Högsta domstolen att den dispenserade frågan skall besvaras så att det som i gärningsbeskrivningen läggs de tilltalade till last innefattar ett straffbart handlande på så sätt att det omfattas av de berörda straffbestämmelserna i jaktlagen.

Vid denna bedömning föreligger grund för ändring av det slut vartill hovrätten kommit. Då hovrätten inte har prövat åtalet i övriga delar skall prövningstillstånd meddelas i målet i dess helhet, hovrättens dom undanröjas, utom såvitt avser frågorna om skadestånd och ersättning till försvararna, och målet återförvisas till hovrätten för den fortsatta handläggning som föranleds av Högsta domstolens förklaring.

Ersättningen till de offentliga försvararna

Yrkade belopp för eget arbete, tidsspillan och resor får anses skäliga.

Försvararna har även yrkat ersättning för utlägg med vardera en femtedel av kostnad för i målet åberopat rättsutlåtande. Sådan kostnad kan emellertid inte lagligen ersättas som utlägg. I den mån ett sådant utlåtande kan anses ha varit erforderligt får dock kostnaden för detta beaktas vid bestämmande av försvararens ersättning för arbete. I förevarande fall bör ersättning utgå med

HÖGSTA DOMSTOLEN

B 406-06

Sid 10

yrkade belopp men såsom ersättning för respektive försvarares eget arbete.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck, Severin Blomstrand, Ann-Christine Lindeblad (referent), Per Virdesten och Stefan Lindskog (skiljaktig)

Föredragande revisionssekreterare: Pontus Woxner

HÖGSTA DOMSTOLEN

B 406-06

Sid 11

	BILAGA TILL PROTOKOLL 2008-03-05		
		Mål nr B 406-06	

SKILJAKTIG MENING

Justitierådet Stefan Lindskog är av skiljaktig mening i själva saken på sätt framgår av följande yttrande:

”När det gäller vad som är tillåten jakt skiljs mellan viltet (vilka djur som får jagas), jaktmedlen (vapen, fälla eller annat redskap eller medel med vilket de jagade djuren får fångas eller dödas) och jaktmetoderna (det sätt på vilket jakten får bedrivas).

Beträffande viltet knäsetts huvudregeln i 3 § jaktlagen, nämligen att allt vilt är fredat. Jakt är därför tillåtet endast med stöd av lagen eller föreskrift eller beslut enligt lagen. Ett undantag från den allmänna fredningen inrymmer bestämmningar av arten, tiden, området och eventuella restriktioner (t.ex. att honor med ungar och ungar upp till en viss ålder inte omfattas av undantaget).

För jaktmedlen är utgångspunkten densamma som för viltet. Således sägs i 30 § första stycket jaktlagen att vid jakt får användas endast de vapen och jaktmedel i övrigt som regeringen föreskriver. Ett jaktmedel är därför tillåtet endast om det finns stöd i en sådan föreskrift.

Vad det gäller jaktmetoder finns en allmänt hållen huvudregel i 27 § jaktlagen. Där föreskrivs att jakten skall bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidan-

de och så att människor och egendom inte utsätts för fara. Mer specifika föreskrifter om jaktmetoder finns i bl.a. 31 § jaktlagen (jakt får inte ske från motordriva forskaffningsmedel) och 14 § jaktförordningen (begränsningar av användandet av belysning vid bl.a. åteljakt).

Regeringen har genom jaktlagen bemyndigats att besluta om jakt i tre former, allmän jakt, licensjakt och skyddsjakt. Allmän jakt på de stora rovdjuren är inte tillåten. Sådant vilt undantas således från fredning endast under särskilda förhållanden och i begränsad utsträckning, nämligen genom licensjakt (se 7–9 §§ jaktlagen och 6 § jaktförordningen) och skyddsjakt (se 29 § 2 och 3 jaktlagen samt 23 a § och 24–28 §§ jaktförordningen). Enligt jaktförordningen beslutar Naturvårdsverket, med vissa i detta sammanhang mindre intressanta undantag, om jakt på de stora rovdjuren.

I det aktuella fallet fanns ett beslut om skyddsjakt enligt 7 § jaktlagen samt 23 a och 24 §§ jaktförordningen. Enligt 9 b § första stycket 2 jaktförordningen skall i sådant beslut anges vilka medel eller metoder som får användas. Vad som avses är avvikelser från vad som annars gäller, såvitt kan förstås i allt fall vidgande (innebärande att jakten får ske med andra metoder än de som eljest är tillåtliga enligt jaktlagen och jaktförordningen) men möjligen också inskränkade. Om inget anges får alltså jakten ske med sedvanliga jaktmedel och jaktmetoder.

Åtel är ett lockbete som används vid jakt efter bl.a. rovdjur, då oftast räv, för att jägaren skall få djuret inom skotthåll. Åteljakt är alltså en jaktmetod. Som åtel används vid jakt på rovdjur vanligen olika sorters slaktavfall.

Huvudregeln vad gäller tillåtna jaktmetoder kommer som nämnts till uttryck i 27 § jaktlagen, där bl.a. sägs att viltet inte skall utsättas för onödigt lidande.

Åteljakt möjliggör typiskt sett säkra och effektiva skott. Sådan jakt är därför tillåten. Att Naturvårdsverket i beslutet om skyddsjakt förbjudit åtel som jaktmetod – vilket alltså utgör en inskränkning av tillåtna jaktmetoder enligt jaktlagen och jaktförordningen – förklaras i beslutet bero på risken för att en framlockad björn kopplar samman föda med människovittring. Den kan därför komma att dras till bebodda områden och därmed bli en s.k. problembjörn.

Riksåklagaren har i målet gjort gällande att nedläggandet av björnen står i strid mot huvudregeln i 3 § jaktlagen att allt vilt är fredat, eftersom björnen fällts i strid mot en förutsättning för undantaget från fredningen, nämligen att jakt inte fick ske vid åtel.

Enligt 3 § jaktlagen får vilt fällas med stöd av sådana föreskrifter eller beslut som anges i lagen. Naturvårdsverkets beslut innefattar ett sådant undantag från huvudregeln. Den fällda björnen – som uppfyllde de krav som i Naturvårdsverkets beslut ställdes på art, tid och område – var alltså i och för sig jaktbar.

Att nedlägga björnen vid åtel var enligt Naturvårdsverkets beslut däremot inte tillåtet. Frågan är emellertid om förbudet skall anses ta sikte på viltet eller jaktmetoden. I beslutet klargörs först under rubrikerna ”Var, när och hur många djur får fällas?” och ”Vilka djur får fällas?” vilket vilt som är jaktbart. Därefter talas under rubriken ”Jaktförbud vid åtel” om ”förbud att jaga björn vid åtel”. Föreskriften synes med beaktande av ordalagen och sammanhanget närmast böra ges innebörden att den förbjuder en jaktmetod på ett i och för sig jaktbart vilt. Redan av det skälet är det tveksamt om ett åsidosättande av förbudet kan anses stå i strid mot 3 § jaktlagen.

Mer väsentligt är emellertid att bestämmelsen i 3 § jaktlagen inte rör jaktmetoderna utan viltet. Riksåklagarens synsätt att det inom ramen för 3 § skulle kunna skiljas mellan fredat och jaktbart vilt beroende på vilken jaktmetod som kommer till användning är därför oförenlig med den rätta innebörden av lagstadgandet. Synsättet är också oförenligt med lagens systematik. Det visar sig på skilda sätt.

Riksåklagarens uppfattning leder till ett stort antal fall av dubbel kriminalisering. Anta t.ex. att björnen skjutits från en bil. Det är straffbelagt enligt 31 § första stycket och 43 § 2 jaktlagen. Men med riksåklagarens uppfattning skulle det också vara straffbart enligt 3 § och 43 § 2, då dessutom med all sannolikhet som grovt jaktbrottet på två grunder, nämligen enligt 44 § andra stycket 1 (särskilt skyddat vilt, jfr NJA 2006 s. 610) och 3 (jakt med otillåten hjälp av motordrivet forskaffningsmedel). Orsaken till den dubbla kriminaliseringen är att riksåklagarens synsätt innebär att jakt på jaktbart vilt med förbjuden jaktmetod blir att anse som jämväl jakt på fredat vilt.

Med riksåklagarens logik borde dessutom motsvarande gälla beträffande jaktmedel, t.ex. i fråga om en råbock som under bockjakten nedlagts med hagelvapen (råbocken skulle då anses som fredad, eftersom hagelvapen under bockjakten – men inte senare under jaktsäsongen – är ett otillåtet jaktmedel; endast kulvapen får användas vid bockjakt). I själva verket skulle varje gång att vilt fälldes med ett jaktmedel eller en jaktmetod som var straffbar gärningen dessutom vara att anse som brott mot 3 § jaktlagen. Den dubbla kriminaliseringen blir här ingen tillfällighet utan regel.

Den dubbla kriminaliseringen för också med sig svårigheter vid bedömandet av straffvärdet. Den av riksåklagaren påstådda åteljakten på en i och för sig jaktbar

björn (den fick ju jagas med annan jaktmetod, t.ex. med ställande hund) blir enligt riksåklagarens åsikt att bedöma enligt samma straffskala som fällandet av en fredad björn, dvs. en björn som inte får nedläggas med någon jaktmetod. Då är att märka att med hänsyn till att det var en björn som fälldes skulle det normalt bli fråga om grovt jaktbrott (44 § andra stycket 1 jaktlagen). För ett sådant brott gäller en straffskala på fängelse om lägst sex månader och högst fyra år. Det skall jämföras med ett åsidosättande av den i 27 § jaktlagen upptagna huvudregeln beträffande jaktmetoder, som enligt 45 § första stycket 3 har endast böter i straffskalan. För jakt på jaktbart vilt från bil är enligt 43 § 2 straffskalan böter eller fängelse i högst ett år.

Problemen med straffvärdebestämningen hänger ytterst samman med att riksåklagarens synsätt leder till en ändamålsförskjutning vid tillämpningen av 3 § jaktlagen. Det skyddsintresse som lagstiftaren har lagt till grund för bestämmelsen kommer till ett tydligt uttryck i 4 §, nämligen vården av och värnandet om den svenska faunan. Den tillämpning som riksåklagaren vill ge bestämmelsen har inget med det att göra. Det låter sig dock inte generellt sägas vad skyddsintresset i stället skulle vara. Vilket syfte ett förbud mot en viss jaktmetod har beror nämligen på det enskilda förbudet. Ett förbud mot jakt från bil behöver således inte ha samma skyddssyfte som ett förbud mot användande av fast belysning vid jakt.

Skillnader i skyddsintresse leder till skillnader i straffvärde. Det har lagstiftaren tagit hänsyn till genom bestämmelserna i 43–45 §§ jaktlagen, som innebär att beträffande straffvärdet en övervägd differentiering av olika typer av brott mot jaktlagen görs. Om på det sätt riksåklagaren förordar användandet av en otillåten jaktmetod skulle omfattas av 3 § ställs denna lagstiftarens avsikt åt sidan. Ett antal fall skulle då genom att hänföras till det lagrummet få ett ökat straffvärde.

En annan konsekvens av riksåklagarens synsätt är att 3, 43 och 44 §§ jaktlagen kommer att få funktionen av blankettstraffordning för varje föreskrift om jaktmedel och jaktmetod som med stöd av jaktlagen eller jaktförordningen meddelas i anslutning till ett undantag från fredningen. Det gäller då oberoende av beslutande myndighet – i praktiken handlar det om Naturvårdsverket och länsstyrelserna – och oavsett föreskriftens syfte och innebörd. Att ordningen kan ifrågasättas i betraktande av det skyddsintresse som 3 § jaktlagen vilar på och det straffvärde som lagstiftaren åsatt ett brott mot den bestämmelsen har redan framgått av det ovanstående. Till det kommer de konstitutionella synpunkter som kan anföras mot en sådan ordning. Det gäller särskilt när föreskriften avser en jaktmetod som uppfyller de författningsenliga kraven i jaktlagen och jaktförordningen.

Beträffande den situation som är före i målet innebär riksåklagarens inställning att en lagbestämmelse som syftar till att skydda svensk fauna skulle kunna användas för att straffbelägga ett förbud som syftar till att skydda enskilda mot björnar domesticeras. Vidare skulle straffvärdet svara mot illegal jakt på ett stort rovdjur när det i sak handlar om olovligt matande av en björn. Att ge jaktlagen en innebörd som leder till att straffskalan för förbjuden utfordring åtminstone som utgångspunkt blir fängelse i sex månader till fyra år är mindre väl avvägt och inte förenligt med de lagstiftarens övervägande om straffvärden som kommer till uttryck i 43–45 §§ jaktlagen.

Det kan tilläggas att syftet med det aktuella åtelförbudet principiellt sett har mycket litet med själva jakten att göra. Det måste ju ha varit utläggandet av åtel som Naturvårdsverket önskade motverka, inte jakt vid denna. Om syftet får bli bestämmande borde det vara lika förbjudet att utfordra björnar oberoende av om

de jagas eller inte. Domesticeringsrisken torde rent av vara större om utfordring sker utan samband med jakt.

Slutsatsen är att om björnen fälldes i strid mot Naturvårdverkets förbud mot att jaga björn vid åtel utgör det likväl inte ett brott mot 3 § jaktlagen.

Det finns anledning att här stryka under – även om det redan framgår av vad som sagts ovan – att om åsidosättandet hade gällt en föreskrift som undantog vissa djur från ett beslut om skyddsjakt, t.ex. honor med ungar och ungar upp till en viss ålder, hade bedömningen blivit annorlunda. En sådan föreskrift anger vilket vilt som är jaktbart, inte vilka jaktmetoder som är otillåtna på jaktbart vilt. Detsamma gäller naturligtvis föreskrifter om tid och område för undantaget från fredning.

Även om den påstådda gärningen inte utgör ett brott mot 3 § jaktlagen kvarstår att den står i strid mot Naturvårdverkets beslut. Det beslutet vilar på 7 §. Frågan är om ett åsidosättande av ett sådant beslut är straffbart.

Bestämmelser om ansvar för brott mot jaktlagen eller föreskrift eller beslut som meddelats med stöd av denna finns i 43–45 §§ jaktlagen. Lagstiftningstekniken är enumerativ. För varje bestämmelse i lagen vars åsidosättande är tänkt att vara straffbar anges brottets beteckning och tillämplig straffskala. Det gäller även åsidosättande av föreskrifter och beslut som meddelats med stöd av lagen.

Uppräkningen i 43–45 §§ jaktlagen omfattar inte bristande efterlevnad av beslut som meddelats med stöd av 7 §.

HÖGSTA DOMSTOLEN

B 406-06

Sid 18

Varför beslut som meddelats med stöd av 7 § jaktlagen inte fångas upp av lagens straffbestämmelser är oklart. Förhållandet framstår som anmärkningsvärt. Att straffbelägga åsidosättanden av sådana föreskrifter som avses i 7 § andra stycket förefaller både närliggande och lämpligt. Lagstiftaren hade då kunna ta ställning till vad som är en adekvat straffskala. Dessutom hade det oönskade handlingssättet blivit kriminaliserat direkt sålunda, att det behov av en extensiv tillämpning av 3 § som riksåklagarens talan får anses ge uttryck för undvikits. I det aktuella fallet hade således utläggandet av åteln i björnjaktssyfte utgjort den straffbara gärningen, inte nedläggandet av björnen.

Oavsett vad förklaringen kan vara står dock klart att ett åsidosättande av vad som för jaktmetoder föreskrivs i ett beslut som tillkommit med stöd av 7 § enligt lagens ordalag inte omfattas av dess straffbestämmelser. I ljuset av legalitetsprincipen föranleder det slutsatsen att den åtalade gärningen inte är straffbar.

På grund av det anförda fastställer jag hovrättens domslut.”

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01
Meddelad i LuleåMål nr
1270-19, 1280-19 och
1372-19**KLAGANDE**

Maskaure sameby, [REDACTED]

Ombud: Förbundsjurist [REDACTED]
Svenska Samernas Riksförbund
Formvägen 16
906 21 Umeå**MOTPART**Länsstyrelsen i Norrbottens län
971 86 Luleå**ÖVERKLAGADE BESLUT**Länsstyrelsens beslut 2019-05-11, dnr 218-6501-2019 (mål nr 1280-19).
Länsstyrelsens beslut 2019-05-16, dnr 218-6677-2019 (mål nr 1270-19).
Länsstyrelsens beslut 2019-05-30, dnr 218-7366-2019 (mål nr 1372-19).**SAKEN**

Skyddsjakt efter björn

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller överklagandet i mål nr 1372-19 och förklarar att länsstyrelsen borde ha beslutat om skyddsjakt efter en björn i området vid Kronlund.

Förvaltningsrätten avslår överklagandena i övriga två mål.

Dok.Id 118049

Postadress
Box 849
971 26 Luleå**Besöksadress**
Skeppsbrogatan 43**Telefon**
0920-29 54 90
E-post: forvaltningsrattenilulea@dom.se
<https://www.domstol.se/forvaltningsratten-i-lulea/>**Telefax**
0920-22 04 59**Expeditionstid**
måndag–fredag
08:00–16:00

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 2
1270-19 m.fl.**BAKGRUND**

Maskaure sameby (samebyn) ansökte den 11 maj 2019 hos Länsstyrelsen i Norrbottens län (länsstyrelsen) om omedelbar skydds jakt på en björn som befann sig i samebyns kalvningsland vid *Laisvall*. Länsstyrelsen avlog ansökan (se bilaga 1).

Samebyn ansökte sedan den 14 maj 2019 hos länsstyrelsen om skydds jakt på en björn som befann sig i samebyns kalvningsland på *Bellonäshalvön* och som önskad jaktperiod angavs den 14–21 maj 2019. Länsstyrelsen avlog ansökan (se bilaga 2).

Samebyn ansökte slutligen den 28 maj 2019 om skydds jakt på en björn som befann sig i samebyns kalvningsland vid *Kronlund* och som dödat två kalvar i inhägnad. Som önskad jaktperiod angavs den 28 maj–5 juni 2019. Länsstyrelsen avlog ansökan (se bilaga 3).

YRKANDE M.M.

Samebyn yrkar, som talan slutligen bestämts, att förvaltningsrätten förklarar att länsstyrelsen borde ha beviljat skydds jakt enligt ansökningarna.

Länsstyrelsen motsätter sig yrkandena.

Förvaltningsrätten har hållit muntlig förhandling i målet, varvid samebyns företrädare Peter Larsson har hörts bland annat om sina egna iakttagelser.

VAD PARTERNA ANFÖRT**Samebyn**

Samebyn är utsatt för hårt rovdjurstryck. Dess renhjord är sönderslagen och över 60 procent av kalvarna har gått förlorad i år. Enligt forskning är det

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 3
1270-19 m.fl.

sannolik risk för att björnpredation sker särskilt på renkalv när de befinner sig vid kalvningsland. Risken är särskilt stor i skogssamebyar, som Maskaure sameby är. Björnpredationen är inte alltid inskränkt till tiden mellan maj och början av juni utan det beror på omständigheter som förekomsten av älgkalv och bär.

Det medför stort ekonomiskt bortfall och merarbete samt att man måste ”spara” en annan kalv för att livdjursantalet ska vara någorlunda konstant. Rovdjursersättningen ger inte kostnadstäckning vilket har betydelse för den ekonomiska skada som den enskilde drabbas av. Det ska tillmätas betydelse i fråga om skyddsjakt. Samerna får också psykiskt illa av att deras renar blir uppätta.

Björnstammen ligger idag långt över referensvärdet för gynnsam bevarandestatus (GYBS) och även inom Norrbottens län över miniminivån. I praktiken åläggs samebyn att föda den svenska statens rovdjur.

De aktuella fallen gäller kalvningsland. Kalvande vajor sprider ut sig över relativt stora områden i kalvningslandet. Bara en liten del av samebyns vajor är sändarförsedda, ungefär en procent. Områdena är större än GPS-positionerna vilka dock visar att renarna befann sig i området. Avstånden mellan björnsår och vajor med GPS-sändare tar bara minuter att springa för en rovgirig björn.

Skyddsjakt kräver inte att skadan inträffat. Samebyn har påtalat svårigheten att dokumentera spår, inklusive rensår, på barmark. Att länsstyrelsens fältpersonal inte lyckats se renar på Bellonäshalvön eller vid Laisvall betyder inte att de inte fanns där. Spåren indikerar renar i området. Renar går gärna undan vid stressande ljud och händelser. De är i kalvningstider känsliga för störningar och behöver ro att beta. Fältpersonalen, som kan ha påverkat renarna att dra sig undan, lämnade aldrig bilen på Bellonäshalvön eller vid Laisvall. Slutsatsen att renar inte finns kan inte dras enbart av att det saknas spår på vägen.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 4
1270-19 m.fl.

Det är även svårt att dokumentera kadaver. Ben, klövar och skalle försvinner fort. Forskning i Idre visar att man i de flesta fall måste vara på plats inom några timmar, annars finns bara benrester och hårtussar.

Den bevisbörda som åläggs samebyn är alltför betungande under dessa förhållanden och de borde få bevislättning.

I Kronlund var det också fråga om kalvningsland. Risken för skada var där ännu mer påtaglig då björn befann sig i hagen samt strax utanför. Det uppkommer risk också för den som ska skrämman en björn i en hage. Det blir stress i hagen. Skrämselförsök i detta avseende är inte motiverat, sett till risker för både djur och människa. Därtill måste man skrämman iväg björnen ganska långt bort för att den inte ska komma tillbaka. Vad gäller tiden för björnars predation på renkalv så beror det, oavsett tidigare studie, även på faktorer som bårtillgång och tillgång på älgkalvar.

Slutligen ifrågasätts påståendet att samebyn sannolikt inte beaktat villkor vid tidigare skydds jakt. Detta är varken klarlagt eller relevant, och det är anmärkningsvärt om samebyn bestraffas kollektivt för ett misstänkt jaktbrott. Samebyn som juridisk person kan inte ställas till svars för detta och länsstyrelsen ska inte ”döma” någon på förhand.

Länsstyrelsen

Enligt forskning kan björn som uppehåller sig i en kalvande renhjord orsaka stor skada genom sin predation på renkalv. Emellertid visade samma forskning att det fanns björnindivider som passerade förbi renhjorden utan att stanna upp och orsaka allvarlig skada. För att risk för allvarlig skada eventuellt ska anses föreligga anser länsstyrelsen därför att björnen under en tid bör ha uppehållit sig i eller i nära anslutning till renhjorden eller vara på väg mot renhjorden.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 5
1270-19 m.fl.

Länsstyrelsens personal har omfattande erfarenhet av att dokumentera rovdjursförekomst och åker regelbundet ut till samebyarna. I fallen med Bellonäshalvön och Laisvall var det huvudsakligen barmark, varför bästa stället att dokumentera spår av såväl björn som ren var på grusvägen. Länsstyrelsen vet att renarna sprider ut sig under kalvningen och då är svårare att dokumentera.

De GPS-positioner av sändarförsedda vajor som samebyn gett in var 3 respektive 4,5 km från björnspåren i Bellonäshalvön och mellan 2 och 4 km från spåren i Laisvall. Utan spårnö är det omöjligt att veta om björnen rört sig mot renhjorden eller lämnat området. Fältpersonalen försökte dokumentera förekomst av ren närmare björnspåren, men inga jaktspår efter björn kunde dokumenteras. Det fanns inte tillräcklig dokumentation som stödde risk för allvarlig skada i fallen med Bellonäshalvön och Laisvall.

I de överklagade besluten i dessa fall har alltså bedömningarna primärt skett utifrån kriterierna om skydds jakt. I övervägandet ingick dock frågan om man kan bevilja skydds jakt till en sökande trots att det finns en misstanke om att villkor i tidigare beslut om skydds jakt inte iakttagits av samebyn. Länsstyrelsen anser sig ha rätt att beakta tidigare överträdelser, men ser fram emot rättens vägledning i denna fråga.

Vidare i fråga om skydds jakt i Kronlund så är länsstyrelsen medveten om att bevakning av renar i syfte att förhindra predation av stora rovdjur, till exempel björn, kan vara mycket krävande och därför svårt att genomföra under en längre period. I bedömningen av lämplig åtgärd ingår därför bland annat tid och effektivitet. Forskningen visar att björnens predation på ren avtar i början av juni och ansökan om skydds jakt i Kronlund kom in i slutet av maj 2019. I det fallet bedömdes därför bevakning och skrämsel som lämpliga åtgärder.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 6
1270-19 m.fl.

Det vitsordas att nuvarande ersättningsmodell för björn, som utgår från areal och inte björnförekomst, kan missgynna skogssamebyar som är relativt små men björntäta. Detta kan dock inte vägas in i beslutet.

Att björn ligger över referensvärdet för GYBS är inte i sig grund för skydds jakt. Arten är ändå strikt skyddad enligt artikel 12 i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitat-direktivet). Skydds jakt är alltid ett undantag, oavsett referensvärdet.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET**Prövningen i målen**

Samebyn har anfört att ansökningarna avsåg skydds jakt i anslutning till ansökningstillfällena och att det därför inte längre vidhålls att skydds jakt ska beslutas. Förvaltningsrätten konstaterar att frågan om skydds jakt ska beslutas således har förfallit. Samebyn har dock begärt att förvaltningsrätten prövar om länsstyrelsens hade fog för sina beslut.

Av rättspraxis framgår att sakprövning i deserta mål kan ske om klaganden kan anses ha ett befogat intresse av att få saken prövad eller då en prövning bedöms vara av intresse med hänsyn till domstolarnas uppgift att vägleda rättstillämpningen (se t.ex. RÅ 1991 ref. 58, RÅ 1999 ref. 26 och RÅ 2005 ref. 84).

Förvaltningsrätten konstaterar att frågan om skydds jakt efter björn vid renars kalvningstid är en årligen återkommande fråga där omständigheterna ofta kan ha förändrats innan en fullständig prövning skett i högre instanser. Samebyn har också anfört att skydds jakt är mycket viktig för att minska skador av rovdjur och att det finns flera frågor i dessa mål som är av betydelse att pröva. Mot den bakgrunden finner förvaltningsrätten att samebyn har ett befogat intresse av en prövning i målen. Förvaltningsrätten prövar därför om länsstyrelsen hade fog för sina beslut.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 7
1270-19 m.fl.**Tillämpliga bestämmelser m.m.**

Av 3 § första stycket jaktlagen (1987:259) följer att björn och annat vilt är fredat och får jagas endast om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Av 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905) framgår bland annat att skydds jakt efter björn får beslutas för att förhindra allvarlig skada särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom, om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skydds jakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

Genom bland annat dessa bestämmelser anses artikel 12 och 16.1 i rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet) införlivade i svensk rätt. De svenska bestämmelserna ska alltså tolkas mot bakgrund av bestämmelserna i direktivet.

Gemensamma omständigheter i målen*Gynnsam bevarandestatus*

Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att det är ostridigt i målet att ett genomförande av sökta skydds jakter inte skulle försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus av björnens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 8
1270-19 m.fl.*Påstådd överträdelse av villkor vid tidigare skydds jakt*

Länsstyrelsen har som en grund för att avslå sökta skydds jakter på Bellonäshalvön och vid Laisvall anfört att samebyn vid skydds jakt efter björn tidigare sannolikt inte beaktat beslutens villkor.

Förvaltningsrätten konstaterar emellertid att förutsättningarna för skydds jakt inte är knutna till varken sökandens eller någon annansandel och anser att det inte heller i övrigt finns utrymme att bestraffa överträdelser genom avslag på en ansökan om skydds jakt. Däremot kan konstaterade överträdelser få betydelse vid bestämmande av villkoren för skydds jakten, särskilt i fråga om vem som ska utföra jakten. Om det skulle medföra att en skydds jakt inte alls kan anordnas av praktiska skäl så kan det indirekt inverka på ett beslut om skydds jakt. Men att så skulle vara fallet har inte påståtts i dessa mål.

Uppgifterna om att det kan ha förelegat överträdelse av villkor vid tidigare skydds jakter får alltså redan av denna anledning inte någon betydelse vid prövningen om de sökta skydds jakterna borde ha beviljats.

Rovdjurs ersättning

Samebyn har anfört att det särskilt bör beaktas att den statliga rovdjurs ersättningen såvitt avser björn långt ifrån kompenserar skogssamebyar för förluster till följd av angrepp från björn.

Förvaltningsrätten delar parternas uppfattning att den ersättning som utgår inte bör medföra att det ställs högre krav för att rekvisitet ”allvarlig skada” ska vara uppfyllt eller för att övriga förutsättningar för skydds jakt ska vara uppfyllda. Samebyn synes dock argumentera för att den bristande rovdjurs ersättningen ska medföra att kraven för skydds jakt dessutom ska sättas på en lägre nivå. Det är emellertid enligt förvaltningsrättens mening

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 9
1270-19 m.fl.

uteslutet. Fredandet av vissa arter som björn och undantaget om skydds jakt har ett EU-rättsligt ursprung med syftet att främja bevarandet av dessa arter. Det skyddsintresset påverkas inte av vilken ersättning staten eventuellt väljer att ge till enskilda som drabbats.

Förvaltningsrätten anser därmed att vad som framkommit rörande rovdjursersättning inte alls påverkar bedömningen av om skydds jakt borde ha beslutats.

Riskerna med björn i kalvningsland

Målen rör björnar som befann sig i kalvningsland för renar. Båda parter har hänfört sig till ett forskningsprojekt rörande björnpredation på ren i skogssamebyar, som bland annat mynnat ut i en rapport¹ och en doktorsavhandling². Det framgår av underlaget att björnpredationen på särskilt renkalvar under tiden maj till början av juni är betydande. Enligt rapporten dödades i genomsnitt elva renkalvar per björnindivid som befann sig i kalvningsområde under den studerade tiden. Som länsstyrelsen påpekat var det dock ungefär en tredjedel av de björnindividerna som under någon tid befann sig i området som inte dödade någon kalv (vilket också innebär att övriga björnar dödade betydligt fler än elva kalvar i genomsnitt).

Förvaltningsrätten anser mot den bakgrunden att länsstyrelsen har goda skäl för sin inställning till riskerna för björnpredation på ren i kalvningsland. Det är alltså förhållandevis stor risk att en björnindivid som påträffas i kalvningsland under tiden maj till början av juni kommer att orsaka allvarlig skada. Samtidigt är enbart iakttagelser av björn under kort tid inte i sig tillräckligt för att konstatera att det finns stor sannolikhet för att den

¹ Rapport från Viltskadecenter 2012:6, *Björnpredation på ren och potentiella effekter av tre förebyggande åtgärder*

² Therese Ramberg Sivertsen, *Risk of brown bear predation on semi-domesticated reindeer calves* vid SLU Uppsala (2017)

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 10
1270-19 m.fl.

kommer orsaka allvarlig skada. Det måste föreligga ytterligare omständigheter.

Bevislättnad i fråga om allvarlig skada

Samebyn har anfört att svårigheterna med att spåra på barmark liksom att björn äter upp hela renkalvar innebär att det är svårt att dokumentera inträffad skada på frigående renar. Samebyn har anfört att det bör leda till en bevislättnad för dem när det gäller att visa på risken för allvarlig skada.

Skyddsjakt utgör emellertid ett undantag från ett strikt skyddssystem för björn. Av praxis från EU-domstolen följer att beslutande myndighet har bevisbördan för att förutsättningarna för sådana undantag är uppfyllda och att bestämmelserna om undantag ska tolkas restriktivt (se t.ex. C-342/05 *Europeiska kommissionen mot Finland*). Mot den bakgrunden finns det enligt förvaltningsrättens mening inte utrymme att tillämpa bevislätttnadsregler avseende risk för allvarlig skada för enskilda sökande.

Samebyn har också riktat kritik mot hur länsstyrelsens fältpersonal utfört sitt arbete. Inte heller det påverkar, av samma anledning som ovan, bedömningen om det fanns förutsättningar för skyddsjakt.

Samebyn har alltså att visa att det fanns stor sannolikhet för allvarlig skada i de fall skada inte redan inträffat. I de fall där skada har konstaterats ska samebyn visa att det är sannolikt att en allvarlig skada kommer uppnås eller förvärras.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 11
1270-19 m.fl.**Bedömningen i målen***Laisvall (mål nr 1280-19)*

I fråga om skyddsjakt vid Laisvall finns inte bevisning för att skada inträffat. Samebyn har alltså att visa att det förelåg stor sannolikhet för att allvarlig skada skulle inträffa.

Det är ostridigt att en björn befann sig vid renars kalvningsland. Länsstyrelsens fältbevakare kunde på plats konstatera spår efter björnen 2–4 kilometer från den plats där fem vajor var utrustade med GPS-sändare enligt ingiven dokumentation från samebyn. Förvaltningsrätten lägger dessa omständigheter till grund för sin bedömning. Förvaltningsrätten utgår också från att det fanns många fler vajor i området, eftersom samebyn uppgett att endast en liten del av vajorna har sändare.

Vidare gav samebyn in fotografier till länsstyrelsen. Enligt samebyn ska dessa bland annat visa jaktförsök av björn efter ren i aktuellt område. Länsstyrelsens fältpersonal har emellertid inte kunnat bekräfta detta utifrån fotografierna och även förvaltningsrätten bedömer att det inte av fotografierna i sig framgår att jaktförsök förekommit. Förutom fotografierna skickade en person från samebyn in en kort skriftlig beskrivning av att ha sett björnen gå mot renarna.

Under den muntliga förhandlingen har Peter Larsson förtydligat att det var han och en kamrat som spårade björnen. Han har uppgett att han såg spår i den snö som fanns kvar och att björnen ska ha gått rakt in i den kalvande renhjorden. Han har också uppgett att spåren på fotografierna är björn och rensår i varandra där avståndet mellan de enskilda avtrycken indikerar att de sprang.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 12
1270-19 m.fl.

Förvaltningsrätten har ingen särskild anledning att ifrågasätta just Peter Larssons uppgifter men samtidigt måste uppgifter från enskilda, särskilt när det hos uppgiftslämnaren finns ett intresse av att minska björnförekomsten, beaktas med försiktighet när dessa inte tillfredställande dokumenterats. Att det av olika anledningar kan förekomma fel i lämnade uppgifter illustreras även i detta ärende av att det inledningsvis till länsstyrelsen angavs att det var fråga om två björnar, fastän endast förekomsten av en björn har kunnat konstateras.

Förvaltningsrätten anser sammantaget att utredningen visserligen talar för att det fanns risk för att allvarlig skada skulle inträffa men att den inte visar att det förelåg stor sannolikhet för detta. Av den anledningen var det alltså riktigt av länsstyrelsen att avslå ansökan om skydds jakt. Överklagandet ska därmed avslås i detta mål.

Bellonäshalvön (mål nr 1270-19)

Inte heller i fråga om skydds jakt på Bellonäshalvön finns bevisning för att skada inträffat. Samebyn har alltså att visa att det fanns stor sannolikhet för att allvarlig skada skulle inträffa.

Det är även här ostridigt att en björn befann sig vid kalvningsland. Länsstyrelsens fältbevakare var på plats och iakttog spår från björn 3 respektive 4,5 kilometer från de platser där två vajor var utrustade med GPS-sändare. Spår från renar iaktogs också cirka 200–300 meter från björns spår. Förvaltningsrätten lägger dessa omständigheter till grund sin bedömning.

I ansökan angavs också att det hade iakttagits jaktspår, men någon närmare information om dessa lämnades inte vid tillfället och har inte heller sedan

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 13
1270-19 m.fl.

dess förebringats. Förvaltningsrätten tillmäter därför inte den omständigheten någon vidare betydelse.

Utredningen visar sammantaget att en björn vid ett tillfälle befunnit sig i renars närområde under kalvningstid. Det är inte tillräckligt för att visa att det förelåg stor sannolikhet för att allvarlig skada skulle inträffa. Det var därför riktigt av länsstyrelsen att avslå ansökan om skydds jakt och överklagandet ska avslås i detta mål.

Kronlund (mål nr 1372-18)

I fråga om skydds jakt i området kring Kronlund är följande ostridigt. En renskötare hade kalvande vajor och annan tamboskap i inhägnader. Det framgår även av ingiven dokumentation att det fanns fem GPS-försedda vajor omkring 3–5 km från inhägnaden. En björn tog två kalvar från en inhägnad under kvällen eller natten den 27–28 maj 2019. Renskötaren, som bodde ungefär 100 meter från inhägnaden, satte upp en viltkamera bredvid inhägnaden. Nästa kväll (den 28–29 maj) fångade viltkameran en björn på bild. Renskötaren larmades och gick ut. Björnen tog inte några djur från inhägnaden den kvällen eller natten.

Samebyn har därutöver även uppgett att björnen under kvällen eller natten därefter (den 29–30 maj 2019) fotograferades av en annan persons viltkamera 500 meter bort. Det fotografiet har dock inte ingetts till länsstyrelsen eller förvaltningsrätten.

Förvaltningsrätten konstaterar att eftersom skada redan hade inträffat krävs i det här fallet att det var sannolikt att en allvarlig skada skulle inträffa eller förvärras. Mot bakgrund av att det rörde sig om en björn i kalvningsland under slutet av maj månad och då björnen redan hade prederat på renkalv i en inhägnad anser förvaltningsrätten att det var sannolikt att björnen fortsatt skulle orsaka allvarlig skada.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LULEÅ****DOM**
2019-10-01Sida 14
1270-19 m.fl.

Det är, som ovan anförts, ostridigt att en skydds jakt efter björnen inte skulle försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Fråga är då om det fanns andra lämpliga lösningar än skydds jakt för att förhindra allvarlig skada.

Länsstyrelsen har därvid anförts att det fanns en lämplig lösning genom bevakning och skrämsel. Länsstyrelsen har fört fram att björnen en natt har kunnat skrämmas iväg och att bevakning troligen inte skulle behöva ske under en särskilt lång tid då predationen på renkalv enligt forskningen avtar i början av juni.

Förvaltningsrätten noterar först att det redan genom inhägnaden vidtagits en skyddsåtgärd som inte hade hjälpt. Vidare har Peter Larsson vid förvaltningsrättens muntliga förhandling berättat att även vid lyckad skrämsel av björn orsakas kalvningsprocessen skada och att det är förenat med risker att försöka skrämman iväg björn i en hage. Förvaltningsrätten godtar detta. Förvaltningsrätten kan också konstatera att risken för att björnen prederar på andra i närområdet frigående renkalvar inte påverkas av åtgärder vid inhägnaden. Att det fanns fem vajor försedda med GPS-sändare i närområdet indikerar också att det fanns många frigående renkalvar.

Enligt förvaltningsrättens mening fanns det därför inte andra lämpliga lösningar än skydds jakt för att förhindra allvarlig skada vid tiden för länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsen har vidare anförts att det inte gick att identifiera en skadegörande individ. Förvaltningsrätten anser emellertid inte att det vid beslutstillfället stod klart att björnindividen inte skulle kunna identifieras vid en skydds jakt. Visserligen var det barmark men individen, för utgångspunkten måste vara att det var samma individ, hade återvänt till samma plats minst två av de tre kvällar som föregick länsstyrelsens beslut. Dessutom hade den enligt obekräftade uppgifter återvänt i närheten

ytterligare en gång kvällen innan beslutet. Villkoren för jakten kunde också bestämmas för att minimera risken för att någon annan individ dödades, genom bland annat en förhållandevis snäv geografisk begränsning. Enligt förvaltningsrättens mening utgjorde det anförda inte heller skäl för att avslå ansökan om skyddsjakt.

Förvaltningsrätten anser därmed att länsstyrelsen borde ha beslutat om skyddsjakt efter en björn i området vid Kronlund. Samebyns överklagande ska därför bifallas i detta mål.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Överklagandet ska ges in till Förvaltningsrätten i Luleå men vara ställt till Kammarrätten i Sundsvall. Information om hur man överklagar finns i bilaga 4 (FR-03).

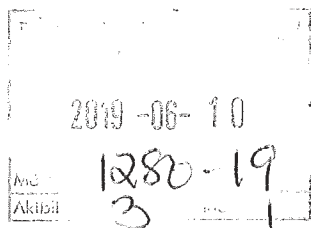
rådman

Nämndemännen [REDACTED]
har också deltagit i avgörandet.

har varit föredragande i målen.

Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

1 (4)

Datum
2019-05-11

Diarienummer
218-6501-2019

Maskaure sameby

Ansökan om skydds jakt efter björn i Maskaure sameby

Beslut

Länsstyrelsen avslår ansökan.

Bakgrund

Ansökan

Maskaure sameby inkom på morgonen den 11 maj med en ansökan om skydds jakt på två björnar som enligt uppgift befann sig bland samebyns renar i kalvningsområdet. Senare samma dag ändrade samebyn sin ansökan sedan de konstaterat att det rörde sig om en björn. Det var mycket dåliga spårförhållanden i området vid tiden för ansökan.

Dokumenterad skadebild

Länsstyrelsens naturbevakare har varit i området för att dokumentera björnarnas närvaro bland renar. Naturbevakaren konstaterade då att det inte rörde sig om två björnar utan om spår efter en ensam björn som gått över vägen. Det fanns inga renar eller renspår i området, endast älgspår.

Samebyn har själv dokumenterat björnsår och delgivit Länsstyrelsen. Ett foto ska enligt samebyn visa jaktspår av björn på en ren. Länsstyrelsen kan inte bedöma detta genom fotot. De har även skickat in bilder som visar sändarförsedda vajor i området.

Björnstammen i Sverige och Norrbotten

Referensvärdet för björnstammens gynnsamma bevarandestatus i Sverige är 1400 individer. Det finns idag uppskattningsvis totalt ca 2800 djur i landet varav ca 2000 lever i det norra förvaltningsområdet (Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland). Populationen i Norrbotten har de senaste tio åren minskat i antal, något som varit förvaltningens mål i syfte att minska skadorna för rennäringen och nå det politiska målet om max 10 % förluster för rennäringen till rovdjuren. Sedan 2016 har populationen legat på samma nivå om ca 500 björnar, se figur 1. Målet för förvaltningen av björnstammen i Norrbotten är i dagsläget att populationen bibehålls på nuvarande nivå. Miniminivån för länet är 330 individer och under 2019 kommer miniminivån för antal björnar i länet att omarbetas.

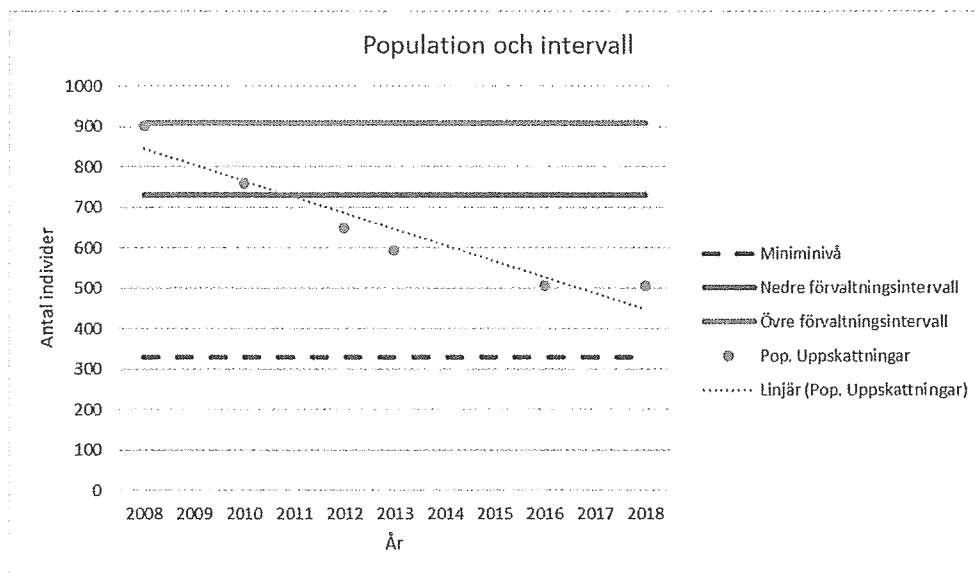
Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

2 (4)

Datum
2019-05-11

Diarienummer
218-6501-2019

Figur 1. Utvecklingen av björnpopulationen i Norrbotten sedan 2008 baserat på tillgängliga populationsuppskattningar.

Motivering till beslut

Juridiska förutsättningar för skydds jakt

Beslut om skydds jakt efter björn kan fattas med stöd av 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905). För att skydds jakt ska kunna medges krävs att förutsättningarna i 23 a § jaktförordningen (1987:905) är uppfyllda. Skydds jakt får enligt bestämmelserna medges för att förhindra allvarlig skada om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Naturvårdsverket har i beslut 2016-12-22 (NV-08042-16) överlämnat rätten att fatta beslut om skydds jakt efter björn till Länsstyrelsen i Norrbottens län. Delegeringen gäller från och med den 1 januari 2017 till och med den 30 juni 2020.

Enligt 3 § jaktlagen (1987:259) är viltet fredat och får jagas endast om det följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen gör en samlad bedömning i varje enskilt fall och bedömer bland annat risk för allvarlig skada. Det är känt att björnar i kalvningsområden under kalvningen tar renkalvar och samebyn har uppmärksammat björnsår i sitt kalvningsområde. Vid naturbevakarens dokumentation i området kunde denne konstatera år av en ensam björn men däremot inga rensår.

Länsstyrelsen bedömer att det inte är styrkt att den björn som rört sig i det aktuella området riskerar att orsaka stora renförluster. Utöver det har Länsstyrelsens tillsyn efter avslutad jakt på två tidigare beviljade björnar, diarienummer 218-6052-2019 och 218-6411-2019, visat att samebyn jagat björnarna på ett sätt som sannolikt inte beaktat beslutens villkor. Sammantaget utifrån dessa omständigheter anser Länsstyrelsen att det inte finns förutsättningar att bevilja skydds jakt i det här fallet. Ansökan avslås därför.

Länstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

3 (4)

Datum
2019-05-11

Diarienummer
218-6501-2019

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Förvaltningsrätten i Luleå, se bilaga 1.

De som deltagit i beslutet

Beslutet har fattats av chefen för naturmiljöenheten [REDACTED] med rovdjurshandläggaren [REDACTED] som föredragande. I den slutliga handläggningen av ärendet har också chefsjuristen [REDACTED] deltagit.

Bilagor

1. Hur man överklagar

Kopia skickas till

Polismyndigheten i Norrbottens län: registrator.nord@polisen.se

Statens veterinärmedicinska anstalt: rovdjur@sva.se

Beslutet laddas upp i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas för jaktbeslut.

Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

Datum
2019-05-16

Diarienummer
218-6677-2019

bilaga 2

1 (4)

Maskaure sameby

FÖRVALTNINGSRÄTTEN I LULEÅ	
2019-05-16	
Målnr:	1270-19
Aktbil.	4 Enhet.

Ansökan om skydds jakt efter björn i Maskaure sameby

Beslut

Länsstyrelsen avslår ansökan.

Bakgrund

Ansökan

Maskaure sameby inkom på kvällen den 14 maj med en ansökan om skydds jakt på en björn som enligt uppgift befann sig bland samebyns renar i ett högaktuellt kalvningsområde.

Dokumenterad skadebild

Samebyn har själv dokumenterat björnsår med foto och delgivit Länsstyrelsen. Spåren är på barmark och samebyn uppger att det är svårt att dokumentera på grund av detta. Enligt samebyn ska det finnas jaktspår som Länsstyrelsen inte kan bedöma genom den inskickade fotografierna. Samebyn har även skickat in en bild som visar sändarförsedda vajor i området, dock utan tidsstämpel.

Länsstyrelsens naturbevakare har varit i området för att dokumentera björnens närvaro bland renar. Naturbevakarna konstaterade då att det fanns björnsår men kunde inte fastställa några jaktspår. Inga renar eller spår av renar iaktogs förutom spår av två renar längs en grusväg ca 200-300 m ifrån björnsåren.

Björnstammen i Sverige och Norrbotten

Referensvärdet för björnstammens gynnsamma bevarandestatus i Sverige är 1400 individer. Det finns idag uppskattningsvis totalt ca 2800 djur i landet varav ca 2000 lever i det norra förvaltningsområdet (Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland). Populationen i Norrbotten har de senaste tio åren minskat i antal, något som varit förvaltningens mål i syfte att minska skadorna för rennäringen och nå det politiska målet om max 10 % förluster för rennäringen till rovdjuren. Sedan 2016 har populationen legat på samma nivå om ca 500 björnar, se figur 1. Målet för förvaltningen av björnstammen i Norrbotten är i dagsläget att populationen bibehålls på nuvarande nivå. Miniminivån för länet är 330 individer och under 2019 kommer miniminivån för antal björnar i länet att omarbetas.

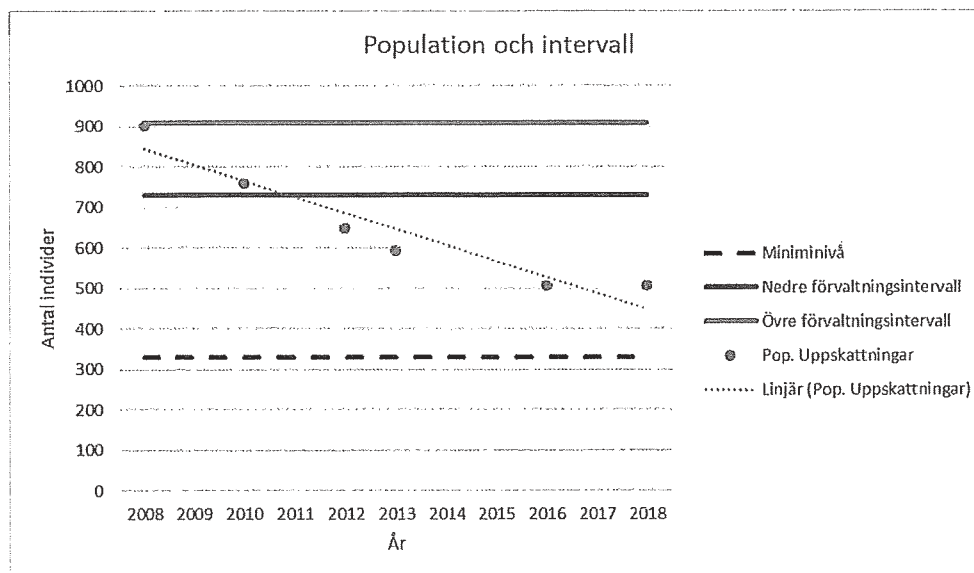
Länssstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

2 (4)

Datum
2019-05-16

Diarienummer
218-6677-2019

Figur 1. Utvecklingen av björnpopulationen i Norrbotten sedan 2008 baserat på tillgängliga populationsuppskattningar.

Motivering till beslut

Juridiska förutsättningar för skydds jakt

Beslut om skydds jakt efter björn kan fattas med stöd av 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905). För att skydds jakt ska kunna medges krävs att förutsättningarna i 23 a § jaktförordningen (1987:905) är uppfyllda. Skydds jakt får enligt bestämmelserna medges för att förhindra allvarlig skada om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Naturvårdsverket har i beslut 2016-12-22 (NV-08042-16) överlämnat rätten att fatta beslut om skydds jakt efter björn till Länssstyrelsen i Norrbottens län. Delegeringen gäller från och med den 1 januari 2017 till och med den 30 juni 2020.

Enligt 3 § jaktlagen (1987:259) är viltet fredat och får jagas endast om det följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Länssstyrelsens bedömning

Länssstyrelsen gör en samlad bedömning i varje enskilt fall och bedömer bland annat risk för allvarlig skada. Det är känt att björnar i kalvningsområden under kalvningen tar renkalvar och samebyn har uppmärksammat björnsår i sitt kalvningsområde. Vid naturbevakarens dokumentation i området kunde denne konstatera spår av en ensam björn men endast spår av två renar ca 200-300 m ifrån björnsåren .

Länssstyrelsen bedömer att det inte är styrkt att den björn som rört sig i det aktuella området riskerat att orsaka stora renförluster. Utöver det har Länssstyrelsens tillsyn efter avslutad jakt på två tidigare beviljade björnar, diarienummer 218-6052-2019 och 218-6411-2019, visat att samebyn jagat björnarna på ett sätt som sannolikt inte beaktat beslutens villkor. Sammantaget utifrån dessa omständigheter anser Länssstyrelsen att det inte finns förutsättningar att bevilja skydds jakt i det här fallet. Ansökan avslås därför.

Länssstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

3 (4)

Datum
2019-05-16

Diarienummer
218-6677-2019

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Förvaltningsrätten i Luleå, se bilaga 1.

De som deltagit i beslutet

Beslutet har fattats av chefen för naturmiljöenheten [REDACTED] med rovdjurshandläggaren [REDACTED] som föredragande. I den slutliga handläggningen av ärendet har också chefsjuristen [REDACTED] deltagit.

Bilagor

1. Hur man överklagar

Kopia skickas till

Polismyndigheten i Norrbottens län: registrator.nord@polisen.se

Statens veterinärmedicinska anstalt: rovdjur@sva.se

Beslutet laddas upp i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas för jaktbeslut.

Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

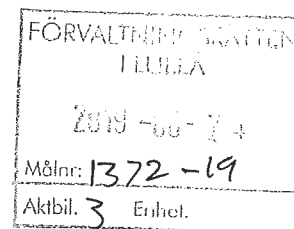
1 (4)

Datum
2019-05-30

Diarienummer
218-7366-2019

bilaga 3

Maskaure sameby

Ansökan om skydds jakt efter björn i Maskaure sameby

Beslut

Länsstyrelsen avslår ansökan.

Bakgrund

Ansökan

Maskaure sameby inkom den 29 maj med en ansökan om skydds jakt på en björn som enligt uppgift hade tagit sig in i en hage där det finns ett flertal renar och kalvar. I ansökan uppger sökande också att det finns 18 tackor, 24 lamm och 2 fjällkor inhägnade i närheten till denna hage samt frigående vajor i området. Två kalvar hade försvunnit natten till den 28 maj. En viltkamera sattes upp av renägaren och en bild på en björn fångades av kameran på kvällen den 28 maj. Vid tiden för ansökan var det mestadels barmark och därmed mycket dåliga spårförhållanden i området.

Dokumenterad skadebild

Samebyn har dokumenterat björnen genom ett foto från en viltkamera. Länsstyrelsens naturbevakare har varit på plats och bekräftat kameraplatsen. Naturbevakaren bekräftar också att det sannolikt är björn som har tagit de två kalvarna. Dock var det inte möjligt att spåra björnen på grund av barmark.

Den 30 maj kompletterade samebyn ansökan med information om att en björn fångats på bild av en annan viltkamera ca 500 meter från renhagen. Den bilden har inte skickats in till Länsstyrelsen.

Björnstammen i Sverige och Norrbotten

Referensvärdet för björnstammens gynnsamma bevarandestatus i Sverige är 1400 individer. Det finns idag uppskattningsvis totalt ca 2800 djur i landet varav ca 2000 lever i det norra förvaltningsområdet (Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland och Jämtland). Populationen i Norrbotten har de senaste tio åren minskat i antal, något som varit förvaltningens mål i syfte att minska skadorna för rennäringen och nå det politiska målet om max 10 % förluster för rennäringen till rovdjuren. Sedan 2016 har populationen legat på samma nivå om ca 500 björnar, se figur 1. Målet för förvaltningen av björnstammen i Norrbotten är i dagsläget att populationen bibehålls på nuvarande nivå. Miniminivån för länet är 330 individer och under 2019 kommer miniminivån för antalet björnar i länet att omarbetas.

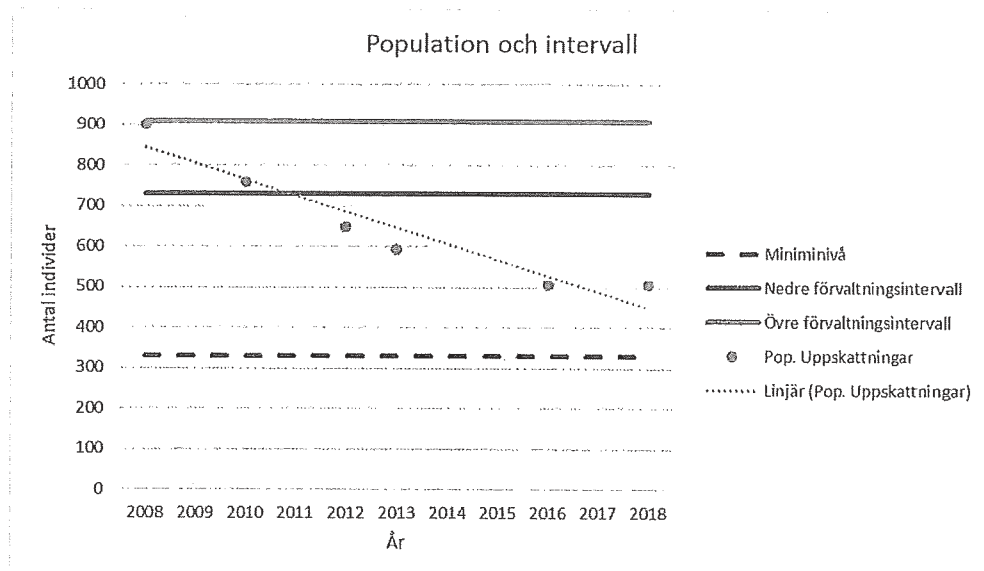
Länsstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

2 (4)

Datum
2019-05-30

Diarienummer
218-7366-2019

Figur 1. Utvecklingen av björnpopulationen i Norrbotten sedan 2008 baserat på tillgängliga populationsuppskattningar.

Motivering till beslut

Juridiska förutsättningar för skyddsjakt

Enligt 3 § jaktlagen (1987:259) är viltet fredat och får jagas endast om det följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Beslut om skyddsjakt efter björn kan fattas med stöd av 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905). För att skyddsjakt ska kunna medges krävs att förutsättningarna i 23 a § jaktförordningen (1987:905) är uppfyllda. Skyddsjakt får enligt bestämmelserna medges för att förhindra allvarlig skada om det inte finns någon annan lämplig lösning och om de inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde.

Naturvårdsverket har i beslut 2016-12-22 (NV-08042-16) överlämnat rätten att fatta beslut om skyddsjakt efter björn till Länsstyrelsen i Norrbottens län. Delegeringen gäller från och med den 1 januari 2017 till och med den 30 juni 2020.

Länsstyrelsens bedömning

Länsstyrelsen gör en samlad bedömning i varje enskilt fall och bedömer skadornas omfattning, om skadeförebyggande åtgärder gjorts, vilka möjligheter till förebyggande av skada som finns samt möjlighet till annan lämplig lösning än skyddsjakt. Länsstyrelsen bedömer även om skyddsjakt kan försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för arten. Vidare bedömer Länsstyrelsen om det går att identifiera speciellt skadegörande individer eller särskilt skadeutsatta områden.

Länssstyrelsen
Norrbotten

BESLUT

3 (4)

Datum
2019-05-30

Diarienummer
218-7366-2019

Två kalvar försvann natten till den 28 maj från en renhage och en björn i hagen fångades på bild av en viltkamera på kvällen den 28 maj. Björnen skrämdes i väg då renägaren kom till platsen efter larm från viltkameran. Sedan dess har ingen björn dokumenterats i hagen. Enligt samebyn har, på kvällen den 29 maj, en björn fångats på bild av en annan viltkamera, som satts upp ca 500 meter från renhagen. Länssstyrelsen menar att det inte är klarlagt om den aktuella björnen kommer att ta sig in i hagen igen och det är inte heller säkert att björnen blir kvar i området.

Länssstyrelsen menar att renägaren i detta fall, då renarna befinner sig i en hage i närheten av renägarens bostad, har goda möjlighet att vidta skadeförebyggande åtgärder i form av dels bevakning, dels skrämselförsök i den händelse att den aktuella björnen skulle återvända. Att björnen reagerar på människors närvaro är bekräftat från natten till den 29 maj då björnen skrämdes från platsen av renägaren.

Länssstyrelsen bedömer vidare att en ökad bevakning sannolikt inte behöver utföras under någon längre period. Forskningsprojektet om björnen predation på ren har visat att predationen avtar i början av juni när björnen övergår till att jaga älgkalvar¹.

Länssstyrelsens samlade bedömning är att det dels inte går att identifiera en skadegörande individ, då den björn som sannolikt dödat två kalvar i hagen inte kunnat spåras eftersom snö saknas i området och inte heller syns till i hagen på två dygn, dels att det finns andra lämpliga lösningar för att förhindra fortsatt predation av björn i hagen. Skydds jakt bör därför inte beviljas.

Övrig information

Enligt 28 § jaktförordningen (1987:905) får ett tamdjurs ägare eller vårdare skrämma bort eller döda ett rovdjur för att skydda tamdjuret bland annat när rovdjuret angriper och skadar tamdjuret eller om det är uppenbart att ett sådant angrepp är nära förestående.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas till Förvaltningsrätten i Luleå, se bilaga 1.

De som deltagit i beslutet

Beslutet har fattats av chefen för naturmiljöenheten [REDACTED], efter föredragning av rovdjurshandläggaren [REDACTED].

Bilagor

1. Hur man överklagar

Kopia skickas till

Polismyndigheten i Norrbottens län: registrator.nord@polisen.se

Statens veterinärmedicinska anstalt: rovdjur@sva.se

Beslutet laddas upp i Naturvårdsverkets tillhandahållna databas för jaktbeslut.

¹ Björnpredation på ren och potentiella effekter av tre förebyggande åtgärder. Ett samarbete mellan Viltskadecenter, Skandinaviska björnprojektet och Udtja och Gällivare skogssamebyar, 2012.

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av det skriftliga beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Observera att överklagandet måste ha kommit in till domstolen när tiden går ut.

Vilken dag går tiden ut?

Sista dagen för överklagande är samma veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårs-afton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska

ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rätts-tillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

1 (50)

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm
den 30 december 2016

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

KLAGANDE

Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

MOTPARTER

1. Svenska Naturskyddsföreningen, 802002-4280
2. Svenska Rovdjursföreningen, 883202-3264
3. Världsnaturfonden WWF, 802005-9823

Ombud för 1–3: AA och BB
Svenska Naturskyddsföreningen
Box 4625
116 91 Stockholm

4. Föreningen Nordulv, 875003-6868
Box 4022
650 04 Karlstad

5. Wolf Association Sweden, 802454-4846
c/o CC

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Göteborgs beslut den 8 april 2016 i mål nr 801–802-16 och
1312–1317-16

SAKEN

Licensjakt efter varg

Dok.Id 176548

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls torg 13

Telefon
08-561 676 00
E-post:
hogstaforvaltningsdomstolen@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:30

BESLUT

2

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

HÖGSTA FÖRVALTNINGSDOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta förvaltningsdomstolen avslår yrkandet om att inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen.

Högsta förvaltningsdomstolen, som förklarar att Länsstyrelsen i Värmlands län hade fog för sina beslut om licensjakt efter varg 2016, avskriver målen från vidare handläggning.

BAKGRUND

Den svenska vargstammen

Vargen fridlystes 1966. Trots fridlysningen var stammen en kort tid därefter i praktiken utrotad. Vargen återetablerades i landet 1983. Då fick två vargar av finskt-ryskt ursprung en valpkull nära Nyskoga i norra Värmland. Sedan en invandrad varghane bildat revir i Gillhov i Jämtland med en av avkommorna från Nyskogareviret under 1991, började den svenska vargstammen att växa och har i princip ökat årligen sedan dess.

Den svenska vargstammen utgör, tillsammans med den norska, en skandinavisk vargpopulation. Den har sin huvudsakliga utbredning i delar av Mellansverige och sydöstra Norge. I Sverige är det sex län (Dalarna, Gävleborg, Värmland, Örebro, Västra Götaland och Västmanland) som har huvuddelen av reviren. I Värmlands län finns drygt 20 revir och cirka hälften av landets vargar.

År 2000 fanns det cirka 50 vargar i landet, 2005 hade antalet ökat till cirka 125 för att 2010 uppgå till cirka 240. Enligt Naturvårdsverket beräknades det skandinaviska vargbeståndet under vintern 2014/15 uppgå till cirka 460 djur, varav cirka 415 i Sverige.

BESLUT

3

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Vargpopulationen i Sverige visade en genomsnittlig årlig tillväxt på 14 procent från slutet av 1990-talet och fram till vintern 2013/14 och under tidsperioden 2011–2014 ökade den med 65 procent. Vargstammen har fortsatt att vara koncentrerad till Mellansverige och endast en mindre ökning av utbredningsområdet har skett de senaste åren.

Data från sändarförsedda djur visar på en minskning i dödlighet mellan studieperioderna 1998–2005 och 2006–2011. Den totala årliga dödligheten minskade från 31 till 17 procent. Under båda tidsperioderna orsakade den illegala jakten cirka hälften av den totala dödligheten (Naturvårdsverket, Nationell förvaltningsplan för varg – Förvaltningsperioden 2014–2019 s. 43).

Vargen har förmåga att vandra mycket långt och kan ta sig från det finsk-ryska beståndet till Skandinavien. Den skandinaviska vargpopulationen är trots detta relativt liten och isolerad från andra populationer vilket har lett till höga inavelsnivåer. En förklaring till detta är att vargarnas naturliga invandring från Finland är begränsad på grund av renskötselområdena i Finland och i Sverige.

Under perioden 1977–2000 har minst sju vargar invandrat från det finsk-ryska beståndet till Skandinavien men endast tre av dessa har fått valpar som i sin tur har reproducerat sig. Efter 2000 har ytterligare minst 19 individer invandrat till Skandinavien, men endast två av dessa har reproducerat sig med vargar i den skandinaviska populationen.

Omfattande insamling av DNA-prover i kombination med spårningar i fält har möjliggjort att ett näst intill komplett stamträd har kunnat tas fram för den skandinaviska vargstammen, alltsedan ursprunget 1983. Genetiskt sett bygger den skandinaviska vargpopulationen på det ursprungliga paret i Nyskoga (1983), hanen i Gillhovreviret (1991), en hane i Kynnareviret i Norge (2008) och en hane i Galvenreviret i Gävleborgs län (2008), således endast fem individer.

De flesta gener som ger skadliga effekter är recessiva. Det innebär att de inte kommer till uttryck om inte individen har genen i dubbel uppsättning, dvs. har

BESLUT

4

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

ärvt den både från sin mor och far. Den s.k. inavelskoefficienten är ett mått som används för att visa hur stor risken är för att detta ska inträffa.

Sedan hanvargarna i Kynna och Galven reproducerade sig 2008, sänktes inavelskoefficienten i den skandinaviska vargpopulationen med cirka 20 procent, från 0,31 till 0,24 bland avkommor i reproducerande revir under 2013. Som jämförelse kan nämnas att syskonparning leder till en inavelskoefficient på 0,25.

Analys av spillning från skandinaviska vargrevir visar att mer än 95 procent av köttet som vargen äter är älg och det uppskattas att vargarna årligen dödar och äter (predation) cirka 120 älgar per vargrevir, huvudsakligen kalvar.

Ovanstående uppgifter är när inget annat anges hämtade från Den skandinaviska vargen, en sammanställning av kunskapsläget från det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv 1998–2014. Projektet drivs av forskare från bl.a. Sveriges lantbruksuniversitet.

Beslut av riksdagen och regeringen

I propositionen En ny rovdjursförvaltning (prop. 2008/09:210 s. 47 ff.) gjorde regeringen bedömningen att en begränsad licensjakt efter varg kan tillåtas och anförde bl.a. följande.

Jakt kan hålla rovdjursstammarna på nivåer som inte leder till oacceptabel påverkan på bytesdjur eller på tamdjur eller i övrigt oacceptabla förhållanden i relationen mellan människa och rovdjur. En välreglerad jakt kan vara ett sätt att upprätthålla rovdjurs skygghet för människor. Jakt kan också öka acceptansen för rovdjursförvaltningen. Ett mål måste vara att begränsa den konflikt som kan finnas mellan de stora rovdjurens och människors livsmiljöer. Jakt som ett inslag i beståndsförvaltningen av de stora rovdjuren kan minska det hot som rovdjuren kan utgöra mot en traditionell livsstil och därigenom påverka landsbygdens utveckling i stort. Lokalt kan det samlade rovdjurstrycket bli oacceptabelt högt. En alltför stark rovdjurskoncentration kan i princip endast minskas genom jakt.

BESLUT

5

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Jakt bidrar till att förvalta en rovdjursart till förmån för att öka utrymmet för övriga rovdjur och bytesdjur, liksom för att minska risken för skador på tamdjur. När stora rovdjur etablerar sig i nya områden uppstår ofta konflikter med andra intressen. Jakt kan vara ett medel för att bromsa en för snabb tillväxttakt samtidigt som den redan från början bidrar till att ge lokalsamhället delaktighet i den praktiska förvaltningen. Jakt som bedrivs legalt kan bidra till att minska den illegala jakten. En ökad tolerans av vargens närvaro i lokalsamhället är nödvändig för att uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus för vargstammen.

I regeringens proposition En hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191 s. 26) föreslog regeringen som övergripande och långsiktigt mål för rovdjurspolitiken att bl.a. varg i Sverige ska uppnå och bibehålla gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomiska hänsyn tas. Med socioekonomiska hänsyn avsågs hur rovdjurens närvaro påverkar förutsättningar för näringsliv, rekreation, fäboddrift, jakt och människors vardag (a. prop. s. 6).

Vidare föreslog regeringen (a. prop. s. 35) att målen för vargstammen i Sverige är

- att* vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen i Sverige, med utgångspunkt i Skandulvs redovisning av minsta livskraftiga population om 100 individer, ska vara 170–270 individer,
- att* vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområdet i Sverige ska vara hela Sverige förutom den alpina regionen och Gotlands län,
- att* vargstammens koncentration minskas där den är som tätast,
- att* vargens förekomst i renskötselområdet i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada, och
- att* vargens förekomst i län med fäbodbruk, intensiv fårskötsel eller skärgårdar i huvudsak ska begränsas till områden där den gör minst skada.

Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (2013/14:MJU7).

BESLUT

6

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Beslut om licensjakt

Åren 2010 och 2011 genomfördes licensjakt efter varg varvid 28 respektive 19 vargar sköts. Något beslut om jakt fattades inte för 2012. För 2013 beslutade Naturvårdsverket om jakt efter 16 vargar men efter överklagande beslutade domstol att stoppa jakten. För 2014 beslutade verket om jakt efter 30 vargar men även denna gång stoppades jakten av domstol. För 2015 beslutade tre länsstyrelser om jakt efter sammanlagt 44 vargar som kom att genomföras. För 2016 beslutade fem länsstyrelser om jakt efter sammanlagt 48 vargar. Jakten stoppades av domstol i tre av länen men inte i Dalarnas och Gävleborgs län där sammanlagt 14 vargar sköts.

Det överklagade avgörandet

Licensjakt efter varg får enligt jaktförordningen (1987:905) ske under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Länsstyrelsen i Värmlands län beslutade i november 2015 om licensjakt efter högst 20 vargar inom två jaktområden i länet (reviren Vimyren, Brattfors och Sandsjön) under tiden den 2 januari till och med den 15 februari 2016. Länsstyrelsen fattade vidare gemensamt med Länsstyrelsen i Örebro län beslut om licensjakt efter högst sex vargar inom ett för länen gemensamt jaktområde (reviret Loka) under samma period.

Svenska Naturskyddsföreningen, Svenska Rovdjursföreningen, Världsnaturfonden WWF, Föreningen Nordulv och Wolf Association Sweden m.fl. överklagade besluten till Naturvårdsverket som ändrade besluten avseende ett visst villkor för jakten och avslog överklagandena i övrigt.

BESLUT

7

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Föreningarna överklagade Naturvårdsverkets beslut till Förvaltningsrätten i Karlstad och yrkade bl.a. att besluten om licensjakt tills vidare inte skulle gälla. Förvaltningsrätten biföll yrkandet den 28 december 2015.

I dom den 12 februari 2016 upphävde förvaltningsrätten Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas beslut. Förvaltningsrätten gjorde en bedömning av om besluten, mot bakgrund av syftena att förbättra förutsättningarna för tamdjurshållningen och älgförvaltningen samt öka acceptansen för rovdjur, var ändamålsenliga och fann att länsstyrelserna inte med tillräcklig styrka hade visat att så var fallet. Med hänsyn till detta och till den restriktiva bedömning som enligt förvaltningsrätten ska göras vid beslut om undantag från det strikta skyddet för den svenska vargpopulationen, ansåg domstolen att den beslutade jakten inte var proportionerlig. Förvaltningsrätten fann inte skäl att pröva om övriga kriterier i jaktförordningen var uppfyllda.

Förvaltningsrättens dom överklagades av bl.a. Länsstyrelsen i Värmlands län till Kammarrätten i Göteborg som förklarade sig instämma i förvaltningsrättens bedömning och skrev av målen från vidare handläggning.

YRKANDEN M.M.

Länsstyrelsen i Värmlands län yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska fastställa Naturvårdsverkets beslut.

Svenska Naturskyddsföreningen, Svenska Rovdjursföreningen, Världsnaturfonden WWF (Naturskyddsföreningen m.fl.) och *Föreningen Nordulv* bestrider bifall till överklagandet. *Wolf Association Sweden* har inte yttrat sig.

Föreningen Nordulv yrkar att Högsta förvaltningsdomstolen ska inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen.

De inlagor i målen som har lämnats in av Föreningen Nordulv är till sitt innehåll mer begränsade än de som lämnats in av Naturskyddsföreningen m.fl. och tillför

BESLUT

8

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

inte målen något ytterligare i sak, varför Högsta förvaltningsdomstolen väljer att endast redovisa vad sistnämnda föreningar anför.

Det som länsstyrelsen och Naturskyddsföreningen m.fl. anför behandlas nedan under Skälen för avgörandet avsnitten 5.2–5.6.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

1 Rättslig reglering m.m.

Av 3 § första stycket jaktlagen (1987:259) framgår att varg och annat vilt är fredat och får jagas endast om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Enligt 23 c § jaktförordningen får licensjakt efter bl.a. varg ske under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Av 23 d § framgår att om det finns förutsättningar enligt 23 c § och något annat inte följer av 24 a §, får Naturvårdsverket besluta om licensjakt efter varg. Ett beslut om jakt får utformas och förenas med villkor som är ändamålsenliga med hänsyn till de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar.

Av 24 a § andra stycket framgår att Naturvårdsverket får överlämna till länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde enligt 2 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn att besluta om licensjakt efter varg med stöd av 23 d §, under förutsättning att antalet föryngringar för arten i rovdjursförvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna enligt 5 § samma förordning.

BESLUT

9

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Vissa av dessa bestämmelser genomför eller motsvarar artiklar i direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet, även betecknat livsmiljödirektivet).

Enligt artikel 12.1 a i art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a till direktivet, med förbud mot att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs.

I bilaga 4 a anges bl.a. *canis lupus*, dvs. varg. Undantag görs i bilagan för vissa särskilt nämnda populationer av varg, t.ex. den finska populationen inom renskötselområden samt de baltiska och polska populationerna. Undantag görs dock inte för den svenska eller skandinaviska vargstammen.

Förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde, får medlemsstaterna enligt artikel 16.1 göra undantag från bestämmelserna i artiklarna 12–14 samt 15 a och b av följande anledningar:

- a) För att skydda vilda djur och växter och bevara livsmiljöer.
- b) För att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom.
- c) Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön.
- d) För forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförsel av dessa arter och för den uppfödning som krävs för detta, inbegripet artificiell förökning av växter.
- e) För att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

BESLUT

10

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

2 Frågan i målen

Den övergripande frågan i målen gäller om länsstyrelsen har visat att kraven för att fatta de överklagade besluten om licensjakt var uppfyllda.

Detta innebär att Högsta förvaltningsdomstolen bl.a. har att pröva om förutsättningarna enligt 23 c § jaktförordningen var uppfyllda, dvs. att jakten inte försvårade upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde (avsnitt 5.2), att jakten var lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning (avsnitt 5.3), att den skulle ske under strängt kontrollerade förhållanden (avsnitt 5.4), att den skulle ske selektivt (avsnitt 5.5) samt att det inte fanns någon annan lämplig lösning (avsnitt 5.6).

3 Vissa utgångpunkter för prövningen

3.1 De tidsbegränsade besluten har upphört att gälla

Mål där saken förfallit, exempelvis därför att det överklagade förvaltningsbeslutet har upphört att gälla (s.k. deserta mål), ska normalt skrivas av. Det har emellertid hos de allmänna förvaltningsdomstolarna utbildats en praxis av innebörd att sakprövning ändå sker i vissa fall, bl.a. när klaganden får anses ha ett befogat intresse av att kunna få prövat om det funnits laga eller tillräckliga skäl för den beslutade åtgärden (se t.ex. RÅ 1986 ref. 150 och RÅ 1991 ref. 58).

I linje med denna praxis har kammarrätten, trots att länsstyrelsens tidsbegränsade beslut hade upphört att gälla, i förevarande mål funnit skäl att uttala sig i frågan om huruvida länsstyrelsen haft fog för sina beslut om licensjakt. Kammarrätten har därefter skrivit av målen. Innebörden av kammarrättens ställningstagande är att länsstyrelsen inte har vunnit gehör för sin uppfattning i sakfrågan. Det förhållandet att detta inte avspeglas i själva avskrivningsbeslutet utgör dock inte hinder mot att Högsta förvaltningsdomstolen prövar sakfrågan när det är av vikt för ledning av rättstillämpningen (jfr HFD 2016 ref. 48).

BESLUT

11

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

3.2 Prövningen begränsas till de förutsättningar som förelåg i november 2015

I målen har åberopats ett mycket stort antal rapporter och utredningar, även sådana som har publicerats under det senaste året. Högsta förvaltningsdomstolen har emellertid att bedöma om förutsättningar för licensjakt efter varg förelåg när länsstyrelsen fattade sina beslut, dvs. i november 2015. Senare tillkomna rapporter och utredningar samt den argumentation som bygger på dessa kommer därför inte att redovisas och beaktas.

3.3 Vissa vägledande uttalanden av EU-domstolen

I artikel 9.1 c i direktiv 2009/147/EG om bevarande av vilda fåglar (nya fågel-direktivet) och i motsvarande artikel i direktiv 79/409/EEG (gamla fågel-direktivet) finns bestämmelser som liknar artikel 16.1 e i art- och habitat-direktivet. EU-domstolen har hänvisat till rättspraxis från tillämpningen av fågel-direktivet vid prövningen av mål enligt art- och habitatdirektivet. Av allmänna rättsliga principer följer att undantagsbestämmelser ska tolkas restriktivt. Detta har också slagits fast av EU-domstolen i mål angående tillämpningen av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet. Domstolen har vidare uttalat att den myndighet som fattar beslut om undantag har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag, och att medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet (se kommissionen mot Finland – det finska vargmålet – C-342/05, EU:C:2007:341, punkt 25, där EU-domstolen hänvisar till WWF Italia m.fl., C-60/05, EU:C:2006:378, punkt 34).

Av EU-domstolens praxis följer vidare att om en medlemsstat utnyttjar möjligheten till undantag från artikel 12 i art- och habitatdirektivet med stöd av artikel 16.1 e, krävs att alla de villkor som framgår av sistnämnda artikel införs i den nationella rätten (se kommissionen mot Österrike, C-508/04, EU:C:2007:274, punkt 119).

BESLUT

12

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

4 Ska förhandsavgörande inhämtas från EU-domstolen?

Föreningen Nordulv har yrkat att Högsta förvaltningsdomstolen ska inhämta förhandsavgörande från EU-domstolen. Föreningen har inte angett någon specifik fråga som den önskar få belyst med ett förhandsavgörande. Högsta förvaltningsdomstolen anser att målen kan avgöras med ledning av befintlig praxis, utan att något förhandsavgörande inhämtas. Yrkandet ska därför avslås.

5 Prövning av om förutsättningarna enligt jaktförordningen är uppfyllda

5.1 Är det möjligt att tillåta jakt med stöd av undantagsregeln i artikel 16.1 e?

Enligt 23 c § jaktförordningen får licensjakt efter varg ske under vissa förutsättningar. Bestämmelsen har ett innehåll som motsvarar artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet. I artikeln nämns dock inte jakt utan den tillåter insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4. Den fråga som inledningsvis måste ställas är om jakt kan rymmas under begreppen ”insamling” och ”förvaring”.

Någon definition av begreppen ”insamling” och ”förvaring” finns inte i art- och habitatdirektivet. Det kan utifrån en rent språklig analys sättas i fråga om begreppet ”förvaring” kan omfatta jakt. En sådan analys utesluter dock inte att jakt kan innefattas under begreppet ”insamling”.

Vid tolkningen av vad som ryms under begreppet ”insamling” måste beaktas att uttrycket torde ha valts för att kunna fånga in åtgärder beträffande såväl djur som växter. Av andra bestämmelser i direktivet framgår också att begreppet ”insamling” har en förhållandevis vid innebörd.

Enligt artikel 12.1 a ska medlemsstaterna förbjuda avsiktligt fångande eller dödande av exemplar av de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a till direktivet. Artikel 12.2 innebär som huvudregel förbud mot vissa åtgärder

BESLUT

13

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

– bl.a. förvaring, transport och försäljning – av exemplar av dessa djurarter som insamlats i naturen. Med exemplar avses enligt en definition i artikel 1 m bl.a. varje djur i levande eller dött tillstånd av de arter som finns förtecknade i bilaga 4.

Av artikel 14.1 framgår att medlemsstaterna ska, om de anser det nödvändigt, vidta åtgärder för att säkerställa att insamling i naturen av exemplar av de arter av vilda djur som är förtecknade i bilaga 5 till direktivet och exploatering av dessa, är förenligt med bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus för dem. Sådana åtgärder kan enligt artikel 14.2 andra respektive fjärde strecksatsen innefatta bl.a. dels förbud mot insamling av exemplar i naturen och exploatering av vissa populationer, dels tillämpning, vid insamling av exemplar, av jakt- och fiske-regler, som tar hänsyn till bevarandet av sådana populationer.

När det gäller innebörden av begreppet ”insamling” framgår således bl.a. av artikel 12.2 jämförd med artikel 12.1 att djur kan samlas in. Av artikel 14.2 fjärde strecksatsen framgår dessutom att insamling av djur kan ske genom jakt. Det följer även av artikel 15 att insamling av djur kan kopplas till jakt. I den artikeln föreskrivs nämligen att när undantag i enlighet med artikel 16 görs i fråga om bl.a. insamling av djur, ska medlemsstaterna förbjuda användning av vissa metoder och medel för fångst och dödande.

Begreppet ”insamling” har således en förhållandevis vid innebörd och omfattar enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening även jakt i syfte att döda djur. Regleringen i 23 c § jaktförordningen går därför i detta avseende inte utöver vad som kan anses tillåtet enligt artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet.

BESLUT

14

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

5.2 Försvåras upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus?

5.2.1 Inledning

2013 års rovdjursproposition

I propositionen En hållbar rovdjurspolitik gjorde regeringen bedömningen att vargen hade gynnsam bevarandestatus i Sverige mot bakgrund av att referensvärdena för populationsstorlek och utbredningsområde var uppnådda, den starka populationsutvecklingen, den förbättrade genetiken med minskad inavelsgrad och ökad genetisk variation, den lyckade genetiska förstärkningen samt en tillräcklig invandringstakt av vargar från Finland och Ryssland (prop. 2012/13:191 s. 40).

Naturvårdsverkets rapport från oktober 2015

Naturvårdsverket fick i april 2015 i uppdrag av regeringen att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera en befintlig sårbarhetsanalys för varg och med denna som grund utreda vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet. Naturvårdsverket gav två forskargrupper i uppdrag att bl.a. göra en vetenskaplig syntes om lämpligt referensvärde för populationsstorlek och behovet av invandring av vargar från Finland och Ryssland. I oktober samma år överlämnade Naturvårdsverket en delredovisning till regeringen (NV-02945-15). Av redovisningen framgår sammanfattningsvis bl.a. följande.

Givet att de svenska och skandinaviska vargarna utgör en del av den nord-europeiska vargpopulationen (genom immigration och emigration, och genflödet som är associerat med detta) bedömer Naturvårdsverket att det behövs minst 300 vargar i Sverige, samt att minst en ny immigrant från Finland eller Ryssland ska reproducera sig med de skandinaviska vargarna under naturliga förhållanden varje 5-årsperiod (varggeneration), för att vargen i Sverige ska kunna anses ha gynnsam bevarandestatus. En av forskarna ansåg att det behövde finnas fler än 300 vargar för att uppnå en sådan bevarandestatus.

BESLUT

15

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Vid den senaste inventeringen, som avslutades den 31 mars 2015, fanns det i Sverige 415 vargar, inklusive vargar som dött under inventeringsperioden, samt en familj med nya genetiskt värdefulla immigranter i Tiveden. Det finns ännu inte någon påvisad reproduktion mellan Tivedenparet eller deras valpar och de skandinaviska vargarna. Naturvårdsverket bedömer dock att det finns goda förutsättningar för att någon av dessa immigranter kommer att reproducera sig med skandinaviska vargar.

Naturvårdsverket bedömer att det finns tillräckligt med livsmiljö för att kunna hysa 300 vargar eller fler i Sverige, och att det sannolikt kommer att fortsätta finnas tillräcklig livsmiljö för att bibehålla vargstammen på lång sikt.

Mot bakgrund av detta finner Naturvårdsverket att vargen i Sverige för närvarande har en gynnsam bevarandestatus.

Den genetiska förbindelsen genom invandring av vargar från de finsk-ryska delpopulationerna måste fungera för att bedömningen om minst 300 vargar ska gälla. Om reproduktion av nya immigranter inte sker med skandinaviska vargar varje varggeneration skulle den skandinaviska stammen behöva bestå av minst 1 700 vargar för att klara de genetiska bevarandekriterierna och därmed kunna anses ha gynnsam bevarandestatus. De naturligt invandrade vargarnas överlevnad i Skandinavien är därför av avgörande betydelse.

Forskarna är eniga om att det i Sverige utanför renskötselområdet finns tillräckligt med livsmiljöer för att hysa 1 200 stationära vargar. Referensvärdet för utbredningsområde är det geografiska område som rymmer artens hela ekologiska variation och alla delar av dess naturliga livscykel inom en given biogeografisk region, och som är tillräckligt stor för att möjliggöra den långsiktiga överlevnaden av den populationsstorlek som motsvarar referensvärdet för populationen. Naturvårdsverket bedömer mot bakgrund av detta att det finns en tillräckligt stor livsmiljö för att den svenska vargpopulationen ska bibehållas på lång sikt.

BESLUT

16

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

5.2.2 Underinstansernas avgöranden

Länsstyrelsen

Regeringen har bedömt att vargen har gynnsam bevarandestatus i Sverige. Denna bedömning förstärks ytterligare av Naturvårdsverkets delredovisning. Det skandinaviska vargbeståndet beräknades under vintern 2014/15 uppgå till 460 djur, varav cirka 415 i Sverige inklusive halva gränsöverskridande revir mellan Sverige och Norge. Jämför man vid samma tidpunkt på samma sätt varje år ser man en tydlig ökning av populationen. Den svenska vargpopulationen kan beskattas i den omfattning som följer av detta beslut utan att upprätthållandet av gynnsam bevarandestatus försvåras.

För att undvika negativ påverkan på gynnsam bevarandestatus krävs kännedom om ett flertal viktiga faktorer såsom populationsstorlek, övrig dödlighet och reproduktion. Under vintern 2014/15 fanns 15,8 länsegna föryngringar och familjegrupper i Värmlands län före jakt och 12,8 efter jakt. Totalt, inklusive revirmarkerande par och ensamma stationära vargar, fanns 22,8 länsegna revir i länet. Förvaltningsmålet i länet är 12 länsegna föryngringar och syftar till att tätheten i länet ska minska under de närmaste åren. Ett uttag på totalt 23 vargar fördelat på 3 revir i Värmlands län samt ett revir som delas med Örebro län är vad det finns utrymme för med hänsyn till den årliga tillväxten och utrymmet mellan populationsstorlek och förvaltningsmål. Genomsnittlig gruppstorlek i ett vargrevir är 6 vargar.

Naturvårdsverket

Naturvårdsverket rapporterade i december 2013 till EU att vargens bevarandestatus var gynnsam och att referensvärdet för arten (det lägsta antal som motsvarar en gynnsam bevarandestatus) hade satts till minst 270 individer. Detta värde utgör en utgångspunkt i den fortsatta förvaltningen. I oktober 2014 fastställdes miniminivåer för varg dels för de tre rovdjursförvaltningsområdena, dels för varje län. De måste sammantaget motsvara minst det nationella referensvärdet för arten i syfte

BESLUT

17

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

att säkerställa att det nationella målet inte underskrids. För Mellersta rovdjursförvaltningsområdet, där Värmlands län ingår, fastställdes miniminivån till 27 vargföryngringar, vilket motsvarar 270 individer. Inventeringsresultatet för varg från vintern 2014/15 visar att antalet vargar i Mellersta rovdjursförvaltningsområdet med marginal översteg denna nivå. För Värmlands län fastställdes miniminivån till 11 föryngringar, vilket motsvarar 110 individer.

I Värmlands län fanns vid den senaste inventeringen cirka 158 vargar. Ett uttag på högst 23 individer genom den aktuella licensjakten i länet, inklusive den licensjakt som beslutats gemensamt med Länsstyrelsen i Örebro län efter maximalt 6 vargar i ett revir som delas mellan länen, hotar därmed inte Värmlands läns miniminivå. Motsvarande nivå för Mellersta rovdjursförvaltningsområdet äventyras inte heller av länets uttag.

Det är inte tillräckligt att endast bedöma länets uttag och miniminivå. De aktuella besluten om licensjakt måste även sättas i relation till vilket utrymme det finns på nationell nivå för licensjakt efter varg i förhållande till referensvärdet för arten. Det beslutade uttaget i Värmlands län tillsammans med övriga läns beslut om licensjakt efter varg omfattar totalt 46 individer. Referensvärdet riskerar inte att understigas genom ett sådant totalt uttag. Marginalen till referensvärdet får således anses vara betryggande.

Vid sidan av det rent numerära antalet vargar är den genetiska faktorn viktig att beakta vid bedömningen av om den gynnsamma bevarandestatusen äventyras av beslutet om licensjakt. Den genetiska statusen vägdes in när referensvärdet sattes till minst 270 individer. Det centrala i bedömningen av gynnsam bevarandestatus för den svenska vargpopulationen är invandring och reproduktion av finska eller ryska vargar. Det finns goda förutsättningar för att invandrade vargar reproducerar sig i Sverige under de närmaste åren. Genetisk status har vidare beaktats av länsstyrelsen vid urvalet av vilka revir som omfattas av beslutet. Av beslutet om licensjakt följer att jakten inte får bedrivas i revir med säkerställd etablering av genetiskt viktig varg samt revir med andra generationens avkomma från den s.k. Galvenhannen.

BESLUT

18

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Utöver villkoret om var jakten inte får bedrivas finns i beslutet ett förbehåll om att om en genetiskt viktig varg uppehåller sig i jaktområden som omfattas av beslutet kommer länsstyrelsen omedelbart att avlysa jakten i berört område. Det har efter länsstyrelsens beslut framkommit uppgifter om att en invandrad varg nu befinner sig i Mellansverige. För att ytterligare minska risken för att denna varg fälls bör förbehållet om avlysning skärpas ytterligare.

Naturvårdsverket anser därför att beslutet ska ändras endast på så sätt att om det är sannolikt att en genetiskt viktig varg uppehåller sig i jaktområden som omfattas av beslutet kommer länsstyrelsen omedelbart att avlysa jakten i berört område.

Förvaltningsrätten och kammarrätten har inte tagit ställning till om besluten om licensjakt skulle ha försvårat upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos vargen i dess naturliga utbredningsområde.

5.2.3 Parterna anför bl.a. följande.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen har utgått från Naturvårdsverkets definition av begreppet gynnsam bevarandestatus och den omfattande forskning som denna grundar sig på.

Besluten om licensjakt grundar sig på den rovdjurspolitik som riksdagen har beslutat om och på de nationella och regionala förvaltningsplanerna. Besluten är väl förankrade i senare års forskning.

Naturskyddsföreningen m.fl.

Den svenska vargstammen har inte uppnått gynnsam bevarandestatus och 300 vargar är inte tillräckligt. Dessutom var de två forskargrupperna som skrev underlagsrapporterna till verkets rapport inte eniga. Den amerikanska forskargruppen och en av forskarna från den svenska gruppen ansåg att det behövdes preliminärt 600 vargar i Sverige för att uppnå gynnsam bevarandestatus.

BESLUT

19

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Populationen är sårbar och det finns osäkerheter om hur stor vargstammen är. Om vargstammen hade varit större hade denna osäkerhet eventuellt haft mindre betydelse, men när licensjakten omfattar så stora andelar av en liten och sårbar population är denna osäkerhet allvarlig. Det gör det svårare att förutse effekterna av ingreppet, särskilt när det gäller effekter på genetik och risken för att återkommande jakter leder till en s.k. ”extinction vortex” som svaga populationer kan hamna i om flera negativa händelser råkar sammanfalla och förstärka varandra, så som inavel, sjukdomar och illegal jakt.

Enligt Naturvårdsverkets rapport måste minst en ny immigrantvarg reproducera sig med de svenska vargarna varje femårsperiod för att vargen ska anses ha gynnsam bevarandestatus. Något sådant tillskott hade vid tidpunkten för jaktbesluten inte skett sedan 2008.

Länsstyrelsen anger emellertid att det ”på goda grunder” kan ”antas” att tillflöde av nya gener kommer att ske och hänvisar till det vargpar som immigrerade 2013, flyttades till Tiveden och där fick valpar med varandra. Chansen är dock mycket liten att dessa vargar kommer att reproducera sig i den svenska stammen eftersom minst sju av vargparets nio valpar har dött i trafiken eller genom skyddsjakt.

Erfarenheten visar att det är en ytterst liten andel av den svaga immigrationen som resulterar i att nya gener sprider sig i populationen. Sedan 2000 har 19 vargar vandrat in till Sverige från den finsk-ryska populationen men endast två av dem hade vid tidpunkten för besluten reproducerat sig med svenska vargar. Av en forskningsartikel framgår att beståndsbegränsande jakt innebär en klar risk för vargstammen så länge den uppvisar höga inavelstal. Stammens reproduktion med immigrerade vargar är av avgörande betydelse för möjligheten för stammen att uppnå gynnsam bevarandestatus. Gynnsam bevarandestatus kan inte grundas på en förhoppning eller vaga antaganden om att det nödvändiga genetiska tillskottet kan komma att ske, särskilt inte när det inte skett under de senaste stipulerade fem åren. Det är därför inte visat att vargen har en gynnsam bevarandestatus i Sverige.

BESLUT

20

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

5.2.4 Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

En av förutsättningarna i 23 c § jaktförordningen för att licensjakt efter varg ska få beslutas är att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. Någon definition av vad som avses med gynnsam bevarandestatus har inte tagits in i förordningen. En sådan definition finns däremot i art- och habitatdirektivet.

Enligt art- och habitatdirektivets artikel 1 i är en arts bevarandestatus summan av de faktorer som påverkar den berörda arten och som på lång sikt kan påverka den naturliga utbredningen och mängden hos dess populationer inom det territorium som anges i artikel 2. Bevarandestatusen anses gynnsam när uppgifter om den berörda artens populationsutveckling visar att arten på lång sikt kommer att förbli en livskraftig del av sin livsmiljö, och artens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

I artikel 2 föreskrivs följande. Syftet med direktivet är att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter i medlemsstaternas europeiska territorium som omfattas av fördraget (punkt 1). Åtgärder som vidtas i enlighet med direktivet ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse (punkt 2). Åtgärder som vidtas i enlighet med direktivet ska ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag (punkt 3).

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar inledningsvis att vargstammens naturliga utbredningsområde varken minskar eller sannolikt kommer att minska inom en överskådlig framtid, och att det finns, och sannolikt kommer att fortsätta att finnas, en tillräckligt stor livsmiljö för att artens populationer ska bibehållas på lång sikt.

BESLUT

21

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Vidare har vargstammen haft en stark populationsutveckling. Den genomsnittliga årliga tillväxten sedan slutet av 1990-talet och fram till inventeringen vintern 2013/14 har legat på cirka 14 procent. För att vargstammen på lång sikt ska förbli en livskraftig del av sin livsmiljö krävs dock att även den genetiska statusen beaktas.

Naturvårdsverket bedömde i oktober 2015 att vargstammen i Sverige då hade gynnsam bevarandestatus. Bedömningen grundade sig bl.a. på en vetenskaplig analys av stammens genetiska status.

Denna bedömning har satts i fråga av Naturskyddsföreningen m.fl. bl.a. på den grunden att de två forskargrupperna som skrev underlagsrapporterna till verkets rapport inte skulle vara eniga, att det finns osäkerheter om hur stor vargstammen är och att denna osäkerhet är allvarlig eftersom den gör det svårare att förutse effekterna av jakt, särskilt när det gäller effekter på genetiken.

Högsta förvaltningsdomstolen har dock inte anledning att ifrågasätta det vetenskapliga underlag som Naturvårdsverket har byggt sin bedömning på. Även om viss osäkerhet alltid vidlåder beräkningar av antalet vargar i landet, så var marginalen i detta fall tillräcklig.

Naturskyddsföreningen m.fl. har även invänt att villkoret om minst en ny immigrant som reproducerar sig med de skandinaviska vargarna varje femårsperiod inte var uppfyllt när licensjakten beslutades, att chansen är mycket liten att vargarna i Tiveden ska reproducera sig i den svenska stammen och att erfarenheten visar att det är en ytterst liten andel av den svaga immigrationen som resulterar i att nya gener sprider sig i populationen.

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening kan inte det förhållandet att någon ny immigrant inte reproducerade sig med de skandinaviska vargarna under just den femårsperiod som närmast föregick beslutet tillmätas avgörande betydelse för bedömningen av frågan om gynnsam bevarandestatus. Däremot är det av stor

BESLUT

22

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

betydelse att ett sådant reproducerande sker med en sådan regelbundenhet som Naturvårdsverket har byggt sin bedömning på.

I denna typ av bedömningar ingår, som framgår av art- och habitatdirektivets artikel 1 i, med nödvändighet en prognos om framtida förhållanden på lång sikt. En sådan måste kunna godtas om den är tillräckligt väl underbyggd.

Två av de 19 vargar som sedan 2000 vandrat in till Sverige från den finsk-ryska populationen har reproducerat sig med svenska vargar 2008. Mot denna bakgrund, och då Naturvårdsverket i oktober 2015 bedömde att det fanns goda förutsättningar för att någon av vargarna i Tiveden skulle komma att reproducera sig med skandinaviska vargar, finner Högsta förvaltningsdomstolen inte grund för att underkänna den bedömning av gynnsam bevarandestatus som Naturvårdsverket har gjort.

Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar således att den svenska vargstammen vid tiden för länsstyrelsens beslut hade en gynnsam bevarandestatus. En licensjakt, givetvis beroende på bl.a. omfattning och utformning, hade därför inte i sig försvårat upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde.

5.3 Lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning?

5.3.1 Underinstansernas avgöranden

Länsstyrelsen

Det finns utrymme för ett sammanlagt maximalt uttag, omfattande både licensjakt och skyddsjakt, på 80 vargar i hela landet utan att vargstammen i sin helhet minskar. Länsstyrelserna i Mellersta rovdjursförvaltningsområdet har enats om att det totala uttaget ska vara högst 46 vargar.

BESLUT

23

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Ett totalt uttag som sker selektivt och som uppgår till mindre än den årliga tillväxten i vargstammen uppfyller kriterierna i artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet om att vara av begränsad omfattning och i begränsad mängd. Länsstyrelsen har valt att lämna en större marginal till det maximala uttaget för att hålla vargstammen stabil. Bedömningen av begränsad omfattning bör sättas i relation till att den svenska vargstammen har gynnsam bevarandestatus, befinner sig i ett skede av stadig tillväxt och att det rör sig om en art med stor tillväxtpotential. Motsvarande bedömning av begränsad mängd bör sättas i relation till en ökad populationsstorlek och gör att mängden individer i uttaget kan öka även om uttaget i andel av populationen är detsamma. Det totala uttaget är av begränsad omfattning och mängd i förhållande till stammens tillväxt och regionala täthet.

Naturvårdsverket

Villkoret är inte fast, varken i antal eller i procent, utan det handlar om en jämförelse med populationsnivån för en viss art med beaktande av artens särskilda förutsättningar. Bedömningen är direkt kopplad till artens bevarandestatus.

Länsstyrelsen har i bedömningen av lämpligt uttag tillämpat två nyligen framtagna modeller från Skandulv om beskattning av den svenska vargpopulationen, där det anges att det finns utrymme för ett sammanlagt uttag (såväl skydds- som licensjakt) på 80 vargar nationellt. Med ett sådant uttag kommer vargstammen enligt länsstyrelsen att hållas på en stabil nivå med cirka 350 individer. Länsstyrelsen har bedömt att tre revir och gränsreviret (motsvarande högst 20 respektive 6 individer) är ett lämpligt uttag.

Ett uttag av den storleksordningen riskerar inte länets miniminivå, vilken motsvarar 110 individer. Det är dock inte tillräckligt att endast bedöma det regionala uttaget. Det regionala uttaget måste även ses mot bakgrund av det nationella uttaget. Länsstyrelserna i Mellersta rovdjursförvaltningsområdet har samverkat och enats om ett lämpligt nationellt uttag på 46 individer. Det nationella uttaget motsvarar cirka 11 procent av populationsstorleken på 415 vargar i Sverige.

BESLUT

24

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Uttaget måste bedömas i förhållande till beståndets status och vilket syfte den aktuella licensjakten har. Vidare bör även beståndets förväntade utveckling beaktas. För vargen i Skandinavien är den observerade årliga ökningstakten förhållandevis hög och uppgår till cirka 13–15 procent per år (inklusive total dödlighet). Av underlaget från Skandulv framgår att det totala uttaget på nationell nivå har begränsats utifrån det möjliga biologiska utrymmet för jakt.

I detta fall är syftet med licensjakten att minska koncentrationen av varg där den är som störst för att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheterna för tamdjurshållning. Härigenom minskar även konflikten mellan människa och varg samtidigt som toleransen för varg ökar, vilket i sin tur torde minska den illegala jakten efter varg. För att licensjakten ska bli verkningsfull med hänsyn till den ökningstakt vargpopulationen har, är det i detta fall motiverat med ett uttag i länet av den storleksordning som beslutats.

Uttaget är i detta fall, såväl på nationell som på regional nivå, lämpligt i förhållande till vargstammens nuvarande storlek och sammansättning och kan sägas vara i begränsad omfattning och begränsad mängd.

Förvaltningsrätten och kammarrätten har inte tagit ställning till om besluten om licensjakt uppfyllde kraven på att vara lämpliga med hänsyn till stammens storlek och sammansättning.

5.3.2 Parterna anför bl.a. följande.

Länsstyrelsen

Det beslutade jaktuttaget baserades även på beskattningsberäkningen som tar hänsyn till både dödlighet och tillväxt i populationen.

BESLUT

25

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Naturskyddsföreningen m.fl.

Jakten totalt sett, och även sett till den del av jakten som beslutats av Länsstyrelsen i Värmlands län, avser en alltför stor andel av stammen, särskilt med beaktande av bestämmelsen om ett strikt skyddssystem enligt artikel 12 i art- och habitatdirektivet och direktivets syfte.

Argumentet om att kravet om begränsat antal ska sättas i relation till artens tillväxttakt och genetiska status är missvisande. Enligt EU-kommissionens vägledning till art- och habitatdirektivet är det populationsnivån (dvs. antalet, inte tillväxttakten), kopplad till artens bevarandestatus, som är relevant i bedömningar av ”begränsad mängd”. Det betyder att en mycket hög grad av restriktivitet måste iakttas, eftersom det rör sig om en liten och isolerad population med inavelsproblem.

EU-domstolen har i en dom om sjöfågeljakt konstaterat att en procent av den årliga mortaliteten utgjorde ett maximum av vad som kan anses vara ett ”litet antal” enligt fågeldirektivet. Detta nämns i ett motiverat yttrande där kommissionen fann att 2013 års jakt om totalt 16 vargar utgjorde ett för stort antal.

5.3.3 Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

En förutsättning för att licensjakt ska få beslutas enligt 23 c § jaktförordningen är att jakten är lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning. I artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet anges att insamling i begränsad omfattning av vissa exemplar av de aktuella arterna i en begränsad mängd får tillåtas. Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening måste bestämmelsen i jaktförordningen därför förstås så att det krävs att jakten sker i begränsad omfattning och avser en begränsad mängd för att vara tillåten.

Någon definition av vad som utgör begränsad omfattning och begränsad mängd finns inte i art- och habitatdirektivet. Vägledning kan inte heller hämtas från

BESLUT

26

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

praxis rörande fågeldirektiven eftersom den artikel som i dessa direktiv motsvarar artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet inte innehåller begreppen begränsad omfattning och begränsad mängd. I fågeldirektiven talas i stället om ”litet antal”. Inte heller har EU-domstolen uttryckligen tagit ställning till frågan. Domstolen har dock avseende ett annat rekvisit i artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet gjort överväganden som får anses vara vägledande även vid prövningen av vad som utgör begränsad omfattning och begränsad mängd.

I det finska vargmålet (C-342/05) konstaterade EU-domstolen inledningsvis att det enligt artikel 16.1 i direktivet krävs att det redan föreligger en gynnsam bevarandestatus hos de ifrågavarande bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde för att de där angivna undantagen ska få beviljas (punkt 28). Domstolen ansåg att det likväl är möjligt att bevilja sådana undantag i särskilda fall, när det vederbörligen har konstaterats att detta inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos de aktuella populationerna eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus. Det kan nämligen inte uteslutas att dödandet av ett begränsat antal individer inte påverkar det eftersträvade syftet i artikel 16.1 i direktivet, nämligen att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos vargpopulationerna i deras naturliga utbredningsområde. Ett sådant undantag skulle således enligt domstolen sakna effekt för den berörda arten (punkt 29).

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening bör motsvarande synsätt anläggas vid bedömningen av om en jakt är lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning. En förutsättning för att ett jaktuttag ska anses vara i begränsad omfattning och i begränsad mängd är således att det inte påverkar det eftersträvade syftet i artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet (jfr mål C-182/02, *Ligue pour la protection des oiseaux m.fl.*, EU:C:2003:558, punkt 17). I förevarande fall krävs således att uttaget inte försämrar den gynnsamma bevarandestatusen hos den svenska vargstammen.

Som Högsta förvaltningsdomstolen redan har konstaterat hade vargstammen gynnsam bevarandestatus vid tiden för länsstyrelsens beslut (se avsnitt 5.2.4). Med ett jaktuttag på 46 individer reduceras stammen med cirka 11 procent. Det

BESLUT

27

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

finns emellertid en tillräcklig marginal ned till de behövliga 300 individerna. Vid bedömningen av jaktens lämplighet måste dock beaktas att det som utgör den stora utmaningen för att vargstammen på lång sikt ska kunna förbli en livskraftig del av sin livsmiljö är dess genetiska status.

Den skandinaviska vargpopulationen utsätts för två typer av genetiska risker. Den ena, som är långsiktig, innebär att vargpopulationen till följd av att den är liten och isolerad förlorar genetisk variation. Detta kan endast motverkas genom nytillskott av obesläktade individer. Risken för s.k. inavelsdepression är mer akut eftersom den kan slå igenom inom en relativt kort tidsperiod. Detta andra genetiska problem kan till viss del motverkas genom att populationen tillåts bli så stor som möjligt, vilket dock inte ensamt kan vända en negativ utveckling utan bara ha en mildrande effekt. Det enda sätt på vilket bägge dessa problem kan lösas är genom främjande av nytillskott till populationen av obesläktade individer utifrån (se t.ex. Naturvårdsverket, Nationell förvaltningsplan för varg – Förvaltningsperioden 2014–2019 s. 46).

Det finns indikationer på en pågående inavelsdepression i den svenska vargstammen, bl.a. i form av minskad kullstorlek och missbildningar (se tidigare nämnd kunskapssammanställning från Skandulv s. 20). Dessa förhållanden föranledde dock inte Naturvårdsverket, eller de forskare som verket stödde sig på, att anse att det var nödvändigt att vargpopulationen ökade i storlek (se avsnitt 5.2.1).

Högsta förvaltningsdomstolen bedömer mot denna bakgrund att en avskjutning av den storlek som var aktuell – såväl nationellt som regionalt – i sig inte skulle ha haft någon påverkan på vargstammens genetiska variation. Vid bedömningen av de revir som valts ut för avskjutning hade den genetiska statusen beaktats. Dessutom hade tillräckliga försiktighetsåtgärder vidtagits för att ingen genetiskt betydelsefull varg skulle skjutas. Den beslutade jakten skulle under dessa förutsättningar således ha saknat effekt för vargstammens gynnsamma

BESLUT

28

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

bevarandestatus. Jakten skulle inte heller av annan anledning ha varit olämplig med hänsyn till vargstammens storlek och sammansättning.

Den beslutade licensjakten efter varg 2016 uppfyllde således kravet på att vara lämplig med hänsyn till vargstammens storlek och sammansättning.

5.4 Strängt kontrollerade förhållanden?

5.4.1 Underinstansernas avgöranden

Länsstyrelsen

Av villkoren i länsstyrelsens beslut framgår bl.a. följande.

Licensjakt efter varg får inte bedrivas i revir med säkerställd etablering av en genetiskt viktig varg. Om en sådan varg uppehåller sig i de aktuella jaktområdena kommer länsstyrelsen omedelbart att avlysa jakten i området.

En ansvarig jaktledare ska utses inför varje jakttillfälle och denne ska registrera sig. Jakt får inte bedrivas utan att en ansvarig jaktledare är utsedd. Jaktledaren ska före jaktens början informera samtliga jaktdeltagare om villkoren för jakten, kommunikationsbestämmelser, otillåtna skjutriktningar, gränsförhållanden samt om övriga regler som kan behövas för jaktens genomförande. Jaktledaren ska informera skytten om dennes ansvar att rapportera fälld eller påskjuten varg. Jaktledaren ska inför varje jakttillfälle försäkra sig om att en hund som är särskilt tränad i att spåra skadat vilt ska kunna finnas på skottplatsen inom högst två timmar från påskjutningen. Jaktledaren ska minst en gång i timmen informera sig om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där jakt efter varg bedrivs. Jaktledaren uppmanas att även anmäla sig till länsstyrelsens sms-tjänst för att motta meddelanden om jakten samt kvarstående tilldelning.

BESLUT

29

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Den som fällt eller påskjutit varg ska anmäla detta till länsstyrelsen utan dröjsmål senast samma dag. I samband med anmälan om fällt djur informerar länsstyrelsen om hur djuret ska hanteras samt bestämmer tidpunkt och plats för besiktning. Länsstyrelsens besiktningsmän ska besikta samtliga fällda djur. Skytten ska inom ett dygn från det att djuret fällts uppvisa hela det fällda djuret för besiktningsmannen. Om länsstyrelsen begär det ska skottplats och fallplats omgående uppvisas. Besiktningsmannen fyller tillsammans med skytten i de blanketter för fälld varg som länsstyrelsen tillhandahåller.

I besluten om licensjakt anför länsstyrelsen bl.a. följande.

Länsstyrelsen har beslutat att jaktledaren ska anmäla sig till Naturvårdsverkets jaktkortsregister och till länsstyrelsen. Jakten inkluderar stränga krav på skyndsam rapportering av fällda eller påskjutna djur och kontinuerlig kontroll av om tilldelning återstår i det aktuella jaktområdet. Syftet är att minimera risken för överskjutning. Besiktningsmännens kontroll av fälld varg, och vid behov även av skottplatsen, säkerställer att djuren fällts i enlighet med regelverket. Besiktning av fällt djur samt att den fladda djurkroppen lämnas till Statens veterinärmedicinska anstalt möjliggör en noggrann kontroll av de fällda djurens DNA, kön, ålder och hälsostatus.

Mot bakgrund av de i besluten formulerade villkoren uppfyller licensjakten kraven på strängt kontrollerade förhållanden. Jakten är även strängt kontrollerad med avseende på det underlag som besluten grundas på, eftersom kvaliteten på inventeringsresultaten för varg är mycket hög. Jämfört med förvaltning av andra viltarter är kunskapsnivåerna inom vargförvaltningen i Sverige mycket omfattande och detaljerad. Det finns alltid osäkerheter i all viltförvaltning, men beträffande vargstammen är osäkerheterna och risken för negativa konsekvenser ovanligt små. En mycket noggrann uppföljning och analys av jaktresultatet inför kommande beslut bidrar dessutom till att ytterligare förbättra kunskapsläget.

BESLUT

30

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Naturvårdsverket

Besluten om licensjakt innehåller såväl tidsmässiga som geografiska avgränsningar. Vidare har besluten förenats med en rad villkor gällande jaktledarens ansvar, återrapportering av fällda eller påskjutna djur och kontroll av återstående tilldelning. Länsstyrelsen och ansvariga jaktledare har gemensamt ansvar att noga följa licensjakten. Det finns således en myndighet som följer licensjakten på nära håll. Detta underlättas av att licensjakten är begränsad till vissa revir och därmed kommer att bedrivas inom begränsade områden. De jägare som deltar i jakten har också att följa villkoren för jakten samt övriga bestämmelser på jaktområdet. Av 24 d § jaktförordningen följer att det endast är vid beslut om skyddsjakt som det är möjligt att medge att jakten bedrivs på annans jaktområde. Det hade således inte funnits något rättslig grund för länsstyrelsen att i beslut om licensjakt förordna att länsstyrelsens personal skulle genomföra jakten. Naturvårdsverket bedömer att besluten om licensjakt uppfyller kravet på strängt kontrollerade förhållanden.

Förvaltningsrätten och kammarrätten har inte tagit ställning till om besluten om licensjakt uppfyllde kravet på strängt kontrollerade förhållanden.

5.4.2 Parterna anför bl.a. följande.

Naturskyddsföreningen m.fl.

Länsstyrelsen har inte utformat jakten på det sätt som bäst skulle ha uppnått kraven på kontrollerade former, vilket man kunde ha gjort genom en planerad jakt med professionella yrkesjägare. Det är tydligt att andra bevekelsegrunder bakom jakten än vargstammens bästa har fått genomslag i jaktens utformning. Att ett okänt antal oregistrerade personer ska delta i jakten innebär också problem med lagens krav på strängt kontrollerade former. Ingen myndighet följer licensjakten på nära håll och den kommer att ske på ett flertal platser samtidigt utan krav på

BESLUT

31

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

deltagande från myndigheter. Ingen vet hur många jägare som kommer att delta, och inte heller var de kommer att jaga. Endast jaktledaren behöver anmäla sig.

5.4.3 Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

En av förutsättningarna i 23 c § jaktförordningen för att licensjakt efter varg ska få beslutas är att jakten sker under strängt kontrollerade förhållanden. Någon definition av detta villkor finns varken i förordningen eller i art- och habitatdirektivet.

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening måste kravet på strängt kontrollerade förhållanden innebära att villkoren för jakten är tydliga, främst vad gäller de individer eller grupper av individer som får jagas, var detta får ske, under vilka tider och till vilket antal. Dessutom måste det finnas effektiva rutiner som förhindrar att jakten sker i strid med villkoren. Slutligen måste kraven på ansvariga myndigheter att kontrollera jakten ställas högt.

De av länsstyrelsen uppställda villkoren har varit tydliga. Främst de förhållandena att ansvarig jaktledare ska utses och registreras, att denne har omfattande skyldigheter i förhållande till jaktdeltagare, att denne ska hålla sig informerad om hur många djur som återstår av tilldelningen samt att jaktdeltagarna har anmälnings-skyldighet avseende fällt eller påskjutet djur, innebär att det finns effektiva rutiner för att förhindra att jakten inte sker i strid med villkoren. Länsstyrelsen beslutar om villkoren, registrerar ansvarig jaktledare och ser till att denne kan hålla sig underrättad om återstående tilldelning samt kontrollerar fällt djur och vid behov även skottplatsen. Denna kontroll får anses vara tillfyllest.

Den beslutade licensjakten efter varg 2016 uppfyllde således kravet på strängt kontrollerade förhållanden.

BESLUT

32

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

5.5 Var den beslutade licensjakten selektiv?

5.5.1 Underinstansernas avgöranden

Länsstyrelsen

Licensjakten är selektiv såväl ur ett nationellt som regionalt perspektiv. Den begränsas till de områden där vargstammen är som tätast och till specifika jaktområden baserat på kunskap om de revir som finns där.

Vargpopulationen inventeras årligen för att säkerställa en kontinuerlig uppföljning av stammens utveckling och status. Då inventeringen endast kan genomföras under en begränsad period när snö väl har fallit, baseras detta beslut i huvudsak på resultatet från inventeringen vintern 2014/15. Därigenom finns möjlighet att planera jakten i förväg och att därefter kunna genomföra den innan brunstperioden, som inleds från och med slutet av februari. Vidare avlyses jakten omedelbart om det framkommer att en genetiskt viktig varg har etablerat sig i något av de områden som omfattas av licensjakten.

Länsstyrelsen har gjort en samlad bedömning av vilka revir som kan vara lämpliga för licensjakt efter varg. Urvalet sker utifrån kriterier baserade på lokala koncentrationer, genetisk status, påverkan på jakt och skadesituation. Områden där det har funnits vargrevir under lång tid prioriteras vid urval av revir för licensjakt. Utifrån en samlad bedömning är reviren Vimyren, Brattfors och Sandsjön samt det aktuella gränsreviret Loka lämpliga för licensjakt 2016.

Naturvårdsverket

Av besluten framgår att licensjakten har begränsats till några områden i länet och till specifika jaktområden, baserat på den kunskap som finns om de aktuella reviren. Detta är en selektiv begränsning i sig. Revir med känd etablering av genetiskt viktiga vargar omfattas inte av licensjakten. Vidare kommer läns-

BESLUT

33

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

styrelsen att omedelbart avlysa jakten om det är sannolikt att en genetiskt viktig varg uppehåller sig i något av jaktområdena. Att jaktområdena utgörs av just etablerade revir minskar risken för att en genetiskt viktig varg skulle fällas vid jakten då det inte är troligt att enstaka strövgargar uppehåller sig i reviren. Risken för att en genetiskt viktig varg skulle fällas vid licensjakten är låg och därför godtagbar. Mot denna bakgrund bedöms besluten om licensjakt uppfylla kravet på selektivitet.

Förvaltningsrätten och kammarrätten har inte tagit ställning till om besluten om licensjakt uppfyllde kravet på selektivitet.

5.5.2 Parterna anför bl.a. följande.

Naturskyddsföreningen m.fl.

Länsstyrelsen anser, på oklara grunder, att licensjakt är mer selektiv än skyddsjakt. Enligt Naturvårdsverkets handledning till artskyddsförordningen, som också genomför art- och habitatdirektivet, avses med selektivitet att åtgärden riktar sig mot och endast påverkar en art samt att metoden ska vara avsedd för infångande av enskilda individer. Besluten kan därför inte anses leva upp till kraven på selektivitet.

5.5.3 Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

En av förutsättningarna i 23 c § jaktförordningen för att licensjakt efter varg ska få beslutas är att jakten sker selektivt. Någon definition av vad som avses med detta villkor finns varken i förordningen eller i art- och habitatdirektivet.

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening måste kravet på selektivitet innebära att jakten ska vara riktad mot vissa individer eller vissa grupper av individer som tillhör en viss art eller undanta vissa individer eller vissa grupper av individer som tillhör arten. Vidare måste detta urval ske mot bakgrund av det

BESLUT

34

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

eftersträvade syftet i artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet, dvs. att det inte försämrar den gynnsamma bevarandestatusen hos de aktuella populationerna.

Jakten har begränsats till några områden i länet och till vissa specifika revir, baserat på den kunskap som fanns om de aktuella reviren, främst att där inte fanns känd etablering av någon genetiskt viktig varg. Vidare skulle länsstyrelsen omedelbart avlysa jakten om det var sannolikt att en genetiskt viktig varg uppehöll sig i något av jaktområdena.

Den beslutade licensjakten efter varg 2016 uppfyllde således kravet på selektivitet.

5.6 Var den beslutade licensjakten nödvändig eller fanns det någon annan lämplig lösning?

5.6.1 Underinstansernas avgöranden

Länsstyrelsen

Huvudsyftet med jakten är att minska koncentrationen av varg i de delar av landet där den är som tätast för att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och för att förbättra möjligheterna för tamdjurshållning. Syftet är i enlighet med riksdagens beslut med anledning av förslagen i propositionen En hållbar rovdjurspolitik.

En minskad förekomst av varg i de mest koncentrerade områdena bidrar till att konflikten mellan människa och varg minskar samtidigt som toleransen för varg ökar. Det finns vetenskapligt stöd för att den skandinaviska vargpopulationens utveckling är direkt beroende av människans tolerans för vargen snarare än habitat och födotillgång. En tydlig, förutsägbar och legitim förvaltning, där licensjakt är en av åtgärderna, stärker förutsättningarna för att långsiktigt bibehålla en gynnsam bevarandestatus för varg i Sverige.

BESLUT

35

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Beslutet syftar till att uppfylla målsättningen i Naturvårdsverkets nationella och länsstyrelsens regionala förvaltningsplan för varg. Det är en förutsättning för legitimiteten i den regionala förvaltningen att de målsättningar som satts upp följs när vargstammen med god marginal uppnått gynnsam bevarandestatus.

Risken för olägenheter och socioekonomiska konsekvenser ökar i områden där förekomsten av varg är tät. Förutom direkta kostnader till följd av vargangrepp på tamdjur, har Sveriges lantbruksuniversitet sett att det finns indirekta kostnader såväl för enskilda jordbrukare som för samhället i rovdjurstäta områden, trots ett betydande arbete med förebyggande åtgärder. Av den regionala förvaltningsplanen framgår att förvaltningen av varg bör ta hänsyn till ekonomisk påverkan på näringar, livskvalitet, intäkt ifrån jakt samt att meningsfull jakt bör kunna bedrivas även i områden med varg.

Licensjakt efter varg är en av flera åtgärder som bidrar till att uppnå det övergripande och långsiktiga målet i rovdjursförvaltningen om att vargstammen ska bibehålla gynnsam bevarandestatus, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. En strikt kontrollerad jakt i de områden där tätheten av varg är som störst kan minska de olägenheter som förekomsten av täta rovdjurspopulationer orsakar, utan att äventyra gynnsam bevarandestatus och utan att förhindra fortsatt spridning av varg inom artens naturliga områden. Jakt bedöms vara en effektiv, kontrollerbar och hållbar del av en aktiv vargförvaltning om den sker i begränsad omfattning.

Vargar lever i familjegrupper i revir som de hävdar mot andra vargar. För att minska tätheten av varg behöver man därmed minska tätheten av vargrevir. Det är därför mest ändamålsenligt att jakten inriktas mot att upplösa utvalda revir. Till skillnad från att jaga enskilda individer i ett större antal revir kan en jakt som inriktas mot en hel familjegrupp i ett revir medföra att föryngringar under nästkommande vår uteblir. Vidare kan den valda jakttiden också bidra till att de områden som omfattas av jakt inte återbesätts den säsongen.

BESLUT

36

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Licensjakten bör ske utifrån kriterier baserade på koncentrationen av revir, genetisk status och socioekonomiska faktorer. Vid utpekandet av områden för licensjakt tas hänsyn till hur vargstammens spridning sker. Det är större sannolikhet att nya vargrevir etableras i närheten av befintliga. Detta gör att de yttersta reviren i vargstammens utbredningsområde undantas från jakt i syfte att nå de nationella målsättningarna för den svenska vargstammen.

De revir som utpekats för jakt 2016 ligger i områden där det är mycket tätt mellan vargreviren. I de områden där varg etablerar sig kan möjligheterna till jakt på älg påverkas negativt genom vargens inverkan på älgstammens storlek. Inom vargrevir finns det även en ökad risk för angrepp på hund vid löshunds jakt. Jakthundar är av stor betydelse inom viltvård och för möjligheten att förvalta starka stammar av vilt och därmed begränsa skador på landsbygdsnärningar.

Vargens påverkan på älgstammen inom ett revir påverkas av predationstakt och revirets storlek samt älgstammens täthet och reproduktion. De revir som är utpekade enligt detta beslut ligger inom älgförvaltningsområden som berörs av flera vargrevir. Att förvalta älg i områden med en hög täthet av vargrevir är svårt och faktorer som storlek på reviret samt antal revir som berör ett älgförvaltningsområde påverkar i hög grad älgförvaltningen. Att försöka minska tätheten av revir inom vissa älgförvaltningsområden bör, till viss del, underlätta för älgförvaltningsgrupperna att utarbeta en hållbar avskjutningsplan för älgstammen men även lätta predationstrycket på älg inom det enskilda området. En tydlig och förutsägbar förvaltning med licensjakt och andra förvaltningsåtgärder som syftar till tydliga mål kan även öka förtroendet för rovdjursförvaltningen som helhet och därigenom öka acceptansen för rovdjur.

Utöver licensjakt kan andra åtgärder såsom samråd, information, bidrag och ersättningar till viss del bidra till att minska konflikter mellan människa och varg. Jakt utgör dock ett nödvändigt komplement för att ytterligare minska risken för socioekonomiska konsekvenser. Detta gäller särskilt i områden med tät förekomst av varg.

BESLUT

37

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Andra åtgärder för att minska förekomsten av varg i ett område skulle kunna vara flytt eller sterilisering av varg. Erfarenheten visar att det finns en stor sannolikhet för att flyttade vargar återkommer till området där de infångades. En flytt medför dessutom en hög grad av stress för det fångade och flyttade djuret som måste sövas. Enbart sövningen är en både riskabel och ingripande åtgärd för vargen. Flytt av varg är också en personalintensiv åtgärd med mycket höga kostnader. Kostnaden för flytt av en varg vid ett tillfälle uppgår till cirka 500 000 kr. En flytt av det antal vargar som omfattas av detta beslut skulle därför innebära orimliga kostnader.

Även sterilisering av varghonor kräver att vargen sövs, och efter ingreppet krävs en viss läkprocess som är svår att övervaka. Det är således en mycket personalintensiv åtgärd som även den är förenad med höga kostnader. Sterilisering är inte lämplig att utföra på ett vilt djur då den utsätter djuret för onödigt lidande.

Ovan nämnda förvaltningsstrategier är endast teoretiska alternativ till licensjakt. Alternativen är olämpliga i förhållande till såväl kostnader, tidsaspekter och personalresurser som risken för onödigt lidande. Det kan ifrågasättas om de ens är praktiskt möjliga att genomföra för det antal vargar som nu är i fråga för uttag genom licensjakt.

Naturvårdsverket

Länsstyrelsens huvudsyfte med licensjakten är acceptabelt och i linje med den vägledning och forskning som finns på området. Vidare är besluten ändamålsenliga i förhållande till syftet med jakten. Licensjakten torde medföra att negativa socioekonomiska konsekvenser begränsas och möjligheter för tamdjurshållning förbättras genom att koncentrationen av varg minskas i de delar av landet där den är som störst. Det mest ändamålsenliga är att jakten inriktas mot att tömma hela revir.

BESLUT

38

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Ekonomisk ersättning, förbättrad information och ändrad löshundsjakt är inte tillräckligt för att uppnå syftet med jakten utan behöver kompletteras av en licensjakt.

Av den nationella förvaltningsplanen framgår att licensjakt tillsammans med andra åtgärder såsom bidrag och ersättningar för skador samt samråd och information kan bidra till att minska konflikter mellan människa och varg.

Förvaltningsrätten

Av allmänna rättsliga principer följer att undantagsbestämmelser ska tolkas restriktivt. Detta har också slagits fast av EU-domstolen i mål angående tillämpningen av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet. Även proportionalitetsprincipen har slagits fast av domstolen inom artskyddsområdet. Av den följer att det undantag från skyddssystemet som en medlemsstat har för avsikt att göra, ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget.

EU-domstolen har även uttalat att den myndighet som fattar beslut om undantag har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag, och att medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet. Av domstolens praxis följer att det måste finnas stöd för att undantaget kan antas vara ändamålsenligt.

Den svenska vargstammen omfattas inte av art- och habitatdirektivets reglering för arter som kan vara föremål för s.k. förvaltningsåtgärder. Mot denna bakgrund saknar det i och för sig betydelse om de aktuella besluten syftar till att uppfylla Naturvårdsverkets och länsstyrelsens förvaltningsplaner. Inte heller uttalanden i den av riksdagen antagna propositionen om rovdjurspolitiken medför att aktuella syften är acceptabla, utan prövningen ska göras utifrån det strikta skydd för vargpopulationen som följer av art- och habitatdirektivet.

BESLUT

39

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Syftena att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheterna till tamdjurshållning är sådana syften som kan föranleda undantag enligt artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet. Med hänsyn till att art- och habitatdirektivet är en strikt skyddsreglering kan inte motivet att minska förekomsten av varg vara ett självständigt syfte enligt direktivet. Därmed får en minskad förekomst av varg i stället ses som ett medel för att uppnå andra acceptabla ändamål.

Vargpopulationen i sig kan inverka negativt på möjligheter till tamdjurshållning och då särskilt på fårnäringen. Av utredningen framgår att sådan negativ inverkan kan avse kostnader föranledda av direkta vargangrepp och även indirekta kostnader bestående av försämrad djurhälsa, försämrad reproduktionsförmåga och merarbete. Av åberopad rapport från Sveriges lantbruksuniversitet framgår att angrepp på får kan medföra en kostnadsökning med 20 procent. Naturvårdsverket har dock i en rapport av den 30 november 2015 – Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige – angett att fårnäringen, även i de flesta vargområden, visar på en god utveckling. Vad gäller de revir som har valts ut för licensjakten har länsstyrelserna inte gjort gällande att det förekommit vargangrepp i reviren. Länsstyrelsen har inte heller visat att det finns en hög täthet av fårbesättningar i de aktuella reviren, vilket enligt åberopad forskning är den omständighet som har störst betydelse gällande risken för vargangrepp.

Det ligger i sakens natur att älgjakten påverkas av vargpopulationen dels i form av ökad konkurrens om det jaktbara viltet, dels i form av ökad risk för angrepp på hundar vid löshundsjakt. I denna del har dock inte länsstyrelsen presenterat någon utredning som visar på hur stor denna påverkan är i länet och i de revir som pekats ut för licensjakten. Naturvårdsverket har i sin rapport av den 30 november 2015 konstaterat, utifrån den information myndigheten har haft tillgång till, att det inte finns några tydliga tecken på att en meningsfull jakt inte har kunnat fortgå. Av rapporten framgår vidare att de prissänkningar av jaktarrenden som anförs av

BESLUT

40

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Svenska Jägareförbundet avser uppgifter som markägarintressenter nämnt i samband med vargetablering. Vidare framgår att även i vargtäta områden som exempelvis Värmlands län uppges priserna ha legat på en konstant nivå eller till och med ökat under de senaste fem åren. Myndigheten har dessutom konstaterat att älgtätheten generellt är hög i vargtäta områden.

Förvaltningsrätten ifrågasätter inte att vargstammens närvaro kan medföra socioekonomiska konsekvenser i form av oro och att detta i sin tur kan leda till minskad acceptans för rovdjur såsom vargen. Vad gäller frågan om beslutad licensjakt kan antas leda till en minskning av oro och en ökad acceptans för vargen konstaterar förvaltningsrätten att parterna i målen har åberopat vetenskapligt underlag där det dras motstående slutsatser i denna fråga. Förvaltningsrätten konstaterar vidare att det framgår av Naturvårdsverkets rapport av den 30 november 2015 att forskning om påverkan av vargförekomst på människors vardag såsom t.ex. välmående, hälsa och livskvalité fortfarande är i sin linda. I rapporten har det därför inte dragits några slutsatser utifrån nuvarande kunskapsläge.

Mot denna bakgrund och med hänsyn till den restriktiva tolkning som ska göras vid bedömningen av undantag från det strikta skyddssystem som följer av art- och habitatdirektivet finner förvaltningsrätten att länsstyrelsen inte i tillräcklig grad har visat att beslutad licensjakt skulle kunna förväntas leda till att de angivna syftena skulle uppnås.

Vid en sammantagen bedömning konstaterar förvaltningsrätten att länsstyrelsen inte med tillräcklig styrka har visat att beslutad licensjakt är ändamålsenlig i förhållande till de syften som angivits. Licensjakten avser cirka 11 procent av den svenska vargstammen. Enligt förvaltningsrättens mening får jakten anses vara relativt omfattande. Beträffande Värmlands län motsvarade jakten en än högre procentuell andel av länets vargbestånd. Med hänsyn till den restriktiva bedömning som ska göras vid beslut om undantag från det strikta skydd den svenska vargpopulationen åtnjuter och till förvaltningsrättens bedömning

BESLUT

41

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

avseende jaktens ändamålsenlighet kan beslutad licensjakt inte anses som proportionerlig. Vidare konstaterar förvaltningsrätten att utredningen i målen tyder på att det är osäkert om licensjakten sett till ett längre tidsperspektiv kan förväntas leda till en minskad koncentration av vargpopulationen.

Med ovanstående bedömning ansåg förvaltningsrätten att Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas beslut om licensjakt efter varg 2016 skulle upphävas. Med hänsyn därtill fann förvaltningsrätten att det inte förelåg skäl för att pröva om övriga kriterier i artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet och 23 c § jaktförordningen var uppfyllda.

Kammarrätten instämde i förvaltningsrättens bedömning.

5.6.2 Parterna anför bl.a. följande.

Länsstyrelsen

Besluten om licensjakt bygger inte på förhoppningar och vaga antaganden. Besluten grundas bl.a. på de nationella och regionala förvaltningsplanerna, vilka har utarbetats av personer med ingående kunskaper om vargen och dess socio-ekonomiska påverkan. Även personer som representerar skydds- och bevarandebeståndets intressen har deltagit i det arbetet. Besluten är väl förankrade i senare års forskning. Om ett jaktbeslut inte kan baseras på välgrundade antaganden blir det omöjligt att fatta sådana beslut över huvud taget.

När det gäller sambandet mellan jakt och tamdjursangrepp är det av stor vikt hur jakten utformas. Licensjakten syftade till att upplösa hela revir vilket minskar risken för angrepp jämfört med en jakt som splittrar vargflockarna.

BESLUT

42

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Naturskyddsföreningen m.fl.

EU-domstolen har i flera domar, exempelvis det finska vargmålet, klargjort att man ser strängt på myndigheternas bevisbörda vid undantag från huvudregeln om strikt skydd. Att höga krav sedan ställs på bevisningen följer av att EU-domstolen anser att undantagsreglerna ska tillämpas restriktivt; medlemsländerna ”ska säkerställa” att ”varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade”.

Av proportionalitetsprincipen följer att kraven på bevisning blir högre ju större avsteg man gör från huvudregeln om strikt skydd. Att det rörde sig om ett så stort undantag från huvudregeln om strikt skydd som sammanlagt över 11 procent av vargstammen, innebär alltså att beviskravet måste läggas på en förhållandevis hög nivå.

Beviskravet måste också ställas högt när myndigheterna vill genomföra vetenskapligt sett kontroversiella åtgärder på en art som klassificerats som sårbar. Det finns forskning och myndighetsuppgifter som starkt talar mot att den beslutade licensjakten skulle ha medfört de avsedda effekterna på vargtäthet, socioekonomi och tamdjurshållning. Enligt en kunskapsöversikt från Skandulv kommer vargarna snabbt tillbaka till tomma revir, särskilt när de som i de aktuella fallen är belägna där vargstammen är som tätast.

Naturvårdsverket har i en rapport från november 2015 funnit att forskningsläget är sådant att man inte kunnat se några större socioekonomiska effekter av varg. Det står alltså klart att forskningsläget är sådant att de jaktbeslut som länsstyrelsen ville genomföra med största sannolikhet inte skulle ha fått den avsedda effekten. Länsstyrelsen har därför inte baserat besluten på ”bästa tillgängliga kunskap” och ”kvalificerade bedömningar”. Länsstyrelsen har inte lyckats föra i bevis att licensjakt är ett verksamt medel för att uppnå minskad vargtäthet, socioekonomiska effekter eller fördelar för tamdjurshållningen.

BESLUT

43

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Länsstyrelsen har dessutom valt att besluta om jakt i flera vargrevir där det överhuvudtaget inte förekommit några angrepp på tamdjur de senare åren. Om det nu rör sig om problem av socioekonomisk natur, låt vara begränsade som Naturvårdsverket visar, hade länsstyrelsen kunnat välja vargrevir där det åtminstone förekommit något angrepp.

Licensjakter har inte lett till någon ökad acceptans för varg. Det finns anledning att befara att licensjakten undergräver legitimiteten av vargens fridlysning i direktivet och den svenska artskyddsförordningen. Det finns forskning som tyder på att storskalig jakt i sig har en negativ inverkan på toleransen mot varg. Länsstyrelsen har därmed inte grund för sitt påstående att jakten skulle bidra till ökad acceptans för varg.

Syftet att minska koncentrationen av varg kan inte anses vara ett självständigt syfte eftersom art- och habitatdirektivet är en strikt skyddslagstiftning. Det finns inte heller något underlag som visar att det är möjligt att minska koncentrationen av varg. Det rör sig alltså om ett omfattande forskningsmaterial som talar för att det är ytterst svårt att åstadkomma en minskad koncentration av vargrevir i just vargtäta områden.

Syftet med jakten kan inte anses uppnått om endast en temporär och högst osäker minskning uppnås av koncentrationen av varg i vissa jaktområden medan någon minskning inte sker alls i andra. Det svaga och osäkra resultatet måste väga till licensjaktens nackdel i proportionalitetsbedömningen där osäkerheten om ändamålet kan uppnås ska vägas mot ingreppets omfattning. Länsstyrelsen har inte visat att ändamålet med licensjakten hade kunnat uppnås.

Länsstyrelsens redovisning av andra lämpliga lösningar är bristfällig. Besluten innehåller endast en knapphändig redogörelse om flyttning av vargar och sterilisering eftersom ändamålet endast är att minska tätheten av varg. Detta kan dock inte utgöra ett godtagbart ändamål i sig.

BESLUT

44

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Det finns ett antal väl kända åtgärder som länsstyrelsen inte har belyst så som möjligheten att förbättra informationen, höjd ersättning vid skador, förändringar av skyddsjaktsrutiner, anpassning av jakt på älg, förebyggande åtgärder för att skydda hundar och förebyggande åtgärder för att skydda boskap. Länsstyrelsens redovisning av andra lösningar är alltför bristfällig och efterlever inte kravet i undantagsreglerna i artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet och 23 c § jaktförordningen.

5.6.3 Högsta förvaltningsdomstolens bedömning

I 23 c § jaktförordningen föreskrivs inte att det måste anges något särskilt syfte för att licensjakt ska få beslutas. Som jämförelse kan nämnas att sådana syften måste föreligga beträffande skyddsjakt enligt 23 a § första stycket och 23 b § jaktförordningen.

På motsvarande sätt förhåller det sig med artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet. I 16.1 a–d anges syften för att få göra undantag från bl.a. artikel 12, t.ex. för att undvika allvarlig skada på boskap, av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet och för forsknings- och utbildningsändamål. Beträffande 16.1 e anges inte något särskilt syfte.

Mot bakgrund av att varken 23 c § jaktförordningen eller artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet innehåller något krav på syfte, måste inledningsvis den frågan ställas om det över huvud taget krävs något särskilt syfte för att en licensjakt ska få beslutas.

Förvaltningsrätten har, bl.a. mot bakgrund av ett tidigare kammarrättsavgörande (Kammarrätten i Stockholms dom den 14 november 2014 i mål nr 3273-13), ansett att det krävs ett angivet syfte med licensjakt för att en sådan ska få beslutas.

I det kammarrättsavgörandet uttalade domstolen att det är nödvändigt att det finns ett syfte angivet i ett beslut om licensjakt eftersom det annars inte är möjligt att

BESLUT

45

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

göra en meningsfull prövning av t.ex. frågan om undantaget är proportionerligt eller om det finns någon annan lämplig lösning av det aktuella problemet.

Kammarrätten – i likhet med förvaltningsrätten och kammarrätten i förevarande mål – ansåg också att det måste ligga inom en överprövande domstols kompetens att göra en prövning av om det syfte som beslutsmyndigheten har angett är acceptabelt i sig.

Även om något särskilt syfte inte är föreskrivet som ett villkor i 23 c § jaktförordningen eller i artikel 16.1 e i art- och habitatdirektivet, så måste det enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening finnas ett syfte angivet för att det ska kunna göras en prövning av frågan om det finns någon annan lämplig lösning. Högsta förvaltningsdomstolen delar uppfattningen att det måste ligga inom en överprövande domstols kompetens att göra en prövning av om det syfte som beslutsmyndigheten har angett är acceptabelt i sig (jfr t.ex. mål C-10/96, *Ligue royale belge pour la protection des oiseaux ASBL m.fl.*, EU:C:1996:504, punkt 15–16, respektive mål C-182/02, punkt 11).

Någon närmare definition av vad som avses med ”annan lämplig lösning” ges inte i jaktförordningen eller i art- och habitatdirektivet. Inte heller har EU-domstolen tagit ställning till frågan såvitt avser art- och habitatdirektivet. Däremot har EU-domstolen tagit ställning till vad som avses med motsvarande uttryck i fågeldirektiven.

I artikel 9.1 c i fågeldirektiven anges att medlemsstaterna får medge undantag från bestämmelserna om skydd om det inte finns någon annan lämplig lösning för att under strängt kontrollerade förhållanden och på selektiv grund tillåta fångst, hållande i fångenskap eller annan förnuftig användning av vissa fåglar i litet antal.

Målet kommissionen mot Malta (C-76/08, EU:C:2009:535) rörde frågan om tillåtligheten av jakt efter vissa fågelarter under våren då fåglarna återvänder till

BESLUT

46

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

häckningsplatserna. I fågeldirektiven föreskrivs att medlemsstaterna särskilt ska se till att flyttfåglar inte jagas under återvändandet till häckningsplatserna.

Domstolen konstaterade inledningsvis att det i artikel 2 i det gamla fågeldirektivet föreskrivs att medlemsstaterna, med beaktande även av ekonomiska krav och rekreationsbehov, ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bibehålla populationen av de skyddade arterna på en nivå som svarar särskilt mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov, eller för att återupprätta populationen av dessa arter till denna nivå (punkt 4). De ifrågavarande arterna fanns under hösten inom områden där vårjakt skedde. Domstolen konstaterade att detta inte ensamt var tillräckligt för att en annan lämplig lösning i den mening som avses i artikel 9.1 i direktivet skulle anses föreligga (punkt 55).

Domstolen uttalade vidare att gemenskapslagstiftaren genom att använda uttrycket ”annan lämplig lösning” inte avsåg att det undantag som föreskrivs i artikel 9.1 c inte ska kunna tillämpas så snart det finns någon som helst möjlighet att jaga under de jakttider som är tillåtna enligt artikel 7 i direktivet, utan gemenskapslagstiftaren avsåg att lämna en möjlighet att göra undantag från denna bestämmelse endast i den utsträckning som det är nödvändigt när jaktmöjligheterna under denna tid, i förevarande fall hösten, är så begränsade att den jämvikt mellan artskyddet och vissa fritidsaktiviteter som eftersträvas i direktivet förloras (punkt 56).

Det uttalades även att det undantag som en medlemsstat har för avsikt att göra ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget (punkt 57). Härav följer att konstaterandet att det inte finns någon annan lämplig lösning ger möjlighet att tillåta undantag endast i den utsträckning som det är nödvändigt och om direktivets övriga syften inte äventyras (punkt 58).

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens mening följer av EU-domstolens avgörande att det vid tillämpning av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet måste tillses att det råder jämvikt mellan artskyddet och vissa andra intressen. Dessa intressen

BESLUT

47

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

framgår av artikel 2.3 i direktivet där det anges att åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv ska ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till regionala och lokala särdrag. Vid bedömningen av nödvändigheten av licensjakten måste således hänsyn även tas till de intressen som anges i artikel 2.3 i direktivet på ett sådant sätt att jämvikten mellan artskyddet och dessa intressen inte förloras.

Huvudsyftet med jakten är att minska koncentrationen av varg i de delar av landet där den är som tätast för att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna.

Länsstyrelsen har särskilt betonat att jakten syftar till att förbättra möjligheterna för älgförvaltningen och fårnäringen samt till att minska risken för angrepp på hundar vid löshundsjakt. Länsstyrelsen har även framhållit att jakten syftar till att minska konflikten mellan människa och varg och minska människors oro. Vidare har länsstyrelsen betonat att jakten syftar till att öka acceptansen för vargen och för viltförvaltningen, vilket i sin tur torde minska den illegala jakten.

I likhet med förvaltningsrätten och kammarrätten anser Högsta förvaltningsdomstolen att dessa syften får godtas.

Förvaltningsrätten har emellertid, med instämmande av kammarrätten, funnit att en licensjakt inte är ändamålsenlig för att uppnå dessa syften.

Förvaltningsrätten har framhållit att angrepp på får kan medföra en kostnadsökning med 20 procent men att Naturvårdsverket i rapporten av den 30 november 2015 angett att fårnäringen, även i de flesta vargområdena, visar på en god utveckling.

Av den nämnda rapporten framgår dock även följande. Jordbruk med fårproduktion som finns i områden med rovdjur beräknas få en kostnadsökning med drygt 5 procent till följd av merarbete och lägre produktivitet även om de inte har haft angrepp. Andelen av besättningarna i Värmlands län där varg dödat får uppgick 2014 till 4 procent och antalet dödade, skadade och saknade djur uppgick till 120 stycken. Generellt sett har fårnäringen haft en gynnsam utveckling i

BESLUT

48

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Sverige. Under perioden 2004–2014 har antalet får och lamm i landet ökat med 25 procent och antalet besättningar med 20 procent. I Värmlands län har däremot antalet får minskat under den aktuella perioden. Visserligen har antalet fårbesättningar ökat något men nästan hälften av kommunerna i länet har färre besättningar 2014 jämfört med 10 år tidigare.

Förvaltningsrätten har vidare framhållit att länsstyrelsen inte har presenterat någon utredning som visar hur stor påverkan vargpopulationen har haft på älgjakten.

Av en i målen ingiven rapport framgår dock att Värmlands län 2013 beräknades ha 13,5 vargrevir, att vargarnas uttag utgjorde 23 procent av älgdödligheten och att älgjakten svarade för 72 procent (se tidigare nämnd kunskapssammanställning från Skandulv s. 34). Vid tidpunkten för länsstyrelsens beslut hade antalet vargrevir i länet ökat till drygt 20.

Det kan konstateras att det finns en tät förekomst av vargrevir i Värmlands län och att det förekommer angrepp på får som leder till ett ekonomiskt avbräck för ägarna men även till ökade kostnader för djurägare som inte drabbas av sådana angrepp. Den täta förekomsten av vargrevir påverkar även förutsättningarna för älgjakten, vilken för många är ett viktigt fritidsintresse av stor social och ekonomisk betydelse. Vidare påverkas förutsättningarna för löshundsjakt, vilket bl.a. har betydelse för viltvården.

Högsta förvaltningsdomstolen har inte anledning att ifrågasätta länsstyrelsens bedömning av de angivna lokala förutsättningarna, att licensjakten kan minska såväl konflikten mellan människa och varg som människors oro samt öka acceptansen för vargen och viltförvaltningen och i förlängningen minska den illegala jakten.

Högsta förvaltningsdomstolen bedömer mot denna bakgrund att den beslutade licensjakten i tillräcklig grad hade kunnat förväntas uppnå de angivna syftena.

BESLUT

49

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Frågan är då om syftena hade kunnat uppnås på ett annat sätt, dvs. om jakten var nödvändig eller om det fanns någon annan lämplig lösning.

På av länsstyrelsen och Naturvårdsverket anförda skäl utgjorde flyttning eller sterilisering av varg inte lämpliga alternativ. Givet syftena med jakten skulle enligt Högsta förvaltningsdomstolens bedömning de övriga av Naturskyddsföreningen m.fl. anförda alternativen inte ha haft tillräckligt generella och effektiva verkningar. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterar således att det beträffande 2016 års licensjakt efter varg inte förelåg någon annan lämplig lösning.

Vid en samlad bedömning och med hänsyn till behovet av att jämvikten inte förloras mellan skyddet för vargstammen och de intressen som anges i artikel 2.3 i art- och habitatdirektivet finner Högsta förvaltningsdomstolen att den beslutade licensjakten uppfyllde kravet på nödvändighet.

Mot bakgrund av att jakten var lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning samt att den skulle ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden har den stått i proportion till de syften som motiverade den.

5.7 *Slutsatser*

Den beslutade licensjakten efter varg 2016 uppfyllde samtliga förutsättningar enligt 23 c § jaktförordningen, dvs. det fanns inte någon annan lämplig lösning, jakten skulle inte ha försvårat upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, jakten var lämplig med hänsyn till stammens storlek och sammansättning och skulle ha skett selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden. Länsstyrelsen har således haft fog för sina beslut.

BESLUT

50

Mål nr
2406–2408-16
2628–2630-16

Giltighetstiden för länsstyrelsens beslut har gått ut. Länsstyrelsens överklagande föranleder därför inte någon Högsta förvaltningsdomstolens vidare åtgärd.

I avgörandet har deltagit justitieråden Henrik Jermsten, Erik Nymansson, Christer Silfverberg, Inga-Lill Askersjö och Leif Gäverth.

Föredragande har varit justitiesekreteraren Paul Sjögren.

Förvaltningsrätten i Karlstads dom den 12 februari 2016 i mål nr 5205-15, 5206-15, 5208-15, 5209-15, 5214-15, 5215-15, 5277-15, 5278-15, 76-16 och 77-16

Naturvårdsverkets beslut den 18 december 2015

Dnr NV-08289-15, NV-08512-15, NV-08580-15, NV-08673-15, NV-08089-15, NV-08243-15, NV-08591-15 och NV-08659-15

**KAMMARRÄTTEN I
GÖTEBORG**
Avdelning 3

BESLUT

2016-04-08
Meddelat i Göteborg

Mål nr 801–802-16
och 1312–1317-16

KLAGANDEN

1. Svenska Jägarförbundet, 802001-6658
Öster Malma
611 91 Nyköping

2. Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad

3. Länsstyrelsen i Örebro län
701 86 Örebro

MOTPARTER

1. Wolf Association Sweden, 802454-4846
c/o Per Dunberg
Mälarvarvsbacken 14
117 33 Stockholm

2. Svenska Naturskyddsföreningen, 802002-4280

3. Svenska Rovdjursföreningen, 883202-3264

4. Världsnaturfonden WWF, 802005-9823

Ombud för 2-4: Oscar Alarik och Joanna Cornelius
Svenska Naturskyddsföreningen
Box 4625
116 91 Stockholm

4. Föreningen Nordulv, 875003-6868
Box 4022
650 04 Karlstad

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Karlstads dom den 12 februari 2016 i mål nr 5205-15, 5206-15, 5208-15, 5209-15, 5214-15, 5215-15, 5277-15, 5278-15, 76-16 och 77-16, se bilaga A

SAKEN

Licensjakt

Dok.Id 347481

Postadress
Box 1531
401 50 Göteborg

Besöksadress
Stora Nygatan 21

Telefon
031-732 74 00
E-post: kammarratten.goteborg@dom.se
www.kammarratten.goteborg.se

Telefax
031-732 76 00

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

**KAMMARRÄTTEN I
GÖTEBORG****BESLUT**

Mål nr 801–802-16 och
1312–1317-16

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten meddelar prövningstillstånd.

Kammarrätten skriver av målet från vidare handläggning.

YRKANDEN M.M.

Svenska Jägarförbundet yrkar att kammarrätten fastställer länsstyrelsernas beslut och anför sammanfattningsvis följande. Förvaltningsrätten har infört ett moment 22 som gör att licensjakt på varg inte under några omständigheter kommer att kunna tillåtas. Den vargjakt som länsstyrelserna hade beslutat om innebär inte att vargpopulationen skulle minska men att tillväxttakten skulle avta något. Förvaltningsrätten efterlyser däremot en vargjakt som samtidigt omfattar ett långt större antal individer för att den ska få nödvändig effekt, och ett mindre antal individer för att uttaget inte ska bli oproportionerligt stort.

Länsstyrelsen i Värmlands län yrkar att kammarrätten fastställer Naturvårdsverkets beslut och anför sammanfattningsvis följande.

Förvaltningsrättens dom omöjliggör ett genomförande av den vargpolitik som riksdagen har beslutat om och de mål som framkommer i prop. 2012/13:191 ”En hållbar rovdjurspolitik”. Ett led i vargpolitiken är att vargstammens koncentration ska minskas där den är som tätast. Den enda rimliga åtgärd som kan vidtas för att minska koncentrationen är jakt.

Rätten har tillämpat ett orimligt högt beviskrav i frågan om licensjaktens syften kommer att kunna uppnås. Ett beslut om licensjakt måste kunna baseras på välgrundade antaganden. Länsstyrelsen har dessutom iakttagit

**KAMMARRÄTTEN I
GÖTEBORG****BESLUT**

Mål nr 801–802-16 och
1312–1317-16

en särskild försiktighet i beslutet om licensjakt med en felmarginal i bedömningen till vargstammens fördel. Det är också anmärkningsvärt att förvaltningsrätten har underkänt nationella och regionala förvaltningsplaner.

Det är inte rimligt att kräva att länsstyrelsen ska bevisa exakt hur stor påverkan ett visst vargrevir har på älgstammen. Jaktens omfattning måste bedömas i relation till hur den påverkar populationens tillväxt och utbredning. Den svenska vargstammens årliga tillväxt uppgår till cirka 23 procent. Ungefär hälften av den svenska vargstammen finns i Värmlands län. Effekten av tilldelningens storlek blir alltså större på de negativa konsekvenserna av vargförekomst, men mindre på vargstammen i sin helhet, i de områden där den är som tätast.

Länsstyrelsen i Örebro län yrkar att kammarrätten fastställer Naturvårdsverkets beslut och anför sammanfattningsvis följande.

Licensjakten strider inte mot inhemsk lag eller mot art- och habitatdirektivet. En minskad täthet är inte detsamma som minskad förekomst. Länsstyrelsens beslut har tagit hänsyn till den nationella utbredningen av vargstammen och utifrån detta tagit hänsyn till koncentrationen av varg. Jordbruksverkets statistik visar att antalet får och inkomsten för fårnäringen är god i Örebro län. Däremot har produktionen av lamm minskat i länet samtidigt som vargstammen förtätats där. Påverkan av varg har även blivit en alltmer viktig faktor för älgförvaltningen. I syfte att minska på de problem som förekommit med skogsskador i länet har man tagit fram beräkningsmodeller för att sänka älgtätheten. Om älgtätheten minskar kommer vargen att döda hela det möjliga jaktuttaget med stora ekonomiska konsekvenser som följd för både markägare och jaktnäringen. Det finns en risk att älgjakten får ställas in i Lokareviret på grund av detta.

**KAMMARRÄTTEN I
GÖTEBORG****BESLUT**

Mål nr 801–802-16 och
1312–1317-16

Efter genomförd licensjakt på varg år 2015 har rapporteringsviljan för rovdjursförekomst ökat i området som utpekades för jakt, vilket skapat bättre förutsättningar för en genomarbetad förvaltningsplan. Forskning talar också för att acceptansen för varg ökar i samband med en kontrollerad förvaltning. Mot bakgrund av att den nationella vargstammen beräknas öka även om hela den beslutade licensjakten skulle ha genomförts anser länsstyrelsen inte heller att uttaget skulle vara oproportionerligt. Beslutad jakt har ett godtagbart syfte och är ändamålsenligt i förhållande till syftet med jakten.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten gör samma bedömning som förvaltningsrätten.

Länsstyrelsernas beslut om licensjakt, som därefter i väsentliga delar fastställts av Natursvårdsverket, avsåg jakt under perioden 2 januari – 15 februari 2016. Eftersom tiden för beslutens giltighet har löpt ut ska målen skrivas av från vidare handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Petter Classon

Katarina Dunnington

Silja Klint
referent

/Louise Malmberg

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**
2016-02-12
Meddelad i
KarlstadMål nr
5205–5206-15, 5208–5209-
15, 5214–5215-15, 5277–
5278-15 och 76–77-16**KLAGANDEN**

1. Wolf Association Sweden, 802454-4846
2. Svenska Naturskyddsföreningen, 802002-4280
3. Svenska Rovdjursföreningen, 883202-3264
4. Världsnaturfonden WWF, 802005-9823

Ombud för 2–4: Oscar Alarik och Joanna Cornelius
Svenska Naturskyddsföreningen
Box 4625
170 81 Solna

5. Föreningen Nordulv, 875003-6868
6. Svenska Jägareförbundet, 802001-6658
7. Jägarnas Riksförbund, 885000-1697

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Värmlands län
651 86 Karlstad
2. Länsstyrelsen i Örebro län
701 86 Örebro

ÖVERKLAGADE BESLUT

Naturvårdsverkets beslut den 18 december 2015
Dnr NV-08289-15, NV-08512-15, NV-08580-15, NV-08673-15,
NV-08089-15, NV-08243-15, NV-08591-15 och NV-08659-15

SAKEN

Licensjakt efter varg 2016 i Värmlands och Örebro län

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avvisar Jägarnas Riskförbunds överklagande och yrkande om intervention.

Dok.Id 150161

Postadress
Box 568
651 12 Karlstad**Besöksadress**
Rådhuset, Stora
torget**Telefon**
054-14 85 00
E-post: forvaltningsratten@karlstad.dom.se
www.forvaltningsratten@karlstad.dom.se**Telefax**
054-14 85 30**Expeditionstid**
måndag – fredag
08:00-16:00

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

Förvaltningsrätten avslår Svenska Jägareförbundets överklagande.

Förvaltningsrätten upphäver Naturvårdsverkets beslut samt Länsstyrelserna i Värmlands och Örebro läns beslut om licensjakt efter varg 2016.

Domen gäller omedelbart.

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Värmlands län beslutade den 11 november 2015 om licensjakt omfattande 20 vargar inom två jaktområden i länet, reviren Vimyren samt Brattfors och Sandsjön. Länsstyrelsen i Örebro län beslutade samma dag, tillsammans med Länsstyrelsen i Värmlands län, om licensjakt omfattande sex vargar inom reviret Loka, ett av länens delade revir.

Ett antal föreningar och förbund överklagade länsstyrelsernas beslut till Naturvårdsverket som ändrade besluten endast på så sätt att om det är sannolikt att en genetiskt viktig varg uppehåller sig i jaktområden som omfattas av besluten kommer länsstyrelserna omedelbart att avlysa jakten i berört jaktområde. Som skäl för besluten avgav Naturvårdsverket i huvudsak följande. Angivna syften är godtagbara och det beviljade undantaget är proportionerligt till dessa syften med licensjakten. Det finns vidare inte någon annan lämplig lösning än licensjakt för att minska koncentrationen av varg i de delar av landet där den är som störst för att begränsa de socio-ekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheterna för tamdjurs-hållning. Licensjakten försvårar vidare inte upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde, med det justerade förbehållet om avlysning i beslutet. Jakten får även anses vara såväl lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning som ske selektivt och under kontrollerade förhållanden. För att uppnå syftet med jakten är det i detta fall motiverat med ett jaktuttag av den aktuella

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

storleksordningen. Länsstyrelserna har således visat att nödvändiga förutsättningar föreligger för undantaget från det strikta skyddet av vargen.

YRKANDEN M.M.

Wolf Association Sweden, Svenska Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF, Svenska Rovdjursföreningen och Föreningen Nordulv yrkar att Naturvårdsverkets beslut ska undanröjas och att länsstyrelsernas beslut om licensjakt ska upphävas.

Svenska Jägareförbundet yrkar att Naturvårdsverkets ändringar av länsstyrelsernas beslut ska upphävas och att länsstyrelsernas beslut om licensjakt ska fastställas.

Jägarnas Riksförbund yrkar att länsstyrelsernas beslut ska ändras på så sätt att licensjakten ska omfatta sammanlagt 60 vargar i Värmlands län och 12 vargar i Örebro län, att jakten även ska omfatta reviren Glaskogen, Gräsmark och minst ett ytterligare revir i Örebro län samt att jakttiden ska förlängas till den sista februari 2016.

Länsstyrelsen i Värmlands län anser att överklagandena ska avslås.

Länsstyrelsen i Örebro län medger Svenska Jägareförbundets yrkanden och anser att överklagandena ska avslås i övrigt.

BESLUT OM INHIBITION

Förvaltningsrätten förordnade den 28 december 2015 att besluten om licensjakt efter totalt 26 vargar i Värmlands och Örebro län tills vidare inte ska gälla (inhibition). Förvaltningsrättens beslut överklagades till Kammarrätten i Göteborg som inte meddelade prövningstillstånd. Kammarrättens beslut

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

överklagades till Högsta förvaltningsdomstolen som inte heller meddelade prövningstillstånd. Förvaltningsrättens inhibitionsbeslut stod därmed fast.

UTVECKLING AV TALAN

Wolf Association Sweden anför bl.a. följande. Bedömningen att vargjakt ökar acceptansen för varg är felaktig, utan jakten bidrar snarare till att öka hatet och motviljan mot varg. Jakten är ett sätt att tillmötesgå en intressegrupps önskningar och har till syfte att hålla vargstammen på lägsta möjliga nivå. Vidare har jakten inget att göra med förvaltning av vargstammen. Inventeringen av den svenska vargstammen har genomförts på bristfälliga grunder där det inte tagits någon hänsyn till redan döda vargar och s.k. gränsgångare mellan Sverige och Norge. Dessutom har det inte tagits någon hänsyn till mörkertalet avseende olagligt skjutna vargar. Därmed är det antal vargar som ligger till grund för licensjakten för högt beräknat och antalet vargar kommer inte upp till den gräns som är satt som lägsta nivå för en genetiskt gynnsam bevarandestatus av vargen som art i landet. Till stöd för sin talan åberopar föreningen Rikspolisstyrelsens delbetänkande angående jakt och viltförvaltning.

Svenska Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF och Svenska Rovdjursföreningen anför bl.a. följande. Ett uttag på mer än 11 procent av vargstammen måste anses stå i direkt motsättning mot det strikta skyddssystem som ska upprätthållas av medlemsländerna beträffande arten enligt livsmiljödirektivet. Länsstyrelsernas beslut måste bedömas utifrån den totala licensjakten med hänsyn till att länsstyrelserna har samordnat sig och då det följer av EU-kommissionens vägledning till direktivet att det finns en skyldighet att göra en bedömning av de sammanlagda effekterna. EU-domstolen har uttalat att restriktivitet ska tillämpas vid undantag från huvudregeln om förbud mot att döda varg (C-342/05). En årligen återkommande jakt efter mer än en tiondel av en strikt skyddad art är inte

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

restriktivt. Jaktbesluten strider vidare mot själva systematiken i direktivet eftersom de arter som är upptagna i bilaga 4 inte omfattas av förvaltningsjakt. Efter fjolårets licensjakt har EU-kommissionen återupptagit det överträdelseärende man låtit vila efter att två licensjakter hindrats av svenska domstolar. Att det finns förvaltningsplaner för vargen innebär inte att jakten är laglig, vilket stöds av att EU-domstolen har fällt Finland för att ha åsidosatt sina skyldigheter enligt livsmiljödirektivet vid vargjakt, trots att man vid tidpunkten för jakten hade en giltig förvaltningsplan för varg (punkt 25 och 43 C-342/05). När kommissionen inledde överträdelseärendet efter den första licensjakten 2010, fanns det visserligen inte någon nationell förvaltningsplan till namnet, men det fanns en nationell "åtgärdsplan" för varg och flera län hade även förvaltningsplaner för rovdjur, inbegripet varg. EU-kommissionen har kritiserat den svenska förvaltningsplanen för vargen. Påtalade brister kvarstår dock i såväl den nationella som de regionala förvaltningsplanerna. Vid bedömning av licensjakten 2013 har Kammarrätten i Stockholm (dom i mål nr 3273-13) ansett att det i och för sig saknat betydelse om det aktuella beslutet utgjort en del av en förvaltningsplan. I enlighet med EU-domstolens praxis har länsstyrelserna bevisbördan för att vart och ett av kraven beträffande tillämpning av undantagsreglerna i livsmiljödirektivet är uppfyllda. Med beaktande av att länsstyrelserna inte har visat att angivna syften för licensjakten kommer att uppfyllas kan jaktuttaget inte anses vara proportionerligt. Förhållandena att den svenska vargstammen har en inavelsgrad som är i samma storlek som avkomlingar till syskon och att vargen inte finns i hela sitt naturliga utbredningsområde talar mot att gynnsam bevarandestatus har uppnåtts. Gynnsam bevarandestatus kan inte grundas på en förhoppning om att nödvändigt genetiskt tillskott kan komma ske. Vidare strider besluten om licensjakten mot tillämpliga krav i jaktförordningen och livsmiljödirektivet avseende selektivitet och strängt kontrollerade former. Länsstyrelserna har inte heller efterlevt nämnda krav då inte några alternativa lösningar beträffande vargens påverkan på socioekonomin har angetts. Till stöd för sin talan

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

åberopar föreningarna bl.a. rapporter, yttranden, vetenskapliga artiklar och domstolsavgöranden.

Föreningen Nordulv anför bl.a. följande. Licensjakten är varken proportionerlig eller ändamålsenlig. Jakten sker inte under kontrollerade former eftersom inventering pågår och det inte har funnits tid för att säkerhetsställa vandrade vargars DNA samt då jaktledare kan bjuda in gästjägare.

Naturvårdsverket har inte tagit hänsyn till domstolsbeslut gällande tidigare licensjakter och det överträdelseärende EU-kommissionen har väckt mot Sverige. Jakten är inte av sådan begränsad omfattning som krävs för att ett undantag enligt livsmiljödirektivet ska kunna tillåtas. Det finns en osäkerhet angående vargstammens storlek eftersom denna är kalkylerad i stället för att utgå från dokumentation. Det finns inga som helst motiv för licensjakten innan grundproblemen beträffande vargens invandring och utbredning har lösts. Till stöd för sin talan åberopar föreningen bl.a. rapporter, yttranden och vetenskapliga artiklar.

Svenska Jägareförbundet anför bl.a. följande. Den genetiskt viktiga varg som avsågs skyddas genom Naturvårdsverkets ändringar av länsstyrelsernas beslut har numera dödats. Därmed föreligger inte längre något skäl för ändringarna. Naturvårdsverket har i sin kritiserade rapport överhuvudtaget inte gjort någon egen analys av verkligheten, utan enbart valt att sammanställa rapporter och vad olika intressenter har uttalat. Myndigheten har feltolkat vargstammens påverkan på möjligheten till jakt i övrigt. Besluten om licensjakt syftar framförallt till att reducera de socioekonomiska effekterna av en tät vargstam som inverkar på älgjakten som näring och fritidsintresse. Till stöd för sin talan åberopar förbundet bl.a. rapporter, vetenskapliga artiklar och domstolsavgöranden.

Länsstyrelsen i Värmlands län hänvisar till vad som framgår av myndighetens beslut om licensjakt och av Naturvårdsverkets överprövning av

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

beslutet med bl.a. följande tillägg. Adaptiv förvaltning av varg i enlighet med riksdagens beslut bygger på samverkan mellan olika intressegrupper genom myndighetens viltförvaltningsdelegationer, där bl.a. regionala förvaltningsplaner fastställs. Beslut som fattas med stöd i dessa förvaltningsplaner och riktlinjer är därmed förankrade i såväl detaljerad kunskap om artens fortsättningar som i förutsättningarna för de intressegrupper som är berörda av vargen. I denna process har även de intressegrupper som nu har överklagat besluten om licensjakt haft möjlighet att engagera sig så att deras synpunkter ska kunna tas tillvara i god tid före beslut. När EU-kommissionen öppnade överträdelseärendet mot Sverige fanns inte förvaltningsplaner i samma utsträckning som i dagsläget. Länsstyrelserna i det Mellersta rovdjursförvaltningsområdet har samordnat besluten om licensjakt och besluten grundas samtidigt i de regionala förvaltningsplanerna. Därigenom säkerställs att vargstammens utveckling sker i enlighet med förordningen om förvaltning av björn, varg, lo och kungsörn. Vidare säkerställs att utvecklingen sker i sådan takt som främjar samexistensen mellan människor och arten samtidigt som skador och olägenheter förebyggs och begränsas. Den svenska vargstammen är en av de mest detaljerat inventerade i världen och det råder inte någon osäkerhet avseende vargpopulationens storlek. Vid bestämmande av aktuellt jaktuttag har beaktats underlag från Skandulv (Skandinaviska vargforskningsprojektet), inventeringsresultat, regionala miniminivåer och förvaltningsmål samt målsättningarna i den rovdjurspolitik riksdagen har beslutat om. Den svenska vargstammen har gynnsam bevarandestatus. Analyserna i Naturvårdsverkets rapport visar att det behövs minst 300 vargar i Sverige för att inte gynnsam bevarandestatus ska hotas och att minst en ny immigrant från Finland eller Ryssland ska reproducera sig med de skandinaviska vargarna under naturliga förhållanden varje femårsperiod. Det kan på goda grunder antas att detta tillflöde kommer att ske. Jaktuttaget är av begränsad mängd och anses inte påverka den svenska vargpopulationen i så stor omfattning som de klagande hävdar. Jakten avser

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

totalt ca 11 procent av den svenska vargstammen, vilket understiger den årliga tillväxten på 23 procent. Detta innebär att jakten inte kommer att försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. God marginal har även lämnats för eventuellt behov av skyddsjakt. Begreppet "begränsad mängd" bör alltid sättas i relation till den aktuella artens tillväxttakt och genetisk status, och det går inte utan vidare att dra paralleller till andra arter i andra länder. Jakt efter varg sker även i andra medlemsstater i EU där man för landet angett vad som anses vara lämpligt utifrån vargens utbredning i det egna landet. Både myndigheten och Naturvårdsverket har noga analyserat andra lämpliga lösningar. Myndigheten jobbar redan med de åtgärder som klagandena föreslår för att skapa acceptans och samexistens mellan varg och människa, men just syftet med att minska tätheten av varg kan endast uppnås med hjälp licensjakt. Med de villkor som angetts i aktuellt beslutet sker licensjakten under strängt kontrollerade förhållanden och så selektivt som rimligtvis är möjligt. Till stöd för sin talan åberopar länsstyrelsen bl.a. rapporter, vetenskapliga artiklar och domstolsavgöranden.

Länsstyrelsen i Örebro län hänvisar till vad som framgår av myndighetens beslut om licensjakt och av Naturvårdsverkets överprövning av beslutet med bl.a. följande tillägg. Länsstyrelserna i det Mellersta rovdjursförvaltningsområdet har gjort en gemensam analys av förutsättningarna för ett selektivt jaktuttag. Analysen baseras på underlag från Skandulv och det av Naturvårdsverket fastställda inventeringsresultatet från den senaste inventeringssäsongen samt målsättningarna i den svenska rovdjurspolitiken. Enligt beräkningar från Skandulv kommer den svenska vargpopulationen inte ta skada av en licensjakt i den omfattning som beslutats. Licensjakten är av begränsad mängd och kan inte anses påverka den svenska vargpopulationen i så stor omfattning som de klagande föreningarna hävdar. Begreppet "begränsad mängd" bör alltid sättas i relation till den aktuella artens tillväxttakt och genetiska status. Den planerade beskattningen under-

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

stiger den årliga tillväxten, vilket prognosticerar fortsatt tillväxt av stammen. Detta innebär att jakten inte kommer att försvåra upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. Vidare anses den svenska vargstammen ha gynnsam bevarandestatus. Jakt efter varg sker även i andra medlemsstater i EU där man för landet angett vad som anses vara lämpligt utifrån vargens utbredning i det egna landet. Den illegala jakten i sig är allvarlig men den har inte inneburit en negativ populationstillväxt. Selektiviteten i samband med jakten måste anses som hög eftersom jakten har begränsats till ett visst revir och till ett begränsat antal. Dessutom bedrivs inte jakt där det förekommer genetiskt viktig varg. Med de villkor som angetts sker jakten under strängt kontrollerade förhållanden. Till stöd för sin talan åberopar länsstyrelsen bl.a. rapporter, vetenskapliga artiklar och domstolsavgöranden.

SKÄLEN FÖR FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE**Avvisning och intervention**

Jägarnas Riksförbund har inte överklagat länsstyrelsernas beslut om licensjakt till Naturvårdsverket. I detta sammanhang noterar förvaltningsrätten att Jägarnas Riksförbunds distrikt 17 Värmland och Jägarnas Riksförbund i Örebro län har överklagat länsstyrelsernas beslut till Naturvårdsverket. Förvaltningsrätten konstaterar dock att förbunden utgör skilda juridiska personer som på egen hand kan teckna firma. Av vad Jägarnas Riksförbund yrkar och anför i överklagandet hos förvaltningsrätten framgår att redan länsstyrelsernas beslut har gått förbundet emot. Mot denna bakgrund kan Jägarnas Riksförbund inte först hos förvaltningsrätten träda in som part i målen (jfr bl.a. RÅ 2002 ref. 58). Jägarnas Riksförbunds överklaganden ska därmed avvisas.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

Jägarnas Riksförbund begär vidare att få komma in med yttrande i sak i mål 5208–5209-15. Förvaltningsrätten tolkar nämnd begäran som ett yrkande om intervention. Någon allmän rätt att intervensera finns inte enligt förvaltningsprocesslagen (1971:291) (jfr RÅ 1999 not 32). Det finns inte heller några regler om intervention i den i målen aktuella lagstiftningen. Därmed ska Jägarnas Riksförbunds yrkande om intervention avvisas. Förvaltningsrätten har dock tagit del av de skrivelser Jägarnas Riksförbund har kommit in med i målen.

Frågan i målen

Den fråga förvaltningsrätten ska ta ställning till är om länsstyrelserna har haft fog för besluten om licensjakt efter varg. Vid denna prövning måste hänsyn tas till det skyddssystem för varg som följer av EU:s direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (livsmiljödirektivet, ibland betecknat art- och habitatdirektivet) samt av jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Det strikta skyddssystemet för arter som omfattas av livsmiljödirektivet**Regleringen i direktivet**

Enligt artikel 12. 1 a i livsmiljödirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud mot bl.a. att avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs.

Bilaga 4 till direktivet har rubriken ”djur- och växtarter av gemenskapsintresse som kräver strikt skydd”. I bilaga 4 a nämns bl.a. *canis lupus*, dvs.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

varg. Undantag görs för vissa särskilt nämnda populationer av varg, dock inte den svenska eller skandinaviska vargstammen.

Undantag från det strikta skyddssystemet kan göras enligt artikel 16.1 i livsmiljödirektivet. Av artikeln följer bl.a. att medlemsstaterna av vissa angivna anledningar får göra undantag från artikel 12. Detta under förutsättning att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde. En anledning för undantag kan vara att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna (artikel 16.1 e).

Den svenska regleringen

Livsmiljödirektivet har, i de avseenden som är relevant för aktuell bedömning, genomförts i svensk rätt genom bestämmelser i jaktlagen och jaktförordningen.

Viltet (vilda däggdjur och fåglar) är fredat och får endast jagas om detta följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen (2 och 3 §§ jaktlagen).

Förutsättningen för att licensjakt efter björn, varg, järv och lo ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden (23 c § jaktförordningen).

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

Vägledande avgöranden m.m.

Av allmänna rättsliga principer följer att undantagsbestämmelser ska tolkas restriktivt. Detta har också slagits fast av EU-domstolen i mål angående tillämpningen av artikel 16.1 i livsmiljödirektivet (se domarna i mål C-6/04, kommissionen mot Förenade kungariket, punkt 111, och mål C-342/05, kommissionen mot Finland, punkt 25).

Av den allmänt tillämpliga proportionalitetsprincipen, som även slagits fast av EU-domstolen inom artskyddsområdet (se domen i mål C-76/08, kommissionen mot Malta, punkt 57), följer att det undantag från skyddssystemet som en medlemsstat har för avsikt att göra, ska stå i proportion till de behov som motiverar undantaget.

I EU-domstolens praxis har preciserats att den myndighet som fattar beslut om undantag har bevisbördan för att nödvändiga förutsättningar föreligger för varje undantag, och att medlemsstaterna ska säkerställa att varje åtgärd som påverkar skyddade arter endast tillåts genom beslut som är noggrant och tillräckligt motiverade och som hänvisar till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i livsmiljödirektivet (mål C-342/05, punkt 25).

Beträffande undantaget i artikel 16.1 b i livsmiljödirektivet framgår av EU-domstolens praxis att det ska göras en prövning av om syftet med undantaget kan förväntas uppnås genom undantaget (mål 345/05, punkterna 42–44 och 47)

Frågan om licensjakt efter varg har inte prövats i sak av Högsta förvaltningsdomstolen. Vad gäller sakprövning på kammarrättsnivå finns en dom från Kammarrätten i Stockholm den 14 november 2014 i mål nr 3273-13. I avgörandet har domstolen funnit att begreppet ”insamling” i artikel 16.1 e i livsmiljödirektivet omfattar och är tillämplig på jakt för att döda

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

djur, t.ex. varg samt att ordalydelsen i 23 c § jaktförordningen där jakt uttryckligen regleras inte innebär att den svenska regelringen går utöver vad som kan anses tillåtet enligt direktivet. Kammarrätten har även funnit att det är nödvändigt att det finns ett angivet syfte i ett beslut om undantag enligt artikeln och att en överprövande domstol har kompetens att göra en prövning av om det angivna syftet är acceptabelt i sig.

Förvaltningsrättens bedömning av de aktuella beslutens syften

Vid en prövning av undantag från det strikta skyddssystemet för varg enligt de kriterier som följer av artikel 16.1 livsmiljödirektivet får det anses ligga inom överprövande domstols kompetens att bedöma om det angivna syftet är acceptabelt i sig (jfr ovan nämnd dom från Kammarrätten i Stockholm i mål nr 3273-13). Förvaltningsrätten har därmed inledningsvis att ta ställning till om angivna syften för licensjakten i Värmlands och Örebro län kan anses som acceptabla i sig.

De huvudsyften som länsstyrelserna har angett för licensjakten är att ”minska koncentrationen av varg i de delar av landet där den är som störst för att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheterna till tamdjurshållning”. Länsstyrelserna har hänvisat till att nämnda syften står i enlighet med riksdagens beslut att anta propositionen ”En hållbar rovdjurspolitik” (prop. 2012/13:191) och att en minskad förekomst av varg i de mest koncentrerade områdena bidrar till att konflikten mellan människa och varg minskar samtidigt som toleransen för varg ökar. Vidare syftar besluten till att uppfylla målsättningen i Naturvårdsverkets nationella och länsstyrelsernas regionala förvaltningsplaner om att minska förekomsten av varg där populationen är som tätast.

Vid bedömningen av i vilka jaktområden och revir licensjakten ska bedrivas har länsstyrelserna utgått från lokala koncentrationer, genetisk status samt

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

påverkan på jakt och skadesituation. Även områden där det funnits varg under lång tid har prioriterats.

I detta sammanhang konstaterar förvaltningsrätten att den svenska vargstammen inte omfattas av livsmiljödirektivets reglering för arter som kan vara föremål för s.k. förvaltningsåtgärder. Mot denna bakgrund anser förvaltningsrätten att det i och för sig saknar betydelse om de aktuella besluten syftar till att uppfylla Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas förvaltningsplaner (jfr ovan nämnd dom från Kammarrätten i Stockholm i mål nr 3273-13). Inte heller uttalanden i den av riksdagen antagna propositionen om rovdjurspolitiken medför att aktuella syften är acceptabla, utan prövningen ska göras utifrån det strikta skydd för vargpopulationen som följer av livsmiljödirektivet.

I likhet med vad förvaltningsrätterna i Stockholm och Uppsala har funnit utgöra acceptabla syften för licensjakt efter varg anser förvaltningsrätten att syftena att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra möjligheterna till tamdjurshållning är sådana syften som kan föranleda undantag enligt 16.1 e livsmiljödirektivet (Förvaltningsrätten i Stockholms beslut i mål nr 30966-13 och 598-14 samt Förvaltningsrätten i Uppsalas dom i mål nr 6761-15). Med hänsyn till att livsmiljödirektivet är en strikt skyddsreglering finner förvaltningsrätten att motivet att minska förekomsten av varg inte kan vara ett självständigt syfte enligt direktivet. Därmed får en minskad förekomst av vargen i stället ses som ett medel för att uppnå andra acceptabla ändamål.

Som framgått ovan följer av EU-domstolens praxis att den myndighet som fattar beslut om undantag från det strikta skyddssystemet har bevisbördan för att förutsättningarna för undantaget är uppfyllda. Varje beslut måste därför vara noggrant och tillräckligt motiverat och hänvisa till de skäl, villkor och krav som anges i artikel 16.1 i livsmiljödirektivet. I detta ligger

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

bl.a. att det måste finnas stöd för att undantaget kan antas vara ändamålsenligt. Av praxis från EU-domstolen följer vidare att undantagets påverkan på arten ska stå i proportion till de skäl som åberopats som motiv för undantaget. Förvaltningsrätten har härmed att pröva om angivna syften kan förväntas uppnås genom beslutad licensjakt. De socioekonomiska konsekvenser länsstyrelserna har angett som skäl för jakten är att förbättra möjligheterna för tamdjurshållning, begränsa inverkan på älgförvaltningen och ökad acceptans för rovdjur. Förvaltningsrätten ska vidare pröva om besluten avseende licensjakt är proportionerliga i förhållande till de syften som angetts för jakten.

Förvaltningsrättens bedömning av beslutens ändamålsenlighet**Förutsättningar för tamdjurshållning**

I Länsstyrelsernas beslut har angetts att det enligt förarbetsuttalanden (prop. 2012/13:191) framgår att det i den regionala rovdjursförvaltningsplanen ska göras en bedömning om det kan finnas områden inom länet som är särskilt sårbara för förekomst av stora rovdjur, som t.ex. särskild hög täthet av tamdjur. Risker för olägenheter och socioekonomiska konsekvenser för tamdjursägare i form av direkta och indirekta kostnader ökar i områden där förekomsten av varg är tät. De revir som utpekats för aktuell jakt ligger i områden där det är mycket tätt mellan vargreviren.

Länsstyrelsen i Örebro län har vidare angett att delar av det utpekade jaktområdet har höga tätheter av fårbesättningar.

Länsstyrelserna anför i yttrande att vargtätheten i och för sig inte påverkar antalet förväntade angrepp på tamdjur i ett område men finns det varg i området finns det också risk för angrepp. Utöver de direkta kostnaderna som uppkommer p.g.a. rovdjursangrepp drabbas jordbrukare av indirekta effek-

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

ter. Företag som befinner sig i rovdjurstäta områden påverkas och får högre kostnader trots att det inte sker några direkta angrepp. Jordbruksföretag som har haft angrepp på får kan beräknas få en kostnadsökning med 20 procent till följd av indirekta effekter.

Länsstyrelsen i Värmlands län anför vidare att omständligheten att det inte har varit så många tamdjursangrepp i de aktuella reviren under 2015 inte kan tillmätas någon avgörande betydelse. Antalet vargangrepp varierar från år till år, där 2014 var ett rekordår för antal vargangrepp i länet. För att minska den generella risken för angrepp behöver kontaktytan mellan rovdjur och tamdjur minskas.

Avseende möjligheterna till tamdjurshållning anför Svenska Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF och Svenska Rovdjursföreningen att det i de revir som valts ut för jakt i Värmlands och Örebro har angrepp enbart skett i ett av dessa. Av statistik framgår att det i Värmlands län under 2014, som var ett rekordår gällande angripna får, inte skedde några vargangrepp alls i de revir som är föremål för årets licensjakt. Enligt en rapport från SLU finns det inte något samband mellan täthet av varg och angrepp på får (det vanligaste bytesdjuret bland tamdjuren). Av länsstyrelsernas uppgifter framgår att det inte finns områden med hög täthet av fårgårdar i utvalda revir, utan att det i stället rör sig om områden där det är ont om får. Vidare har fårnäringen ökat med cirka 35 procent i Sverige samma tid som den svenska vargstammen etablerat sig. Antalet gårdar med svin och nötboskap har däremot minskat de senaste tio åren, trots att dessa tamdjursslag är utsatta för angrepp av varg i ännu mindre utsträckning. Under perioden 2000–2014 har antalet tackor och baggar ökat med 118,9 procent i Örebro län. I Värmlands län finns en minskning, dock bara med 0,4 procent. Vid studier i länen har det inte gått att se någon skillnad i nedläggning och nyetablering i och utanför vargrevir. Länsstyrelserna har inte bestridit innehållet i statistiken. Det är alltså ostridigt att fårnäringen i området i huvud-

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

sak är välmående i länen, trots ett tilltagande antal vargrevir. Det kan mycket väl vara så att de lantbruk som drabbas av vargangrepp kan få indirekta kostnader som idag inte fullt ut täcks av ersättningar. Enligt Naturvårdsverkets rapport är det dock en liten andel av fårbesättningarna som drabbas av angrepp av varg. Sett över hela riket rör det sig om mindre än en promille av fåren i det svenska lantbruket som skadas eller dör efter vargangrepp. Vidare är en höjning av ersättningen för rovdjursskador ett bättre sätt att komma tillrätta med dessa kostnader, eftersom det skulle ha en betydligt bättre träffbild jämfört med licensjakt.

Svenska Jägareförbundet anför att det finns ett tydligt stöd för att vargjakt bidrar till färre skador. I de värmländska revir där skadorna på tamdjur var som störst 2014 fälldes huvuddelen av vargarna under licensjakten 2015. Under betessäsongen 2015 har inga får angripits av varg i aktuella områden och det torde därmed vara självklart att det är licensjakten 2015 som har bidragit till den positiva utvecklingen.

Förvaltningsrätten konstaterar att vargpopulationen i sig kan inverka negativt på möjligheter till tamdjurshållning och då särskilt på fårnäringen. Av utredningen framgår att sådan negativ inverkan kan avse kostnader föranledda av direkta vargangrepp och även indirekta kostnader bestående av försämrad djurhälsa, försämrad reproduktionsförmåga och merarbete. Av åberopad rapport från SLU framgår att angrepp på får kan medföra en kostnadsökning med 20 procent. Naturvårdsverket har dock i rapport av den 30 november 2015 ”Analys och redovisning av hur socioekonomin påverkas av en vargpopulation som har gynnsam bevarandestatus i Sverige” angett att fårnäringen, även i de flesta vargområden, visar på en god utveckling. Vad gäller de revir som har valts ut för licensjakten har länsstyrelserna inte gjort gällande att det förekommit vargangrepp i reviren. Länsstyrelserna har inte heller visat att det finns en hög täthet av fårbesättningar i de aktuella reviren, vilket enligt åberopad forskning är den omständighet som har störst

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

betydelse gällande risken för vargangrepp. Mot denna bakgrund och med hänsyn till den restriktiva tolkning som ska göras vid bedömningen av undantag från det strikta skyddssystem som följer av livsmiljödirektivet finner förvaltningsrätten att länsstyrelserna inte i tillräcklig grad har visat att vargstammens inverkan på tamdjurshållningen i utvalda revir är så omfattande att beslutad licensjakt kan bedömas som ändamålsenlig i förhållande till syftet att förbättra förutsättningarna för tamdjurshållningen.

Inverkan på älgförvaltningen

I länsstyrelsernas beslut har angetts att i de områden varg etablerar sig kan möjligheterna till älgjakt påverkas negativt genom vargens inverkan på älgstammens storlek. De revir som är utpekade enligt beslutet ligger inom älgförvaltningsområden som berörs av flera vargrevir. Att förvalta älg i områden med hög täthet av vargrevir är svårt och faktorer som storlek på reviret samt antal revir som berör ett förvaltningsområde påverkar älgförvaltningen i stor grad. Genom att försöka minska täthet av revir inom vissa älgförvaltningsområden bör det, till viss del, underlätta utarbetandet av en hållbar avskjutningsplan för älgstammen och även underlätta predationstrycket på älg inom det enskilda området. Inom vargrevir finns även en ökad risk för angrepp på hund vid löshunds jakt.

Länsstyrelsen i Örebro har vidare angett att älgjakten inom utpekat område huvudsakligen bedrivs i form av löshunds jakt. Jakthundar är en viktig del av viltförvaltning och svensk jakttradition, och har även stor betydelse vid eftersök på skadat vilt. Meningsfull jakt bör kunna bedrivas även i områden med varg.

Länsstyrelsen i Värmlands län anför i yttrande att det är främst tätheten av revir samt vargstammens påverkan på älgstammen som ligger till grund för avgränsandet av jaktområdena. Ett vargrevir dödar ca 120 älgar per år och

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

om det är tätt mellan reviren dödas älgarna på en mindre yta. Då älgstammens täthet är låg finns mycket litet eller inget utrymme kvar för älgjakt.

Svenska Jägareförbundet anför i denna del att det inför tilldelningsbesluten och fastställande av nya förvaltningsplaner för älg på allvar har diskuterats att helt ställa in älgjakten 2016/2017 i stora delar av Värmland. Sådana beslut har redan tagits i några mindre områden under de två senaste åren i både Värmland och Örebro. Älgjakt är för ett stort antal människor synnerligen betydelsefull då jakten ger ett köttutbyte och möjlighet till rekreation. Naturen med bl.a. jakt utgör grunden för att många människor väljer att bo kvar i glesbygd och den täta vargstammen håller nu på att slå undan den möjligheten. Jakträttshavare och markägare förlorar årligen värden motsvarande 3 miljoner kronor per revir. Eftersom meningsfull älgjakt är ett uttalat samhällsintresse torde det inte råda någon tvekan om att de socioekonomiska konsekvenserna är mycket stora. SLU har beräknat bruttojaktvärdet i Svealand 2004/2005 till 941 miljoner kronor per år. Naturvårdsverket anger i sin socioekonomiska analys att jaktarrendena i t.ex. Värmland och Örebro har sänkts med 20–40 procent. Älgavskjutningen har minskat mer än så de senaste åren vilket gjort att den årliga avkastningen från jakten har minskat i minst motsvarande grad. Älgstammen i det område där Loka-reviret ligger har haft en kraftig tillbakagång de senaste åren och avskjutningen har i det närmaste halverats. Idag tar vargarna lika många älgar som jägarna och i delar av förvaltningsområdet understiger älgbeståndet förvaltningsmålet.

Vad gäller konsekvenserna för älgjakten konstaterar förvaltningsrätten att det ligger i sakens natur att jakten påverkas av vargpopulationen dels i form av ökad konkurrens om det jaktbara viltet, dels i form av ökad risk för angrepp på hundar vid löshunds jakt. I denna del har dock inte länsstyrelserna presenterat någon utredning som visar på hur stor denna

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

påverkan är i länen och i de revir som pekats ut för aktuell licensjakt. Naturvårdsverket har i sin rapport av den 30 november 2015 konstaterat, utifrån den information myndigheten har haft tillgång till, att det inte finns några tydliga tecken på att en meningsfull jakt inte har kunnat fortgå. Av rapporten framgår vidare att de prissänkningar av jaktarrenden som anförs av Svenska Jägareförbundet avser uppgifter som markägarintressenter nämnt i samband med vargetablering. Vidare framgår att även i vargtäta områden som exempelvis Värmland uppges priserna ha legat på en konstant nivå eller till och med ökat under de senaste fem åren. Myndigheten har dessutom konstaterat att älgtätheten generellt är hög i vargtäta områden. Med hänsyn härtill och till det strikta skydd vargstammen åtnjuter finner förvaltningsrätten att länsstyrelserna inte med tillräcklig styrka har visat att vargstammens inverkan på möjligheterna till älgjakt i utvalda revir är så omfattande att syftet med besluten kan uppnås genom licensjakten.

Acceptans för rovdjur

I länsstyrelsernas beslut har angetts att licensjakt efter varg kan medverka till att acceptansen för rovdjur i den svenska faunan upprätthålls genom att bidra till att minska kontakten mellan rovdjur och människa i de regioner där rovdjurens förekomst är som tätast. En tydlig och förutsägbar förvaltning med licensjakt och andra förvaltningsåtgärder som syftar till tydliga mål kan även öka förtroendet för rovdjursförvaltningen som helhet och därigenom öka acceptansen för rovdjur.

Länsstyrelsen i Örebro län har vidare angett att det inom jaktområdet har rapporterats ett flertal händelser där varg uppträtt oskyggt och i omedelbar närhet till bebyggelse. Vidare ökar förekomsten av varg risken för angrepp på jakthundar, vilket i hög grad också påverkar människors acceptans för varg.

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

Länsstyrelsen i Värmlands län anför i yttrande att det finns vetenskapligt stöd för att den skandinaviska vargpopulationens utveckling är direkt beroende av människans tolerans för vargen. Att attityder till varg blivit mer negativa trots de licensjakter som genomförts kan mycket väl bero på att vargstammen under samma tid har ökat betydligt så att fler människor nu påverkas av den. Besluten om licensjakt är framåtsyftande och hanterar en komplex bild av socioekonomiska effekter av vargens återetablering i landet. Faktiska vargangrepp på tamdjur och oro för att detta ska ske är en del av denna bild. Möjligheten att bedriva en älgförvaltning där jaktuttaget och jaktmetoder påverkas starkt av vargetablering och risken för vargangrepp på jakthundar är en annan del. Sammantaget skapar detta oro och misstro beträffande myndigheternas förmåga att hantera de problem som uppstår samt negativa attityder till vargen. Samtidigt som myndighetens arbete pågår med att förebygga och hantera problem behövs en licensjakt då förvaltningsmålet överskrids för att förhindra att tätheten av vargrevir ökar snabbare än vad som främjar samexistensen. Att Naturvårdsverket inte kunde dra några generella slutsatser av vargstammens påverkan på komplexa socioekonomiska konsekvenser beror på att det saknas systematiska undersökningar. Det innebär inte att människors vardag och verksamheter inte påverkas.

Svenska Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF och Svenska Rovdjursföreningen anför att det saknas grund för påståendet att jakten skulle bidra till att öka acceptansen för varg. I stället har acceptansen minskat under åren med licensjakt. Vidare finns forskning som tyder på att storskalig jakt i sig har en negativ inverkan på toleransen mot varg. Det är en komplex bedömning när det gäller de ekonomiska återverkningarna av oro. Behovet av att hantera sådan oro, misstro mot myndigheten och komplexiteten i frågan innebär dock inte att man kan göra undantag från myndigheternas bevisbörda vid undantag från förbuden i direktivet. I detta fall har inte länsstyrelserna uppskattat hur stora dessa problem är i länen,

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

och framförallt inte lyckats föra i bevis att jakten kan leda till minskade problem. Vidare har årets beslut om licensjakt brister som gör dem högst problematiska, inte minst när det gäller tillräckligt noggranna underlag. Fortsatt tveksamma beslut som domstolarna finner sig tvungna att upphäva kan visa sig skada tryggheten och förtroendet för myndigheterna.

Svenska Jägareförbundet anför att det är en överhängande risk för att den nu stoppade jakten kan komma att tas som ursäkt för allt fler att ta till illegal jakt. EU-kommissionen delar uppfattningen om att unionens bevarandepolitik är beroende av attityder hos den lokala befolkningen. Legal jakt är en av flera förvaltningsåtgärder som krävs för att bevara vargstammen och minimera konflikterna. Licensjakten är således en del av bevarandearbetet som syftar till att skapa den balans mellan biologi och socioekonomi som är en förutsättning för vargens långsiktiga överlevnad.

Förvaltningsrätten ifrågasätter inte att vargstammens närvaro kan medföra socioekonomiska konsekvenser i form av oro och att detta i sin tur kan leda till minskad acceptans för rovdjur såsom vargen. Vad gäller frågan om beslutad licensjakt kan antas leda till en minskning av oro och en ökad acceptans för vargen konstaterar förvaltningsrätten att parterna i målen har åberopat vetenskapligt underlag där det dras motstående slutsatser i denna fråga. Förvaltningsrätten konstaterar vidare att det framgår av Naturvårdsverkets rapport av den 30 november 2015 att forskning om påverkan av vargförekomst på människors vardag såsom t.ex. välmående, hälsa och livskvalité fortfarande är i sin linda. I rapporten har det därför inte dragits några slutsatser utifrån nuvarande kunskapsläge. Mot denna bakgrund och med hänsyn till den restriktiva tolkning som ska göras vid bedömningen av undantag från det strikta skyddssystem som följer av livsmiljödirektivet finner förvaltningsrätten att länsstyrelserna inte i tillräcklig grad har visat att beslutad licensjakt kan förväntas leda till att det angivna syftet skulle uppnås.

Sammantagen bedömning och slutsats

Vid en sammantagen bedömning konstaterar förvaltningsrätten att länsstyrelserna inte med tillräcklig styrka har visat att beslutad licensjakt är ändamålsenlig i förhållande till de syften som angivits.

Licensjakten 2016 avser 46 vargar på nationell nivå, vilket motsvarar ca 11 procent av den svenska vargstammen. Enligt förvaltningsrättens mening får jakten anses vara relativt omfattande (jfr ovan nämnd dom från Kammarrätten i Stockholm i mål nr 3273-13 där det var fråga om 16 vargar).

Beträffande Värmlands län motsvarar jakten en än högre procentuell andel av länets vargbestånd medan jakten i Örebro län motsvarar en lägre procentuell andel. Med hänsyn till den restriktiva bedömning som ska göras vid beslut om undantag från det strikta skydd den svenska vargpopulationen åtnjuter och till förvaltningsrättens bedömning avseende jaktens ändamålsenlighet kan beslutad licensjakt inte anses som proportionerlig. Vidare konstaterar förvaltningsrätten att utredningen i målen tyder på att det är osäkert om licensjakten sett till ett längre tidsperspektiv kan förväntas leda till en minskad koncentration av vargpopulationen.

Med ovanstående bedömning ska Naturvårdsverkets och länsstyrelsernas beslut om licensjakt efter varg 2016 upphävas. Med hänsyn härtill finner förvaltningsrätten att det inte föreligger skäl för att pröva om övriga kriterier i artikel 16.1 e livsmiljödirektivet och 23 § jaktförordningen är uppfyllda.

Vid denna utgång ska Svenska Jägareförbundets överklagande avslås.

Förvaltningsrätten finner skäl för att besluta att domen ska gälla omedelbart utan hinder av eventuella överklaganden (59 § jaktförordningen).

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I KARLSTAD****DOM**

5205-15 m.fl.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Denna dom kan överklagas. Hur man överklagar, se bilaga (DV 3109/1B)

Marie-Jeanette Axelius Friberg

Lagman

Nämndemännen Allan Armaghan, Kjell Ulander och Mona Lawén har deltagit i avgörandet.

Lars Överström och Rebecka Isaksson har föredragit målen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

Bilaga

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen men ska skickas eller lämnas till kammarrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att prövningstillstånd meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

SWEDISH ENVIRONMENTAL PROTECTION AGENCY

1(33)

KONSEKVENsutREDNING

2022-09-21

Ärendenr:

NV-06012-18

Konsekvensutredning

med anledning av revidering av följande föreskrifter:

- Naturvårdsverkets föreskrifter (2010:1) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn
- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:15) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo,
- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2014:24) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg
- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:7) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn

Innehåll

Sammanfattning	3
Rovdjurspolitikens och förvaltningens inriktning.....	5
Beskrivning av problemet och vad vi vill uppnå – skäl för att revidera föreskrifterna	5
Bakgrund - Nuläge	5
Önskat nyläge.....	6
Beskrivning av alternativa lösningar och vilka effekterna blir om föreskrifterna ändras	7
Nollalternativ – inga nya föreskrifter tas fram och befintliga föreskrifter behålls	7
Naturvårdsverkets förslag – nya föreskrifter tas fram och befintliga föreskrifter upphävs	7
Innehållet i föreskrifterna och bakomliggande motiv	9
1 kap. Tillämpningsområde och definitioner	9
2 kap. Samverkansråd, mål och planering	10
Representation och arbetsformer i samverkansråden.....	10
Förslag om miniminivåer	10
Rovdjursförvaltningsplaner.....	11
3 kap. Licensjaktens inriktning	12
Arter som berörs och djur som får fällas.....	12
4 Kap. Medel och metoder	15
Åteljakt på björn.....	15
Hundanvändning	18
5 Kap. Jakttider	19
6 Kap. Villkor och kontroll för licensjakten	24
Villkor	24
Kontroll	26
7 kap. Övriga bestämmelser.....	28
Upphävande av gällande föreskrifter och allmänna råd.....	29
Bemyndiganden	29
De som berörs av förslaget.....	29
Kostnader och andra konsekvenser med anledning av ändringen	30
Allmänt om förslagets konsekvenser	30
Konsekvenser av att slopa reglering om jaktledarens ansvar	30
Konsekvenser av förslagen om jakttider	30
Konsekvenser av att införa regler om länsstyrelserna beslut om licensjakt på järv.....	31
Särskilt om förslagets konsekvenser för företag	31
Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet.....	31

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag	32
Påverkan på företagen i andra avseenden	32
Särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning	32
Ikraftträdande och informationsinsatser.....	33

Sammanfattning

Naturvårdsverket har tagit fram förslag på nya föreskrifter som ska ersätta följande föreskrifter:

- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:7) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn
- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:15) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo,
- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2014:24) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2010:1) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn

Naturvårdsverket föreslår ändringar i nu gällande föreskrifter på ett antal punkter. Inledningsvis föreslås förändringar av mer övergripande och strukturell karaktär.

- Föreskrifterna har getts ett nytt namn som bättre speglar att licensjakt är en integrerad del av förvaltningen av de aktuella arterna.
- Underrubriker har införts som tydliggör föreskrifternas innehåll för läsaren.
- De allmänna råden upphävs och ersätts med annan vägledning.

Förändringar föreslås för att:

- Föreskrifterna ska vara tydligare, mer sammanhållna och enhetliga.
- Regelverket för länsstyrelsernas beslut om licensjakt så långt möjligt ska vara lika, oberoende av vilken art som ett licensjaksbeslut avser.
- Föreskrifterna ska lämna mer ansvar för förvaltningen av stora rovdjur åt länsstyrelserna.

Övriga större förändringar som föreslås är:

- Införande av föreskrifter som reglerar länsstyrelsernas framtida beslut om licensjakt på järv.
- Förtydligande om att länsstyrelsen ska beakta förutsättningarna för tamdjursskötsel och främja god samexistens vid beslut om licensjakt på stora rovdjur.
- Förtydligande avseende jakttider för lo, järv, varg och björn.
- Förenkla och förtydliga regler om åteljakt på björn bl.a. vad gäller åteljaktens syfte och anmälningsplikt för åteljakt.
- Förtydligande om användning av hund vid licensjakt på björn och godkännande av hundsläpp vid björnatel, samt införande av bestämmelser för användning av hund vid licensjakt på varg och järv.
- Att detaljkrav på jaktledare mm stryks och överläts till länsstyrelserna att besluta om.

- Att när det gäller varg, järv och lo ge länsstyrelsen möjlighet att besluta om vilket djur som får fällas (ålder och kön).
- Att länsstyrelsens beslut om licensjakt på björn inte längre ska innehålla en rekommendation om att årsunge inte får fällas.
- Kravet på anmälan av fällt djur inom en timme utgår eftersom anmälan av fällt djur är reglerad i jaktförordningen.
- Ansvaret för att hålla sig uppdaterad om vad som återstår av tilldelningen flyttas från jaktledaren till jägaren. Kravet blir att jägare uppdaterar sig minst en gång varje timme.
- Ett förtydligande om att fällt djur ska avräknas licenstilldelningen i det län där det först påsköts.

De föreslagna föreskrifterna bygger till stora delar på nu gällande föreskrifter (NFS 2010:15, NFS 2014:24, NFS 2010:7 och NFS 2010:1).

Rovdjurspolitikens och förvaltningens inriktning

Under den senaste tioårsperioden har den politiska inriktningen varit att förvaltningen av rovdjuren ska regionaliseras. Beslutsfattande ska ske närmare dem som berörs och länsstyrelserna har successivt getts utökat ansvar för förvaltningen. Detta framgår av propositionerna En ny rovdjursförvaltning¹ och En hållbar rovdjurspolitik². I kapitlet om Viltförvaltningsdelegationerna i den senare, anges syftet med dem vara att ”uppnå acceptans för rovdjuren och åstadkomma ett reellt regionalt ansvar och lokalt inflytande över rovdjursförvaltningen”.

Med regionaliseringen följer ett regionalt ansvar för att arterna uppnår och bibehåller gynnsam bevarandestatus i ett nationellt perspektiv. Samtidigt följer också ett utökat ansvar för länsstyrelserna att besluta om förvaltningsåtgärder, varav licensjakt är en betydelsefull åtgärd.

Naturvårdsverket har i Strategi för svensk viltförvaltning³, viltstrategin, angett mål, delmål och åtgärder bland annat för utökad regionalisering av viltförvaltningen. Beslut ska fattas närmare dem som berörs. Ett av de konkreta delmålen som anges i viltstrategin, för att uppnå en ökad regionalisering, är att ta fram föreskrifter för länsstyrelsens beslut om licensjakt på järv, så att besluten kan fattas regionalt.

Länsstyrelsen har god kunskap om rovdjurens biologi, deras värde och deras socioekonomiska konsekvenser genom det regionala ansvar som man har för rovdjursförvaltningen. Detaljer kring beslut om jakt på stora rovdjur bör länsstyrelsen därmed vara väl lämpad att självständigt besluta om. Naturvårdsverket anser att alltför detaljerade bestämmelser kring länsstyrelsernas beslut om licensjakt ska utgå ur föreskrifterna och istället tas in i vägledning om jakten. På så sätt möjliggör föreskrifterna en ökad regionalisering av rovdjurspolitiken, vilket ligger i linje både med rovdjurspropositionen och viltstrategin.

Beskrivning av problemet och vad vi vill uppnå – skäl för att revidera föreskrifterna

Bakgrund - Nuläge

Idag är föreskrifterna om länsstyrelsernas beslut om licensjakt på lo, varg och björn uppdelade på tre olika uppsättningar föreskrifter. Merparten av bestämmelserna är så gott som likalydande. Vissa delar är kopplade till en specifik art så som jakttider, jakt med hjälp av åtel och användande av fångstredskap.

¹ Regeringens proposition 2008/09:210 <https://data.riksdagen.se/fil/0A22C7CA-D5C8-48D3-9855-E150760B3DBF>.

² Regeringens proposition 2012/13:191 <https://data.riksdagen.se/fil/8F6C2A27-076E-4288-8E36-9F75655C2329>.

³ <http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/viltstrategi/strategi-viltforvaltning-mal-nv-2015-06-30.pdf>.

Föreskrifterna (NFS 2010:1) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn reglerar länsstyrelsens arbete med de stora rovdjuren.

Föreskrifter för länsstyrelsernas beslut om licensjakt på järv saknas trots att Naturvårdsverket har rätt att besluta om föreskrifter om detta. Skälet för att Naturvårdsverket inte har beslutat om föreskrifter på detta område är att järvstammen tidigare inte har varit tillräckligt stor för att licensjakt ska vara aktuell. Järvstammen ökar nu och frågan om licensjakt på järv är aktuell.

Önskat nyläge

Ett mål är att Naturvårdsverkets föreskrifter om jakt och viltförvaltning upplevs som tydliga, ändamålsenliga och bättre anpassade till dagens viltförvaltning. I de föreslagna föreskrifterna samlas därför så mycket som möjligt av de bestämmelser om rovdjursförvaltning som länsstyrelserna har att tillämpa i en gemensam uppsättning föreskrifter. Ett omfattande arbete har lagts ner för att öka läsbarheten genom en bättre struktur på föreskrifterna med tydlig kapitelindelning, rubriksättning mm. Därigenom ökar förhoppningsvis enhetlighet och tydlighet för den som ska tillämpa föreskrifterna.

Ett annat mål är att föreskrifterna ska bidra till regionaliseringen av viltförvaltningen. Tidpunkten för jakt på björn kan beslutas regionalt och särskilda bestämmelser som förhindrar regionala avskjutningsrestriktioner för djur av arterna varg och lo utgår. I de föreslagna föreskrifterna föreslås vissa detaljregler rörande bland annat åteljakt, jaktledarens ansvar mm utgå. Det blir istället upp till den länsstyrelse som beslutar om licensjakt att bedöma vilka villkor som behövs för att bedriva tillsyn och följa upp licensjakten. Naturvårdsverket har även fortsättningsvis ett vägledningsansvar för dessa frågor.

Naturvårdsverket föreslår ändringar i nu gällande föreskrifter på ett antal punkter. Föreskrifterna har getts ett nytt namn som bättre speglar att licensjakt är en integrerad del av förvaltningen av de aktuella arterna. Underrubriker har införts som tydliggör föreskrifternas innehåll för läsaren. De allmänna råden upphävs och ersätts med annan vägledning.

Regelverket för eventuella framtida beslut om licensjakt på järv införs. Förslag på förtydligande avseende jakttider, användning av hund vid licensjakt samt förenklingar och förtydligande avseende detaljregler om åteljakt på björn föreslås.

I avsnitt 5 nedan beskrivs motiv och konsekvenser av förslag till nya föreskrifter för rovdjursförvaltning i detalj.

Beskrivning av alternativa lösningar och vilka effekterna blir om föreskrifterna ändras

Nollalternativ – inga nya föreskrifter tas fram och befintliga föreskrifter behålls

Ett nollalternativ är att bibehålla nuvarande reglering och att inte göra några ändringar i nu gällande föreskrifter och allmänna råd. Effekter av ett sådant alternativ är att målet att Naturvårdsverkets föreskrifter om jakt och viltförvaltning upplevs som tydliga, ändamålsenliga och bättre anpassade till dagens viltförvaltning inte nås.

Eventuella förbättringar i form av ökad läsbarhet genom ett tydligare språk och struktur uteblir liksom enhetlighet och tydlighet för den som ska tillämpa föreskrifterna.

Samordningen av regler för licensjakt oberoende av art uteblir.

Krav på att samverkansråden tar ansvar för att fördelningen av miniminivåer mellan länsstyrelserna sker i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer uteblir. Jakttiden på björn beslutas nationellt.

Regelverket för länsstyrelsernas eventuella framtida beslut om licensjakt på järv införs inte. Detta innebär att Naturvårdsverket fortsatt kan besluta om detta, men det är inte i linje med den politiska inriktningen om en regionaliserad rovdjursförvaltning.

Förtydligande avseende jakttider, användning av hund vid licensjakt samt förenklingar och förtydligande avseende detaljregler om åteljakt på björn uteblir.

De allmänna råden fortsätter att gälla trots att Naturvårdsverket föredrar andra sätt att vägleda.

Naturvårdsverkets förslag – nya föreskrifter tas fram och befintliga föreskrifter upphävs

Naturvårdsverket föreslår att nya föreskrifter tas fram och befintliga föreskrifter och allmänna råd upphävs. De huvudsakliga argumenten för att ta fram nya föreskrifter är att:

- Föreskrifterna ska vara tydligare, mer sammanhållna och enhetliga.
- Regelverket för länsstyrelsernas beslut om licensjakt så långt möjligt ska vara lika, oberoende av vilken art som ett eventuellt licensjaksbeslut avser.
- Föreskrifterna ska lämna mer ansvar för förvaltningen av stora rovdjur åt länsstyrelserna.
- Införa föreskrifter som reglerar länsstyrelsernas eventuella framtida beslut om licensjakt på järv.
- Förenkla och förtydliga regler om åteljakt på björn bl.a. vad gäller åteljaktens syfte och anmälningsplikt för åteljakt.

- Bestämmelser införs eller förtydligas avseende användning av hund vid licensjakt på björn, järv, lo och varg.

Utförliga motiv finns för respektive ändringsförslag i avsnitt 5.

Innehållet i föreskrifterna och bakomliggande motiv

1 kap. Tillämpningsområde och definitioner

1 kap. 1 §

Paragrafen beskriver föreskrifternas tillämpningsområde.

Beskrivningen av föreskrifternas tillämpningsområde bygger på motsvarande bestämmelser i nu gällande föreskrifter, men texten har förenklats för att öka läsbarheten. De upplysningar i gällande föreskrifter som rör länsstyrelsernas möjlighet att ange villkor för licensjakt med stöd av 9 b § 4 och 5 jaktförordningen (1987:905) *utgår* då regleringen i jaktförordningen är tillräcklig.

1 kap. 2 §

Denna paragraf anger att termer och uttryck som används i föreskrifterna har samma betydelse som i jaktförordningen och förordningen om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn. Betydelsen av begreppet odlingsgränsen är densamma som i rennäringslagen.

1 kap. 3 §

Paragrafen utgör endast en upplysning om krav som följer av förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn.

1 kap. 4 §

I denna paragraf definieras vissa begrepp som gäller i dessa föreskrifter. Definitionen av begreppen odlingsgränsen, påskjutning, åteljakt och genetiskt viktig varg är i princip likalydande i förslaget jämfört med gällande föreskrifter. Mindre språkliga justeringar har gjorts. Begreppet genetiskt viktig varg har förtydligats med avseende på en sådan vargs ursprung.

Avgränsningen av vad som inte är en åtel, dvs rester av vilt på plats där vilt har fällts, har tidigare varit ett allmänt råd. Denna avgränsning har betydelse för att klargöra att det är tillåtet att efter jakt på exempelvis klövvilt, lämna kvar rester av vilt efter passning av fällt vilt utan att riskera att detta betraktas som en anmälningspliktig björnåtel. Konsekvensen av att inte reglera detta kan bli att den som lämnar kvar slaktrester av vilt annars hamnar i ett rättsosäkert läge.

2 kap. Samverkansråd, mål och planering

Representation och arbetsformer i samverkansråden

2 kap. 1 §

Bestämmelsens innehåll är i princip detsamma som i nu gällande föreskrifter. Där anges att landshövdingen, eller den landshövdingen utser, ska representera länsstyrelsen i samverkansrådet. Sametinget utser den som ska representera Sametinget. Det har gjorts ett förtydligande i förslaget i syfte att klargöra att samverkansrådets ledamöter utses för en period om högst två år i taget. Det är således möjligt att bli omvald som ledamot vid periodens slut.

Om det finns särskilda skäl ska samverkansrådet anlita sakkunniga med kunskap om de särskilda förutsättningar för viltförvaltningen som råder i rovdjursförvaltningsområdet. Detta stycke har endast justerats språkligt i förslaget jämfört med gällande föreskrifter.

2 kap. 2 §

Paragrafen reglerar att ordförandeskapet i samverkansrådet ska innehas i en period om två år och att ordförandeposten ska rotera mellan de deltagande länsstyrelserna. Kravet att samverkansrådet ska sammanträda minst två gånger per år finns i nu gällande föreskrifter. Naturvårdsverket gör bedömningen att minst två sammanträden per år behövs för att den regionala förvaltningen ska kunna ta nationellt ansvar för att gynnsam bevarandestatus upprätthålls. Naturvårdsverket bedömer att det behövs speciellt med hänsyn till att länsvisa miniminivåer slopas för varg i och med ändringen av förordning (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn, som beslutades 4 augusti 2022 och träder i kraft 1 november samma år.

Samverkansråden lämnar vidare förslag till Naturvårdsverket, men fattar inga gemensamma förvaltningsbeslut. I nu gällande föreskrifter finns en regel om att samverkansrådets beslut ska tas i samförstånd, Naturvårdsverket anser inte att det finns anledning att föreskriva om detta, varför denna regel har utgått.

Förslag om miniminivåer

2 kap. 3 §

Paragrafen anger att förslag på miniminivåer ska lämnas på begäran av Naturvårdsverket. Lydelsen i nu gällande 5 § NFS 2010:1 om att förslag på miniminivåer ska vara möjliga att uppnå senast fem år efter fastställandet föreslås utgå. Detta då regeln kan uppfattas som otydlig. Vägledning om framtagande av nya miniminivåer för björn, varg, järv och lodjur togs fram av Naturvårdsverket 2018.⁴ Vägledningen kan komma att uppdateras med anledning av de nya förordningsändringarna.

Den ändring av förordningen om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn som beslutades av regeringen den 4 augusti 2022 innebär att Naturvårdsverket efter förslag av samverkansråden ska fastställa miniminivåer för förekomsten av björn, järv och lo i vart och ett av rovdjursförvaltningsområdena och länen. Vidare ska Naturvårdsverket efter

⁴ Naturvårdsverkets rapport 6829, Vägledning om översyn av miniminivåer för björn, varg, järv och lodjur, NV-03231-15.

förslag av samverkansråden fastställa miniminivåer för förekomsten av varg i vart och ett av rovdjursförvaltningsområdena. Naturvårdsverket ska fastställa miniminivåerna enligt första stycket inom ramen för de nationella målen för respektive art och med beaktande av arternas naturliga utbredningsområden. I förordningen har det nu förtydligats att de tre samverkansråden också ska samverka med varandra i de här frågorna. Beslutade ändringar träder i kraft den 1 november 2022.

Naturvårdsverket anser att förordningsändringarna tillsammans med de nya föreskrifterna bidrar till ett mer flexibelt och resurseffektivt system. Vidare kan referensvärdet för vargens utbredningsområde stärkas genom att spridning underlättas. Ett skyddssystem för gynnsam bevarandestatus finns kvar i form av nya krav på samverkan, delegationssystemet samt de krav som ställs i 23 c § jaktförordningen för beslut om jakt.

I den remitterade versionen ingick bestämmelser i 2 kap 4 – 5 §§ om länsstyrelsernas samverkan inom och mellan rovdjursförvaltningsområden inför framtagande av miniminivåer. Mot bakgrund av de ovan nämnda ändringarna i förordningen om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn utgår dessa tidigare remitterade bestämmelser ur föreskrifterna.

Rovdjursförvaltningsplaner

2 kap. 4 §

Bestämmelsen är, med en mindre språklig justering, likalydande som i nu gällande föreskrifter, 6 § NFS 2010:1, och anger att länsstyrelsens rovdjursförvaltningsplan ska gälla i högst sex år, beskriva målsättningar och riktlinjer för länsstyrelsens förvaltningsarbete samt överensstämma med målsättningar i nationella förvaltningsplaner för respektive art samt även för andra arter, tex klövvilt.

3 kap. Licensjaktens inriktning

Samtliga bestämmelser som rör länsstyrelsernas beslut om licensjakt på björn, varg, järv och lo har samlats i denna uppsättning föreskrifter. Dispositionen av detta och efterföljande kapitel om licensjakt har lagts upp så att den följer punkterna i 9 b § jaktförordningen. Detta för att öka tydligheten för den som läser rättsakterna parallellt.

Naturvårdsverket har strävat efter att ha likalydande regler oavsett art i de delar där detta är möjligt och rimligt. Bestämmelser om länsstyrelsernas beslut om licensjakt på järv har därmed införts i förslaget. Det bör dock poängteras att för att länsstyrelserna ska kunna besluta om licensjakt på järv, krävs som för övriga berörda arter, att Naturvårdsverket delegerar möjligheten att fatta dessa beslut till länsstyrelserna. Då delegering till länsstyrelserna är reglerat i överordnad författning behövs ingen ytterligare upplysning om detta i denna paragraf. Delegering av möjligheten för länsstyrelserna att besluta om licensjakt förutsätter att arten ligger över referensvärdet.

Arter som berörs och djur som får fällas

I den remitterade versionen ingick bestämmelser i 3 kap 1 § om länsstyrelsernas samverkan inom och mellan rovdjursförvaltningsområden inför beslut om licensjakt. Mot bakgrund av de ovan nämnda ändringarna i förordningen om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn utgår dessa tidigare remitterade bestämmelser ur föreskrifterna.

3 kap. 1 §

2 § anger att länsstyrelserna i beslut om licensjakt ska undersöka möjligheten att helt eller delvis rikta jakten till områden där det finns en förhöjd risk att rovdjursförekomst allvarligt försvårar hållande av tamdjur (inklusive ren) eller dit det behövs för att på annat sätt främja samexistens mellan människor och stora rovdjur. Inom begreppet samexistens ingår att det ska vara möjligt att jaga med hund i områden med rovdjursförekomst. Länsstyrelsens beslut om licensjakt ska innehålla en redogörelse av vilka avvägningar som gjorts vid val av jaktområden.

Denna bestämmelse saknar motsvarighet i nu gällande föreskrifter. Avsikten är att i enlighet med syftet i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, järv, varg, lo och kungsörn tydliggöra att licensjakten är ett medel som är tänkt att användas för att förebygga skador och olägenheter av stora rovdjur samt samtidigt främja samexistens mellan människor och stora rovdjur. Bestämmelsen omhändertar genomförandet av delar av de rovdjurspolitiska målen. Inför beslut om licensjakt ska därför undersökas om åtminstone delar av jakten kan förläggas på ett sätt som kan verka förebyggande och därmed minska risken för skador på tamdjur. Bestämmelsen bör medföra att behovet av skyddsjakt på stora rovdjur minskar, särskilt sådan skyddsjakt som beslutas baserat på stor sannolikhet att allvarlig skada kommer att uppstå (se 23 b § sista meningen).

3 kap. 2 §

Bestämmelsen anger att länsstyrelsens beslut om licensjakt på varg inte får omfatta revir med stationär förekomst av en genetiskt viktig varg. Förslaget

motsvaras av andra meningen i 4 § NFS 2014:24. Vidare anges det av punkt ett att av länsstyrelsens beslut ska det framgå att jakten kommer att avlysas i områden där förekomst av genetiskt viktig varg upptäckts efter att beslutet om jakt fattats. Bestämmelsen syftar till att säkerställa att genetiskt viktig varg inte fälls vid genomförande av jakten. Bestämmelsen ska ses som ett tydligt återkallandeförbehåll. Eventuella beslut om licensjakt på varg ska enligt 23 e § jaktförordningen fattas senast den 1 oktober. Sådana beslut grundas på den kunskap om förekomst av genetisk viktig varg som finns då vilket i normalfallet är föregående vinters inventeringsresultat. Vid genomförandet av jakten kan ny kunskap ha tillkommit. Den andra punkten i bestämmelsen omhändertar att sådan ny kunskap beaktas i förvaltningen av varg, dvs. om det dyker upp en tidigare okänd genetiskt viktig varg i ett område som omfattas av länsstyrelsens licensjaksbeslut kommer länsstyrelsen att återkalla eller ändra beslutet.

Ett beslut om licensjakt skulle kunna ses som ett gynnande beslut. Huvudregeln är att gynnande beslut inte får ändras på så sätt att myndigheten tar ifrån den enskilde en förmån genom ett senare beslut. Undantag från huvudregeln är möjligt om det finns ett tydligt återkallelseförbehåll i beslutet och förbehållet har stöd i de föreskrifter som beslutet grundas på (jfr. prop. 2016/17:180 sida 232). Genom att i föreskrifterna införa krav på avlysning av jakt i länsstyrelsernas beslut om licensjakt på varg, i de fall det dyker upp en genetisk viktig varg, kompletteras och förtydligas vad som redan anges i 23 f § jaktförordningen, dvs att beslut om licensjakt får ändras om det behövs med hänsyn till nya omständigheter mm. I samband med ett sådant återkallelsebeslut kan länsstyrelsen, om det är möjligt och lämpligt, ändra sitt licensjaksbeslut och definiera nytt jaktområde i beslutet, med samma antal jaktbara djur. Förtydligandet görs i så fall i syfte att verkställa omfattningen av den jakt som vid avvägningar mellan bevarande och socioekonomisk hänsyn har bedömts vara lämplig. Naturvårdsverket anser att det är viktigt att det ska vara möjligt att den jakt som har beslutats genom god samverkan inom viltförvaltningen också ska kunna verkställas.

3 kap. 3 §

Bestämmelsen finns i nu gällande föreskrifter om länsstyrelsernas beslut om licensjakt på björn. Förslaget innebär att länsstyrelsernas beslut om licensjakt på björn ska föreskriva att björnhona som åtföljs av en eller flera ungar samt ungar som följer björnhona, oavsett ungarnas antal eller ålder, inte får fällas. Skälet till att ekipage med hona och en eller flera ungar ska lämnas ostörda är att björn jagas under dess uppfödningssperiod, vilket inte gäller för övriga arter. Övriga arter har självständiga ungar vid tidpunkten för jakten. Ett syfte med att freda honor med en eller flera ungar är att dessa honor har betydelse för populationens reproduktion. Om en s.k. ”superbreeder” fälls kan det ha påverkan på populationen.⁵

Det förekommer att hona och ungar skiljs åt vid jakt. Under sådana omständigheter är det vanligen inte möjligt för jägaren att skilja björnar som ingår i familjegrupp från andra björnar. Lydelsen ”hona som åtföljs av en eller flera ungar” innebär att en jägare inte gör sig skyldig till jaktbrott om en hona skulle fällas i ett sammanhang där jägaren inte uppfattar att honan åtföljs av

⁵ Zedrosser et al 2020 ”Utvärdering av åteljakt efter björn i Sverige perioden 2014–2019.

unge. På samma sätt innebär lydelsen ” ungar som följer björnhona” att jägaren inte gör sig skyldig till jaktbrott om en jägare uppfattar att en unge uppträder ensam och jägaren faller den i tron att det är ett vuxet djur.

Ser man till utfallet av jakten faller få honor från sina ungar. Antalet har minskat stadigt under senare år och sådana honor utgjorde tre procent av de fällda djuren 2019.

Andra meningen i nuvarande bestämmelse, att länsstyrelsens beslut ska rekommendera att inte fälla årsunge, utgår. Skälet till att bestämmelsen utgår är att föreskriften inte är tänkt att innehålla råd och rekommendationer. Sådant bör i stället hanteras i vägledning till länsstyrelsen. Samtidigt bör första stycket till allra största del tillgodose samma behov av skydd för årsunge, eftersom den är beroende av björnhonan och följer henne.

4 Kap. Medel och metoder

Åteljakt på björn

Huvudargumentet då åteljakten infördes 2014 var att få lugna skottillfällen vid åtel samt att bättre kunna selektera t ex honor som följs av ungar från lovliga björnar. Den allmänna uppfattningen är att det bl.a. bidrar till större säkerhet och minskat lidande för de här aktuella björnarna genom säkrare skott.

Skandinaviska björnprojektet har undersökt olika aspekter av åteljakten på björn.⁶ Undersökningarna visar att en mycket liten andel av tilldelade björnar vid licensjakt fälls vid vakjakt vid åtel (0,6 % under licensjakterna 2014–2019). Projektets slutsats är att intresset för vak- och smygjakt vid björnatlar således inte verkar vara särskilt stort. Rapporten föreslår, att då syftet med åteljakt gällande det enskilda syftet med ”säkra skott” idag inte uppfylls, men att det även skulle kunna finnas andra syften med åteljakt. Projektet föreslår i rapporten att Naturvårdsverket ska föreskriva att tillåta spårupptag av hund vid åtel. Det skulle innebära att åtlarna får ett annat syfte, dvs. att erbjuda platser för effektiva hundupptag. Undersökningarna påvisar ett positivt samband mellan antal åtlar och hur snabbt samtliga björnar fälls. Eftersom honor med ungar i regel nyttjar åtel i lägre grad än andra kategorier av björnar kan hundsläpp vid åtel bidra till effektivare jakt genom att rätt djur fälls. Samtidigt som björnjakten har effektiviserats har antalet honor som fällts ifrån sina ungar minskat från 12% 2009 till 4% respektive 3 % åren 2018 och 2019. Utvecklingen är mycket positiv.

Gällande bestämmelse i nu gällande föreskrift 6 a § punkt 1 att upptag av björnspår med hjälp av hund vid en åtel inte är tillåtet har ifrågasatts av flertal remissinstanser, både för att den är otydligt formulerad och för att man vill kunna släppa hund vid åtel för att få bra och snabba spårupptag. Av remissinstanserna anser flera länsstyrelser, sannolikt grundat i att endast nio björnar har fällts på åtel i landet under åren 2014–2019, att möjligheten till åteljakt bör tas bort helt om hundar inte får släppas vid åtel.

Naturvårdsverket bedömer att det är tveksamt om en effektivare jakt ensam är ett tillräckligt gott skäl för att tillåta spårupptag vid åtel. Risken för att fälla en hona från sina ungar är mindre om hund släpps vid åtel, eftersom honor med ungar nyttjar åtel i lägre grad än andra kategorier av björnar. Naturvårdsverket anser sammantaget främst mot bakgrund av att risk att fälla en hona från sina ungar minskar med hundsläpp vid åtel, rapporten samt remissutfallet att det ska vara tillåtet att släppa hund vid åtel. Naturvårdsverket anser att fortsatt forskning och utvärdering kring åteljakt bör bedrivas för att utvärdera effekterna av hur hundsläpp vid åtel utvecklar sig.

Flera länsstyrelser har i yttranden framfört att det kan vara befogat med krav på kamera vid åtel för att i förväg veta vilka björnar som lämnat spår vid åtel och för att kunna undvika att släppa hund på honor med ungar. Naturvårdsverket delar uppfattningen att det är fördelaktigt att använda åtelkamera vid jakt på björn i syfte att minska risken för att honor med ungar och ensamma ungar fälls. Myndigheten uppmuntrar till ökad användning av åtelkamera men anser inte att

⁶ Zedrosser et al 2020 ”Utvärdering av åteljakt efter björn i Sverige perioden 2014–2019.

det är befogat att reglera användning av kamera vid björnatel igenom föreskrift. Sådana krav kan ställas av de länsstyrelser som anser det befogat i beslut om licensjakt.

Anmälningssplikt

Skandinaviska björnforskningsprojektet tar i nyss nämnda rapport även upp frågan om gällande bestämmelse om anmälningssplikt och länsstyrelserna godkännande av åteln innan den kan tas i bruk. Av skäl som exempelvis den administrativa insatsen länsstyrelserna behöver lägga ner på ansökan om åteln, svårigheterna som finns när det kommer till tillsyn av åteln samt sekretessfrågan gällande åtelns position föreslår rapporten och flera remissinstanser att anmälningssplikten slopas.

Naturvårdsverket delar uppfattningen att länsstyrelsens administration ska vara motiverad. Däremot anser myndigheten inte att anmälningssplikten helt ska tas bort. Bedömningen är att det är viktigt att framgent kunna följa upp utfallet av att syftet med åteljakten vidgas särskilt som åteljakten kan komma att bli mer utbredd. För att effektivisera länsstyrelsens administration föreslås i stället att förfarandet vid anmälan ska förenklas på så sätt att någon besiktning och godkännande av åteln inte ska behöva ske från länsstyrelsens sida. Hur åteln ska anläggas och vad som är tillåtet vid åteljakt på björn framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter och länsstyrelsernas beslut om licensjakt. Bestämmelser om åtelns placering och användning är till för att skydda människor som bor och rör sig i områden där det finns åtlar eftersom björnar som skyddar sin föda skulle kunna utgöra en potentiell fara för människor även om den svenska björnforskningen visar att samband mellan åteljakt och förekomst av problembjörnar inte har kunnat påvisas. Dessa regler i allt väsentligt lika som i nu gällande föreskrifter.

4 kap. 1 §

Förslaget innebär att möjligheten för länsstyrelserna att tillåta åteljakt på björn kvarstår oförändrat jämfört gällande regler för åteljakt på björn.

4 kap 2 §

Anmälningssplikten av åteln i gällande bestämmelse i 6 a § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om länsstyrelsens beslut om licensjakt på björn (NFS 2010:07) kvarstår, men till skillnad från idag behövs inte längre ett godkännande från länsstyrelsen. Forskning och utvärdering av frågor som den här om åteljaktens effekter samt hur hundjakten påverkar björnstammens sammansättning underlättas av att en förenklad anmälningssplikt av åtel kvarstår. Övriga bestämmelser i 6 a § utgår, bl.a. att upptag av björnsår med hund inte är tillåtet vid åtel.

4 kap 3 §

Åtel för björn får etableras tidigast 15 juli. Senast tio dagar efter att jakten avsluts i området ska åteln vara bortplockad och åtelplatsen återställd till ett sådant skick att björnar inte förväntas lockas dit. Bestämmelsen är hämtad från 6 § Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om länsstyrelsens beslut om licensjakt på björn (NFS 2010:07) och bör kvarstå eftersom användandet av åtel genom förslaget blir en vedertagen jaktmetod som bidrar till en effektivare jakt och ökat djurskydd för björnunge samt är en förutsättning för att jakten ska

kunna bedrivas under strikt kontrollerade former. Kravet på att åtlar städas bort efter avslutad jakt minskar risken för habituering av björnar.

4 kap. 4 §

Bestämmelsen reglerar minsta avstånd från åteln till hus, vägar, vandringsleder mm. Förslaget motsvaras i princip av vad som redan stadgas i 6 b § i nu gällande föreskrifter. Kravet på erinran om att få markägarens tillstånd har tagits bort då den som anlägger en åtel förutsätts vara antingen markägare eller inneha jakträtten på den mark där åteln anläggs. Om jakträtten är upplåten förutsätter Naturvårdsverket att den som anlägger en åtel har en dialog med markägaren alternativt att anläggandet av björnåtel regleras i jakträttsupplåtelsen. Listan har numrerats för tydlighetens skull och vissa mindre språkliga justeringar har gjorts.

Skälet för att ställa krav på visst avstånd för åtlar till olika verksamheter är att minska risken för att människor ska riskera att komma i närkontakt med björnar som besöker åtlar. Det finns en liten risk att träffa på en björn vid en åtelplats, men det kan ske. Därför bör åtelns placering vara relativt långt ifrån vandringsled, väg och bostadshus.

Naturvårdsverket anser att behovet av skyddsavstånd till platser som är avsedda för att locka till sig björn varierar avsevärt om den verksamhet man vill skydda med regeln är t ex en vandringsled (där människor inte förväntas uppehålla sig mer varaktigt) eller en campingplats eller bostadshus. De senare anläggningarna har vanligtvis sophantering vilket kan bidra till att björnar rör sig från åtelplatsen till sophanteringsanläggningen. Det har därför inte gjorts någon ändring i de skyddsavstånd som anges i nu gällande föreskrifter.

I jämförelse med 6 b § i nu gällande föreskrifter har avståndskriterierna till väg och vandringsled behållits eftersom de är relevanta och mätbara. Bestämmelsen om att åteln inte får vara synlig från vandringsled har tagits bort eftersom den inte bedömts äga samma relevans som tex. avstånd till väg och dessutom kan vara svår att bedöma. Avståndet till åtel avsedd för viltskådning har tagits bort i förslaget, eftersom det inte är säkert att alla känner till dessa platser.

4 kap. 5 §

Bestämmelsen reglerar att jakträttshavaren ska kontakta eventuella personer som bor i till exempel fritidshus utan sophämtning (fäbodstugor, jaktkojor och liknande) under den tid som åteln är etablerad bor inom 2 000 meter från åteln och upplysa dessa personer om åtelverksamheten och motsvaras av 6 b § andra punkten, andra strecksatsen i nu gällande föreskrifter. Avsikten med bestämmelsen är att jakträttshavaren ska kontakta personer som *varaktigt* bor inom 2000 meters avstånd från åteln. Jakträttshavaren är inte genom bestämmelsen skyldig att kontakta tillfälliga besökare i området som exempelvis campare. Naturvårdsverket bedömer att bestämmelsen behövs för att minska risken för konflikter mellan björnar som besöker åtlar och andra verksamheter, samt för att minska risken för att boende i närheten av björnåtlar ska riskera att utan avsikt komma för nära dessa.

Hundanvändning

4 kap. 5 §

Föreslagen paragraf motsvaras till del av 5 § NFS 2010:7 och 5 § NFS 2010:15. Vissa språkliga justeringar har gjorts för att förtydliga och anpassa regeln så att den gäller för samtliga arter. Punkten 2 om begränsning av antalet hundar som får användas vid licensjakt på varg är ny.

Konsekvensen av denna bestämmelse blir:

a) En viss skärpning rörande att hundar inte får bytas ut vid jakt på björn jämfört tidigare rekommendation om samma sak. Byte av hundar som förföljer en och samma björn torde dock inte ha varit möjligt med nu gällande regler i särskilt många fall utan att björnen genskjuts med motorfordon, vilket enligt 31 § jaktlagen (1987:259) inte är tillåtet.

b) Regler för hundanvändning vid licensjakt på varg införs vilket Naturvårdsverket vägleder om idag i enskilda fall. Gränsen för hur många hundar som får användas vid jakt på varg har satts till tre. Skälet för att tillåta tre hundar vid jakt på varg är att om endast två hundar skulle tillåtas, finns en risk för att en ensam hund möter vargen om den andra hunden avbryter förföljandet. Det skulle öka risken för att den ensamma hunden skadas eller dödas. Erfarenhet av hundanvändning vid vargjakt visar också att vid användande av tre hundar ökar möjligheten att hundarna ställer vargen, vilket bidrar till lugnare skottillfällen. I länsstyrelsernas beslut om licensjakt på varg 2017 anges i merparten av besluten att högst tre hundar får släppas samtidigt.

Naturvårdsverket anser att det finns ett behov av att reglera hundanvändningen på detta sätt vid licensjakt. Detta i syfte att de djur som jagas inte ska utsättas för onödigt lidande i samband med jakten. Att vid jakten använda högst två eller tre hundar enligt ovan är enligt Naturvårdsverkets mening skäligt.

Under senare år har det utvecklats jaktmetoder där det används ett flertal drivande hundar vid jakt, framför allt på björn men även på lo. Användandet av ”koppel” där ett flertal hundar släpps för att på plats ställa eller driva fram djuret skiljer sig starkt från den i Sverige traditionella hundjakten med en eller maximalt två hundar. Det är inte heller förenligt med nu gällande föreskrifter om hundanvändning vid licensjakt på björn. En jakt med få hundar är att föredra ur ett etiskt perspektiv. Björnar är inte uthålliga för stress under längre tid och kan bl.a. bli överhettade. Enligt 27 § jaktlagen ska jakt bedrivas på så sätt att viltet inte utsätts för onödigt lidande.

Det har framförts önskemål om att reglera tiden för jaktträning av hundar för vargjakt. Naturvårdsverket anser dock att detta i första hand bör lösas genom ändringar i jaktförordningen (som uppdaterades på denna punkt och trädde i kraft 1 juli 2021) och genom vägledning. Det är således inte något som hanteras i dessa föreskrifter.

5 Kap. Jakttider

Två olika konstruktioner för jakttider har diskuterats i samband med framtagande av de nya föreskrifterna, nationellt fastställda jakttider och flexibla jakttider där länsstyrelserna ska kunna besluta om en minsta angiven period av jakt inom en angiven tidsram. Remissinstanserna har beträffande arterna varg, järv och lo förordat en nationellt fastställd jakttid framför en regionalt beslutad flexibel jakttid. Naturvårdsverket instämmer i bedömningen att fördelarna med en fast jakttid överväger fördelarna med en regionalisering av beslut om jakttider för dessa tre arter. Skälen för detta är i första hand ökad förutsägbarhet och tydlighet för jägare och företagare, att den möjliga tidsramen att ha flexibilitet inom bedöms vara för snäv för lo och varg och att det för dessa två arter finns små fördelar med att samordna jakten med annan jakt. I fråga om varg delas revir inte sällan mellan län vilket innebär att en regionaliserad jakttid är mindre lämplig. Naturvårdsverket bibehåller därför en nationellt fastställd jakttid för licensjakt på varg och lo. Vidare anger Naturvårdsverket en fast nationell jakttid för licensjakt på järv.

Vad gäller jakttiden för björn är frågan mer komplex och remissinstanserna förordar olika lösningar om lämplig konstruktion för jakttid på björn. Naturvårdsverket anser sammantaget att jakttiden för björn ska vara flexibel. Huvudskälen till det är att jakten är mer utbredd och sker under en tid då flera arter kan jagas med liknande jaktmetoder, bl.a. älg och annat klövvilt. Att överlåta till länsstyrelserna att besluta om lämplig jakttid bidrar också till ökad regionalisering av förvaltningen.

5 kap. 1 § jakttid på björn

Nu gällande jakttid för björn gäller hela perioden från och med den 21 augusti till och med den 15 oktober. I de delar av Norrbottens län som ligger väster om odlingsgränsen ska länsstyrelsens beslut om licensjakt gälla hela perioden från och med den 21 augusti till och med den 30 september. Björninventering sker 21 augusti till 31 oktober.

Naturvårdsverket ändrar med de nya föreskrifterna jakttiden för björn på så sätt att flexibel jakttid införs. Jakttiden vid licensjakt på björn ska vara minst 30 dagar inom perioden från den 21 augusti till den 15 oktober. I de delar av Norrbottens län som ligger väster om odlingsgränsen ska länsstyrelsens beslut om licensjakt gälla minst 20 dagar inom perioden från den 21 augusti till den 30 september. De tidigare avslutet väster av odlingsgränsen i Norrbottens län motiveras med att björnarna går i ide tidigare i detta område pga. kallare klimat och innebär ingen förändring jämfört nu gällande föreskrifter. Betydelsen av begreppet odlingsgränsen är densamma som i rennäringslagen.

Den flexibla lösning som införs med de nya föreskrifterna innebär att det regionala inflytandet över jakten ökar. Flexibla jakttider innebär t ex en möjlighet för länsstyrelserna att samordna älg- och björnjakten eller att anpassa jakttiden till renskötseln om behov finns.

Björnjakten skiljer sig på flera sätt från jakten på lo och varg. Den sker under en tid på året då jakten kan vara lämplig att bedriva i samband med annan jakt med samma jaktmetoder. Jakten på björn har vidare blivit en naturlig del av

viltförvaltningen som bedrivs i norra och mellersta Sverige. Utvecklingen mot en situation där björnen ses som ett vilt bland andra, kan stärkas ytterligare om länsstyrelsen ges möjlighet att samordna jakten på björn med exempelvis älgjakten. Regionala avvägningar kan även behöva göras med hänsyn till rennäringens behov. Naturvårdsverket anser därför att det finns skäl att införa en flexibel jakttid för björn.

I och med att länsstyrelsen fattar årliga beslut om jakt på björn behöver inte regionalt anpassade jakttider innebära någon ökad administrativ börda för länsstyrelsens del. Om länsstyrelsen inte ser något behov av samordning av björnjakten med annan jakt eller finner någon anledning att separera björnjakten från exempelvis rennäringens verksamheter, kan den nationella jakttidsramen fastställas som jakttid i beslut om licensjakt på björn i det aktuella länet.

5 kap. 2 § - jakttid för varg

Nu gällande jakttid för varg är 2 januari till 15 februari. Varginventering sker 1 oktober och 31 mars.

Vid bedömning av vad som är lämplig jakttid för en art bör flera jaktetiska frågor vägas samman. Föräldradjur ska inte fällas från ungar som ännu inte är självständiga. Inte heller ska en hane kunna fällas ifrån en dräktig tik, då detta kan äventyra valparnas överlevnad. Jakten bör därför ske först när valparna har blivit självständiga men innan parningen sker. Det är även viktigt att jakttiden är tillräckligt lång för att medge att tilldelade djur kan fällas.

Valparna lämnar vanligen flocken vid 10 månaders ålder och det saknas data på överlevnad hos valpar som förlorar båda sina föräldrar när de är yngre än så. Tidpunkten för jakten infaller när valparna är mellan 8-9 månader gamla. Konsensus hos vargforskare världen över är att valpar från och med januari månad har en relativt god chans att överleva utan båda sina föräldrar, och att sannolikheten för överlevnad sedan ökar snabbt under vintern. Svenska vargforskare har med ledning av detta föreslagit 15 januari som en lämplig tidpunkt att påbörja jakten, även om de också har bedömt att den nuvarande jaktstarten på varg är godtagbar ur biologisk synvinkel.

Vargens brunstperiod infaller mellan 20 februari – 15 mars. Enligt Skandulv sker parningarna tidigast 20 februari medan merparten av parningarna sker i månadsskiftet februari/mars. Forskarna anser att om man vill undvika att dräktiga tikar blir ensamma med sin kull bör jakten inte pågå längre än till 20 februari. I svar på Naturvårdsverkets remiss från 2019 framfördes både positiva och negativa synpunkter på jaktstart den 2 januari. De remissvar som stödde senarelagd jakttid framförde bland annat att detta borde vara gynnsamt för årsungar. Argumenten som lyfts fram för att senarelägga jaktstarten var bland annat för att en framflyttad jaktstart skulle stärka valparnas överlevnadschanser om föräldraparet fälls samt att det skulle ge mer tid för inventering varvid mer kunskap om vargstammen kan samlas inför jakten.

Vid remiss av Naturvårdsverkets förslag till nya föreskrifter ansåg en övervägande del av remissinstanserna att en fast jakttid för varg var att föredra framför en flexibel jakttid. Naturvårdsverket bedömer att det under beredningen av ärendet inte framkommit några avgörande skäl för att ändra den jakttid som anges i nu gällande föreskrifter, varför länsstyrelsernas beslut om licensjakt på

varg även fortsättningsvis ska föreskriva att jakttid vid licensjakt på varg ska vara hela perioden 2 januari till 15 februari.

Naturvårdsverkets bedömning är att en förskjutning av jakttiden med någon vecka endast påverkar ungöverlevnaden marginellt. Möjligen kan synpunkten att ge mer tid för insamlande av kunskap genom inventering utgöra ett skäl att ändra jakttiden, men även detta är en endast en marginell förändring av länsstyrelsernas förutsättningar för inventering.

Naturvårdsverket slutliga bedömning är att det är viktigt att den licensjakt som länsstyrelserna eventuellt beslutar om är möjlig att genomföra, varför jakttiden inte bör vara alltför begränsad. För att en senarelagd jaktstart inte ska äventyra att beslutade djur kan fällas, bör den sammanlagda jakttiden vara i stort sett oförändrad. Men hänsyn till ovanstående anser Naturvårdsverket inte att det finns tillräckliga skäl att ändra jakttiden. Jakttiden på varg ska därför bibehållas och starta 2 januari till 15 februari.

5 kap 3 § - jakttid för järv

Bestämmelsen är ny och saknar motsvarighet i gällande bestämmelser. Vid bedömning av vad som är lämplig jakttid för järv bör hänsyn tas till artens brunstperiod samt under vilken period som ungarna är beroende av honan. För järvens del infaller brunsten under perioden april till augusti. Ungarna föds i februari (vissa honor föder något tidigare) och är självständiga i september (pers kom Jens Persson, SLU).

Inventeringsperioden för järv är 1 februari till 31 juli. Perioden från mitten av januari till och med september är således mindre lämplig för licensjakt på järv. Inventeringsresultatet för järv fastställs årligen den 1 november. Fastställda inventeringsresultat utgör grunden för att bedöma om det finns utrymme att besluta om licensjakt eller ej. Liksom för lo kommer beslut om licensjakt på järv att grunda sig på fastställda inventeringsresultat från föregående år. Eftersom licensjakt är en långsiktig förvaltningsåtgärd som ska syfta till att reglera populationen i områden där rovdjuren t ex innebär att det finns risk för skador, anser Naturvårdsverket att det är möjligt att beslut om licensjakt grundas på 8 – 10 månader gamla inventeringsresultat.

I Naturvårdsverkets remiss av förslag till nya föreskrifter ansåg en övervägande del av remissinstanserna att en fast jakttid för järv var att föredra framför en flexibel jakttid. Allt sammantaget bör därför länsstyrelsernas beslut om licensjakt på järv föreskriva att jakttiden ska vara hela tidsperioden från 1 oktober till 31 december. Då licensjakt på järv inte har förekommit i landet tidigare, har Naturvårdsverket för avsikt att noga följa om den jakttid som nu föreslås är ändamålsenlig.

5 kap. 4 § jakttid för lo

Nu gällande jakttid för lo i 3 § NFS 2010:15 anger att i norra rovdjursförvaltningsområdet får länsstyrelsens beslut om licensjakt på lo gälla perioden från och med den 1 mars längst till och med den 15 april. I övriga delar av landet får länsstyrelsens beslut om licensjakt på lo gälla perioden från och med den 1 mars till och med den 31 mars. Det innebär att jaktstarten är fast i hela landet men att jakttidens slut är fast i mellersta och södra förvaltningsområdet men flexibel i det norra förvaltningsområdet.

Tidpunkten för jakt på lo avgörs i första hand utifrån tidpunkten då ungarna anses självständiga. Hona och ungar skiljs vanligtvis åt i mars (ibland tidigare) men det händer att de går ihop till och från även under brunsttiden, som infaller 15-30 mars. Ju längre tid hona och ungar går ihop, desto bättre rustade blir ungarna för att klara sig på egen hand om de skulle bli moderlösa, vilket är skälet för den sena jaktstarten. Loinventeringen pågår från 1 oktober – 28 (29) februari.

Vid remiss av Naturvårdsverkets förslag ansåg en övervägande del av remissinstanserna att en fast jakttid för lo var att föredra framför en flexibel jakttid. Vidare framfördes skilda synpunkter på lämplig jaktstart. Frågan om eventuell tidigarelagd jaktstart för licensjakt på lo har behandlats internt inom Naturvårdsverket i samband med framtagande av de båda remissförslagen 2019 och 2020 samt vid en muntlig hearing med rovdjursrådet. Naturvårdsverket har begärt ett utlåtande om forskningsläget gällande ungöverlevnad från SLU under mars 2022.⁷

Skälen som framförts i remissvaren för en tidigarelagd jaktstart var i huvudsak att

- snötillgången eventuellt är lite bättre i februari vilket kan underlätta och påskynda jakten,
- nuvarande jakt i mars sker under brunsten, vilket kan ifrågasättas ur ett etiskt perspektiv,
- jakt under februari skulle harmonisera bättre med Art- och habitatdirektivet,
- nuvarande jakt i mars bedrivs under förnygringsperioden
- loinventeringen skulle kunna bli mer rättvisande om jägarnas observationer vid jakten kunde ingå i underlaget, samt
- jägarnas tilltro till inventeringsresultatet skulle öka vilket i sin tur bidrar till ökad rapporteringsvilja.

Skälen som framförts i remissvaren för bibehållen jakttid var i huvudsak att

- det är osäkert om och i så fall hur årsungar skulle påverkas av tidigarelagd jaktstart,
- det saknas kunskap och forskning på området,
- avskjutningsstatistik visar att beslutat antal djur som omfattas av licensjakt ofta fälls under en relativt kort tid, och
- samtidig jakt och inventering kan försvåra inventeringsarbetet, framför allt momentet att särskilja familjegrupper, vilket kan påverka inventeringsresultatet i mer osäker riktning.

Naturvårdsverket bedömning

Kunskapsläget om ungöverlevnad vid tidigarelagd jakt är bristfälligt men det kan konstateras att loungar regelmässigt går tillsammans med sina mödrar under februari och att det i vart fall finns enstaka ungar som har överlevt en betydligt tidigare separation.

⁷ Se utlåtande från SLU, Henrik Andrén, 23 mars 2022 i ärende NV-06012-18.

Licensjakt på lo är ett undantag från det strikta skydd som arten har genom artikel 12.1 i AoH.⁸ Av artikel 12.1 framgår att såväl avsiktlig fångst och dödande (12.1a) som avsiktlig störning, särskilt under bl.a. parnings- och uppfödningstid (12.1b) ska vara förbjudna i medlemsstaterna. Bestämmelser om undantag från förbudet finns i artikel 16.1 AoH och innebär undantag från samtliga punkter som anges i artikel 12.1. Beslut om licensjakt innebär ett undantag från AoH:s förbud om avsiktlig störning oavsett om jakten sker under februari eller mars. AoH preciserar inte om eller hur olika avsiktliga störningar bör värderas sinsemellan. Ett beslut om licensjakt bryter således inte mot AoH eftersom beslutet i sig innebär ett undantag från förbudet om störning, förutsatt att störningen kan minimeras och motiveras.

Naturvårdsverket bedömer att samtidig inventering och jakt kan leda till konflikter mellan behovet av ostörda förhållanden som en förutsättning för både jägarna vid jakten och länsstyrelsernas inventeringspersonal. Naturvårdsverket instämmer dock i att det skulle kunna bidra till ökat förtroende för inventeringsresultatet inom jägarkåren om jägarnas bidrag i inventeringsarbetet skulle kunna öka. Vidare finns det andra sätt att utveckla inventeringsmetodik för att öka kvaliteten i resultatet, exempelvis mer användning av DNA-analyser, bättre datafångst från kameror mm. Naturvårdsverket bedömer att inventeringen av lo kommer att påverkas av tidigare lagd licensjakt men det är inte klarlagt hur påverkan skulle bli. Detta bör undersökas och analyseras fördjupat innan det kan utgöra grund för ändrad jakttid. Det finns dock ett behov av förbättrad inventeringsmetodik för ökad kvalitet i loinventeringen.

Sammantaget bedömer Naturvårdsverket att baserat på osäkert kunskapsläge om hur ungar påverkas av jakt i februari, begränsat behov av effektivisering av jakten, samt att det behovet av förbättrad inventeringsmetodik kan lösas på flera sätt än genom samtidig jakt och inventering, bör jakttiden för licensjakt på lo inte ändras i nuläget. Mot bakgrund av ovanstående bedömer Naturvårdsverket att det inte är lämpligt att genomföra jakten efter lodjur under någon annan period och att den begränsade störning som jakten medför under den aktuella perioden inte försvårar upprätthållandet av gynnsam bevarande status.

Länsstyrelsernas beslut om licensjakt på lo ska föreskriva att jakttiden ska vara hela perioden från den 1 mars till den 15 april i Norra rovdjursförvaltningsområdet samt hela perioden från den 1 mars till den 31 mars i övriga delar av landet. Naturvårdsverket har för avsikt att vidareutveckla inventeringsmetodik för loinventering och undersöka och analysera effekterna av jakttiderna i Norge och Finland. Detta tillsammans med eventuellt annat relevant kunskapsunderlag kan utgöra underlag för en framtida förändring av jakttiden även i Sverige.

⁸ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter

6 Kap. Villkor och kontroll för licensjakten

I NFS 2010:15 anges att länsstyrelsens beslut om licensjakt på lo får föreskriva att jakt får bedrivas med hjälp av typgodkända fångstredskap. I förslag till nya föreskrifter har denna bestämmelse tagits bort då den närmast har karaktären av vägledning. Det finns typgodkända fångstredskap för lo och länsstyrelserna kan avgöra själva om denna jaktmetod är lämplig eller ej vid licensjakt. Det är således fortfarande möjligt för länsstyrelsen att medge användning fångstredskap vid licensjakt efter lo.

Villkor

6 kap. 1 §

Bestämmelsen anger att länsstyrelsens beslut ska föreskriva att den som jagar minst en gång i timmen ska informera sig om hur många djur som återstår av tilldelningen i det område där jakten bedrivs. Paragrafen motsvarar 7 § punkt 4 i NFS 2010:7, 7 § punkt 8 i NFS 2010:15 samt 6 § punkt 8 i NFS 2014:24. Dock sätts kravet något strängare för lo och björn jämfört med nu gällande regler. Detta för att samma regel ska gälla för alla arter. Med en kombination av dagens tekniska möjligheter (mobiltelefoni, satellittelefoni, radiotelefoni, radiokommunikation mm), anser Naturvårdsverket inte att det är orimligt med krav på kontroll av kvarvarande tilldelning en gång per timme när vinsten är enklare, tydligare och enhetliga regler för samtliga arter. Paragrafen förtydligar och kompletterar skyndsamhetskravet i 5 b § jaktförordningen, av vilken det framgår att fällt eller påskjutet rovdjur skyndsamt ska anmälas till länsstyrelsen.

En skillnad i förslaget jämfört nu gällande föreskrifter 7 § punkt 4 i NFS 2010:7, 7 § punkt 8 i NFS 2010:15 samt 6 § punkt 8 i NFS 2014:24 är att kravet på att kontrollera kvarvarande djur i förslaget riktas mot den som jagar istället för mot jaktledaren. Det finns idag inget uttalat stöd för jaktledarens roll i jaktlagstiftningen. Ett uttryckligt bemyndigande för att jaktledaren ska ansvara för kontroll av tilldelning, återrapportering mm saknas. Därför väljer Naturvårdsverket att fokusera på den enskilde jägarens roll och ansvar i förslaget. Naturvårdsverket avser att verka för ett förtydligande i jaktlagstiftningen gällande jaktledarens roll.

6 kap 2 §

Paragrafen motsvarar 10 § i NFS 2010:7, NFS 2010:15 samt NFS 2014:24. Språkliga justeringar har gjorts för att anpassa bestämmelsen till samtliga arter. Paragrafen reglerar vad länsstyrelserna ska föreskriva om i sina beslut om licensjakt gällande krav på undersökning av skottplats, eftersök, redovisning av skottplatsundersökning, dokumentation mm till länsstyrelsens besiktningsman samt insamling av prov från skadskjuten varg för DNA-analys.

Kravet på jaktledaren i punkt 1 i nu gällande föreskrifter har utgått i förslaget. Det beror på att det idag inte finns något uttalat stöd för jaktledarens roll i jaktlagstiftningen. Ett uttryckligt bemyndigande för att jaktledaren ska ansvara för kontroll av tilldelning, återrapportering mm saknas. Därför väljer Naturvårdsverket att fokusera på den enskilde jägarens roll och ansvar i förslaget. Naturvårdsverket avser att verka för ett förtydligande i jaktlagstiftningen gällande jaktledarens roll. I de nya föreskrifterna används

begreppet skottplatsundersökning, vilket innebär samma sak som begreppet platsundersökning som användes i tidigare remitterade förslag.

Vid viltförvaltarkonferensen 2018 framfördes att kraven idag är olika när det gäller bland annat uppvisande av skottplats. För lo och varg ska skottplatsen uppvisas på begäran av länsstyrelsen medan jaktledaren ska uppvisa skottplatsen när det gäller björn. Länsstyrelserna önskar likalydande regler, vilket blir fallet med nu föreslagen lydelse av bestämmelsen.

Gällande punkt 1 anser Naturvårdsverket att ansvaret behöver vara tydligt. Denna regel finns i nu gällande föreskrifter för licensjakt på lo och varg och har funnits med i remissversionerna av de nya föreskrifterna både 2019 och 2020. Bestämmelsen avser inte att skydda platsen från exempelvis storm, i de fall där jakten skulle ske under pågående storm. Den som påskjutit ett djur ska ansvara för att eftersök genomförs om inte platsundersökningen eller andra omständigheter visat att djuret är oskadat, så som exempelvis att projektilens anslags- eller nedslagsplats är så belägen att den utesluter att djuret skadats. Denna punkt handlar om krav på genomförande av eftersök, punkten 4 handlar om krav på redovisning.

Gällande punkt 3 innebär det att den som har påskjutit ett djur på begäran ska visa skottplatsen för länsstyrelsen. Motsvarande regler finns i nu gällande föreskrifter och tidigare remitterade versioner och innebär således ingen skärpning. Regeln innebär inte att påskjutet dött djur måste ligga kvar på den exakta fallplatsen. Påskjutet dött djur får hanteras (t ex tas ur) och forslas från platsen, trots denna regel. Naturvårdsverket bedömer att den bör kvarstå för att påvisa att jakten bedrivs under strängt kontrollerade former.

Gällande punkt 4 innebär det att den som har påskjutit ett djur ska till länsstyrelsen redovisa hur skottplatsundersökning och eftersök genomförts samt dokumentera dessa åtgärder på det sätt som Naturvårdsverket anvisar.

Gällande punkt 5 innebär det att om en skadeskjuten varg inte har anträffats ska tillgängligt material såsom blod, hår eller spillning från den skadade vargen samlas in enligt besiktningspersonens instruktioner för DNA-analys.

6 kap 3 §

Bestämmelsen reglerar vad länsstyrelsen i beslut om licensjakt på varg och järv ska föreskriva gällande påskjutning av dessa arter. När en varg eller järv har påskjutits, och den inte blir kvar på platsen, får endast sådan jakt som syftar till att fälla det påskjutna djuret bedrivas av jaktlaget inom det aktuella området. Med område avses det jaktområde som har angetts i länsstyrelsens beslut om licensjakt, exempelvis ett vargrevir. Licensjakten får återupptas först efter medgivande från länsstyrelsen. Bestämmelsen motsvarar 9 § i nu gällande föreskrifter för licensjakt på varg. Den licensjakt som kommer ske på järv kommer sannolikt i likhet med licensjakt på varg också vara begränsad. För att minska risken för överskjutning bedöms det vara relevant att införa den här begränsningen även för järv. Naturvårdsverket anser inte att det är motiverat att införa en liknande begränsning för björn och lo. Någon sådan begränsning finns inte i nu gällande föreskrifter och det har inte framkommit några starka skäl för att införa en sådan skärpning i beredningen av detta ärende.

Av paragrafen framgår att licensjakt på andra djur inte får återupptas förrän efter medgivande av länsstyrelsen eller länsstyrelserna om två eller flera län berörs av påskjutningen. Länsstyrelsen ska innan jakten återupptas avgöra hur den återstående tilldelningen ska hanteras. Begreppet jaktledare har utgått ur bestämmelsen, se motivering under 6 kap 1 § ovan.

6 kap 4 §

Paragrafen motsvarar i princip 11 § i nu gällande föreskrifter om licensjakt. Bestämmelsen reglerar vad länsstyrelserna ska föreskriva om i sina beslut om licensjakt gällande avräkning av fällt eller påskjutet djur samt vad som ska gälla för avlysning av licensjakt.

Gällande punkt 1 anges i nu gällande föreskrifter att skott och fallplats ska kontrolleras. I de nya föreskrifter anges fältkontroll vilket motsvarar fallplats och annan kontroll i fällt som kan vara nödvändig att genomföra.

Det har framkommit oklarheter om vilken licenstilldelning ett djur ska avräknas ifrån om djuret påskjuts i ett län men sedan fälls i ett annat. I bestämmelsens punkt 2 förtydligas därför att fällt djur ska avräknas licenstilldelningen i det län där det först påsköts.

I bestämmelsen i punkt 3 har det förtydligats att licensjakt inte får bedrivas senare än en timme efter att länsstyrelsen har avlyst jakten eller efter den tidigare tidpunkt då det har blivit känt att tilldelade djur har fällts. Då krav på kontroll att det finns djur kvar av tilldelningen en gång i timmen innebär att risken för överskjutning begränsas ytterligare.

I bestämmelsen i punkt 4 anges att om djur fälls med stöd av andra beslut eller bestämmelser eller dödas av andra orsaker under den tid då licensjakt är tillåten i det aktuella länet ska dessa djur inte avräknas från licenstilldelningen.

6 kap 5 §

Bestämmelserna i paragrafen anger att länsstyrelserna beslut om licensjakt ska innehålla vissa upplysningar om avlysning av jakten. Dessa bestämmelser tillsammans med bestämmelserna i kap 6 § 1 bedöms som tillräckliga för att inte riskera överskjutning och utgör en garant för att jakten sker under strängt kontrollerade former.

Kontroll

6 kap. 6 §

Av bestämmelsen i punkt 1 framgår att länsstyrelserna i beslut om licensjakt ska föreskriva att fällda djur ska besiktigas av länsstyrelsen. Motsvarande krav finns i gällande föreskrifter, men vissa språkliga justeringar har gjorts för att anpassa förslaget så att det gäller samtliga aktuella arter. Till skillnad från tidigare anges inte heller specifikt att det är en besiktningsman som ska genomföra besiktningen. Naturvårdsverket anser att det är viktigt att den som genomför besiktningar har god kompetens på området och förutsätter att besiktning genomförs av en av länsstyrelsen förordnad besiktningsperson som har genomgått besiktningsmannautbildningar som ges vid Viltskadecenter, alternativt har förvärvat motsvarande kompetens på annat sätt.

6 kap. 7 §

Bestämmelsen anger att länsstyrelsen i beslut om licensjakt ska ange vilken provtagning som ska genomföras. Motsvarande krav finns i gällande föreskrifter. Denna bestämmelse kompletterar och förtydligar kravet i 24 d § jaktförordningen.

Provtagning regleras i detalj av Naturvårdsverkets beslut om delegering av rätten att fatta beslut om licensjakt till länsstyrelserna. Naturvårdsverket bedömer att det inte är lämpligt att införa en sådan reglering i föreskrifter, eftersom behovet av provtagning kan variera mellan år. Därför är det lämpligare att reglera detta i beslut om delegering av skydds- och licensjakt än i föreskrifter.

6 kap. 8 §

Föreskriften motsvarar helt eller delvis 12 b § i NFS 2010:7 och 2010:15 samt 14 § i NFS 2014:24. Bestämmelsen behövs för att säkerställa att de uppgifter samlas in som Naturvårdsverket behöver för att kunna följa upp gynnsam bevarandestatus för arterna. Krav på återrapporering behövs för att Naturvårdsverket fortlöpande ska kunna bedöma om delegering nyttjas så att det försvårar gynnsam bevarandestatus, se 24 c § andra stycket JF.

Hur återrapporering ska ske i praktiken, dvs. vilka databaser, formulär eller liknande som ska användas av länsstyrelserna, anges i beslut om delegering av rätten att fatta beslut om licensjakt till länsstyrelserna. Naturvårdsverket bedömer att det inte är lämpligt att införa exakta anvisningar om detta i föreskrifter, eftersom metoder för återrapporering kan förändras. Därför är det lämpligare att reglera detta i beslut om delegering av skydds- och licensjakt än i föreskrifter.

Bestämmelse som utgått

I remissversioner av de nya föreskrifterna har en bestämmelse om att länsstyrelsens beslut om licensjakt på björn, varg, järv eller lo ska föreskriva vilka åtgärder som ska vidtas för att överskjutningar ska undvikas och annat som länsstyrelsen anser nödvändigt för att möjliggöra den tillsyn och kontroll som behövs funnits. Naturvårdsverket bedömer att detta krav följer av 23 c § jaktförordningen. Av 23 d § samma förordning följer att länsstyrelserna får förena sina beslut med de villkor som behövs. Sammantaget bedömer därför Naturvårdsverket att en bestämmelse som anger att länsstyrelsens beslut om licensjakt ska föreskriva vilka åtgärder mm som ska vidtas är obehövlig och kan utgå.

7 kap. Övriga bestämmelser

7 kap. 1 §

Paragrafen anger att Naturvårdsverket i det enskilda fallet får medge undantag från föreskrifterna. Bestämmelsen är oförändrad jämfört nu gällande föreskrifter.

Övergångsbestämmelse

Av 23 f jaktförordningen följer att om beslut om licensjakt har fattats enligt 23 e § får beslutet ändras om det behövs med hänsyn till nya omständigheter eller av någon annan särskild anledning. Med anledningen av detta införs en övergångsbestämmelse med betydelsen att äldre föreskrifter gäller vid ändring av beslut om licensjakt på varg som fattats före ikraftträdandet.

Upphävande av gällande föreskrifter och allmänna råd

Med anledning av de nya föreskrifterna kommer följande föreskrifter och allmänna råd upphävas i sin helhet.

- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:15) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo
- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2014:24) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg
- Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:7) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn
- Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2010:1) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn

Innehållet i nu gällande allmänna råd kommer att ingå i Naturvårdsverkets vägledning om hur regelverket bör tillämpas. Anledningen till att förslaget till nya föreskrifter inte innehåller några allmänna råd är att Naturvårdsverket aktivt arbetar med regelförenkling och ökad tydlighet. Det blir tydligare för den som tillämpar föreskrifterna om de endast innehåller bestämmelser och ingen vägledning i form av allmänna råd. Vägledningen sker lämpligast i annan form.

Bemyndiganden

Naturvårdsverkets bemyndigande för nu aktuella föreskrifter regleras i 15 och 24 c §§ jaktförordningen (1987:905) samt 10 § förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn.

De som berörs av förslaget

Förslaget till ändrade föreskrifter berör framför allt de 21 länsstyrelserna och Sametinget. Även de som jagar rovdjur berörs i viss utsträckning av föreskrifterna. Företag berörs ytterst marginellt eller inte alls. Detta då föreskrifterna i första hand reglerar länsstyrelsernas administration och beslutsfattande.

Kommerskollegium bedömer att Naturvårdsverket inte behöver anmäla rubricerat förslag till kollegiet enligt förordning (1994:2029) om tekniska regler eftersom det inte innehåller några krav på produkter. Kommerskollegium gör även bedömningen att förslaget inte omfattas av anmälningsplikt enligt förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden.

Kommerskollegium bedömer att Naturvårdsverkets beslut om att delegera rätten att fatta beslut om licensjakt till länsstyrelserna eller länsstyrelsens beslut om licensjakt skulle kunna bli anmälningspliktiga under vissa förutsättningar, se mer under generella synpunkter.

Kostnader och andra konsekvenser med anledning av ändringen

Förslaget till nya föreskrifter om rovdjursförvaltning reglerar inga direkta kostnader eller intäkter så som avgifter eller liknande. Endast mindre justeringar i fråga om arbetsuppgifter för länsstyrelserna införs. Det rör sig både om vissa lättnader och förenklingar samt vissa skärpningar. Ändringarna torde därför endast påverka resursanvändningen marginellt vid berörda myndigheter.

Då förslaget till nya föreskrifter om rovdjursförvaltning inte innehåller tekniska regler bedömer Naturvårdsverket att de inte behöver anmälas till EU-kommissionen, så kallad notifiering⁹.

De föreslagna föreskrifterna bedöms inte påverka möjligheterna att uppfylla de uppställda krav på rapportering som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen och till andra internationella konventioner.

Allmänt om förslagets konsekvenser

Föreslagna föreskrifter syftar bland annat till ökad enhetlighet och tydlighet avseende regelverket för rovdjursförvaltning. Regelverket är idag uppdelat på fyra olika uppsättningar föreskrifter med vissa skillnader i formuleringar och krav. En konsekvens av förslaget bör bli att enhetlighet, läsbarhet och tydlighet ökar för målgrupperna för föreskrifterna. Det blir enklare för berörda myndigheter att förstå vad som gäller. Det blir också enklare för berörda myndigheter att tillämpa regelverket vilket bör leda till högre grad av enhetlighet och rättssäkerhet.

Konsekvenser av att slopa reglering om jaktledarens ansvar

Naturvårdsverket har vid en noggrann genomgång av bemyndigandena i jaktförordningen funnit att det saknas stöd för Naturvårdsverket att föreskriva om jaktledaren och dennes eventuella ansvar. Konsekvensen av att dessa föreskrifter utgår blir att det blir upp till varje länsstyrelse att i sina beslut om licensjakt bedöma behovet av villkor för jakten. Där finns fortfarande möjlighet att genom villkor i beslut ställa krav på att en jaktledare ska utses samt vad hon eller han har för skyldigheter. Detta kan komma att medföra att kraven kan se olika ut i olika län. Naturvårdsverket anser dock att denna flexibilitet bör få vara ett naturligt inslag i en regionaliserad förvaltning.

Konsekvenser av förslagen om jakttider

Konsekvenserna av fast jakttid är att jakten sker samordnat i tid över länsgränser där jakten ofta bedrivs och att det blir tydligt för alla att jakten infaller samma tid varje år. Fasta jakttider föreslås för varg, järv och lo.

Flexibel jakttid föreslås för björn. Konsekvenserna av flexibel jakttid inom viss ram är att det regionala inflytandet över jakten ökar. Flexibla jakttider innebär exempelvis en möjlighet för länsstyrelserna att samordna älg- och björnjakten.

⁹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

Konsekvenser av att införa regler om länsstyrelserna beslut om licensjakt på järv

Naturvårdsverket har redan idag möjlighet att fatta beslut om licensjakt på järv. För att licensjakt på en art ska komma i fråga ska dock arten ha gynnsam bevarandestatus, vilket inte varit fallet med järv de senaste åren. Trenden för järvstammen är för närvarande uppåtående. Då järv har gynnsam bevarandestatus bör även besluten om licensjakt på järv fattas nära de som berörs på samma sätt som beslut om licensjakt på björn, varg och lo. De som framför allt berörs av järvförekomst är renägande samer. För att en länsstyrelse ska kunna fatta beslut om licensjakt krävs att Naturvårdsverket har delegerat möjligheten att fatta sådana beslut till länsstyrelsen.

Konsekvensen av att ta fram föreskrifter för länsstyrelserna beslut om licensjakt på järv blir att regelverket för samtliga stora rovdjur utom kungsörn blir enhetligt.

Licensjakt är ett viktigt verktyg för den regionaliserade rovdjursförvaltningen. Licensjakt bör syfta till att långsiktigt dämpa risken för skador orsakade av rovdjur och verktyget att tänkt att användas proaktivt, till skillnad från beslut om skyddsjakt som oftast är mer reaktiva och primärt används för att förhindra fortsatt allvarlig skada. En viktig långsiktig konsekvens av införande av regler för länsstyrelsernas beslut om licensjakt på järv, delegering av beslutanderätten och regionala beslut om licensjakt på järv torde därför bli att skadorna på rennäringen och lantbruksföretag på sikt minskar.

Särskilt om förslagets konsekvenser för företag

Företag som i första hand kan komma att beröras av förslaget är rennäringens företag, lantbruksföretag samt företag inom natur- och jaktturism. De senare berörs sannolikt marginellt, då föreskrifterna i första hand reglerar länsstyrelsernas arbete med rovdjursförvaltning. Det finns drygt 1000¹⁰ rennäringens företag och lantbruksföretag, främst med inriktning på fårskötsel, kan påverkas mer direkt om licensjakten förläggs till områden med särskilt stora skador på näringarna.

Påverkan på berörda företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet

Företag inom rennäringen kan påverkas på flera sätt, dels genom att licensjakt på järv kan bidra långsiktigt till att minska förlusterna för rennäringen, dels genom att företagen kan behöva bidra med visst engagemang vid genomförandet av en licensjakt på järv. Det är i dagsläget mycket svårt att bedöma effekterna av en eventuell licensjakt på järv på företags- eller samebynivå, men sammantaget torde dock effekten för berörda samebyar vara positiv om licensjakt på järv bidrar till att minska renförluster till rovdjur.

Naturvårdsverket bedömer att förslaget innebär marginell påverkan på övriga företags kostnader, tidsåtgång och verksamhet. Detta då målgruppen för föreskrifterna i första hand är länsstyrelserna och föreskrifterna reglerar länsstyrelsernas arbete med förvaltningen av rovdjur. För lantbruksföretag är det snarare möjligheten till skyddsjakt vid rovdjursangrepp som är väsentligt för

¹⁰ https://www.sametinget.se/rennaring_sverige.

dess verksamhet och det behandlas inte i den här föreskriften.

Påverkan på konkurrensförhållandena för berörda företag

Konkurrensförhållandena mellan rennäringsföretag och mellan samebyar kan påverkas av hur licensjakten (oavsett art) utformas. Länsstyrelserna har redan idag möjlighet att rikta licensjakt på björn och lo till områden där renförlusterna till rovdjur är störst. Naturvårdsverket skulle gärna se att licensjakt i ännu högre grad än idag riktas till områden där renförlusterna till rovdjur är höga i förhållande till toleransnivån om 10 % och allra helst till samebyar med de allra högsta förlusterna.

Även för lantbruksföretag och företag inom besöksnäringen kan licensjakten få viss men ändå marginell betydelse för företagets konkurrenskraft. Föreskrifterna bedöms som helhet inte ge annat än tillfällig inverkan på konkurrensförhållandena för övriga företag som berörs av föreskrifterna.

Påverkan på företagen i andra avseenden

Förslaget bedöms inte leda till någon påverkan på företag i något annat avseende än vad som angetts ovan.

Särskild hänsyn till små företag vid reglernas utformning

Enligt EU-kommissionen definieras små företag som företag med färre än 50 anställda och en årsomsättning eller balansomslutning som inte överstiger tio miljoner euro. Naturvårdsverket bedömer att de flesta rennäringsföretag, lantbruksföretag med inriktning på fårskötsel och företag inom natur- och jaktturism bör betraktas som små företag enligt nyss nämnda definition.

Som framgår ovan medför föreskrifterna inga ökade krav på företag utan snarare förenklingar och förtydliganden som riktar sig mot myndigheter som tillämpar föreskrifterna.

Om licensjakt på rovdjur, i högre grad än idag riktas mot områden med höga skador på tamdjur, bör rennäringsföretag och företag inom fårnäringen på sikt gynnas av förslagen. Jakt- och naturturismföretag påverkas i mindre utsträckning av beslut om licensjakt på stora rovdjur, men det kan inte uteslutas att enskilda företag kan drabbas hårt, men på diametralt olika sätt, om exempelvis ett vargrevir finns kvar eller försvinner.

Bestämmelser om att länsstyrelserna ska undersöka möjligheten att helt eller delvis rikta jakten till områden där det finns en risk att rovdjursförekomst försvårar hållande av tamdjur innebär att dessa överväganden görs av den myndighet som har bäst lokal kännedom om skadebild mm. På så vis kan ökad hänsyn tas till små företag. Naturvårdsverket anser därmed att särskild hänsyn har tagits till de mest berörda små företagen vid reglernas utformning.

Ikraftträdande och informationsinsatser

Föreskrifterna avses träda i kraft den 15 november 2022. Ikraftträdandedatum behöver sättas med omsorg så att det inte kolliderar med pågående arbete att besluta om licensjakt vid länsstyrelserna. Kravet i jaktförordningen att beslut om licensjakt på varg ska fattas senast den 1 oktober måste beaktas. Ett ikraftträdande efter detta datum är en tydlig signal till länsstyrelserna att de nya föreskrifterna ska tillämpas först vid beslut om licensjakt på varg 2023. Vid denna tidpunkt för ikraftträdande är licensjakten på björn avslutad för 2022 och nya beslut om licensjakt på björn fattas först på försommaren 2023 med de nya föreskrifterna. Beslut om licensjakt på lo handläggs normalt vid länsstyrelserna kring årsskiftet, vilket bör ge länsstyrelserna tillräcklig tid att sätta sig in i de nya föreskrifterna inför beslut. Möjligheten att besluta om licensjakt på järv är ännu inte delegerad, varför det inte finns någon konflikt mellan ikraftträdandedatum och länsstyrelsernas handläggning av sådana ärenden.

Upphävande av Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:15) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter lo, Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2014:24) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg, Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd (NFS 2010:7) för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter björn samt Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2010:1) om förvaltning av björn, varg, järv, lo och kungsörn sker samtidigt.

Information kommer att publiceras på Naturvårdsverkets hemsida och spridas genom utskick riktade till intressenter och myndigheter.

Förhör

Signerat av

Signerat datum

Enhet

Region Nord, Miljöbrott 1 Rgn Nord

Diariet

5000-K644581-19

Hörd person

Ahlén, Andreas

Personnummer

Den hörde är

Vittne

ID Styrkt

Nej

Ställning till misstänkt - målsägande - vittne

Tolk

Språk

Ytterligare information om anledning till förhör

Underrättad om misstanke

Hörd angående skydds jaktbeslutets utformning och om det finns stöd i lag för angivna villkor.

Underrättad om rätt till försvarare

Godtar den försvarare som rätten förordnar

Försvarare/ombud önskas

Försvarare/ombud närvarande

Förhørsledare

Git Hägglund

Förhørsdatum

2022-11-01

Förhör påbörjat

10:00

Förhör avslutat

11:10

Förhørsplats

Typ av förhör

RB 23:6

Förhörssätt

Telefonförhör

Förhörsvittne

Utskrivet av

GH

Berättelse

Andreas Ahlén hädanefter benämnd Ahlén är utbildad jurist. Han tog sin examen 2003 och har därefter arbetat som jurist. 2018 fick han anställning på Naturvårdsverket och har där arbetat med viltjuridiska frågor. Han är väl insatt i jaktlagstiftningen

Ahlén har innan förhöret tagit del av länsstyrelsens samtliga tre beslut (4, 5 och 9 maj) avseende skydds jakt på björn. Han tillfrågades om det funnits stöd i lag för angivna villkor i besluten. Enligt Ahlén ser skydds jakt besluten ut som de normalt brukar se ut och på sätt som de sett ut i många år. Han bedömer att Länsstyrelsen i Norrbotten har haft stöd i lag för utformningen av besluten med tillhörande villkor men att det i slutänden är en domstol som måste avgöra hur långt ett visst villkor kan sträcka sig.

Art- och habitatdirektivet har implementerats i svensk lagstiftning och skydds jakt är ett undantag från det strikta skyddet exempelvis björn har. Vid skydds jakt ges rätt till undantag från vissa metoder som normalt sett inte används vid licensjakter. Enligt 9b § jaktförordningen ska beslutande myndighet ange villkor för jakten enligt punkterna 1–5. Björn är en strikt skyddad art enligt art- och habitatdirektivet och det är viktigt att det finns en kontroll kring licens- och skydds jakt. De villkor som myndigheter ställer upp i ett beslut rörande skydds jakt på fredat vilt är bland annat tänkt att säkerställa detta. Villkoren i besluten är typiska kontrollfunktioner som myndigheten vill ha med.

Genom jaktförordningen § 9b ges myndigheterna, Naturvårdsverket och Länsstyrelserna laglig rätt att ange villkor för jakten.

Högsta Förvaltningsdomstolen har i en dom kommit fram till att jaktledaren kan vara en av garanterna för att jakten bedrivs på ett kontrollerat sätt. Se dom HFD 2016 s.31.

Naturvårdsverket har tagit fram en konsekvensutredning 21 december 2022 där de beskriver jaktledarens roll och hur de ser på det. De föreskrifter som vilar på konsekvensutredningen träder i kraft 15 november 2022. Föreskrifterna gäller licensjakt och där har naturvårdsverket ansett att dom saknar ett bemyndigande att föreskriva i föreskriftsform om jaktledaren och dennes eventuella ansvar. Däremot anser naturvårdsverket att det fortfarande finns möjlighet att i beslut ställa krav/villkor på att en jaktledare ska utses samt vad denne har för skyldigheter. Det kan medföra att kraven/villkoren kan komma att se olika ut i olika län. Stödet för detta återfinns i jaktförordningen 9b §.

Besluten har sett ut liknande bakåt i tiden som besluten avseende Maskaure sameby och Ahléns bedömning är att naturvårdsverkets konsekvensutredning inte kommer ändra på utformningen framgent. Länsstyrelserna kommer fortfarande kunna besluta i villkor om jaktledarens roll.

Ahlén har inte tagit del av alla i Sverige beslutade skyddsjaksbeslut men gör bedömningen att dessa tre avseende Maskaur sameby är utformade som besluten brukar se ut. Han ser inget som sticker ut från hur de brukar vara utformade.

Vi gick igenom villkoren ett och ett och hänvisade till aktuellt stöd i jaktlagens allt jaktförordningens §§.

Vilket djur får fällas

Stödet återfinns i jaktförordningen 9b § p1. Där anges vilka arter som berörs samt vilka djur som får fällas.

När får jakten bedrivas

Stödet återfinns i jaktförordningen 9b § p 3. Där anges vilken tid och vilket område som avses.

Var får jakten bedrivas

Stödet återfinns i jaktförordningen 9b § p 3. Där anges vilken tid och vilket område som avses.

Vilka får utföra jakten

Stödet återfinns i jaktförordningen 9b § p 4. Där anges de villkor som i övrigt behövs för att så långt som möjligt undvika skador eller olägenheter av betydelse för den berörda artens bestånd.

Lagen säger att om det finns förutsättningar för skyddsjakt enligt 23 a § p 3 jaktförordningen då får naturvårdsverket enligt jaktförordningen 23 b § efter ansökan av den drabbade besluta om skyddsjakt. Naturvårdsverket har delegerat beslut om skyddsjakt till länsstyrelserna enligt jaktförordningen 24 a §.

Aktuellt fall handlar om skyddsjakt där någon har ansökt om att få skyddsjaga. Det är normalt sett sökanden, den/de som är drabbade som skyddsjagar men länsstyrelsen kan villkora vem som kan bedriva jakten med stöd av 9 b § jaktförordningen.

Jaktmetoder och jaktmedel

Stöd för villkoret finns i jaktförordningen 9 b § p 2 där det anges vilka medel och metoder som får användas.

Rätten att besluta om undantag från 31§ jaktlagen (förbud att bedriva jakt från motordrivet

fordon) återfinns i 21 § jaktförordningen.

23 § jaktförordningen avser undantag från jaktförordningens 22 § gällande transport av vapen på motordrivet fordon i terräng.

18 § 3 st jaktförordningen ger stöd för villkor angående hund, detta då viltet enligt 18 § inte ska utsättas för onödiga påfrestningar. Förordningen har uppdaterats efter 2019 men vad Ahlén känner till har skrivningen i 18 § inte ändrats.

Länsstyrelsen erinrar om

Detta är inte ett villkor utan endast en påminnelse.

17 § 2st jaktförordningen handlar om att eftersökshund ska finnas på plats och 27 § jaktlagen handlar om att viltet inte ska utsättas för onödigt lidande.

Avlysning

Stödet för avlysning ryms inom jaktförordningen 9b § p 4–5 Detta är en viktig del i kontrollen av jakten så att man exempelvis inte får överskjutningar, att länsstyrelsen kan närvara/övervaka jakten samt för besiktning av det fällda djuret. Ahlén ser inte att det är något konstigt i att länsstyrelsen vill ha omedelbar vetskap om djuret är påskjutet eller fällt. Det är en uppgift som de behöver för sin tillsyn.

Ahlén ser inte att det är något konstigt i att länsstyrelsen vill ha omedelbar vetskap om djuret är påskjutet eller fällt. Det är en uppgift som de behöver för sin tillsyn.

Anmälan av fälld eller påskjuten björn

Stödet för detta återfinns inom jaktförordningen 9b § p 5 där det anges den kontroll som kommer att ske. Anmälan krävs för att länsstyrelsen ska kunna genomföra kontroll att jakten gått korrekt till.

Eftersök påskjuten björn ryms inom jaktförordningen 9 b § p 4 även om den enskilde jägaren har ett eget ansvar för att eftersök görs enligt 28 § jaktlagen.

Hantering fälld björn

Stöd för detta finns inom jaktförordningen 9b § p5 att länsstyrelsen bestämmer tid och plats för besiktning och uppgifter gällande skott-/fallplats.

Med stöd av jaktförordningen 24 d § kan myndigheten bestämma hur man ska förfara med ett dödat djur. Frågan om vem djuret tillfaller är en äganderättslig fråga och har inte prövats av domstol ännu. Legalt fällt vilt har Naturvårdsverket bedömt tillhör markägare alt jakträttshavaren efter att länsstyrelsen genomfört sin provtagning.

Skyddsjakt motordrivna fordon

Stöd finns i jaktförordningen 9b § p 2 för att ställa villkor gällande medel och metoder.

Motordrivna fordon är direkt reglerade i jaktlagens 31 § och länsstyrelsen har rätt att meddela undantag från detta enl. jaktförordningens 21 §.

Jakttid

Länsstyrelsen kan med stöd av jaktförordningen 9 § p 3 besluta om när jakten får ske.

Verkställighetsförordnande och muntligt meddelande om beslut

Verkställighetsförordnande återfinns i 59 § jaktförordningen.

Det finns inget uttalat i jaktlagen och jaktförordningen rörande muntliga beslut. Det är en förvaltningsrättslig fråga och ingen viltjuridik men om ett muntligt beslut inte skulle ses som

ett beslut skulle jakten inte vara tillåten. Muntliga beslut förekommer då det gäller skyddsjakter.

I beslutet från den 9 maj har man angett att maximalt antal jaktdeltagare är 5. Länsstyrelsen kan med stöd av 9 b § villkora vilka som kan utföra skyddsjakten.

Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakter är från 2012 och är den nu gällande. Man håller på med nya riktlinjer som troligtvis kommer komma ut under 2023.

Om den som har talerätt inte överklagar ett beslut inom överklagandetiden då gäller beslutet och dess villkor.

Förhöret e-postas för godkännande

2022-11-08 förhöret godkänt efter att några mindre ändringar införts i förhöret.

Förhör

Signerat av

Signerat datum

Enhet

Region Nord, Miljöbrott 1 Rgn Nord

Diariernr

5000-K644581-19

Hörd person

Wännström, Britta

Personnummer

Den hörde är

Vittne

ID Styrkt

Nej

Ställning till misstänkt - målsägande - vittne

Tolk

Språk

Ytterligare information om anledning till förhör

Underrättad om misstanke

Genomgång av rutiner och lagstöd för beslutade skyddsjaksbeslut.

Underrättad om rätt till försvarare

Godtar den försvarare som rätten förordnar

Försvarare/ombud önskas

Försvarare/ombud närvarande

Förhørsledare

Git Hägglund

Förhørsdatum

2022-11-01

Förhör påbörjat

13:00

Förhör avslutat

Förhørsplats

Typ av förhör

RB 23:6

Förhörssätt

Telefonförhör

Förhörsvittne

Utskrivet av

GH

Berättelse

Britta Wännström är sedan våren 2022 handläggare på Länsstyrelsen i Norrbottens Län. Hon skriver bland annat bevarandeplaner för Natura 2000 områden. Tidigare var hon enhetschef på Naturmiljöenheten under 3 ½ års tid från hösten 2018 och fram till att hon bytte till nuvarande arbetsuppgift som handläggare. Mellan åren 2008–2018 var hon avd. chef för Miljöavdelningen. Hon hade ett övergripande ansvar för rovdjursförvaltning och var chef för många olika enheter där bla Naturmiljö- och fåltenheten ingick.

Wännström har ingen formell utbildning i sakfrågan jaktjuridik. Hon har en fil kand. i etnologi och arkeologi samt dataingenjörsutbildning. När hon började på Länsstyrelsen då arbetade hon med kulturmiljöfrågor. Efter det har hon rekryterats till olika funktioner inom länsstyrelsen.

Hon har varit beslutande i skyddsjaksbeslut sedan hösten 2018. Wännström anser att besluten avseende Maskaure sameby är utformade som de brukar vara utformade. Villkoren i besluten ser ut som villkoren såg ut 2018 då hon började fatta beslut i skyddsjakter på björn. Enstaka textavsnitt kan vara placerade på annan plats i besluten men villkoren är desamma. Wännström har inte gått igenom samtliga beslut. Hon har gjort stickprov och då ser besluten med villkor ut på samma sätt som de tidigare gjorde i vart fall beslut fattade under 2018. Hon vet inte hur länge besluten sett ut på detta viset. Sannolikt har de sett ut på liknande sätt sedan 2012 då Naturvårdsverket kom ut med en handledning, se Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut om skyddsjakt.

Länsstyrelserna inom renskötseområdet samverkar kring utformningen av besluten. Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland ingår i samma rovdjursförvaltningsområde. Länsstyrelsernas tjänstemän har tagit fram ett gemensamt dokument avseende riktlinjer och länens viltförvaltningsdelegationer har fastställt dem, Gemensamma riktlinjer för skyddsjakt efter stora rovdjur i renskötseområdet. Se bifogade

dokument avseende 2012 och 2019. Utifrån riktlinjerna har man sedan tagit fram mallar som man använder sig av då man utformar skyddsjakts besluten. Man använder mallen då man utformar beslutet och sedan görs anpassningar utifrån den specifika situationen. Det står varje Länsstyrelse fritt att frångå mallen om så önskas.

Enligt förordning (2009:1263) ska länsstyrelserna i ett område samarbeta vad gäller rovdjursförvaltningen och enligt förordning (2009:1474) ska viltförvaltningsdelegationerna fastställa övergripande riktlinjer för rovdjursförvaltningen men exakt hur detta ska ske och vad det innebär är inte reglerat.

Det finns således inget direkt krav på att vi ska arbeta med mallar och specifika skyddsjaktsriktlinjer - de har tagits fram i en kollegial process för att underlätta och samordna arbetet.

I huvudsak är det handläggare från de olika Länsstyrelserna som tagit fram mallen men chefer har också varit delaktiga. Enligt Wännström är mallen en konsekvens av riktlinjerna och ett stöd för handläggarna. Mallen är inte fastställd som de gemensamma riktlinjerna men den lutar sig på riktlinjerna som är mer omfattande än mallen. Mallen kan förändras beroende på om det kommer input från domar, lagstiftning eller andra myndigheter.

I Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut se sid 25 avsnitt 4. Där anges vad beslut om skyddsjakt enligt 23b § jaktförordningen ska innehålla och det framgår av 9 b § jaktförordningen. Enligt Wännström innehåller deras beslut samtliga 5 punkter i denna §. Den ligger till grund för en del av mallen.

De formella delarna kring villkor är ofta likalydande i besluten. De som skiljer mellan besluten är de specifika omständigheterna i det enskilda ärendet. Rovdjursart, antal, berörd sameby, skadebild etc.

Wännström kan inte säga exakt men kanske sedan 2012 så har skyddsjaktsbeslut på björn på våren förmedlats muntligt med de viktigaste villkoren och därefter har man skickat ett skriftligt beslut. Det är först under senare år som sökanden kunnat ta emot karta och villkor till mobilen. I dagsläget meddelas beslutet muntligt samt att man mailar en kortfattad sammanfattning av beslutet med de viktigaste villkoren. I efterhand upprättas ett skriftligt formellt beslut som skickas till sökanden. Besluten skrivs under/godkänns digitalt av ansvarig beslutsfattare på Länsstyrelsen. Under skyddsjakt på våren då är handläggarna i beredskap dagtid. Då de fått in ansökan och övriga underlag då ringer de till Wännström och drar ärendet muntligt antingen för att bolla vissa frågor eller så var det inga konstigheter. Utifrån den information som Wännström fått fattade hon sedan beslut om att antingen godkänna eller avslå skyddsjakten. Handläggaren var alltid i kontakt med Wännström innan de meddelade beslutet till sökanden. Wännström fick i efterhand det skriftliga beslutet för godkännande. Det kunde ta dagar alternativt veckor beroende på hur hög arbetsbelastning som rådde.

Wännström kan inte svara på om någon jurist varit med om att ta fram mallarna. Men det är inte otroligt. Enhetens tidigare chef var jurist och Länsstyrelsen har en rättsenhet som är en resurs för hela myndigheten. Vid behov stämmer man av med dem. Efter 2019 hade man diskussioner om att förtydliga vissa skrivningar i besluten och då var rättsenheten med. Detta blev en konsekvens av målet som nu pågår i rätten gällande Maskaure sameby.

Anledningen till att beslutet gällande skyddsjakt för Maskaure samebyn är utformat på det

sätt som gjorts är riktlinjerna från Naturvårdsverket. Villkoren är kopplade till 9 b § jaktförordningen samt särskilda omständigheter för den aktuella ansökan. Viket djur som får fällas, var och när jakten får bedrivas, vilka som får utföra jakten, underrätta om fältt eller påskjutet vilt, jaktledarens ansvar, jaktmetoder och jaktmedel, eftersökshund, avlysning mm. Allt som man tycker är väsentligt att reglera återfinns i beslutet.

De lagstöd man lutar sig mot då man fattar skyddsjaktsbeslut är jaktlagens 3 §, 27 § samt jaktförordningen 5 b §, 18 §, 21 §, 23 §, 23 a §, 23 b §, 24 d § och 9 b §. 9 b § är väsentlig för tillsynsmyndighetens möjlighet att villkora jakten så att den sker enligt strikt kontrollerade former.

Varje villkorspunkt som man brutit mot har stöd i lagen, de är inte generella hänsynsregler. Man har brutit mot 3 §, 31 §, 27 § jaktlagen samt 5 b §, 9b § p 4–5, 17 § 2 st. och 18 § jaktförordningen. Wännström utgår från att redovisningen av vilka villkorspunkter Länsstyrelsen anser att man brutit mot är i enlighet med anmälan

Wännström känner inte till att man historiskt sett överklagat villkoren i beslutet. Det man överklagat är att man inte fått skyddsjakt beviljad, eller att man beviljats för få djur eller så har det överklagats att någon fått beviljad skyddsjakt. Man överklagar jakt eller inte jakt.

Det har varit diskussioner om vem som ska utföra jakten men det har inte överklagats. Wännström har inte tidigare varit med om att det skulle vara ett problem att meddela länsstyrelsen då man börjar jaga, påskjutning och fältt vilt. Det har inte varit ett principiellt problem men kan i vissa fall varit ett praktiskt problem om det varit dålig täckning i området så man behövt förflytta sig för att få kontakt.

Ett bisyfte med kontakten är att länsstyrelsen kan bekräfta att jakt sker om polisen skulle höra av sig.

Wännström har bifogat Högsta Domstolens dom B406-06 se sid 7 st. 2 och 3 där man resonerar om utformande av villkor, föreskrifter samt straffsanktion.

Såvitt Wännström känner till så använder man liknande beslut idag som man använde 2019. Men hon har inte varit beslutsfattande i år 2022. Det hon vet är att man ändrade i besluten efter 2019 att man regelmässigt skulle maila de viktigaste villkoren (till de som hade möjlighet att ta emot dem) samtidigt som man meddelade det muntliga beslutet. I det skriftliga beslutet skrevs det även in att man meddelat muntligt om villkor för jakten samt karta för jaktområdet samt att man därmed skickat all information till sökanden via e-post.

Rättsenheten påpekade att de ville att de skulle tydliggöra att beslutet fattats muntligt ett visst datum och att det skrevs skriftligt ett annat datum. I det skriftliga beslutet framgår det nu också vad man kommunicerat muntligt.

Under en särskild rubrik i början på beslutet omnämndes alla kontakter som sökanden var skyldiga att ta. Man tydliggjorde beslutet men ändrade inte på det i sak.

Rovdjurshandläggarna har idag flyttats till Natur- och Resursenheten där Gunilla Manbré är chef. Våren 2022 var Eric Granerot beslutande i skyddsjakts ärenden. Han är chef på Naturförvaltningsenheten.

Villkoret att det ska meddelas omedelbart efter att djuret skjutits är viktiga bla för att naturbevakare ska ta prover på djuret. Om det tar lång tid innan prov kan tas då får man dålig kvalitet. Om jakten ska tillsynas då vill man kunna göra det så snart som möjligt innan spår i

naturen förstörs. Naturvårdsverket har gjort en ny tolkning under senaste åren vem djuret ska tillfalla. Den nya tolkningen är att rovdjur som fålls på skyddsjakt ska i 1: a hand tillfalla jakträttshavaren. Om det tar för lång tid då kan djuret förfaras.

Wännström har bifogat Naturvårdsverkets riktlinjer för beslut, Gemensamma riktlinjer för stora rovdjur i renskötselområde, Högsta Domstolens Dom mål nr B 406–06 samt Förvaltningsrätten i Luleås dom mål nr 1270–19, 1280–19 och 1372–19 där Maskaure sameby överklagat avslag på skyddsjakter som de ansökt om.

Förhöret e-postas för godkännande.

2022-11-16 förhöret godkänt efter att några mindre kompletteringar införts i förhöret.

Bilaga - Skäligen misstänkt

Enhet

Region Nord, Miljöbrott 1 Rgn Nord

Diariensr

5000-K644581-19

Skäligen misstänkt person

Larsson, Knut Peter

Identifierad

Nej

Anledning

Personnr

19640731-0199

Personalia och dagsbottsuppgift

Utskriftsdatum
2022-11-18

Namn Larsson, Knut Peter		Personnummer 19640731-0199	
Tilltalsnamn Peter	Kallas för	Öknamn	Kön Man
Födelseförsamling Hedvig El	Födelselän Stockholms län	Födelseort utland	
Medborgarskap Sverige	Hemvistland	Telefonnr 0706003550: Mobiltelefon	
Postadress Skomakaregatan 3 938 32 Arjeplog			
Folkbokföringsort Arjeplog			
Föräldrars/Vårdnadshavares namn och adress (beträffande den som inte fyllt 20 år)			
Utbildning			
Yrke / Titel			
Arbetsgivare		Telefonnr	
Anställning (nuvarande och tidigare)			
Arbetsförhet och hälsotillstånd			
Kompletterande uppgifter			
Uppgiven inkomst 200000	Bidrag	Hemmavarande barn under 18 år	
Försörjningsplikt		Skulder	
Förmögenhet			
Kontroll utförd		Taxeringsår	
Taxerad inkomst 462300		2019	
Taxeringskontroll utförd av Git Hägglund		Datum 2020-04-15	

Bilaga - Skäligen misstänkt

Enhet

Region Nord, Miljöbrott 1 Rgn Nord

Diariennr

5000-K644581-19

Skäligen misstänkt person

Lundberg, Leif Arne Stefan

Identifierad

Nej

Anledning

Personnr

19510222-8979

Personalia och dagsbottsuppgift

Utskriftsdatum
2022-11-18

Namn Lundberg, Leif Arne Stefan		Personnummer 19510222-8979	
Tilltalsnamn Leif	Kallas för	Öknamn	Kön Man
Födelseförsamling Nederluleå	Födelselän Norrbottens län	Födelseort utland	
Medborgarskap Sverige	Hemvistland	Telefonnr 0702497040: Mobiltelefon	
Postadress Kronlund 2 938 92 Mellanström			
Folkbokföringsort Mellanström			
Föräldrars/Vårdnadshavares namn och adress (beträffande den som inte fyllt 20 år)			
Utbildning			
Yrke / Titel			
Arbetsgivare		Telefonnr	
Anställning (nuvarande och tidigare)			
Arbetsförhet och hälsotillstånd			
Kompletterande uppgifter			
Uppgiven inkomst 80000	Bidrag	Hemmavarande barn under 18 år	
Försörjningsplikt	Skulder		
Förmögenhet			
Kontroll utförd		Taxeringsår	
Taxerad inkomst 94300		2019	
Taxeringskontroll utförd av Git Hägglund		Datum 2020-02-04	

Bilaga - Skäligen misstänkt

Enhet

Region Nord, Miljöbrott 1 Rgn Nord

Diariet

5000-K644581-19

Skäligen misstänkt person

Rannerud, Andreas Nils-Johan

Identifierad

Nej

Anledning

Personnr

19901002-0395

Wilhelm

Personalia och dagsbottsuppgift

Utskriftsdatum
2022-11-18

Namn Rannerud, Andreas Nils-Johan Wilhelm		Personnummer 19901002-0395	
Tilltalsnamn Nils-Johan	Kallas för	Öknamn	Kön Man
Födelseförsamling Malå	Födelselän Västerbottens län	Födelseort utland	
Medborgarskap Sverige	Hemvistland	Telefonnr 0738303250: Mobiltelefon	
Postadress c/o Advokat Jonas Westerlund, Advokaterna Westerlund & Box 54 971 03 Luleå			
Folkbokföringsort Malå			
Föräldrars/Vårdnadshavares namn och adress (beträffande den som inte fyllt 20 år)			
Utbildning			
Yrke / Titel			
Arbetsgivare		Telefonnr	
Anställning (nuvarande och tidigare)			
Arbetsförhet och hälsotillstånd			
Kompletterande uppgifter			
Uppgiven inkomst	Bidrag	Hemmavarande barn under 18 år	
Försörjningsplikt	Skulder		
Förmögenhet			
Kontroll utförd			
Taxerad inkomst 1655000	Taxeringsår 2019		
Taxeringskontroll utförd av Git Hägglund	Datum 2020-03-10		